İBRAHİM
KAYPAKKAYA

SEÇME YAZILAR
I

UMUT YAYIMCILIK

SEÇME YAZILAR

I

İBRAHİM
KAYPAKKAYA

UMUT YAYIMCILIK

UMUT YAYIMCILIK : 17
Eylül 1993

Dizgi: Umut Yayımcılık
Baskı: Aydınlar Matbaası

İBRAHİM
KAYPAKKAYA

SEÇME YAZILAR
I

UMUT YAYIMÇILIK
Oğul Sokak No. 16 Sultanahmet /İSTANBUL
Tel: 516 60 20 - 516 25 38

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....7
★ İBRAHİM KAYPAKKAYA'NIN İKİ ÖNEMLİ YAZISI.....14
★ İŞÇİ-KÖYLÜ HAREKETLERİ VE PROLETER DEVRİMCİ POLİTİKA.....37
★ ÇORUM İLİNDE SINIFLARIN TAHLİLİ.....93
★ İBRAHİM KAYPAKKAYA'NIN "TÜRK SOLU"NDA
ÇIKAN YAZILARI.....133
– Ölçü seçimler değil güçlenen milli demokratik mücadelemizdir 135
– İşçi-köylü ittifakım sağlam bağlarla kuralım ve
Türkiye çapında yaygınlaştıralım.....143
– İşçi-köylü hareketleri milli demokratik
Mücadelemizin ekseni olmak yolundadır.....153
– "Bağımsızlık savaşımından dönülmez".....161
★ PASİFİZM VE ŞİDDET.....169
★ KÜRECİK BÖLGE RAPORU.....185

ÖNSÖZ

Ülkemizde proleterya partisinin kurucu önderi İbrahim Kaypakkaya, programatik görüşleriyle 21 yıldır devrim güçlerinin gündemini kaplamıştır. İ.Kaypakkaya'nın proleterya partisinin programı olarak kabul edilen ve 5 temel belgeden oluşan görüşleri; Yazılar, Bütün Yazılar, Seçme Yazılar ve Seçme Yazılar- 2 adlarıyla defalarca yayınlandı. Kitapların, kovuşturmalar, toplatmalar, yakmalar ve her türlü burjuva saldırılarla ilgili Türkiye'deki serüveni ilk yayınlanışlarından itibaren başladı. 12 Eylül'ün bilim, düşünce ve kitap düşmanlığının en keskin hedefi olma onurunuda taşıdılar. Uzun süreden beri, toplumsal sorunlara ve devrime ilgi duyan işçiler, köylüler, aydınlar, gençler İ.Kaypakkaya'nın görüşlerini ya ülke dışında temin edebiliyorlar, yada bu düşünceleri düşünce düşmanlarından özel bir itinayla koruyup saklayan "eski dostlarından" sağlayabiliyorlardı. Aydınlar, işçiler,emekçiler ve gençler toplumda son derece tayin edici bir etki ve devinim gösteren, ünü başka ülkelere yayılan bu görüşleri; dergi ve gazetelerde bölük-pörçük yayınlanabildiği kadarıyla yayınlayabiliyorlardı. Taa ki 1992 yılında İbrahim'in resmi görüşlerini yansıtan 5 Temel belge toplu olarak Umut Ya-

yımcılık ve Ocak Yayınları tarafından yayınlayıncaya dek.

İbrahim Kaypakkaya'nın görüşleri baştan beri üçlü bir ilgiye muhatap olmuştur.

En başta; bu köle düzenini sürdürmek isteyenlerin ilgisi. Bu göz kamaştırıcı ışık en çok onların ilgisini uyandırdı. Yanlızca o ışığı taşıyan yüreği ve kafayı çarmıha germekle kalmadılar, O'nun düşüncelerini adım adım izleyip yok etmeye çalıştılar.

İkinci olarak: Başta işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere milyonlarca emekçi,aydın ve öğrencinin ilgisi. Bunlar devrimin staretejik hedefini ve yolunu, proleter bir sınıf duyarlılığına uygun dolaysız ve berrak biçimde gösteren bu komünist düşünceleri öğrenmek için büyük ilgi ve istek gösterdiler. Bu kızıl ışığı bir daha asla söndürülmeyecek biçimde fabrikalara , köylere ve okullara derinlemesine yaydılar. Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının bu komünist önderinin ismini ve resmini duvarlara,sokaklara ve dağlara işlediler. Onun için sayısız türküler,ağıtlar yaktılar,direnişine destanlar,şiirler,kitaplar yazdılar.

Üçüncü ilgi odağı; O'nu yeterince anlayamayan devrimci hareket içindeki "teorisyenlerin" ilgisidir. Bunlar iki bölümden oluşuyor. Bir bölümü; O'nun devrimimize yepyeni bir bilinç ve eylem getiren teorisi karşısında önce kendi bulanık oportünist teorilerinin yediği şamarın etkisiyle şoka uğradı. Bu şoku atlatınca da kibirlice dudak bükmeye ve teorik otoritelerini kaybetmenin telaşıyla saldırmaya yada kompleksli bir şekilde aldırmazlıktan gelmeye başladılar. Diğer bölümü ise; hala devrimci harekete hakim olan küçük burjuva havanın etkisinde kalarak bu teoriyi ötesinden berisinden yontma, iğdiş etme yoluyla bunu egemen hava tarafından kabul edilebilir kılmaya ve ehlileştirmeye çalışan bir kısım "dostlarından" oluşuyor.

Doğru düşünceler daima çekici bir kuvvete sahiptir. Çokça saldırıya uğrarlar, çokça yücelirler. Kendilerini anlayamayan kafaların etrafında döne döne, onun içine işler ve onu kuşatırlar. Doğruya ve güzele ulaşmak isteyenler bu dirilmeyi bir eğlence gibi izlemezler, her defasında doğruyla iletişim kurarlar ve sonunda onun üzerinde yücelip gökyüzünü fethettiği insan kafasından ve yüreğinden oluşan birleşik bir kaide oluştururlar. Dü-

şünceleri "maddi bir güce dönüştürüp" yenilmez kılan işte bu diyalektik harekettir.

Kim ahmakça bir iş yapmak isterse, tarihin kendi aleyhine olan olgularını geriye doğru değiştirmeye, düzeltmeye çalışır. Kim iyi bir tarihe sahip olmak isterse o bununla uğraşmaz, yarın tarih olacak bugünü iyi yapmaya çalışır. Çünkü tarih geriye doğru yazılır, ama geriye doğru yapılmaz. Yazılar ve konuşmalar tarihi değiştirmezler, sadece sahipleri için daima mahçup edici tarihin gereksiz külfeti ve kötü olguları olurlar.

Hala toplumun can alıcı sorunlarında ülkemizde en yüksek noktayı teşkil eden düşüncelerin eleştirisine O'nun adına yanıt vermektense, O'nun kendisini ileri sürmek daha etkili olur.

Umut Yayımcılık olarak İ.Kaypakkaya Seçme Yazılar-1'i derlemeye başladığımızda gördük ki, İ.Kaypakkaya içinde yer aldığı her yapılanmada en ileriyi temsil etmiştir. İlk gençlik yazılarında dahi, içinde bulunduğu hareketlerde köklü kopuşun sinyallerini vermiştir.

Devrimci yazar Faik Bulut'un deyimiyle "İbrahim'in en büyük özelliği (1968'lerde bile Y.N.) kampüs ruhu içinde olmaması ve dünyayı fethetme cesaretine sahip olmasıdır." Şüphesiz okuyucu bu kitapta İ.Kaypakkaya'nın Türkiye devriminin manifestosu niteliğindeki görüşlerine aykırı düşüncelerde bulacaktır. Burada okurun kitabı okurken çok dikkat etmesi gereken noktalar birinci olarak: İbrahim'in o dönemin en ileri düşünce sistematiğine sahip olduğu gerçeğidir. İkinci olarak: Çok genç yaşında (17-18 yaşlarında) bile titiz bir araştırmacı oluşu ve bu araştırmalar sonucu vardığı düşünce sistematiğini pratikte uygulamasıdır. Üçüncüsü ve önemlisi de; pratik içerisinde yanlışlarından arınarak, '72 programını MLM bilimi ışığında inşaa etmesidir. İ.Kaypakkaya'nın MLM ideolojisi temelinde oluşturduğu programatik düşünceleri daha önce Seçme Yazılar- 2 adıyla Ocak Yayınları tarafından okuyucuya sunulmuştu. (Ocak Yayınlarının tüm imtiyaz hakları bugün Umut Yayımcılığa devredilmiş durumdadır. İstenildiğinde bu kitap yayınevimizden temin edilebilinir.-Umut Yayımcılık-) Okuyucuya İ.Kaypakkaya'nın düşünce sistematiğini başlangıcını ve sonucunu birlikte sunmanın

onurunu taşırken, birkez daha tekrarlayalım ki elinizdeki kitapta İ. Kaypakkaya düşünce ve sistematiğine çelişik düşünceler bizzat İ.Kaypakkaya tarafından mahkum edilerek '72 Manifestosunun parlak bir şekilde ortaya çıkmasının zemini olmuştur. Proleterya partisinin de bugün kendisine program olarak kabul ettiği (çağ tespiti dışında) ve pratiğe uyguladığı manifesto da '72 manifestosudur.

Proleterya Partisinin kurucu önderi İbrahim Kaypakkaya'nın 21. Ölüm yıldönümü anısına...

UMUT YAYIMCILIK
AĞUSTOS 1993

İBRAHİM KAYPAKKAYA'NIN İKİ ÖNEMLİ YAZISI

(1)

I

Arkadaşlar,

PDA'da eleştiri ve özeleştirinin önemi üstüne sık sık yazılar yayınlanıyor. Ayrıca hemen her yazıda da bir veya birkaç cümleyle eleştiri ve özeleştiriye bağlılık andı içiliyor. Mesela derginin Eylül 1970 tarihli 23. sayısında "**Eleştiri bizim devrimci silahımızdır. Hatamızı onunla yeneriz**" başlığı altında şunlar yazılmış:

> "Proleter devrimci hareketimizin doğru yolda ilerlemesi, dergimizde çıkan bütün yazıların proleter devrimci kadrolar tarafından eleştirilmesini zorunlu kılmaktadır.
>
> Bizler Marksist-Leninistleriz. Gerçek bizlerden yanadır. Bizler gerçeğin ortaya çıkmasından, hatalarımızın eleştirilmesinden korkmayız. Tam aksine iyi bir devrimci, gerçeğin ortaya çıkmasından yanadır. Çünkü gerçek halktan yanadır. Oysa bütün yanlışlar ve hatalar halka karşıdır, devrime zararlıdır. Bu bakımdan nereden gelirse gelsin, bütün eleştirileri dikkatle dinlemeliyiz.
>
> Eğer yapılan eleştiriler doğruysa, haklıysa, hatalarımızı derhal düzeltmeliyiz...."

Aynı sayıda tekrar tekrar, "eleştiri ve özeleştiri devrimci mücadelemizin güçlü silahıdır. Hatalarımızı, her türlü bireyci tutumu bu silahla yeneriz" denmiş.

Derginin 23 Mart 1971 tarihli 35. sayısında "Eleştiri-özeleştiri bizim silahımızdır" diye başlık atılmış. Ve bir mektuba verilen

cevapta şöyle deniyor: "Bundan böyle de hatalarımıza karşı susmamalı, onları eleştirmeli ve düzeltmeliyiz... Hepimiz eleştiri-özeleştiriyi doğru uygulayarak, hatalarımızı yenmeliyiz" Frankfurt Türk Sosyalist Birliği adına bir işçi arkadaşın gönderdiği mektup üzerine PDA şu açıklamayı yapıyor: " Arkadaşlar, bugüne kadar uyguladığımız eleştiri-özeleştiriyi devamlı uygulamalıyız. Biz iş yaptıkça hatalarımız olacaktır. Hatalarımızı da ancak bununla yenebiliriz."

Bir toplantı olmuyor ki, eleştiri ve özeleştirinin faziletlerinden bahsedilmesin, ve arkadaşlar eleştiri ve özeleştiri yapmaya davet edilmesin. Derginin tartışma sütunlarında da aynı çağrı tekrarlandı ve tekrarlanıyor.

Arkadaşlar, eleştiri ve özeleştiri konusunda yazılanlar ve söylenenler bunlardır. Bunlar doğru ve iyi şeylerdir, hepsine katılıyoruz. Fakat doğruyu ifade etmekle işin biteceğine katiyen inanmıyoruz. Bir devrimci için asıl olan doğruların pratiğe uygulanmasıdır. Çünkü ancak o zaman bu doğrular, halkın elinde bir silah haline gelir. Ve devrime hizmet eder. Kullanılmayan silah ne kadar kudretli olursa olsun, işe yaramaz ve pas tutar.

Öyleyse, eleştiri ve özeleştiri silahını, pratikte kullanıp kullanmadığımıza, kullanıyorsak nasıl kullandığımıza bakalım.

II

Arkadaşlar, geçmişi kısaca gözden geçirmekte büyük yararlar vardır. Bugünkü PDA dergisi, TİP yöneticilerine karşı yürütülen muhalefet hareketi içinde doğmuştur. Öyleyse, TİP yöneticilerine karşı yürütülen muhalefet hareketini gözden geçirmekte yarar vardır:

TİP yöneticilerine karşı ilk açık muhalefet, 1964 yılından itibaren Yön dergisinde başlatılmıştır.

Ekim 1965'de TİP genel seçimlere katılmıştır.

1965 yılının sonunda ve 1966 yılının başında, İstanbul Şişli ilçesinde ve Ankara'da, TİP içinde, Mihri Belli'nin ideolojik ve politik önderliğindeki muhalefet ortaya çıkmıştır.

1966 Ağustosunda 19 kişi TİP yöneticileri tarafından Haysiyet Divanına verilmiş, fakat Haysiyet Divanı tarafından "affedilmişlerdir".

1966 güzünde TİP'in Malatya kongresi yapıldı. Kongreden sonra 13 kişi daha Haysiyet Divanına verilmiştir.

1967 yazında,13 kişinin Haysiyet Divanına verilmesini protesto eden ve parti yöneticilerinin "keyfi davranışlarına karşı" çıkan, 76 imzalı yazı yayınlanmıştır.

1967 Ekim'inde M.B. önderliğindeki grup Şişli kongresini kazanmıştır.

17 Kasım 1967'de M.B. ve çevresindekiler TÜRK SOLU dergisini yayınlamaya başlamışlardır.

1968 baharında, Aydınlık dergisinin kurucusu ve bugün PDA'yı çıkaran arkadaşların bir kısmı, TİP yöneticilerine karşı, Mihri Belli safında muhalefete katılmışlardır.

Yine 1968 baharında, M.B. ve çevresindekiler Demokratik Devrim Derneği'ni kurmuşlardır.

1968 yaz başlarında (!) TÜRK SOLU ve DDD etrafında toplanan M.B.ciler, esas itibarıyla Ankara'da, TİP yöneticilerine bağlı gençlerin hakim olduğu Fikir Klüpleri Federasyonu'nda Genel Başkanlığı ve Merkez Yürütme Kurul üyeliklerinden bir kısmını ele geçirmişlerdir.

1968 güz aylarında (?) İstanbul'da FKF'ye karşı muhalefet başladı. Muhalefeti yürütenler daha sonra (... Kış) Devrimci Öğrenci Birliği'ni kurdular.

Kasım 1968'de ASD'nin* ilk sayısı yayınlandı.

Temmuz 1969'da İŞÇİ- KÖYLÜ gazetesi ve Eylül 1969'da Devrimci TİP Haberleri yayınlanmaya başlandı.

Öte yandan, Hikmet Kıvılcımlı, bir ara yayınlamaya başladığı Sosyalist gazetesiyle ve İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği'yle TİP yöneticilerine karşı Vatan Partisi çizgisine sadık bir muhalefet yürütüyordu. TÜRK SOLU ve ASD ile ittifak halindeydi.

TİP yöneticilerine, yani Aybar- Aren grubuna muhalefet eden başka küçük gruplar da vardı. Fakat bunlar, hiçbir zaman anıl-

maya değer bir önem taşımadılar.

Demek ki, 1968 yılının sonunda ve 1969'un başında sosyalizm adına birbirleriyle mücadele eden ve kendi içinde çelişmeler taşıyan iki siyasi blok vardı. Biri, demokratik devrim tezine sarılan Doğan Avcıoğlu (Yön), Mihri Belli (TS, DDD, ASD, DÖB), Hikmet Kıvılcımlı (Sosyalist, İPSD) bloku, diğeri "sosyalist devrim" tezi etrafında birleşen Aren-Aybar, Sendikacılar ve Doğulular bloku.

Fakat Mihri Belli grubu içinde DÖB'ün ayrı bir yeri vardır. Devrimci Öğrenci Birliği'ni kuranlar TMTF saflarından ve TİP saflarından gelmişlerdir. Bunlar M.B. grubuyla birlikte hareket ediyorlardı, fakat ta başından itibaren Latin Amerika'daki gerillacıların da etkisi altındaydılar. Fidel Kastro, CHE Guevara, Perede kardeşler ve Regis Debray " Devrimde Devrim" kitabıyla bunların bayrağıydı.

1969 yılına kadar süregelen hatalar genel hatlarıyla böyledir arkadaşlar.

III

ASD Hareketinin bu gelişmeler içindeki yeri nedir? Arkadaşlar, Aydınlık'ın iki cildi geçen kolleksiyonunu, beş sayı yayınlanabilen Devrimci TİP Haberlerini ve İŞÇİ- KÖYLÜ'nün ilk 15 sayısını karıştırmak zahmetine katlananlar, Aydınlık dergisinin yerini hiç tereddüte kapılmasızm ve açık olarak tespit edeceklerdir. ASD hareketinin yeri, Mihri Belli'nin safıdır. Samimi ve dürüst olan herkes için bu apaçık bir gerçektir. Bu gerçeği ancak sahtekârlar, ikiyüzlüler ve iflah olmaz oportünistler inkar edebilir veya reddedebilir. Bu gerçeğin üzerine iyice parmak basmak sorundayız. Çünkü bir kısım arkadaşlar, bu noktayı açıkça reddetmemekle birlikte, bulandırmaya ve örtbas etmeye çalışmaktadırlar. Fakat gerçekler inatçıdır arkadaşlar ve kendilerini mutlaka kabul ettirirler. Ve zaten ASD'nin kurucusu ve bugün PDA'nın safında olan arkadaşlar, çeşitli yazılarda bu gerçeği açıkça teslim etmişlerdir. Mesela PDA'nın 19. sayısında (Mayıs 1970) şöyle denilmektedir:

"Aydınlık dergisi TÜRK SOLU'nun açtığı yoldan ilerledi. Sosyalist militanların devrimci teoriyi, onun ışığında Türkiye'de devrimci stratejiyi kadrolara öğretmek ve devrimci mücadelelerimizin ana meselelerini çözmek için çalıştı. **Her iki organımız** (abç) devrimci mücadelemizin eksiklerini doldurdu, ideolojik silahlarımız olarak gelişti." (Ömer Özerturgut)

Bu bir arkadaşımızın ifadesi değil, bütün PDA Yazı Kurulunun ortak görüşünün ifadesidir. Nitekim daha önce 13. sayıda , "Mücadelemizin ikinci yılına girerken" başlıklı ve "Aydınlık" imzalı yazıda şunlar söylenmiştir:

"Emperyalizme ve onun devrimci hareket içindeki kolu olan oportünizme karşı mücadelede **Aydınlık**, Türk Solu'nun açtığı yoldan yürüdü." (Yukardaki ifade kelimesi kelimesine aynısı.) **"Türk Solu, proleter devrimci hareketin kalesiydi.** Ve Aydınlık'ın çıkışıyla mücadelemiz güçlü bir silaha daha kavuştu. Proleter devrimciler daha başlangıçta TÜRK SOLU ve Aydınlık arasında bir görev bölüşümü olduğunu, bu dergilerin devrimci mücadelemizin farklı ihtiyaçlarına cevap vereceğini kararlaştırdılar. (abç)

TÜRK SOLU, Aydınlık, İşçi- Köylü ve Devrimci TİP Haberleri, proleter devrimci hareketimizin kopmaz bağlarla birbirine perçinlenmiş yayın organıdırlar (abç). Bu devrimci silahlarımızın namlularını bozmaya uğraşan her çaba (DÖB'ün ve onun Ankara gençliği arasındaki taraftarlarının temsil ettiği ve yeni yeni su yüzüne çıkmaya başlayan "sol" muhalefet kastediliyor. TÜRK SOLU'nun... sayısındaki **Kitle çizgisi**... yazısı ve Aydınlık'ın 12. sayısındaki Proleter devrimci saflardaki birliği pekiştirelim bildirisi bu muhalefete karşı yazılmıştır.) Omuz omuza verilen mücadeleyle (tabii Mihri Belli ile omuz omuza) etkisiz bırakılacaktır."

Aydınlık dergisinin 13. sayısının ideolojik ve politik muhtevası bizim için çok önemlidir. Çünkü, FKF'nin Dev-Genç ol-

duğu kurultaydan hemen sonra yayınlanmıştır. Bu kurultay, Mihri Belli önderliğindeki grubun açık olarak ve kesinlikle birbirine girdiği ve iki kampa ayrıldığı bir kurultay olduğu için çok önemlidir. İşte yukarıdaki satırlar böyle önemli bir sırada yayınlanan Aydınlık'ta yer almaktadır. Ayrıca 13. sayının ideolojik ve politik muhtevasına baktığımız zaman gördüğümüz şudur: Aydınlık, Dev-Genç kurultayından zaferle çıkan "sol" muhalefete karşı, yani küçük-burjuva anarşizmi ve terörizmine karşı Mihri Belli'nin sağ çizgisinin sadık TÜRK SOLU- AYDINLIK imzasını taşıyan yazı sanki Mihri Belli'nin kaleminden çıkmıştır. Kemalizm tahliliyle, milliyetçilik anlayışıyla, karşı - devrim teorisiyle, herşeyiyle Mihri Belli düşüncesinin ekisiksiz bir ifadesidir. **"Bilimsel sosyalizm temeli üzerinde birliğe doğru TDGF Kurultayında devrimci gençler politik bilinçlerini bilediler"** başlıklı kurultay tahlili, ideolojik ve politik özü itibarı ile yine, "sol" çizgiye karşı Mihri Belli çizgisinin savunmasıdır. "Sol" çizgi, "Milli Cephe politikası" konusunda, "Milli Demokratik Devrim ve Öncülük" konularında Mihri Belli'nin sağcı görüş açısından eleştirilmiştir. Yine aynı sayıda Aydınlık, o günlerde yayınlanmaya başlayan "Devrim dergisine devrimci selamlar"ını sunmuştur. Bunların hepsi de Aydınlık Yazı Kurulunun tamamını bağlıyan yazılardır. Biz burada, bu yazılar üzerinde fazla durmayı gereksiz sayıyoruz. Çünkü bu yazılar, merak eden her arkadaş tarafından kolaylıkla bulunabilir ve okunabilir. Yalnız açıklık getirilmesi gereken nokta şurasıdır: Aydınlık esas itibariyle M. Belli çizgisine sadık kaldığı halde; niçin M.B. ile karşı karşıya geldi? Bunun iki sebebi vardır: Birinci sebep, M.B.'nin iflah olmaz bir oportünist, kılıktan kılığa giren bir sahtekâr olmasıdır. M.B. ayrılıkların iyice ortaya çıkması üzerine, bir süre her iki tarafı da eleştiren "tarafsız" bir tavır takınmıştır. Havayı koklamış ve sonucu beklemiştir. TÜRK SOLU'nun... sayısında "devrimci safları göz bebeğimiz gibi koruyalım" yazısı ve daha sonra Aydınlık'ın 13. sayısında yayınlanan "Devrimci dayanışma(!) üzerine" yazısı her iki tarafı da " idare etme " kurnazlığının açık örnekleridir. Hatta M.B.'nin Dev

-Genç kurultayı boyunca "tarafsız" kaldığını ve " arabulucu" rolü oynadığını herkes bilir. Dev-Genç yönetimine "sol" grubun hakim olduğunu görünce, kendi safındaki yol arkadaşlarına açıkça ihanet etmiş ve "sol"larla **ilkesiz bir ittifak kurmuştur.** Kesin ayrılıktan sonra, Aydınlık haklı olarak, bu bloka **"ilkesiz birlik cephesi"** adını vermiştir. Hatta M.B.'nin eski yol arkadaşlarından dürüst ve samimi olanlar, M.B.'nin 180 derecelik çarkına şiddetle karşı çıkmışlar, **kendi eski çizgilerine sadık kalarak Aydınlık saflarında** yer almışlardır. Bunlar, o günkü mücadeleye katılan herkes tarafından bilinen apaçık gerçeklerdir. M.B. ile Aydınlık'ın karşı karşıya gelmesinini ikinci sebebi de bu ayrılığın tohumlarının öteden beri mevcut olmasıdır. Hiç bir şey bir anda ortaya çıkmaz. Aydınlık ile M.B. arasındaki ayrılık da bir anda ortaya çıkmamıştır. Ve elbette bir geçmişi vardır. Fakat bu ayrılık ne Dev-Genç kurultayı sırasında ne de Aydınlık'ın ikiye bölünmesi sırasında, ne de bundan bir müddet sonra **esasa ilişkin** değildir. Tekrar edelim, **ideolojik ve politik muhtevası itibariyle Aydınlık, hala M. Belli ile aynı çizgideydi.** 14. sayıdır ki, Aydınlık 'ta Dünya ve Türkiye sütunları yine Aydınlık Yazı Kurulunun hakim olduğu, DTH ve İşçi-Köylü gazetesinin o günlerde çıkan sayıları, inkârı imkansız olan belgelerdir. Hattâ " sol"ların sahiplik belgesine dayanarak, Aydınlık'a el koymalarından sonra çıkan ilk PDA'da şöyle denilmektedir:

> "Aydınlık'ın politik çizgisini tayin eden, AYDINLIK'TA DÜNYA VE TÜRKİYE yazılarına ve bütün çalışmalarına hiçbir katkısı olmayanların, "sol"ların, proleter devrimci dergimizi sadece bir özel mülk olarak görmeleri, yuvarlandıkları menfaatçılık ve fırsatçılık çukurunun en iyi kanıtıdır.
>
> AYDINLIK'ın 1. sayısından 14. sayıya kadar izlediği çizgi, bu bildiriyi imzalayan arkadaşlarımızın, kollektif çalışmalarının ürünüdür. Aydınlık'ın 15 aydır mücadelesi verilen proleter devrimci çizginin (!) zaferi için sonuna kadar mücadele edeceğiz. (M.B. çizgisine bağlılık andı) Aydınlık, sahiplik iddia edenlerin,

M.B.'nin değil, "solların" ideolojilerinin düşmanıdır. Kendilerinin de belirttiği gibi, onlar için, AYDINLIK' ın yakılması gereklidir. (Evet tam böyledir.)

Bugüne kadar Aydınlık Yazı Kurulu içinde bir azınlık olarak kalan bölücülere (solların) karşı uzun zamandır verilen mücadeleyi kısaca açıklamayı gerekli görüyoruz. Aydınlık, Aydınlık'ın kurulduğu sıralarda, Aydınlık ve Türk Solu , arasında bir bölünme yaratma, ve Aydınlık"ı bir hizip dergisi haline getirme çabası ortaya çıkmış (bu çabanın M. Belli'yi hedef aldığı bilinmektedir), bastırılan bu çaba sinsi bir şekilde bugüne kadar sürüp gelmiştir. Aynı bölücü unsurlar, Aybar-Aren oportünizminin güçbirliği ve proletarya öncülüğü konusundaki görüşlerini yeniden saflarımıza sürmüşler ve bu tahlilleri yayma faaliyetine girişmişlerdir."

Daha aşağıda, milli cephe ve proleteryanın öncülüğü konusunda, M. Belli'nin tahlillerine sadık kalınmakta, tamamen Mihrici bir teşebbüs olan Dev-Güç savunulmaktadır.

Aydınlık'ın esas itibarıyla M. Belli çizgisini izlediğini, bu örneklerden daha açık ve kesin olarak ortaya koyabilecek bir örnek sanırım zor bulunur.

Öyleyse, M.Belli ile Aydınlık arasında eskiden beri tohum halinde olan ayrılığın mahiyeti neydi? Aydınlık'ın işçi, köylü hareketlerine daha fazla ilgi göstermesine karşılık, M. Belli bunlarla hiç ilgilenmiyordu. Aydınlık'ın 9. sayısıyla birlikte, İ. K. de yayınlanmıştı ve Aydınlık İstanbul'da DÖB'le ve Ankara'da onunla aynı safta olan Münir Aktolga'larla olan ayrılığın ortaya çıkması nispetinde, işçi, köylü hareketlerine sarıldı: Bu yanı Aydınlık'ın olumlu yanıydı, ve daha sonra nispeten doğru bir çizgiye oturması da bundan ötürüdür. Fakat şu nokta asla gözden kaçırılmamalıdır. Kitle hareketlerine eğilirken, onları değerlendirirken bile ASD, Mihri Belli çizgisine sadık kalmıştır. Mesela İşçi-Köylü'nün ilk sayılarında "sosyalizm" sözcüğüne dahi yer verilmemiştir. Çünkü gazeteyi çıkaran arkadaşların ifa-

desi aynen şöyledir: İŞÇİ-KÖYLÜ cephe (?!) gazetesidir. Böyle bir gazetede sosyalizmden bahsetmek milli cephe bozgunculuğu ve Arencilik olur!..." İşçi-Köylü'nün ilk sayılarını karıştıranlar sık sık " işçilere ve köylülere milli bilinç götürmekten " sözedildiğini göreceklerdir. Aynı şey Aydınlık'ta da, hatta Dev-Genç kurultayından sonraki sayılarda bile vardır.

14 sayı tutan ASD dergisinin, onu çıkaran arkadaşların, o dergi etrafında toplanan arkadaşların, İŞÇİ-KÖYLÜ'nün ve DTH'nin ortaya çıkışı ve gelişme ideolojisi ve politikası budur. Bu gerçeği, böylece, olduğu gibi kabul edip etmemek, özeleştiri konusunda ne kadar samimi olduğumuzun pratik ve şaşmaz bir ölçüsüdür.

IV

15. sayıda Aydınlık ikiye bölündü ve PDA'nın ilk sayısı ile ASD'nin 15. sayısı ayrı ayrı yayınlandı. PDA, yukarıda aktardığımız gibi, ilk yazıda geçmiş proleter devrimci (!) çizgisine bağlılık andı içerek yayına başladı. Bu sayıda eleştirinin esas okları DÖB-Münir çizgisine yönelmiştir. AYDINLIK'ın kapağına "GERÇEK KAHRAMAN KİTLELERDİR" sloganının yazılması anlamlıdır. Yine aynı sayıda Mao Zedung'un "Halk için çalış" makalesi yayınlanmıştır. O günkü politik ortamda bu yazı, DÖB, vs.nin ciğerine saplanan bir ok gibidir! Bir de bu sayıda Erdost'un yerine Boratav (Emek saflarından gelen) kurulmuştur! Ve Kıvılcımlı "Ho amca " yazısıyla arz-ı endam etmiştir. Ve bundan sonra da Aydınlık'ın daimi yazarlarından olacaktır. Durum şudur: Aydınlık, bir yandan bireyci gençlik hareketlerine karşı, ucundan ucundan Mao Zedung'u keşfetmeye başlamıştır. Diğer yandan, hala esas itibariyle M. Belli çizgisine sadıktır. (Bkz. Yaşasın PDA yazısı ve Aydınlık'ta Dünya ve Türkiye sütununda yayınlanan "Asker-sivil- aydın zümre saflarında mücadele şiddetleniyor" yazısı.) Bir yandan da ne olduğu bilinmeden, Erdost'a karşı, Arenci Boratav'a sarılmıştır. Yine ayrılıktan sonraldır ki, Yazı Kurulu'ndaki arkadaşlar Kıvılcımlı'nın " ne büyük

ve ne değerli bir adam"olduğunu farketmeye başlamışlardır. Ve yine bu sayıdan itibaren, M.B.'nin öteden beri "sağcı" ve "kuyrukçu" görüşler taşıdığı farkedildi! M.B.'nin gençliğe yaranmak için, Aydınlık'ta (ve esas itibariyle kendi görüşlerinde), " küçük -burjuva kuyrukçuluğu", "takipçilik ideolojisi", "küçük burjuvaziye fazla prim verme" gibi " sağ eğilimler" keşfetmesi ve saldırıya geçmesi, PDA Yazı Kurulunu, **M.B.'nin görüşlerini yeniden ele almak zorunda bıraktı**, ve PDA'da **ilk sıçrama** o zaman meydana geldi. Yazı Kurulu , M.B. 'nin sağ çizgisini önemli ölçüde farketti ve bunları, 16. sayıda ortak imza ile eleştirdi. (Bkz."Proleter devrimci birlik için ilkesiz birlik cephesini açığa çıkartalım!", cilt 3, S.16, s.241.) Bu M.B.'nin Aydınlık tarafından ve ilk etraflı eleştirisidir. M.B. ile PDA Yazı Kurulu arasındaki ayrılığın, ilk yeşerdiği sayıdır. Fakat ayrılık, yine de kesin hale gelmemiştir. Ta ki 15-16 Haziran direnişine kadar, 16.-20. sayılar, M.B., Kıvılcımlı, Boratav ve Mao Zedung görüşlerinin eklektik bir tarzda birleştirildiği, çorba edildiği sayılardır. Bu sayılarda halk savaşından bahis yoktur! Devrimin kırlık alanlardan gelişeceği, iktidarın parça parça alınmasından söz edilmemektedir. " Sosyal emperyalizm'den bahis yoktur! Sadece zaman zaman ve utangaç bir dille ve alçak sesle " modern revizyonizm"den bahsedilmektedir. Proleter enternasyonalizminden bahis yoktur.

"En geniş saflarla işbirlikçi AP iktidarına karşı devrimci mücadele" yazısı (S.17), **" Baskılara karşı silahımız DEVRİMCİ GÜÇ BİRLİĞİMİZDİR"** (???!!) yazısı (S.18), 19. sayıdaki Ö.Ö. imzalı yazı, M.B.'nin görüşlerinin etkinliğinin hâlâ devam ettiğini açıkça göstermektedir. Hattâ az kalsın PDA, Dev-Güç girişimini yeniden ele alıp canlandıracaktı! Fakat ölüme giden bir şeyi diriltmek kolay değildi, kolay olmadı. Bu temiz emel(!) de yarıda kalmaya mahkumdu ve yarıda kaldı.

Mihri Belli'nin sağcı teslimiyetci görüşleri etkinliğini devam ettirmekle birlikte gittikçe de zayıflamıştır. Onun açıktan açığa "kapitalist olmayan yol"un, daha açıkçası ilerici bir askeri darbenin savunması olan görüşlerden vazgeçilmiştir. Mesela dev-

rimde "emekçilerin önderliği", "milli burjuvazinin solundaki güçlerin hegemonyası" gibi safsatalardan, " demokratik devrimi gerçekleştirilmiş olan bir toplumun, mutlaka şartlar ne olursa olsun, sosyalist devrime geçeceği söylenemez. Bunu iddia etmek bir çeşit kadercilik olur ki, yanlıştır", gibi Demokratik Devrim ile Sosyalist Devrim arasında Çin seddi çeken açık hezeyanlarından, "Maocu, Kastrocu, Moskovacı yakıştırmalarına cevabımız şudur: Biz ne oyuz, ne de bu ve ne de beriki. Biz Türkiyeciyiz. Türkiye emekçilerinin davasının savunucusuyuz. " "Bugünün savaşı her içtenlikle 'Türküm diyenin' savaşıdır" gibi savunulması imkansız şöven görüşlerinden, "Proletarya partisinin ancak gerçek demokraside kurulabileceği" gibi deli saçmalarından vazgeçilmiştir. Fakat Mihri Belli'nin Türkiye'deki sınıfları tahlil edişi, tarihi değerlendirişi, güçbirliği anlayışı daha bir müddet devam ettirilmiştir ve giderek bunlar yerini Kıvılcımlı'ya terketmiştir. Zaten M. Belli ve Erdost'un "feodalizmin hakimiyeti" teorisinin yerini, daha önce Korkut Boratav'ın "İlkel ve çarpık kapitalizm" teorisi almış bulunuyordu.

Bu dönemde PDA'ya hakim olan esas anlayış şudur: Devrim, uzun bir birikim döneminden sonra, şehirlerde genel ayaklanmalarla gerçekleşecek ve başarıya ulaşacaktır. Şimdi Türkiye "evrim aşamasındadır" (Kıvılcımlı'dan). Görevimiz, işçi sınıfına "sosyalist bilinç" (artık milli değil) götürmek ve halkı örgütlemektir. Bu arada faşist baskılara karşı devrimci güçbirliğini gerçekleştirmektir. Böylece devrimin subjektif şartları hazırlanmış olacaktır ve "sırası" gelince devrim bir şamar gibi patlayacaktır! Bütün yazılarda bu yanlış anlayışın silinmez damgası vardır! Aydınlık'ın 19. sayısında yayınlanan "İşçi-Köylü Hareketleri ve Proleter Devrimci Politika" başlıklı benim yazımda da tamamen aynı anlayış hakimdir ve o yazı bütün arkadaşların, bütün yazı kurulu üyelerinin tasvibinden geçmiş ve beğenilmiştir. (Not: Özeleştiri) M.B.'ın Haziran 1970 tarihli 20. sayısının kapağındaki imzalar, bu dönemde, PDA hareketinin gide gide ulaştığı noktayı çok açık olarak göstermektedir:"Mao Zedung, Hikmet Kıvılcımlı, Korkut Boratav".

Arkadaşlar, bunlar da açık gerçeklerdir ve kim ki bu açık gerçekleri reddeder, bunları örtbas eder, bunları önemsemez, o kimse dürüst ve samimi bir sosyalist değildir.

Not: Bundan önceki bölümlerin sınıf mücadelesine bağlı olarak ele alınmaması önemli bir eksikliktir.

V

15-16 Haziran büyük işçi direnişi hem işçi sınıfı mücadelesinde, hem de sosyalist harekette büyük ve önemli değişikliklere ve sıçramalara yol açtı.

1) Bir kere devrimin şiddetle ve zorla olacağını, bunun zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu gösterdi. Aybar-Aren oportünizmine ve bütün parlamentarist görüşlere ağır ve öldürücü bir darbe indirdi.

2) Halkın kurtuluşu için orduya bel bağlamanın ne derece yanlış, sakat bir görüş olduğunu, ordunun ve devletin gerçek niteliğini ortaya koydu. Çünkü, işçi direnişi, tanklarla süngülerle ve sıkıyönetimle bastırılmıştı. Böylece Devrim dergisinin ve Mihri Belli'nin "cuntacı devrim" hayallerine önemli bir darbe indirildi. (Bu darbe aynı zamada H. Kıvılcımlı'nın "vurucu güç teorisi"ne de indirilmişti. Fakat bunu o sırada herkes farkedemedi.) İlkesiz birlik cephesi parçalandı ve Mihri Belli aleyhtarlığı güçlendi.

3)15-16 Haziran direnişi, gerçek kahramanın gerçekten kitleler olduğunu gösterdi ve bütün bireyci küçük - burjuva akımlarına ağır bir darbe indirdi.

4)15-16 Haziran direnişinin nispeten kolayca bastırılması, devrimin ilk başlarda şehirlerde başarıya ulaşamayacağını, bunun imkansız olduğunu gösterdi ve genel ayaklanma hayallerine ağır bir darbe indirdi.

5)15-16 Haziran'dan sonra gelen ve üç (1+2) ay süren sıkıyönetim en zor şartlarda dahi mücadeleye devam etmenin nasıl mümkün olabileceğini gösterdi, ve legaliteye bel bağlayan revizyonist örgütlenmeye ve revizyonist çalışma tarzına ağır bir

darbe indirdi.

Büyük işçi direnişine katılan, sıkıyönetim şartlarında dahi mücadeleyi devam ettiren ve kitleler arasında çalışma pratiği olan arkadaşlar, büyük işçi hareketinden gereken dersi çıkardılar ve bu arkadaşların bilincinde bir sıçrama oldu. Fakat bu mücadeleyi uzaktan izleyen arkadaşlar ve Ankara PDA Yazı Kurulu üyelerinin çoğunluğu işçi hareketinden gereken dersi çıkartamadılar, hatta yanlış dersler çıkarttılar, kolay başarı umuduna kapıldılar ve PDA saflarında yeni bir çelişme ve bir mücadele doğdu. Böylece PDA 21. sayıdan itibaren (Temmuz 1970) yeni bir döneme girdi. Şimdi bu dönemi kısaca gözden geçirelim.

Bu dönemde, Mihri Belli'nin ve DD'nin etkilerinin esas itibariyle yıkıldığını, devlet konusunda, ordu konusunda, sıkıyönetimin sınıf niteliği konusunda doğru ve devrimci görüşlerin savunulmaya başladığını görüyoruz. (Esas itibariyle diyoruz, çünkü hala Mihri Belli etkileri vardır ve meselâ 21. sayıdaki " CHP içindeki ileri unsurlar açık mücadeleye girmelidir" yazısı önemli ölçüde M.B. görüşlerinin pisliklerini taşımaktadır.) Marksizmin alfabesi olan bu tahlillerin benimsenmesi ve savunulması dahi, PDA'nın hızla itibar kazanmasına ve güçlenmesine, diğer grupların çökmesine ve gerilmesine yol açmıştır.

Öte yandan Mao Zedung düşüncesinin etkileri kendini daha fazla duyurmaya başlamıştır. Yine 21. sayıda **"Modern revizyonistler dünya halklarının mücadelesini nasıl baltalıyorlar?"** başlıklı yazıda **PDA, " Modern revizyonizmin Amerikan emperyalizmiyle uzlaşıcı ve dünya halklarının kurtuluş mücadelelerini baltalayıcı zihniyet ve faaliyetini teşhir etmeyi önemli bir devrimci görev saydığını"** ilan etmiştir. Ve "Sovyet modern revizyonistlerine" (henüz "sosyal emperyalizm" kullanılmamaktadır, çünkü "sosyal emperyalizm"in mevcut olduğu görüşünde değildir) ilk defa açık olarak çatmıştır. PDA giderek bu yolda yeni adımlar atmakta, "sosyal emperyalizme çatmakta", halk savaşını ve "iktidarın parça parça", "kırlardan şehirlere doğru ele geçirileceği vs..." kabul etmektedir (gerçekte ise kabul

eder görünmektedir!).

Bunlar PDA'daki gelişmenin bir yanıdır ve olumlu yanıdır.

Aydınlık'ın bir de öbür yanı vardır: Yazı Kurulu üyeleri Aydınlık'ın kapısını gümbür gümbür çalan Deccal'e bütün kapıları, hatta pencereleri ardına kadar açmışlar ve Deccal'ı baş köşeye oturtmuşlardır. Deccal Mao Zedung'dan, Mao Zedung da Deccal'den rahatsızdır! Fakat burjuva politikasıyla proletarya politikasını, burjuva dünya görüşüyle proletarya dünya görüşünü birbirine karıştırmak gibi ufak(!) bir gaflete düşen bu baylar, cümle aleme, Mao Zedung ile Deccal'in ne de güzel anlaştıklarını, hem anlaşmamaları için ortada bir sebep bulunmadığını, Deccal'in zaten öteden beri (1967'den beri) Mao Zedung'u çok sevdiğini, ve onun izinden yürüdüğünü yutturmaya kalkıştılar! Deccal'e övgüler düzdüler! Deccal'in kulaklarına fısıldadığı "Sosyalist Kurultay" mavalını cümle aleme, Mao Zedung damgasıyla okumaya kalktılar! Neredeyse Deccal'in önünde secdeye inmeyenleri, Mao Zedung'a ihanet suçuyla mahkûm edeceklerdi.(Dergide Deccal'i okuma ve kavrama kampanyası açtılar.) (Deccal'le beraber haykırdılar:"Anarşi yok, büyük direniş".) Durum tam anlamıyla böyleydi, ve bir kısım arkadaşlarımız Deccal'in tuzağına bile düştüler. İbret olsun diye, o gün Deccal'e düzülen övgülerden uzun bir parçayı buraya aktarmayı gerekli buluyorum.

> "(1954 yılında), **emekçi halkımız teşkilatsız ve dağınıktı.** İşbirlikçi DP ikitidarına karşı örgütlü bir mücadele yoktu. Bu durumda yapılabilecek olan ve yapılması gereken neydi? (Ne imiş, iyi dinleyin!)
>
> Bütün sınırlı olanakları ve hakim sınıfların olanca terörünü göze alarak, örgütlü bir mücadele gerekiyordu. (Şimdi Mihri Belli de böyle bir örgütlü mücadelenin (!) program taslağını hazırlamış bulunuyor. Tam da bu yazıyı yazan arkadaşlarımıza layık bir örgüt!) Teşkilatsız ve dağınık olan halkı teşkilatlamaya ve güçlendirmeye girişmek gerekiyordu. Bütün olanaklardan faydalanarak (mevcut olanakların dışına

çıkmak gibi bir gaflete (!) düşmeyerek) devrimci fikirlerin ve devrimci mücadelenin tarihi gelişimini sürdürmek (yani süründürmek) gerekiyordu.

Vatan Partisi girişimi ve Vatan Partisinin tüzüğü ve programı, böylesine güç şartlar altında bu görevlerin yerine getirilmesi zorunluluğunu yansıtmaktadır. Vatan Partisi programını bugünkü görüş ve ilkelerimizle karşılaştırırken, 1954 şartları ile 1970 şartları arasındaki farklar bir an bile gözden kaçırılmamalıdır." (s.453)

...Vatan Partisi Tüzüğü ve Programını incelediğimizde, başlıca şu noktalar göze çarpmaktadır:

1) **Vatan Partisi tüzüğü gerçekten örnek bir tüzüktür.**(!!??)... Bu tüzükten, dil (?), tarz (!), meselenin özü(!) açılarından ve yine kısalık (!) açısından bütün (!) devrimcilerin öğreneceği çok şey vardır.(!!???)

2) Genellikle çok basit ve akıcı bir dil, işçilerin ve köylülerin kolayca anlayabileceği bir dil, hem tüzüğün hem de programın üstün(!) vasıflarındandır.Yine çeşitli önerileri ve program maddelerini, işçilerin ve köylülerin somut meselelerinden hareketle koymakta (reformizm alanında dense daha iyi olur!) büyük ustalık gösterilmiştir. Sanayileşme ve işçi ve köylü meselelerinin işsizlik ve pahalılık sorunlarından hareketle konulması çok iyidir! Özellikle o günün ihtiyaçları ve şartları açısından bu HER HALDE ÇOK ÖNEMLİDİR!(abç) (Herhalde! Yoksa Deccal böyle yapar mıydı?) Halkı devrimci fikirlere ve propogandaya açık hale getirmek için **zorunluydu**(abç). Ayrıca, her dönemde, her devrimci sosyalist, yalnız DEVRİMCİ SİYASİ İKTİDAR FİKRİ'ni (abç) değil, aynı zamanda devrimci **programın** bütün yönlerini, işçilerin ve köylülerin somut meselelerinden hareketle koymayı öğrenmelidir! Bu açıdan da Vatan Partisi Programından öğreneceğimiz çok şey vardır.

3) Vatan Partisi programı, **1954**'ün **ihtiyaçlarına cevap veren** (abç) çok kısa ve özlü bir propaganda broşürüdür. Kadroların 1954'deki bilinç düzeyine ve kitle ilişkilerine uygun olduğunu

sanıyoruz(abç). Ama mücadelenin **bugünkü ulaştığı düzey açısından**, önemli EKSİKLİKLERİ de vardır. Bunların **1954'** de eksik olduğunu düşünmek yanlış olabilir. (Ne demek! 1954'de de eksik değil, fazlaydı bile!)

a - **Bu** eksikliklerin başında, ülke çapında genel bir sınıf tahlilinin yapılmamış olması gelmektedir. (Bu da mesele mi canım!) (Bu), **hiç olmazsa bugün** bir sosyalist partinin programında mutlaka olmalıdır.

b - Bir diğer **eksik** (abç) ülkemizin dünya şartları içindeki yerinin konmamış olmasıdır. Kapitalist emperyalist ülkelerle ülkemiz ve ezilen halkımız arasındaki ilişkilere ancak yer yer ve üstü kapalı bir şekilde değinilmiştir. Emperyalist sömürüden, ancak dolaylı bir şekilde değinilmiştir, /aslında sosyalizm ve emperyalizm kelimeleri programda geçmemektedir.../ (onun da sözü mü edilir ! Deccal'in o akıcı (!) duru(!) ... dili, o sihirli uslûbu var ya!) yine aynı şekilde bütün dünyada dostlarının kimler olduğu da belirtilmemiştir. **Bugün yapılacak bir çalışmada**, ülkemizin dünya içindeki durumunun ve dünya şartlarının tespiti mutlaka yer almalıdır. Dünyadaki temel çelişmeler konulmalıdır. Devrimci hareketin dünya çapındaki dostları ve düşmanları açıklanmalıdır. Halkımızı bu konularda da (abç) eğitmek önde gelen görevlerimizdendir. Ama bu asla ukalaca ve bilgiçlik taslayan bir şekilde yapılmamalıdır. DAİMA VATAN PARTİSİ PROGRAMININ BASİTLİĞİ, ANLAŞILIRLIĞI, ÖZLÜLÜĞÜ BİZE ÖRNEK OLMALIDIR!

c - ... Gerici siyasi iktidarın sınıf niteliği üzerinde durulmamıştır, aynı şekilde devrimci iktidarın sınıf niteliği üzerinde de durulmamıştır. Bu da çok önemli bir eksikliktir(abç). "AMA HER HALDE 1954 ŞARTLARINDA BUNU KOYMAK DERHAL TASFİYEYE YOL AÇARDI." (s.455-456) (Madem Deccal yazmamış, mutlaka bir sebeb-i hikmeti vardır!!)

> Vatan Partisi programı, halkın teşkilatlandırılması meselesini çok önemli bir sorun olarak ele almıştır. Programın **her yerinde**, ekonomik, politik, kültürel, vb. alanlarda alınacak tedbirlerin yanısıra, bu tedbirleri

gerçekleştirecek olan halk teşkilatlanmalarında, Vatan Partisi tüzüğü ve programı, bunun yanısıra emekçi yığınlar içinde örgütlenme mücadelesine girişmiş olan ve en kötü şartlar altında bile emekçilerle bağlar kurmuş olan bu partinin pratiği, **halkın teşkilatlanması meselesinin en doğru şekilde ele alındığını göstermektedir**(!) (abç). Herkes, Vatan Partisi programının, demokrasiyi ve ekonomik bağımsızlığı sağlamak ve korumak için **halkın nasıl teşkilatlanması gerektiğini, halkın yaratıcı gücünün nasıl harekete geçirileceği** (!) yolundaki önerilerini büyük bir dikkatle incelemelidir.(!!??)

Şu nokta üzerinde de önemle (abç) durmak gerekir. Örneğin bir TİP programı ve tüzüğünün tersine, hem de parlamentarizmin şaha kalktığı günlerde, Vatan Partisi programı halkm ümitlerinin parlamentarizme bağlanmasından dikkatle kaçınmıştır(!)...Vatan Partisi tüzük ve programı, mevcut olanaklarla kurulan bir partinin devrimci olabileceğini göster-mektedir. Seçim konusunda Vatan Partisi programı, iktidara geldikten sonra seçim sisteminde yapılacak değişikliklere ve halkın mebuslar üzerinde denetiminin nasıl sağlanacağına değinmiştir(!). Bu da çok önemli bir sorundur .(!!!) vs." (s.458)

Evet arkadaşlar, bunlar ne gramer üzerine incelemeler yapan toy bir edebiyat meraklısının, ne de Kıvılcımlı'nın 'Sosyalist' dergisine mektup gönderen cahil bir taşra sempatizanının kaleminden çıkmıştır. Bunları "Mao"cu PDA dergisinin "Program Çalışma Komitesi" yazıyor.

Sıkıyönetimden hemen önce (Mart)

(2)

Yoldaşlar,

Oraya kendim gelemediğim için bu pusulacığı gönderiyorum

Oraya gelemeyişimin birinci sebebi, burada ortaya çıkan aksiliktir. Eğer zamanında düzeltemezsek, pratik faaliyetimizi geniş ölçüde aksatabilir. İkinci sebebi ise, oraya gelmenin herhangi bir fayda sağlamayacağını, aksine tartışmaları normal seyrinden çıkartıp belki de zararlı bir yola sokacağı konusunda, bende uyanan kanaattir. Bu kanaat de şuradan vardı. Bugüne kadar, ne zaman hareketimizin hatalarına karşı bir eleştiri yöneltmişsem, her seferinde bir arkadaşımızın bütün yoldaşlık sınırlarını aşan düşmanca saldırılarıyla karşılaştım. Geçen gün saflarımızda ortaya çıkan "sol" oportünizmin eleştirisiyle ilgili metni tartışırken yine aynı şey oldu. Sosyalist kurultay ve legal parti kurma kararını eleştirmem üzerine, arkadaş bana büyük bir hiddetle "oportünist" ve "sabotör" ithamını yapıştırdı. Bunu da gözönüne alarak yazılı bir metin göndermeyi daha uygun buldum.

Yoldaşlar,

"Sol" oportünizmin eleştirisiyle ilgili olarak, benim belirtilmesini gerekli gördüğüm noktalar şunlardır. Bunların ortaya çıkmasında esaslı iki etmen vardır. Birincisi, kadrolarımızın hemen tamamının küçük-burjuva aydınlardan oluşması ve bunların bir kısmının sıkıyönetimin baskı ve terörü şartlarında bir takım "sol" lafların arkasına gizlenerek gerçekte sınıf mücadelesinden, disiplinli çalışmadan kaçmaları. İkincisi de daha önce işlenmiş olan ve hala kesinlikle düzeltilmemiş olan sağ oportünist hatalar. Eleştiri metninde birinci nokta üzerinde duruluyor. Fakat ikinci nokta tamamen unutuluyor. Ben bu noktanın da metne sokulmasını istiyorum. Çeşitli defalar konuşmalar sırasında da "sağ hataların sol hatalara yol açtığı" noktasına dokundum. Bir kısım arkadaşlar böyle bir şeyin ol-

mayacağını söylediler. Oysa bütün komünist hareketler bu meseleyle yüzyüze gelmişlerdir. Lenin " Sol komünizm bir çocukluk hastalığı" kitabında, "sol oportünizmin sağ oportünizmin cezası olduğunu" belirtir. Mao Zedung "ÇKP içinde sağ hataları düzeltirken sol hatalara düşüldüğünü " söyler. Demek ki bu mesele dünyanın gelmiş geçmiş iki büyük ve şanlı komünist partisi içinde ortaya çıkmış ve çözüme bağlanmış bir meseledir.

Şimdi daha önce işlenmiş olan ve kesinlikle düzeltilmemiş olan sağ hataların neler olduğuna geçiyorum. Bu konuda da fikirlerimi daha önce gerek ikili konuşmalarda gerekse büyük toplantılarda büyük bir samimiyetle ve şahsıma düşen hataları da örtbas etmeden ortaya koydum ve bundan sonra da bu işi daha etraflı ve sistemli olarak yapmaya devam edeceğim. Bu mesele bir çözüme bağlanıncaya kadar bunu yapmak şarttır. Aksi halde liberalizmin doğup yaygınlaşmasına, ilkesiz bir birlik, yani kof bir birlik doğmasına yol açarız.

Yoldaşlar, sözünü ettiğimiz sağ hatalar nedir? Bunlar genel hatlarıyla ve özet olarak, teoride Mao Zedung fikirleriyle sağ revizyonist görüşlerin (esas olarak ülkemizde Mihri Belli ve Hikmet Kıvılcımlı tarafından savunulan görüşlerin) bağdaştırılması, örgütlenmede (birkaç büyük şehrin merkezini ve legal dergi faaliyetlerini esas alan) legalizm, pratikte "kendi güçlerimize dayanarak" ve " insiyatifi elde tutarak" yürütülen ihtilalci bir faaliyet yerine "demokratik ittifaklara" (yani burjuvaziye) bel bağlayarak ve insiyatifi onlara bırakarak (bu diğer hatalardan tabii olarak doğan bir sonuçtur) yürütülen teslimiyetçi ve uzlaşıcı bir faaliyet. Gerçekleri dobra dobra söylemekte sayısız faydalar vardır. Söylediklerimiz kafadan uydurulmuş faraziyeler değil, içinde yaşadığımız ve bugün kötü sonuçlarını etimizde hissettiğimiz gerçektirler. Bir düşünelim, biz Mihri Belli ile ayrıldıktan sonra (öncesini saymıyorum) ne gibi faaliyetlerde bulunduk. Önceleri bir gazete ve derginin (hatta bir ara Devrimci TİP Haberleri de vardı), daha sonra bir gazetenin ve bir derginin yazılması, basılması ve dağıtılması... Bütün faaliyetimizin belkemiği buydu işte. Ve hatta bu faaliyete ken-

dimizi o kadar kaptırmıştık ki, " ne kadar çok yayın organımız olursa o kadar güçlü olacağımızı" düşünüyorduk. Ve ilkesiz birlik cephesini " bir dergi dahi çıkaramazlar" diye küçümsüyorduk. Bütün örgütlen-memiz, bu "legal dergicilik" faaliyetini güçlendirmeyi amaçlıyordu ve ona yönelmişti. Yazı kurulları, redaksiyon komiteleri, muhabirler, teknik kadrolar, hemen hepsi... (Her büronun en önemli görevi, gazete ve dergiye yazı yazmak ve onu kendi çalışma alanında dağıtmaktı.) Hatta bizim "parti" adını verdiğimiz örgütlünme bile dergicilik faaliyetine hizmet eden tali bir unsurdu. En değerli kadrolarımız, dergi faaliyeti alanında kendi günlük hayatını sürdürüyordu. Yine bu faaliyetler esas itibariyle Ankara ve İstanbul'da ve kısmen de İzmir'de yoğunlaşmıştı. Şimdi bir arkadaş kalkar da, "hayır böyle bir şey asla olmadı" derse, o arkadaş ya samimi değildir, ya da hafızasını kaybetmiştir.

15-16 Haziran işçi direnişini takibeden sıkıyönetim günlerinde eski dergicilik faaliyetini az çok aşan, az çok kendi kuvvetimize dayanan, az çok ihtilalci ve az çok illegal bir faaliyete girdik, daha doğru bir ifadeyle şartların zorlamasıyla böyle bir faaliyete itildik. (Özellikle de İstanbul'da) Bu herşeye rağmen iyi birşeydi. Ve eski hatalardan arınıp bu yolda ilerlememiz gerekirdi. (Şunu da belirtelim ki, hareketimizin en güçlü dönemi de bu dönem olmuştur.) Fakat öyle olmadı. Sıkıyönetimin gevşemesiyle birlikte faaliyetimiz de gevşedi. Gizli çalışan gruplar açığa çıktı, sonra bunlar İşçi-Köylü büroları şeklinde iyice meşrulaştı. Hepimiz dergiye döndük. Ve tam bu sırada " sosyalist kurultay " şiarı atıldı. Ve tam bu sırada haftalık derginin yeniden yayınlanması kararı alındı. Ve tam bu sırada "İşçi-Köylü çalışma komiteleri kuralım" şiarı yayıldı. Arkadaşlar, bunlar tesadüfi şeyler değildir. Bunlar bir sınıf içgüdüsünün, bir sınıf tavrının şartları elverişli görür göremez kendini ortaya koymasıdır. Bu sınıf meselesine geçmeden önce, yukarıdaki şiarların ve kararların neden yanlış olduğu üzerinde duralım. Çünkü bu, birinci sıkıyönetimle biraz sarsılan eski çalışmaların yeniden restore edilmesiydi. Legalizmin ve burjuvazinin demokrasi aşkına

güvenmenin bir ifadesiydi. Daha uzun bir müddet "demokratik ortamın" devam edeceği ve bu arada legal bir partinin sayısız faydalar sağlayacağı söyleniyordu ve sayısız faydaların başında, yine legal bir yayın organı olan, yani hakim sınıfların müsadesi ile çıkan İşçi-Köylü gazetesinin dağıtım ve satışı geliyordu. Sorumlu bir arkadaş o günlerde, bir tartışmada o gün aynen şöyle demişti: "Eğer legal bir parti kurmazsak bir ay sonra İşçi-Köylü'yü çıkaramayız."Bu arkadaş ilelebet İşçi-Köylü'yü çıkaracağını mı sanıyordu, bilmiyorum. Haftalık bir derginin rolü ise sosyalist kurultay çağrılarını daha sık tekrarlamak olacaktı. "İşçi-Köylü çalışma komiteleri" neydi peki? Merak eden arkadaşlar bu konudaki yazıyı tekrar okusun! Bu komitelerin görevi dergi ve gazeteyi **okumak, eleştirmek, bunlara yazı yazmaktı ve başka bir şey değildi.** Her bir İşçi-Köylü çalışma komitesi, **"bir yazı kurulu gibi çalışmalı"** deniyordu. Bunlar yakın zamana ait şeylerdir ve hafızasını biraz zorlayan her arkadaşın hatırlayabileceği şeylerdir. Oysa bazı arkadaşlar hoş olmayan gerçekleri unutmuş görünüyor ve "İşçi-Köylü çalışma komitelerine" bir başka amaç atfediyorlar!

Arkadaşlar, bütün bunlar sağ hatadır ve hem de, bütün dünya çapında devrim şartlarının (yani silahlı mücadele şartlarının) çok elverişli olduğu ve ayrıca ülkemizde, halk kitlelerinin, devrimci mücadelenin kabardığı, hakim sınıfların şiddetli ve derin buhranlara düştüğü dönemlerde işlediğimiz hatalardır. Bunların Mao Zedung fikriyle ne gibi bir ilgisi vardır? Mao Zedung çizgisi, bugün, bizim şartlarımızda, silahlı halk savaşı çizgisidir. Ve meselenin esası budur. Peki biz halk savaşını neyle ve nasıl yürütmeyi düşünüyorduk? Yazı kurullarıyla mı? İşçi-Köylü çalışma komiteleriyle mi? Yoksa hakim sınıfların istediği zaman kapatabileceği gazetede attığımız sloganlarla mı? Bu sloganlar ne gibi bir örgütlenmeyle ve pratik çalışmayla hayata uygulanacaktı? Ben böyle bir örgütlenme ve böyle bir pratik faaliyet bilmiyorum, bilen arkadaşlar söylesinler! Ayıbımızı örtmek için attığımız parlak ve keskin sloganlar bizi, dediği başka yaptığı başka" bir grup haline getirmekten başka bir işe ya-

ramadı. Ve halk kitleleriyle birleşmek ve kaynaşmak kesinlikle mümkün olmadı.

Zaman bitmek üzere olduğundan kısa kesmek zorundayım. En son bu eleştirilere kulak asmayan ve bildiği yolda direten sağ çizgi, sıkıyönetimden on gün kadar önce "legal bir parti kurmak" kararını alarak, hatayı doruğuna ulaştırdı. (Aynı günde iki revizyonist grup daha M. Belli ve H. Kıvılcımlı da legal parti hazırlığı içerisinde idiler.) Sıkıyönetim kapıya dayandığı bir dönemde komünist bir hareketin alacağı kararlar herhalde legal bir partiden çok başka şeyler olmalıydı. Öyle olmadı ve sıkıyönetim bütün şiddetiyle bastırdığı zaman, kelimenin tam anlamıyla hazırlıksızdık. Bazı arkadaşlar aceleyle alınmış bir iki tedbiri büyütüyorlar ve bize " bak işte biz gereken tedbiri daha önce aldık, siz hiç bir şey yapmadınız" diyorlar. Bu kendi kendimizi aldatmak olur, arkadaşlar! Hiçbir ciddi tedbir ve hazırlığımız yoktur ve abartılan tedbirler özel olarak bize yönelecek bir gerici saldırı karşısında yerle bir edilebiliriz.(Ayrıca bir önderin böyle konuşmaya hiçbir zaman hakkı yoktur çünkü o hareketin bir parçasından değil bütününden sorumludur.)

Bütün yukarıda sıraladığımız hataları, belli bir sınıf içgüdüsüne ve sınıf tavrına bağlamıştık. Bu içgüdü "burjuva içgüdüsü", bu tavır "burjuva sınıf tavrıdır". Ve hareketimiz esas itibariyle burjuva içinde kök saldığından, onların sağladığı imkanlar. vs. ye yaslandığından, yukarıdaki hatalar **kaçınılmazdı.** Saflarımız burjuva hayat tarzına, burjuva alışkanlıklarına sıkı sıkıya bağlı unsurlarla doluydu ve esasen bizzat yürüttüğümüz faaliyet, bu faaliyetin muhtevası , bu unsurları saflarımıza toplamıştı. O faaliyet, yani legal dergi faaliyeti, hakim sınıfların bir darbesiyle ortadan kalkınca, bugün ortada pek az arkadaşla kaldık ve devrimci (kelimenin gerçek anlamıyla devrimci) bir faaliyetin örgütlenmesine giriştiğimizde kadro bulamıyoruz .

Durum budur, sonuç budur. Ve hatanın doğmasında ve büyümesinde, saflarımızdaki her ferdin, her bireyin şu veya bu ölçüde payı olmakla birlikte, esas sorumluluk Merkez Komitesi-

nindir. Bugün tahribatın dozajını alabildiğince artırmış olan "sol oportünizm", bu hatalara tepki olarak, bunların bir cezası olarak doğmuş ve büyümüştür. Bu nokta son derece önemlidir. Aynı hataları tekrarlamayacağımızın tek garantisi, bu noktanın kavranmasıdır. Ve bu husus, mutlaka, "sol" oportünizmin eleştirildiği metinde yer almalıdır. Bu metinde bir özeleştiri yayınlanmasa bile, sağ hataların bir özeti verilebilir ve verilmelidir. Bu hataların bir özeleştirisinin ayrıca yapılacağı söylenebilir ve söylenmelidir.

Kemalizm konsunda, metindeki görüşlere katılmıyorum. Kemalizm kurtuluş savaşının içindeyken emperyalizm ve feodalizm ile uzlaşmaya ve karşı-devrimciliği temsil etmeye başlamıştır. Halka ve komünistlere alçakça düşmanlık gütmüş ve onlardan gelen her hareketi gaddarca ezmiştir. Mao Zedung'un Yeni Demokrasi kitabında aldığı dipnotunda, Stalin de bundan sözediyor. Ayrıca Şnurov'un kitabındaki bilgiler son derece öğreticidir. M. Kemal'in " tam bağımsızlık ilkesi" pratik de (1938'e kadar ki iktidar dönemide) görüldüğü gibi, emperyalizme teslimiyet, yarı sömürgeciliği seve seve kabullenmesidir. M. Kemal'in Sun-Yat-sen ile kıyaslanması doğru değildir. Olsa olsa Çan Kay-şek'le kıyaslanabilir.

Zaman bitti. Selamlar.

Haydar Fırat
29 Ağustos 1971

İŞÇİ-KÖYLÜ HAREKETLERİ VE PROLETER DEVRİMCİ POLİTİKA

ÜLKEMİZDE İŞÇİ-KÖYLÜ HAREKETLERİ GİTTİKÇE YAYGINLAŞIYOR

Ülkemiz, özellikle son iki yıl içinde gittikçe yaygınlaşan ve yoğunlaşan işçi, köylü hareketlerine sahne oldu. Grevler, fabrika ve toprak işgalleri, iş boykotları, yürüyüşler, mitingler birbirini kovaladı. Daha büyük ve daha güçlü hareketlerin habercisi olan işçi, köylü hareketelerinin başlıcalarını özetleyelim.

İşçi Hareketleri

1968 yılının Mart ayında, AP kurucularından Tahsin Demiray'ın işyeri Türkiye Basımevinde 22 işçi, bir yıldan fazla devam edecek olan bir greve başladılar(1). Nisan ayında, Goodyear işyerinde ve Sümerbank Filyos ateş tuğla fabrikasında iki grev daha patlak verdi(2). Mayıs ayında, Foster Wheeler şirketinin Anakara'daki bürosunda, birçok devrimci örgütün desteklediği ve Amerikalıların işçilerimiz üzerindeki baskısını hedef alan yeni bir grev doğdu(3). Yarımca İpraş Rafinerisi'nde çalışan 450 işçi sosyal hakları için Haziran ayında yemek boykotuna gittiler(4). Temmuz başlarında Derby Lastik Fabrikasının 1700 işçisi, Lastik-İş Sendikasını işyerine sokmayan, Lastik-İş'e kaydolan işçilere baskı yapan işvereni protesto amacıyla fabrikayı işgal etti (5). Aynı günlerde 23 fırın işçisi, zam talebiyle Şişli Gürsel Mahallesinde çalıştıkları fırını işgal etti. Yine Temmuz ayı içinde çevre köylerden gelerek Balıkesir Orman Fidanlığında çalışan kadınlı erkekli 50 işçi, Türk Ot-İş Sendikası'na girdikleri için işten atılınca, Orman Fidanlığının kapılarını tutarak içeriye yeni işçi alınmasına engel oluyorlardı. İşçiler daha sonra da aileleriyle

(1) TÜRK SOLU, sayı 26; AYDINLIK, sayı 2. s. 106.
(2) TÜRK SOLU, sayı 27.
(3) TÜRK SOLU, sayı 29.
(4) TÜRK SOLU, sayı 32.
(5) TÜRK SOLU, sayı 34.

birlikte Balıkesir'de sessiz bir yürüyüş yaptılar(6).

Ağustos başlarında Alibeyköyündeki Finifis Branda Fabrikası işçileri Teksif'ten ayrılarak Federal Sendika'yı kurdular. Sendika kurucusu 4 işçinin işten atılması, 200 branda işçisinin «arkadaşları tekrar işe alınıncaya kadar» oturma grevine gitmelerine yol açtı(7). İş güvenliğinin bulunmaması, ücretlerin düşük olması, 15 yaşından küçük çocukların çalıştırılması vb. nedenlerle Finfinis işçileri, Eylül ortalarında yeniden direnişe geçtiler(8). Jandarma baskısına, işten atılmalara ve nezarete alınmalarına rağmen, direniş bir aydan fazla sürdü. İşçiler 14 Ekimde Demokratik Devrim Derneği, İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği ve Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun katıldığı bir yürüyüş düzenlediler. Bu arada, grevleri 220. gününü dolduran Türkiye Basımevi işçileri aralarında para toplayarak, DİSK'in kendisine bağlı olmadığı için desteklemediği Finfinis işçilerine yardımda bulundular(9). Kasım başlarında Samsun Tekel Başmüdürlüğü'nde çalışan 197 işçi, işlerinden çıkarıldıkları için Ankara'ya doğru yürüyüşe geçti(10). 5 Kasım'da Magirus Otobüs Karoseri ve Montaj Fabrikasında Maden-İş'e bağlı 600 işçinin sendika özgürlüğü, iş güvenliği, ücret artışı... gibi taleplerle başlattığı grev, işveren ve taraftarlarının zorbalığına rağmen güçlenerek devam etti ve başarıyla sonuçlandı(11). Kasım ayının önemli işçi hareketlerinden biri de Yapı-İş Sendikasına bağlı Keban barajı işçilerinin greviydi. Jandarma baskısı altında ve zaman zaman grevci işçilerle işe devam etmek isteyen yabancı işçiler arasında çıkan silahlı çatışmalarla devam eden Keban grevinin amaçlarından biri de Türkiyeli işçilerle onlara göre iki misli fazla ücret alan yabancı işçiler arasında yapılan ayırımın ortadan kaldırılmasıydı(12). Aralık ayında ise, Adana'da lokavt yüzünden açıkta kalan 600 fırın işçisi bir sessiz yürüyüş yap-

(6) TÜRK SOLU, sayı 40.
(7) TÜRK SOLU, sayı 38.
(8) TÜRK SOLU, sayı 48.
(9) TÜRK SOLU, sayı 49.
(10) AYDINLIK, sayı 2, s. 106.
(11) TÜRK SOLU, sayı 56; AYDINLIK, sayı 2, s. 106 ve178.
(12) TÜRK SOLU, sayı 62; AYDINLIK, sayı 2, s. 106.

tılar(13).

1969 yılına doğru yoğun işçi hareketleriyle girildi. Hemen Ocak ayı başlarında Karayolları Genel Müdürlüğüne bağlı 7 iş yerinde «beyaz yakalı» işçiler, «kıdem ve hizmet tazminatı», «keyfi nakillerin önlenmesi» talepleriyle greve başladılar(14). Öte yandan Deniz Ulaş-İş Sendikası'na bağlı 2000'e yakın işçi, Deniz Nakliyat Genel Müdürlüğü işyeri ve gemilerinde önce İstanbul limanındaki 31 şilepte, sonra da İzmir'de greve gitti(15). Ankara'daki İş Matbaası işçileri beş gün süren bir grev yaptılar (16). Ocak ayının önemli işçi hareketlerinden biri de Sümerbank grevi idi. Sümerbank iş kollarında çalışan 30 bini aşkın işçinin greve gideceği haberi üzerine 9 Ocak günü lokavt kararı alınmıştı. Fakat 1 Şubatta bazı haklar alınarak anlaşmaya varıldı(17).

Şubat ayı içinde Çelik-İş'ten Maden-İş'e geçmek isteyen 520 Singer işçisi, 3 işçinin işten atılması üzerine fabrikayı işgal ettiler. Polisle işçiler arasında kanlı çatışmalar çıktı. «Kahrolsun Amerika», «Bağımsız Türkiye» sloganlarıyla tezahürat yapan işçilere etrafta toplanan halk sevgi gösterilerinde bulundu(18).

Mart ayında Rabak işçileri DİSK'e rağmen grev kararı aldılar(19). Bu arada Keban'da grevin kanunsuz olduğu gerekçesiyle Fransız-İtalyan firması tarafından 1200 işçinin işine son verildi(20). 9 Nisan'da işçilerimiz Amerikan işyeri Tuslog'da greve girdiler. Grev, zam talebi, angaryanın kaldırılması, işveren-işçi idari işbirliği komitesinin feshini protesto gibi nedenlerle başladı ve aniden 8 işyerine daha sıçradı. Gittikçe genişleyen grev İstanbul ve İzmir'deki Amerikan işyerlerine ve Adana İncirlik üssüne de sirayet etti. Böylece, Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'da NATO-İş ve Harb-İş Sendikaları tarafından

(13) AYDINLIK, sayı 2, s. 177.
(14) TÜRK SOLU, sayı 61; AYDINLIK, sayı 4, s. 261.
(15) TÜRK SOLU, sayı 61; AYDINLIK, sayı 4, s. 261.
(16) TÜRK SOLU, sayı 61; AYDINLIK, sayı 4, s. 261.
(17) TÜRK SOLU, sayı 64 ve 66; AYDINLIK, sayı 4 s. 261.
(18) TÜRK SOLU, sayı 62 ve 74; AYDINLIK, sayı 4, s. 262.
(19) TÜRK SOLU, sayı 88.
(20) AYDINLIK, sayı 4, s. 261.

yürütülen ve hemen her gün işçilerle polisin ve Amerikalıların çatıştığı şiddetli bir işçi hareketi doğmuş bulunuyordu(21). Greve ücret artışı, sosyal yardım, yıllık ikramiye gibi taleplerle başlayan işçiler, grevin sonlarına doğru, «Kahrolsun Amerika», «Bağımsız Türkiye» diye bağırıyorlardı. İzmir'de grevci işçilerle Manisa'dan gelen işçiler birlikte yürüyüş yaptılar(22). Öte yandan, Bartın'da keresete fabrikalarında çalışan 200 kadar işçi, 24 Nisan'da bir sendika kurdular ve sendikalaşmalarını engelleyen işverenleri protesto amacıyla bir yürüyüş yaptılar(23).

İstanbul'da Kimya-İş Sendikasına bağlı Hoechst İlaç Fabrikasının 135 işçisi, zam ve iş güvenliği talebiyle Mayıs ayı başında greve başladı(24). 15 Mayısta, Türk Demir Döküm'de çalışan 2000 işçi işverenin Maden-İş'ten çıkmaları için işçilere baskı yapması ve 5 işçiyi işten atması üzerine çalışmayı boykot etti(25). Topçular Horoz Çivi Fabrikasında Özmaden-İş'ten ayrılıp, Maden-İş Sendikasına giren işçilerin işten atılması, işyerinde çalışan 600 işçinin iş bırakmasına yol açtı. İşçiler, baskı ve terörün kalkması, sendika özgürülüğünün çiğnenmemesi, işten atılanların geri alınması isteğiyle 20 Mayıs'ta direnişe geçtiler(26).

İstanbul Küçükköy'deki Levent Maden Eşya Fabrikası işçileri 7 Mayıs'ta greve başladılar ve 21 Haziran'da bir yürüyüş yaptılar. Çelik Montaj Sanayiinin Kartal'daki Jawa ve Skoda fabrika-larında Mayıs ayında başlayan grev, Temmuz ayında da devam etti ve silahlı grev kırıcıları Çelik Montaj Sanayiinin bir eki olan Otopar Fabrikasındaki grevcilerin de yardımıyla kovuldu. Grevci-ler, basının ilgisizliğini yazdıkları dövizlerle kınadılar(27). 9 Temmuzda İzmit Pirelli Lastik Fabrikasında bir işçinin işten çıkarılması, bütün işçilerin direnişe geçmesine yol açtı. Lastik-İş Sendikasının «kanunsuzdur» diye desteklemediği

(21) TÜRK SOLU, sayı 77,79 ve 81; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 1; AYDINLIK, sayı 8, s. 89-90.
(22) AYDINLIK, sayı 8, s. 89-90.
(23) TÜRK SOLU, sayı 78; AYDINLIK, sayı 8, s. 89-90.
(24) AYDINLIK, sayı 8 s. 90.
(25) TÜRK SOLU, sayı 79.
(26) TÜRK SOLU, sayı 80; AYDINLIK, sayı 8, s. 90.
(27) TÜRK SOLU, sayı 88; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 1; AYDINLIK, sayı 10, s. 253.

grev altıncı gününde sona erdi(28). Yine Temmuz ayı içinde, Çorum Özel İdaresi'ne bağlı Alpagut Linyit İşletmesinde çalışan işçiler iki üç aydır ödenmeyen ücretlerinin ödenmesi ve ocağın Türk Kömür İşletmelerine devredilmesi için, ocağı işgal ederek 34 gün ellerinde tuttular. Daha sonraları da, işçilerle Özel İdare arasında mücadele zaman zaman şiddetlenerek devam etti(29).

1969 yılının en şiddetli ve en güçlü işçi mücadelesi Türk Demir Döküm'de verildi. Mayıs direnişinde işverenin kabul ettiğini bildirdiği isteklerin hiç birinin yerine getirilmemesi üzerine Demir Döküm'ün 2200 işçisi, 31 Temmuz günü «Faşist Yönetime», «İşbirlikçi Patrona», «Sarı Sendikalara» ve «Yasal Hakların Ayaklar Altına Alınmasına» karşı direnerek, fabrikayı işgal ettiler. İşgalin altıncı günü saldırıya geçen polisi işçiler ve çevrede toplanan gecekondu halkı bozguna uğrattı. İşçiler İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ'nin kendi direnişiyle ilgili sayısından Silâhtar ve Alibeyköy'de beşbinden fazla sattılar(30). Öte yandan, 480 işçinin çalıştığı Adana Çimento Fabrikasında greve gidildi. Grevi AP'li Hasan Türkay'ın başkanlık ettiği Çimse-İş'ten ayrılan Çitos-İş yürütmekteydi. İşçiler Fabrika Müdürünü istenmeyen adam ilan ettiler(31).

Ağustos sonlarına doğru, Türk-İş Ankara'da «Büyük İşçi Mitingi» ni düzenledi(32).

1969 yılının başka bir önemli mücadelesi de Erdemir işçileri tarafından verildi. Agustos içinde Ereğli Demir Çelik İşletmelerine bağlı işyerlerinde çalışan 4600 işçi, «böl,yönet», uygulamalarına karşı, Türk-İş'in engellemelerine rağmen greve gitti. İktidar, «milli güvenliği zedeleyici» bularak grevi bir ay erteledi. 15 Eylül'de yeniden grev kararı alındı. İktidarın ikinci kere aldığı erteleme kararını Danıştay bozdu. İşçiler bağlı bulundukları sendikaları da dinlemeyerek 29 Eylül'de üçüncü defa grevi başlattılar. Müdürler ve yardımcılarını fabrikadan dışarı

(28) TÜRK SOLU, sayı 88.
(29) İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 4,5,8 ve 9; AYDINLIK, sayı 11, s. 361.
(30) TÜRK SOLU, sayı 90,91,92,93; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 3,4.
(31) TÜRK SOLU, sayı 93; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 3,4
(32) TÜRK SOLU, sayı 94; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 4,5.

attılar. İşçilerin üzerine asker sevkedildi, fakat işçiler, Demir Döküm işçileri gibi hareket ettiler ve askerlerle çatışmadılar. Grev 7 Ekim'de işçilerin muhalefetine rağmen Türk-İş tarafından kaldırıldı(33).

Eylül ayında Yarımca Seramik'te çalılşan 1200 işçiden 1150 tanesi Çimse-İş'ten ayrılarak Serçip-İş 'e girdi. Sendika baş temsilcisinin işten atılması üzerine işi boykot ederek, İzmit içinde bir yürüyüş ve miting tertip ettiler. Mitinge Rabak'tan, tren işçilerinden temsilciler ve öğrenciler katıldı(34). 26 Eylül'de 85'i işten çıkarılan ve Teksif'e girmelerine engel olunan 550 işçi, Hasan Polatkan'ın eski ortağının fabrikasında, Sancak Tül'de işten atılanları geri aldırmak ve sendikalaşma özgürlüğünün çiğnenmesine engel olmak amacıyla direnmeye başladılar(35).

10 Kasım günü, Ereğli Kömür İşletmesine bağlı Armutçuk kömür üretim bölgesinde 1000'e yakın kömür işçisi, ücret azlığını protesto amacıyla iş bıraktı(36).

Kasım ayı içinde Kartal Eğe Sanayiinde, Köseköy Çelik Halat Tel Sanayiinde, Hisar Çelik'te ve EAS Akü Sanayiinde işçiler çetin mücadeleler verdiler(37). Konya Ereğli'sinde Sümerbank'ın devrimci işçileri Teksif'i ellerine geçirdiler. Sendika başkanının işe alınmaması üzerine, 3 bin işçi iş bıraktı ve civar köylerin de katıldığı bir yürüyüş yaptı(38).

1969 yılını, işçi sınıfımız bir şehit vererek kapattı. Gamak Motor Fabrikasında 540 işçiden 504 tanesinin Çelik-İş'ten ayrılarak Maden-İş'e girmeleri, işvereni rahatsız etmişti. İşveren, ham madde yokluğu bahanesiyle işçilerin bir kısmına izin verdi, bir kısmını da işten çıkardı. İşten atılan arkadaşlarının hesabını sormak üzere fabrikaya gelen işçiler, polisin ateş yağmuruyla karşılaştılar ve Şerif Aygül ,« işçi kardeşliği» uğruna şehit düştü. Maden-İş muhalefetine rağmen Kartal'da 4, İstanbul bölgesinde

---

(33) TÜRK SOLU, sayı 92,94,97,99,100 ve 102; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 3,4 ve 8.
(34) TÜRK SOLU, sayı 97; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 6,7.
(35) İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 7,8.
(36) İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 9,12.
(37) TÜRK SOLU, sayı 106, 107; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 9.
(38) İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 10.

de iki fabrika oturma grevi yaparak olayı protesto etti(39).

1970 yılı içinde de yine Otoyol'da, Chrysler'de ve daha bazı fabrikalarda grevler, direnişler oldu.

Son iki yıldır işçi hareketlerinin basına geçen ve bizim tesbit ettiğimiz başlıcaları bunlardı.

Köylü Hareketleri

1967 yılının Kasım ayında, Konya'nın Yunak ilçesine bağlı Odabaşı köyünde, Toprak Tevzi Komisyonunun çalıştığı bina, aynı ilçenin Gökpınar köylüleri tarafından kuşatıldı. Kuşatma, Kulu ilçesinden gönderilen jandarma kuvvetlerinin yardımı ile kaldırılabildi(40). Elmalı köylülerinin mücadelesi şiddetlenerek devam ederken, yine Konya'ya bağlı Sarayönü ilçesinin Kuyulu-sebil köyünden 10 topraksız köylü hazineye ait toprakları zapt ettiler(41).

1968 yılının Şubat ayında, Emirdağı köylerinden birinde, bir köylü, Köy İşleri Bakanlığına başvurarak, toprak istediği için, ağalar tarafından öldürtüldü(42). Öte yandan Söke'nin Bafa Gölünde balık avlayan bir köylü bekçiler tarafından vuruldu. Serçin köylüleri yaralıyı Söke'ye getirerek, gölün sahibi olduğunu iddia eden Cemal Özbaş'ın yazıhanesinin önünde olayı protesto ettiler. Vurulan köylünün ölmesi köylüleri iyice çileden çıkarmıştı. Serçin'liler toplu halde Söke'ye inerek Özbaşların el koyduğu Bafa Gölünde, cenazeyi, ağalara inat, motorla dolaştırdılar(43). Yine Şubat ayında Fatsa'nın 24 köy muhtarı bir bildiri yayınlayarak, Amerika'ya, «birinci ihtar»larını yaptılar(44).

Mart ayı Urfa'nın Bozova ilçesine bağlı Ortatepe köyünde, büyük toprak sahipleriyle köylüler arasında, üç kişinin ölümüyle

---

(39) TÜRK SOLU, sayı 112; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 11; Proleter Devrimci AYDINLIK, sayı 1-15, S. 168.
(40) TÜRK SOLU, sayı 1.
(41) TÜRK SOLU, sayı 3.
(42) TÜRK SOLU, sayı 13.
(43) TÜRK SOLU, sayı 18.
(44) TÜRK SOLU, sayı 15.

sonuçlanan bir çatışma oldu(45).

Nisan ayında; Elmalı'da köylülerin ektiği topraklar ağalar tarafından sürülmek istenince mücadele yeniden şiddetlendi (46). Fatsa köy muhtarlarının bildirisinden sonra Samsun'un 15 köyünden 118 imzalı «Amerikalı seni istemiyoruz» bildirisi yayınlandı(47).

Temmuz'da Malatya'nın Akçadağ ilçesine bağlı 11 köy muhtarı, bir bildiriyle Amerikan emperyalizmini ve ona «Çanak Tutanları» lanetledi(48).

28 Ocak 1969'da Torbalı ilçesine bağlı Atalan köylüleri, ağaların el koyduğu hazine arazisini işgal ettiler ve ana yol üzerine «Bu köyde toprak mücadelesi vardır» yazılı büyük bir pankart astılar(49). Atalan işgalinden birkaç gün sonra Menderes'in halası «hanım ağa» Mesude Evliyazede'nin el koyduğu hazine topraklarını Göllüce'liler zapt ettiler(50).

7 Şubat'ta Ege tütün piyasasının açılışı dolayısıyla FKF tarafından Akhisar'da düzenlenen mitinge binlerce tütün üreticisi katıldı. Mitingi baltalamak için tefeci tüccarların düzenlediği saldırı, köylüler ve gençler tarafından püskürtüldükten sonra, mitinge katılanlar «Köylü Gençlik Elele» sloganıyla şehire bir yürüyüş yaptılar(51). 10 Şubat'ta Akhisar'daki mitingin bir benzeri Ödemiş'te yapıldı(52). Yine Şubat ayında Tokat'ın Uzunburun köyündeki 2 bin dönümlük toprak, köylüler tarafından işgal edildi(53). 22 Şubat'ta, Malatya'da devrimci dernekler tarafından düzenlenen «Emperyalizmi, açlık ve pahalılığı tel'in mitinigi»ne birçoğu köylü olmak üzere, onbine yakın Malatyalı katıldı(54).Haymana ilçesinin Çuluk köyü halkı, köylerindeki

(45) TÜRK SOLU, sayı 15.
(46) TÜRK SOLU, sayı 21, 22.
(47) TÜRK SOLU, sayı 26.
(48) TÜRK SOLU, sayı 37.
(49) TÜRK SOLU, sayı 65; AYDINLIK, sayı 5, s. 341-344; AYDINLIK ,sayı 8, s.88.
(50) Aynı yerler.
(51) TÜRK SOLU, sayı 65 ve 66.
(52) TÜRK SOLU, sayı 66.
(53) TÜRK SOLU, sayı 67.
(54) TÜRK SOLU, sayı 69.

toprak ağalarına karşı bir bildiri dağıttılar(55). Torbalı'nın Hortuna, Pancar, Kuşçuburun köylüleri ağalara ait pancar çiftliğinin bazı kısımlarını işgal ettiler(56).

16 Nisan'da Söke'de köylülerin ve gençlerin el birliğiyle «Toprak reformu ve bağımsızlık mitingi» düzenlendi(57). 13 Nisan'da, Diyarbakır'da Lice, Siverek, Suruç, Batman, Van, Muş, Malazgirt bölgelerinden 3 bin kişinin katıldığı bir başka miting yapıldı(58). Hilvan'da Ziraat Bankası kredilerinin haksız dağıtımını gören köylüler, bankaya hücum ettiler(59). Kars'ın Susuz ilçesine bağlı İncesu ve Çamçavuş köylüleri kredi dağılımındaki adaletsizliği protesto ettiler(60). Nisan'ın son haftasında Gaziantep'e bağlı Oğuzeli ilçesinin Karadibek köylüleri, ağalar toprakları başkalarına kiraya vermek isteyince 3 bin dönümlük toprağa el koydular(61). Antalya, Manavgat ilçesinin Çolaklı köyündeki 350 dönümlük araziye, Seki köyü ağalarının el koymak istemesi, köylülerle ağalar arasında şiddetli çatışmalara yol açtı. Köy jandarma ve komando birlikleriyle kuşatılarak, kadınlı erkekli birçok köylü tutuklandı. Ağalar, toprakları jandarma nezaretinde sürebildiler(62).

Mayıs ayında Yozgat'ın Yerköy ilçesine bağlı Kayadibi köyünden ve başka köylerden, topraksız ve az topraklı köylüler, hazine toprağını kendine mal eden CHP milletvekili Celâl Sungur'a karşı Yerköy'de bir yürüyüş düzenlediler. Yürüyüşleri engellenen köylüler, Danıştay'a başvurdular(63). Keller ve Hançerli köylüleri Malatya'ya inerek hükümet meydanında Amerikan emperyalizmine ve toprak ağalarına karşı bir miting yaptılar (64).

---

(55) TÜRK SOLU, sayı 72; AYDINLIK, sayı 8, s. 88.
(56) AYDINLIK, sayı 8, s. 88.
(57) TÜRK SOLU, sayı 75.
(58) TÜRK SOLU, sayı 75.
(59) AYDINLIK, sayı 8, s. 88.
(60) AYDINLIK, sayı 8, s. 88.
(61) AYDINLIK,sayı 8, s. 88.
(62) Aynı yerler.
(63) TÜRK SOLU, sayı 80; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 1; AYDINLIK,sayı 8, s. 88.
(64) TÜRK SOLU, sayı 80.

Haziran'da tütün üreticileri, merkezi Akhisar'da olan «Türkiye Tütün Üreticileri Sendikası»nı kurdular ve kurucular bir bildiriyle bütün tütün üreticilerini tefeci tüccarlara karşı birleşmeye çağırdı(65). Bursunbey'e bağlı Akyayla köyünün topraksız ve az topraklı halkı ise hazine topraklarını işgal ederek hükümetten toprak talebinde bulundular. Gemlik'e bağlı Muratoba köylüleri zaten yetersiz olan topraklarının, baraj inşaatı yüzünden ellerinden alınmasını ve alınan topraklara karşılık başka toprak verilmemesini protesto ediyorlardı. Yine Malatya'da devrimcilere yapılan baskıyı yerdikleri için; altı köylünün tutuklanması, Malatya'nın 40 köyünden yüzlerce köylünün imzalı bir bildiri yayınlayarak olayı şiddetle protesto etmesine yol açtı. Tekman'da silahlı çatışmalar oldu(66). 1947 yılından beri Düzyurt, Keleş, Hıdır, Çekaluk ve Madralı köylerindeki hazineye ve köylülere ait toprakları kademeli olarak işgal eden Şeyh Selâhattin, Çekaluk ve Madralı'da sürüsünü otlatmak üzere yeni bir işgale kalkınca, köylüler silaha sarılarak şeyhe baş kaldırdılar. Sonraları birçok yoksul köylü, şeyhin silahlı müritleri tarafından dövüldü ve yaralandı(67). 14 Temmuz'da Fatsa köylerinin«Fındık Fiyatları ve Demokratik Haklar» konulu mitinginde, bini aşkın köylü, tefeciler ve Amerikan emperyalizmine çattı(68). Polatlı kaynayan kazan gibiydi: Karailyas köyünü satın alan Kozlu çiftliği sahipleri hasatı jandarma kordonunda yapabildiler. Kırıkharmanı köylüleri, ağanın topraklarını sürerken, Sakarya köyü çobanları da ağanın sürüsünü yüz üstü bıraktılar(69).

Ağustos, Doğu halkının uyanış mitinglerine sahne oldu.(70). Elbistan'lıların sağlık mitinginde binlerce insan «doktor, ilaç, hastane isteriz» diye bağırdılar(71).

Eylül'de Tarsus köyleri kaynıyordu: Kargılı, Firengülüs, Bal-

(65) TÜRK SOLU, sayı 82.
(66) TÜRK SOLU, sayı 84; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 1.
(67) TÜRK SOLU, sayı 87.
(68) TÜRK SOLU, sayı 89.
(69) AYDINLIK, sayı 10, s. 252.
(70) TÜRK SOLU, sayı 92 ve 93; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 3.
(71) İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 6.

talı, Gerdan, İznik, Melik, Hacıbozan, Yüksekballıca köylüleri «Pamuk fiyatlarının düşüklüğünü» ve köylülere yapılan kötü muameleleri protesto amacıyla Yenice bucak merkezinde toplandılar ve Tarsus'a kadar traktör ve arabalarla resmi makamlara bildirimde bulunmaksızın yürüyüş yaptılar. Bir hafta sonra yeniden bir miting düzenleyen köylüler, Ankara-Adana-Mersin karayollarını trafiğe kapatıyorlardı(72).

12 Eylül'de Kırıkhan'da bir miting düzenlenmiştir. Tefecilere karşı düzenlenen mitinge Amik Ovasındaki 56 köyden 4 bin kişi katılmıştı. Kozan köylüleri ise, traktörlerle Adana-Ceyhan yollarını kapatarak iktidarı protesto ediyorlardı. Aynı günlerde Silivri'ye bağlı Değirmenköylüler Esece çiftliğinin sahip çıktığı hazine toprağının yarısını ektiler(73). Hatay'ın Reyhanlı ilçesine bağlı Varışlı köyünde Değirmenköy mücadelesinin bir benzeri tekrarlandı(74).

Burdur'da pancar üretcisi köylüler, küspe satışında yapılan yolsuzluğa engel olmak için, bir sürü yetkilinin kapısını çalıp eli boş döndükten sonra, nihayet Aralık ayında, traktörlerle şehre inip fabrikaya yürüdüler(75).

1970 yılının ilk ayında bildiğimiz Akhisar ve Ödemiş mitingleri oldu(76). Tekirdağ'ın Kaşıkçı, Taşomurca, İsmailli ve daha birçok köylerinde öteden beri devam eden kaynaşmalar iyice kızıştı ve gittikçe de kızışıyor. Vali, kaymakam, jandarma komutanları vs.. her gün bir başka köyde, çiftlik sahiplerine karşı ayağa kalkan köylüleri yerine oturtmak için terler döküyor, tehditler savuruyorlar(77).

Son iki yılın basına geçen köylü hareketleri de aşağı yukarı bunlar.

Sadece basma geçen işçi, köylü hareketleri bile, yığın hareketlerinin her geçen gün daha geniş çevrelere, yeni işyerlerine ve kırlara doğru yayıldığını gösteriyor. Kitleler, her gün, daha

(72) TÜRK SOLU, sayı 97; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 6.
(73) TÜRK SOLU, sayı 105 ve 106; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 9.
(74) TÜRK SOLU, sayı 107.
(75) TÜRK SOLU, sayı 111.
(76) TÜRK SOLU, sayı 117; İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ, sayı 12.
(77) TÜRK SOLU, sayı 120 ve 121.

çoğalarak mücadeleye giriyor. Fabrikalarda ve kırlarda, binlerce işçi ve köylü, sınıf mücadelelesinin (bilinçli siyasi mücadele anlamında değil) çemberinden geçerek tecrübeler kazanıyor, bilincini geliştiriyor. Kitlelerin «büyük devrimci ruhu», «sınırsız yaratıcı gücü» kendini ispat ediyor. Proleter devrimci saflarda, mücadelemizin ancak bilinçli ve örgütlü kitlelere dayandığı takdirde başarıya ulaşabileceği bilinci, her geçen gün daha fazla yerleşiyor, kitlelere güvenmeyen, onları hareketsiz yığınlar olarak gören küçük burjuva anlayışı, yığınların gelişen atılımları karşısında geriliyor. Yaygınlaşan işçi, köylü hareketleri, aynı zamanda, proleter devrimci hareketimizin önüne yeni görevler,«yeni teorik, siyasi ve örgütlenme ile ilgili görevler, yığın hareketinin gelişmesinden önceki dönemde bizi tatmin edebilenlerden çok daha karmaşık görevler» (78) çıkarmış bulunuyor.

Şimdi, bu yeni görevler, «teorik, siyasi, örgütsel» görevler üzerinde duralım.

KENDİLİĞİNDEN-GELME İŞÇİ HAREKETLERİ VE PROLETER DEVRİMCİ SİYASİ MÜCADELE

Kendiliğinden- gelme işçi hareketlerinin Türkiye'de hızla yoğunlaştığını ve yaygınlaştığını görüyoruz. Bu durumda kendiliğinden-gelme mücadele ile, bilinçli siyasi mücadele ilişkilerini, kendiliğinden-gelme hareketlerin sınıf mücadelesi içindeki yerini ve işçi sınıfı hareketinin nasıl bir **politika** ve **örgütlenme** ile kendiliğinden-gelmelikten kurtarılıp bilinçli siyasi mücadele haline getirilebileceğini araştırmak daha da önem kazanmaktadır. Bütün bunları, bu konulardaki bilimsel sosyalist görüşü ve bilimsel olmayan yanlış görüşleri ortaya koymak , mücadelemize ışık tutacak ilkeleri tesbit bakımından zo-

(78) Lenin, **Ne Yapmalı**, Ankara,Sol,1969, s. 78.

runludur.

Proletaryanın sınıf mücadelesi, yani bilinçli siyasi mücadele, onun dünya görüşü olan bilimsel sosyalizmin emrettiği mücadeledir. Sınıfsız ve sömürüsüz bir dünya yaratmayı hedef alan ve o hedefe doğru, **bilinçle** götürülen mücadeledir. «İşçilerin mücadelesi, ancak bütün ülkenin işçi sınıfının başta gelen temsilcilerinin tek bir sınıf olarak kendilerinin bilincine vardıkları ve tek tek patronlara değil de, **tümüyle kapitalist** sınıfa ve o sınıfı destekleyen hükümete karşı yönelmiş bir mücadeleye giriştikleri zaman sınıf mücadelesi haline gelir» (79). İşçilerin iş güçlerini daha elverişli şartlarla satmak için, çalışma ve hayat şartlarını iyileştirmek için patrona karşı yürüttükleri kollektif mücadele, yani iktisadi mücadele, yine proleter devrimcilerinin müdahalesi olmadan, iktisadi ve demokratik haklar için hükümete karşı yürütülen mücadele, **kendiliğinden gelmedir.** İşçilerin, bu mücadelelere girebilmek için, tüm işçi sınıfının üyesi olduğunu kavramaları ve çıkarlarının düzenin tümü ile uzlaşmaz olduğu bilincine varmaları gerekmez. Şüphesiz kendiliğinden-gelme her hareket de, içinde belirli ölçüde «bilinç ışınları»nı taşır. Lenin'in dediği gibi,«ilkel isyanlar bile belirli ölçüde bilincin uyanışını ifade ederler.» Mesela sistemli grevler, daha çok «bilinç ışınları»nı taşır; bunlarda sınıf mücadelesinin «filizlendiğine» tanık oluruz. Ama yine de bu grevler, sınıf mücadelesinin kendisi değil, onun «sadece filizlendiği» hareketlerdir. Çünkü bu grevler, sosyalizmi amaçlamaz, sadece sendika mücadelesidir. «İşçiler çıkarlarının düzenin tümüyle uzlaşmaz çelişkisinin bilincinde olmadıkları ve **olamadıkları için**», yani onların bilinci proleter devrimci bilinci olmadığı için, bu grevler isyanlara göre büyük bir ilerlemeyi temsil etmelerine rağmen gene de "sınıf mücadelesi" değildirler ve olamazlar»(80).

İşçi sınıfı, kendi çabasıyla ancak sendikacılık bilincini geliştirebilir. İktisadi-demokratik taleplerle tek tek patronlara karşı, ya da gerekli işçi kanunlarını çıkarması için hükümete karşı mücadele etmek üzere, sendikalar içinde birleşmenin gerekli ol-

(79) Lenin,«Önümüzdeki Görev», TÜRK SOLU, sayı 113.
(80) Lenin, **Ne Yapmalı**, s. 40.

duğu bilincini geliştirebilir. «Kendi başına kalınca, kendiliğinden-gelme işçi hareketi, ancak sendikacılığı doğurabilir ve kaçınılmaz olarak hep onu doğurmuştur»(81). Çünkü sosyalizm ile işçi sınıfı mücadelesi ayrı ayrı ön şartlardan meydana gelirler. Birbirine paralel olarak gelişirler, fakat birbirini doğurmazlar. Sosyalizm, burjuva aydınları arasında bilimin gelişmesinin bir sonucu olarak doğmuş ve zenginleşmiştir. Bu nedenledir ki, bilimsel sosyalizm işçi sınıfına, burjuva aydınlar tarafından, dışarıdan iletilir. Proletarya, bilimsel sosyalizmi kendi sınıf mücadelesine dışarıdan ithal eder. Proleter devrimci bilincin, işçi sınıfının kendiliğinden-gelme mücadelesine tâbi olarak doğacağını iddia etmek, bu bilinci işçi sınıfına götürme görevini unutturmak demektir. Bu ise, işçi sınıfının, ideolojik bakımdan burjuvazi tarafından köleleştirilmesi sonucunu doğurur. «Çünkü kendiliğinden gelme işçi sınıfı hareketi trade-unionculuktur(...) ve trade-unionculuk ise işçilerin burjuvazi tarafından ideolojik bakımdan köleleştirilmesi demektir(82). İşçi yığınları kendiliğinden-gelme mücadeleleri içinde bağımsız bir ideoloji yaratamayacaklarından, ya burjuva ideolojisini ya da sosyalist ideolojiyi benimsemek, bunlar arasında bir seçim yapmak zorunda kalacaklardır. «Sosyalist ideolojiyi herhangi bir biçimde küçümsemek, bu ideolojiye azıcık olsun sırt çevirmek», işçi sınıfına siyasi bilinç iletme görevini azıcık olsun ihmal etmek, burjuva ideolojisini güçlendirmeye yarayacaktır. Çünkü burjuva ideolojisi, köken bakımından proletarya ideolojisine nazaran çok daha eskidir, çok daha gelişmiştir ve çok geniş ölçüde yayılma imkanları vardır (83). Bilerek veya bilmeyerek, isteyerek veya istemeyerek, kendiliğinden-gelmeliğe boyun eğmek, onu yüceltmek, bilincin rolünü küçümsemek işçiler üzerinde burjuva ideolojisinin etkisini güçlendirmeğe yarayacağından, objektif olarak burjuvaziye hizmet etmek olur.

Proleter devrimcilerinin görevi, işçi sınıfı hareketini proleter devrimci hareketin kanadı altına almak, onların büyük gücünü

(81) Aynı eser, s. 120.
(82) Aynı eser, s. 52.
(83) Aynı eser, s.51-54.

proleter devrimci hareketin emrine vermektir; kendiliğinden-gelmeliğe boyun eğerek proleter devrimci hareketin büyümesini geciktiren bütün eğilimlere karşı **hoşgörü göstermeden** mücadele etmektir. Proleter devrimci politika, işçi sınıfı hareketini proleter devrimciliğin kanadı altına alma, işçi sınıfının kendiliğinden-gelme hareketini bilimsel sosyalizmle birleştirerek, onu bilinçli siyasi mücadeye yükseltme politikasıdır ve kendiliğinden gelmeliğin politikası, «İşçi sınıfının **burjuva politikası**» olan trade-unioncu politikanın tam zıddıdır. Proleter devrimci politika, işçi sınıfının siyasi eğitimini, siyasi bilincin gelişmesini aktif olarak ele almayı emreder. İşçi yığınlarının bilincini gerçek bir siyasi bilinç, gerçek bir sınıf bilinci düzeyine yükseltmeyi emreder.

İşçi yığınlarının bilinci, ne zaman gerçek sîyasi bilinç, gerçek bir sınıf bilincidir? Yine Lenin'e başvuralım:

«Eğer işçiler, **hangi sınıflar gadre uğrarsa uğrasın, her türlü** suistimale karşı, zulmün ve zorbalığın bütün davranışlarına karşı tepki göstermeye alışmış (iseler) ve işçiler bunlara karşı herhangi bir açıdan değil de, Sosyal- Demokrat (Sosyalist) açıdan tepki göstermeye alışık (iseler), işte o zaman ... işçi sınıfının bilinci gerçek bir sınıf bilinç (olabilir). Eğer işçiler, öteki sosyal sınıfların **her birini** entellüktüel, manevi ve siyasi hayatlarının bütün tezahürlerinde gözleyebilmek için somut ve aktüel siyasi gerçek ve olaylardan yararlanmasını (öğrenirlerse) ... eğer materyalist tahlil ve kıstasları, bütün sınıfların, kategorilerin, grupların, bütün eylem ve hayat tarzlarına pratik olarak uygulamayı (öğrenirlerse, işte o zaman)... işçi yığınlarının bilinci gerçek bir sınıf bilinci (olabilir)»(84). Proleter devrimci olabilmek için, işçi, bütün sınıf ve tabakaların «iktisadi niteliğini, sosyal ve siyasi özelliklerini», bunların güçlü ve zayıf yanlarını bilmelidir... Marx'ın deyimiyle, « Muhafazakarların parolası olan "adil bir işgücü karşılığında adil bir ücret" yerine, bayraklarına "sömürme düzeninin kaldırılması"nı»(85) yazan ve bunun gerektirdiği

(84) Aynı eser, s. 88-89.
(85) Karl Marx, **Ücret, Fiyat ve Kâr**, Ankara Sol Yayınları, 1965, s. 101.

mücadeye giren işçiler bilinçli işçilerdir.

İşçi sınıfını siyasi bilince nasıl ulaştıracağız? Bunun için toplumun bütün sınıfları arasına gitmeliyiz. Bütün haksızlıklara karşı zamanında ve geniş mücadele kampanyaları örgütlendirmeli, canlı olayları, çevremizde olup bitenleri yığınların gözleri önüne sermeliyiz. Bütün alanlarda örgütlenen bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası, «Ancak böyle bir kampanya, yığınların siyasi bilince ulaşmasını **sağlayabilir** ve yığınların devrimci eylemini hızlandırabilir(86). Siyasi ajitasyon görevini yerine getirebilmek için, **hayatın bütün alanlarını kapsayan** geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası örgütlendirmek, siyasi ajitasyonu zulmün bütün belirtilerini ele alarak yürütmek zorundadır. «**Geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası örgütlendirmezsek,** işçilerin siyasi bilincini geliştirme **görevimizi yerine getirmeyeceğimiz** besbelli değil midir?»(87).

Böyle bir eylem, besbellidir ki bu eylemin muhtevasıyla sıkı sıkı bağlı bir örgütü gerektirir. Bu örgüt, birinci olarak, herşeyden önce ve başlıca mesleği devrimci eylem olan kimselerden kurulmalıdır. Üyeler arasındaki bu ortak özellik işçilerle aydınlar arasında ve çeşitli meslek grupları arasındaki her türlü farkı kesin olarak siler. İkinci olarak, bu örgüt, bütün şartlarda ve bütün dönemlerde mücadeleyi sürdürebilecek sağlam bir yapıya sahip olmalıdır. Ancak böyle bir örgüt, bütün ülke çapında siyasi gerçekleri açıklayacak geniş, dengeli ve sürekli bir siyasi ajitasyon yürütebilir. Sağlam bir devrimci hareket ancak böyle bir örgütün varlığıyla mümkündür. Çünkü ancak böyle bir örgüt mücadelenin çeşitli ve hızla değişen şartlarına uyabilir. Çünkü, ancak böyle bir örgüt, küçük grup ve hizipleri harekete katılan bütün unsurları bir bütün içinde toplayabilir, geniş yığın örgütlerini kendisine bağlayabilir, denetim ve yönetimine alabilir. Ve yine, ancak böyle bir örgüte, eyleminin başlıca muhtevası toplumun bütün katları arasında yürütülen canlı siyasi ajitasyon olan bir örgüte sahip olanlar, «devrimin geldiğini önceden gö-

(86) Lenin, **Ne Yapmalı**, s. 88.
(87) Aynı eser, s. 73.

rememe tehlikesini en aza indirmiş» olabilirler ve «sınıf mücadelesinin kendine büyük ölçüde ortaya koyuşu sırasında» geniş örgütsüz yığınlara da bir ölçüde kumanda edebilirler.

Kendiliğinden gelme yığın hareketleri ne kadar yaygınlaşır ve büyürse, böyle bir örgütün gereği o ölçüde artar. «Ancak marksizmi anlamıyanlar... işçi sınıfı hareketinin kendiliğinden gelme yükselişinin... devrimciler örgütünü yaratma görevinden bizi azad ettiğini düşünebilirler. Tam tersine bu hareket, örgüt görevini bize yüklemektedir; çünkü mücadele güçlü bir devrimciler örgütü tarafından yönetilmediği sürece, proletaryanın kendiliğinden gelme mücadelesi hiçbir zaman onun gerçek sınıf mücadelesi olamaz»(88). Mao Zedung'un deyişiyle de, «Devrimci prensiplere, Marksizm-Leninizmin devrimci tarzına göre kurulmuş bir parti olmaksızın, işçi sınıfı ve geniş halk kitleleri emperyalizme ve uşaklarına karşı yönetilemez.»

Eyleminin başlıca muhtevası, temerküz noktası, toplumun bütün katları arasında yürütülen canlı siyasi ajitasyon olan devrimciler örgütü, bu çalışmayı en iyi biçimde ancak bütün ülkeyi kapsayan ve düzenli aralıklarla yayınlanan bir gazete ile başarabilir. Üstelik böyle bir gazete propaganda ve ajitasyon görevinden başka, bir örgütlenme görevi de yapacaktır. «Bir gazete sadece kollektif propogandacı ve kollektif ajitatör değil, aynı zamanda kollektif örgütlendiricidir de»(89).

Buraya kadar, kendiliğinden gelmeliğin ne olduğunu ve işçi sınıfını nereye götüreceğini kendiliğinden-gelmelik karşısında proleter devrimcilerin görevini bilinçli siyasi mücadeleyi ve bu mücadelenin icabı olan örgütlenmeyi, bilimsel sosyalizmi esas kaynaklarına dayanarak özetlemiş bulunuyoruz. Şimdi de, kendiliğinden gelmeliğe boyun eğen, proleter devrimci saflara sokulmuş iki siyasi akım üzerinde duralım.

---

(88) Aynı eser. s. 167
(89) Aynı eser, s.203.

KENDİLİĞİNDEN GELMELİĞE BOYUN EĞEN İKİ AKIM: EKONOMİZM VE TERÖRİZM

Ekonomizm, işçi sınıfının kendiliğinden gelme hareketini yüceltme putlaştırma teorisidir. Ekonomizm, **siyasi mücadeleyi reddetmeyen, fakat, kendiliğinden-gelme siyasi mücadelenin bilinçsizliği önünde boyun eğen**, yani, proleter devrimci politikayı, trade-unioncu politika derekesine düşüren bir akımdır. Ekonomizmin benimsediği politika, işçilerin içinde bulundukları şartlardan ileri gelen acıların hafifletilmesini sağlamaya yönelir. Hükümetten gerekli kanunların çıkarılmasını talep ve bunun için mücadeleyi kabul eder. Ama bu politika, işçileri sermayenin boyunduruğunda tutan şartların ortadan kaldırılmasını hedef almaz.

Ekonomizm, işçilerin sınıf bilincini geliştirmek için, iktisadi mücadeleyi biricik ya da başlıca temel sayar. Ekonomizm, iktisadi mücadelenin yığınları aktif siyasi mücadeleye çekmek için en geniş uygulama alam ve bir araç olduğunu iddia ederek, siyasi ajitasyonun kapsamını, işçilerin siyasi bilincinin gelişmesini hiçbir zaman sağlayamayacak olan dar bir çerçeve içinde sınırlandırır. Bütün yönleri ile siyasi ajitasyon yerine, «aşamalı bilinçlendirme teorisi»ni koyar; önce ekonomik mücadele bilinci, sonra **bu mücadele sınırları içinde kazanılan** siyasi bilinç(!) «Bir grevden sonra, hiç değilse birkaç grevden sonra, hükümet polisi ve jandarmayı karşılarına çıkarınca, yığınlar kısa vadeli çıkarlarını anlamaya başlıyorlar» iddiası, ekonomistlerin, oportünizmin teorisi olan «aşamalı bilinçlendirme teorisi»nin tipik bir örneğini teşkil eder.

Ekonomizm «işçi sınıfının dikkatini, gözlem imkanlarını ve bilincini» yalnız işçi sınıfı üzerine, işçi sınıfının iktisadi mücadelesi üzerine çeker. «Salt işçi hareketi» taraftarıdır; işçi olmayan her aydına, sosyalist de olsa, düşman gözüyle bakar. Böylece işçi sınıfının «çağdaş toplumun bütün sınıfları arasında karşılıklı ilişkiler hakkında tam bir bilgi, ... siyasi hayatın tec-

rübesine dayanan bir bilgi»(90) sahibi olmasını önler.

Ekonomizmin, «İktisadi mücadelenin siyasi ajitasyon için en geniş ölçüde uygulanabilen araç olduğu yolundaki, bizim görevimizin bu gün iktisadi mücadelenin kendisine bir siyasi nitelik kazandırma vb. olduğu yolundaki iddiaları, sadece siyasi bakımdan değil, örgüt bakımından da görevlerimizin dar sınırlı bir anlayışını yansıtır»(91). Devrimci politikanın yerine, kendiliğinden-gelmeliğin politikası olan trade-unioncu politikayı koyan Ekonomizm, devrimciler örgütünün yerine de, kendiliğinden gelişen örgüt biçimlerini koyar. «Devrimci eylemde dar kapsamda yetinmeyi, bu kadar dar eylem temeli üzerinde iyi bir devrimci örgütün kurulamayacağını anlayamamayı, nihayet (ki bu en önemlisidir) bu kadar dar kapsamlı çalışmayı haklı göstermeyi ve onu özel bir 'teori' durumuna yükseltmeyi, yani bu mücadelede de kendiliğinden-gelmeliğe boyun eğmeyi ifade eden» ilkelliği savunur. İlkellik, Ekonomizmle sıkı sıkıya bağlıdır. Ekonomizmden kurtulmadıkça, ilkellikten, yani dar kapsamlı örgüt eyleminden kurtulmanın imkanı yoktur. Ekonomizm, yığın hareketine «devrimci eylemimizi güçlendiren ve ona hız veren bir şey olarak değil de, bizi devrimci eylem yürütme zorunluluğundan azad eden bir şey» olarak bakar(92). Bu nedenle de, birinci ve en acil pratik görevimizin siyasi mücadeleye gerekli enerjiyi, çetinliği ve devamlılığı sağlayabilecek olan bir devrimciler örgütü yaratılması olduğunu göremez. Örgütlenmede gevşekliği savunur. İşçilerin yığın örgütleriyle devrimciler örgütünü birbirinden ayırdedemez.

Besbelli ki, Ekonomizm işçi sınıfını kurtuluşa değil, onu bataklığı, burjuvazinin kuyruğuna takmaya, köleleştirmeye götüren bir akımdır.

Terörizme geçelim:

Terörizm genel olarak, iktidarın terörle yıldırılacağı ve düzenin terörle bozulabileceği görüşüdür. Terörizmle Ekonomizm arasında zorunlu bir iç bağlantı, ortak bir kök vardır. Bu bağlantı,

(90) Aynı eser, s.89.
(91) Aynı eser, s. 124.
(92) Aynı eser, s. 138.

bu ortak kök, kendiliğinden-gelmeliğe boyun eğme denen şeydir. Ekonomistler, 'salt işçi hareketleri' önünde boyun eğerler; «Teröristler ise, devrimçi mücadele ile işçi sınıfı hareketini birbirini tamamlayan bir bütün içinde birleştirme yeteneğinden yoksun olan, ya da fırsatını bulamayan aydınların tutkulu öfkesinin kendiliğinden gelmeliği önünde boyun eğmektedirler» (93). Terörizm, en geniş siyasi ajitasyonun yerine terörü, «heyecanlandırıcı terörü » koyar. Bütün alanları kapsayan siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının mutlak olarak zorunlu olduğunu göremez. Siyasi mücadeleyi bir takım komplolar olarak sınırlandırır. Siyasi devrimi gerçekleştirmek için sıkı ve inatçı bir mücadele ile proletaryayı eğitmek, devrimcilerin güçlü bir örgütünü yaratmak yerine, heyecanlandırıcı bir Terörizm ile işçi sınıfı hareketini canlandırmayı savunur.

Terörizmin örgütlenme anlayışı da, siyasi mücadele anlayışına uygun olarak, ilkelliği savunmaktadır. Lenin, Ekonomizm ve Terörizmi karşılaştırarak şöyle der: «Biri oportünist, öteki ihtilalci olan bu iki eğilim. egemen bulunan ilkel metotlara boyun eğmektedirler»(94). Ve yine teröristlerin terör çağrıları ve ekonomistlerin iktisadi mücadelenin kendisine bir siyasi nitelik kazandırma yolundaki çağrıları «Şu anda Rus devrimcilerinin omuzlarına yüklenen en acil görevden, örgütlenme ve bütün biçimleriyle siyasi ajitasyon görevinden **kaçmak** için iki ayrı yoldan başka bir şey değildir.»(95) der.

Kendiliğinden- gelmeliğe boyun eğen bu iki akımı, bunların siyasi görev ve örgüt anlayışlarını da Lenin'den yaptığımız aktarmalarla özet olarak vermiş bulunuyoruz. Şimdi, yukardaki bilgilerin ışığında ülkemizdeki işçi hareketlerinin değerlendirilmesine ve sonra da kendiliğinden-gelmelik karşısında yine ülkemizdeki yanlış eğilimlerin, bunların dünya proleter devrimci hareketi içindeki yerlerini dikkate alarak eleştirisine geçelim.

---

(93) Aynı eser, s. 95-96.
(94) Aynı eser, s. 131-132.
(95) Aynı eser, s. 98.

ÜLKEMİZDE İŞÇİ HAREKETLERİNİ DOĞRU DEĞERLENDİRELİM

Aybar-Aren oportünizmi, bilindiği gibi ülkemizdeki işçi hareketlerinin sosyalist hareket olduğunu iddia etti ve halen de etmektedir. Onlara göre, işçi yığınlarının kendiliğinden gelme hareketleri «anti-kapitalisttir», yani «sosyalizm», içindir. Önce Aybar-Aren oportünizmine, daha sonra «üçüncü yol» adı altında popülizme uzun süre yataklık ettikten sonra, sözüm ona bir özeleştiri yaparak bugün «ilkesiz birlik cephesiyle» ilkesiz bir birlik kuran ANT dergisine göre de, kendilğinden-gelme işçi hareketleri «anti-kapitalist», yani «sosyalist», bir mücadeledir. Hatta bu dergi Alpagut işçilerinin kömür ocağına el koymaları üzerine «işte sosyalist işletme» diye yaygarayı basmıştır. Ama şimdi artık bu türden «büyük iddialar» fazla ileri sürülemiyor, sürülse bile kimseyi inandıramıyor. Bugün, saflarda, benzeri iddialar, daha değişik , daha «devrimci» biçimler içinde ileri sürülüyor ve bilinçsiz insanlar üzerinde az çok inandırıcı da olabiliyor.

Şu satırlara bir göz atalım: «Bütün bu hareketler (işçi hareketleri) bir bakıma, mesleki hak ve istemlerin ötesinde mevcut rejime, Amerikan emperyalizmine karşı tavır alışlar değil midir? Yani bütün bu hareketler ekonomik mücadeleyi de aşıp siyasi bir mücadeleye dönüşme **belirtileri** değil midir? (Siyasi hale dönüşmeye **yönelmesi** demek, sosyalist mücadele olması demek değildir. Sosyalist mücadele olması için tek tek patronlara karşı mücadele olmaktan çıkması gerekir.) Aylardan beri süre gelen işçi sınıfı hareketi, işçi sınıfının **sınırlı da olsa**, 'kendi kendine sınıf'dan, 'kendisi için sınıf ' durumuna geçmekte olduğunun belirtileridir»(96). Bu görünüşte «devrimci» ifadenin altında gerçekte korkunç derecede gerici **ekonomizm** yatmaktadır. Takip edelim: «Yani bütün bu hareketler ekonomik mücadeleyi de aşıp siyasi bir mücadeleye dönüşme **belirtileri** değil midir?» O-

(96) Aydınlık Sosyalist Dergi, sayı 15, s. 205.

labilir. Hatta çoğu zaman «siyasi mücadeleye dönüşmenin **belirtileri**» değil, «siyasi mücadele»nin ta kendisi de olabilir! Ve Lenin'in dediği gibi, zaten çoğu zaman ekonomik mücadeleye polis-siyasi bir nitelik verir ve ülkemizde de vermektedir. Ama bu **sosyalist siyasi mücadele değil**, trade-unioncu siyasi mücadeledir; kendiliğinden gelen siyasi mücadeledir. Ekonomistlerin önünde eğildikleri (bugün de Aydınlık Sosyalist Dergi'nin önünde eğildiği) **kendiliğinden** siyasi mücadele(!); işçi sınıfını hiç bir zaman kurtuluşa götürmeyen ama, sadece burjuvaziye ideolojik bakımdan köle olmaya götüren siyasi mücadele(!). Burjuvazinin **kabul ettiği** siyasi mücadele(!), yani «İşçi sınıfının **burjuva politikası**»! İşçi hareketlerinin «siyasi hale dönüşmeye **yönelmesi** demek, sosyalist mücadele olması demek **değildir**.» Yazar burada «yönelme» sözcüğünün altını çizdiğine göre, işçilerin hareketi, siyasi hale dönüştüğü zaman, işçi hareketleri «sosyalist mücadele» haline gelmiş olacaktır. Bu fikir bir sonraki cümlede de daha tam ve daha mükemmel bir ifadeye kavuşmuştur: «Sosyalist mücadele olması için tek tek patronlara karşı mücadele olmaktan çıkması gerekir.» Sözgelimi **hükümete karşı** sekiz saatlik iş günü kanunu için yürütülen mücadele «tek tek patronlara karşı mücadele olmaktan çıktığı için» ve üstelik siyasi hale **dönüştüğü** için, «sosyalist mücadele»dir(!). Sözgelimi genel grev kararı için **hükümete karşı** yürütülen mücadele de yine «tek tek patronlara karşı mücadele» sınırlarını aştığı ve siyasi hale **dönüştüğü** için «sosyalist mücadele»dir(!). Hükümetin gerekli iş kanunlarını çıkarması için yürütülen her mücadele «tek tek patronlara karşı mücadele» sınırlarını aştığı ve siyasi hale **dönüştüğü** için «sosyalist mücadele» dir(!).Türk-İş'in, Ağustos'ta düzenlediği,. «Büyük İşçi Mitingi», «tek tek patronlara karşı mücadele» olmaktan çıkmıştı ve tam siyasi bir hale **dönüşmüştü**, çünkü, «hükümetin ve parlamentonun işçi meselelerine karşı takındığı ters tutumu protesto etmek» amacıyla düzenlenmişti(97): İşte sosyalist mücadele (!). Bu sosyalist mücadele anlayışının ekonomist anlayıştan ne farkı vardır, söyler

(97) Yukarda gösterilen kaynaklara bakınız.

misiniz? Bu **reformlar uğruna mücadeleyi** devrimci ifadelerle süsleyerek, «sosyalist mücadele» adı altında önümüze yeniden sürmek değidir de nedir?

İşçi hareketlerinin «bir bakıma ... mevcut rejime, Amerikan emperyalizmine karşı tavır alışlar» olduğu iddiasına gelince, bu iddia sadece «bir bakımdan», trade-unioncu siyasetle, proleter devrimci siyaseti ayıramıyanlar bakımından doğrudur. Çünkü bize göre proletaryanın rejime ve Amerikan emperyalizmine karşı tavır alışı, herhangi bir « bakımdan » değil de, proleter devrimci açıdan olduğu zaman, yani işçi sınıfı menfaatlerinin bu rejimle olan uzlaşmaz çelişkisini kavrayarak ve Amerikan emperyalizminin bütün dünya işçilerinin baş düşmanı olduğunu, onu yenmeden işçilerin kurtuluşunun imkânız olduğunu, proleter enternasyonalizmi ve onun kendisine yüklediği devrimci görevi kavrayarak « rejime ve Amerikan emperyalizmi»ne karşı çıktığı zaman gerçek bir tavır alıştır! *Proletaryanın «rejime ve* Amerikan emperyalizmine tavır alışı» budur, bu olmalıdır! Başka türlü bir tavır alış, mesela bir küçük burjuva demokratı için yeterli sayılabilirse de, proletarya için kesinlikle yetersizdir ve onun henüz geri olduğunun, onu bilinçli siyasi mücadele seviyesine yükseltmek için epey mücadele etmek gerektiğinin işaretidir. Görüldüğü gibi «Aydınlık Sosyalist Dergi» yazarı **proleter devrimci** siyasi mücadele ile, **kendiliğinden** siyasi nitelik kazanan mücadeleyi, yani trade- unioncu politikayı birbirinden ayıramamakta ve durmadan, proleter devrimci politikadan trade-unioncu politikaya kaymaktadır.

«İşçi sınıfının 'kendi kendine sınıf'dan 'kendisi için sınıf' durumuna geçmekte olduğu» iddiasına gelelim: Bu doğrudur, ama bunun belirtileri, yazarın sandığı gibi işçilerin trade-unioncu politik mücadelede aldığı yol değil, her gün daha çok sayıda işçinin proleter devrimci düşünceyi benimsemeye ve ona yakınlık duymaya başlamasıdır. Bu ise işçi sınıfının **kendiliğinden mücadelesinin doğurduğu** sonuç değil, 50 yıllık proleter devrimci mücadelenin ve meselâ yazarın pek itibar etmediği **İŞÇİ-KÖYLÜ gazetesinin, proleter devrimci kadrolarının çabalarının ürünüdür.**

İşçi sınıfı objektif olarak en devrimci sınıftır. Fakat onun devrimciliğinin esası, proleter devrimci düşünceyi sınıf mücadelesine rehber edinebilmesinde ve edinmesindedir. Bu ise, bilimsel sosyalist düşünceyi benimseyen aydınların, bu düşünceyi işçi sınıfına götürmesiyle mümkündür. Bu görevin ihmaline yol açacak, kendiliğinden- gelmeliğin önünde her boyun eğiş, işçi sınıfının davasını, en hafif tabiriyle, geriye itmek olur. Objektif olarak burjuvaziye (ülkemizde emperyalizme) teslimiyettir. Bu gerçeği iyice bilelim. Ve işçi sınıfımızın bu gün içinde bulunduğu durumu bu gerçeği bilerek, doğru tahlil edelim.

İşçi sınıfımız bugün ne için mücadele ediyor? Son iki yılın önemli işçi hareketlerini gözden geçirelim. Derby işgali, Finfinis Branda Fabrikası boykotu, Keban Barajı, Magirus, Karayolları grevleri, Singer işgali, Tuslog'da başlayan ve diğer Amerikan işyerlerine sıçrayan grev, Horoz Çivi ve Pirelli boykotu , Hoechst grevi, Alpagut ve demir Döküm işgali, Yarımca Seramik işçilerinin boykot ve mitingi, Erdemir grevleri, Eğe Sanayii, Çelik Halat, Armutcuk direnişleri, Konya Ereğli Sümerbank işçilerinin yürüyüşü, Gamak olayları... Bunlar niçin oldu? Hedefleri neydi? Sendika özgürlüğünün çiğnenmemesi ve sendika değiştirdiği için işten atılanların geri işe alınması , işyerinde iş emniyetinin sağlanması, iş teminatı, işten çıkarılanlar için kıdem ve hizmet tazminatı, angaryanın kaldırılması, yıllık ikramiye, sosyal yardım, yapılacak tensikatlarda sendika temsilcisinin bulunması (Tuslog), toplu sözleşme hükümlerinin uygulanması, işçiler üzeindeki baskının kaldırılması, ödenmeyen ücretlerin ödenmesi (Alpagu, Gamak), işyeri temsilciliğinin tanınması (Eğe), ücretlere zam, çocuk zammı, sosyal güvenlik, prim dağıtımının kısım şeflerinin insiyatifinden çıkarılması (Eğe), işyeri müdürünün değiştirilmesi, işçilerin fabrika yönetimine katılması ve «böl-yönet», uygulamasının kaldırılması (Erdemir), asgari ücretlerin uygulanması, vb... Görüldüğü gibi işçilerimizin mücadelesi henüz iktisadi ve demokratik haklar içindir. Hedef: Yasalara ve anayasaya girmiş hakları çiğnetmemek , bu hakları

söke söke almaktır. Bu mücadele işçinin sadece kendi çabasıyla ulaşabileceği mücadeledir. En nihayet, «Sendikalar içinde birleşme, işverenlere karşı mücadele etme ve hükümeti gerekli iş kanunlarını kabul etmeye zorlama...» mücadelesidir. Bu hedefler uğruna mücadele, «sonuçları doğuran sebeplere karşı mücadele değil, sadece sonuçlara karşı bir mücadele»dir. «Sadece geçici çareler uygulayan, fakat hastalığı iyi edemeyen» mücadeledir (98). Ne zaman ki işçi sınıfı hareketi, işbirlikçi iktidarın devrilmesi görevini, birinci görev olarak kabul edecektir ve bunu gerçekleştirmeye yönelecektir, o zaman işçi sınıfının mücadelesi «geçici çareler yerine, hastalığı iyi etmeye yönelmiş» bilinçli siyasi mücadele düzeyine yükselecektir.

Proleter devrimci hareket, eylemine her zaman reformlar uğruna mücadeleyi katar ve katmalıdır. Fakat proleter devrimci hareket, «bütünün bir parçası olarak reformlar uğruna mücadeleyi, özgürlük uğruna ve sosyalizm uğruna devrimci mücadeleye tabi kılar»(99). Reformları, amaç edinmez; reformları devrimi başarmak için araç olarak kullanır. Bu anlamda, devrimci mücadelemizin alanını ve olanaklarını genişletmek anlamında işçilerimizin mücadelesi milli demokratik devrim mücadelemizin bir parçasıdır(100). Bunlar, «sosyal devrime götüren sınıf mücadelesinin ve güçlü sınıf içgüdüsünün kendiliğinden ifadesi»dirler (101). Devrimci mücadelemizi yüreklendirir ve ona hız verirler. İşçi sınıfı daha geniş hareketlere girme yeteneğini, sermayeyle girdiği bu günlük çatışmalarla kazanır. Sınıf mücadelesi, bu günlük mücadeleler içinde «filizlenir». Ama sadece «filizlenir». Biz, işçi sınıfının günlük mücadelesini ne kü-

(98) Karl Marx, **Ücret, Fiyat, Kâr**, s, 101.

(99) Lenin, **Ne Yapmalı**, s. 80.

(100) Milli demokratik devrim mücadelesi, nihai amaç olan sınıfsız topluma varmak için, önder güç işçi sınıfının **bilinçle** yürüttüğü bir mücadeledir; bilinçli siyasi mücadeledir. Kendiliğinden-gelme işçi ve köylü hareketleri, bu mücadelenin hedefleri doğrultusunda olduğu ve onun mücadele olanaklarını genişlettiği için milli demokratik devrim mücadelesinin bir parçası sayılırlar. Ama bu mücadelenin doğrudan değil, dolaylı bir parçasıdırlar.

(101) Lenin, **Bir Adım İleri, İki Adım Geri**, Ankara, Sol Yayınları, 1969, s. 89.

çümsüyoruz, ne de gereksiz buluyoruz. Ama bu mücadelenin öneminin doğru tesbit edilmesini istiyoruz. Lenin şöyle diyor: «Biz sadece, Sosyal-Demokratlar her grevi yönetmeyi başarırlarsa memnunluk duyarız. Çünkü Sosyal-Demokratların söz götürmez görevi proletaryanın sınıf mücadelesinin her biçimini yönetmektir ve grevler, bu mücadelenin en derin, en güçlü mücadelelerinden biridir. Ama **ipso facto** bir sendikacılık hareketinden fazla bir şey olmayan bu basit mücadeleyi erdemli ve bilinçli sosyal demokratik mücadele diye **nitelendirseydik**, böyle düşünenler kuyruğunda sonuncu olurduk»(102).

Ülkemizdeki işçi hareketlerinde ne görüyoruz? İşçilerimizin mücadelelerinde giderek daha tutarlı, daha hesaplı, daha tecrübeli, daha bilgili olmaya başladıklarını görüyoruz. İşçi sınıfı saflarında giderek, daha sıkı, daha geniş çapta bir dayanışmaya tanık oluyoruz. Grevlerde, işgallerde, boykotlarda... «daha şimdiden sınıf mücadelesi filizleniyor». İşçi yığınlarının bilinçli yaşantıya ve bilinçli mücadeleye doğru kendiliğinden-gelme uyanışı, proleter devrimci düşünceyle silahlanmış devrimci kadroların çabalarıyla birleşince, bir takım küçük taleplerle mücade-leye başlayan işçilerin, «Bağımsız Türkiye», «Kahrolsun Amerika» , « Yaşasın Demokratik Türkiye» gibi **devrimci** şiarlara ulaştığını görüyoruz(103). Bundan çıkarılacak sonuç, «Bağımsız Türkiye» diye bağıran işçilerimzin hemen proleter devrimcisi oldukları değil, fakat, bu işçilerin hızlı bir bilinçlenme süreci içinde oldukları ve proleter devrimci düşünceyi benimsemeye hazır ve yatkın olduklarıdır ve **eğer biz işçi sınıfının siyasi eğitimini acil olarak ele alıp yürütürsek**, bilinçli siyasi mücadeleye çabucak ulaşabilecekleridir. Çünkü işçilerin, yukardaki şiarları benimsemesi, genellikle, proleter devrimci dünya görüşü açısından değildir. Sözgelimi «Kahrolsun Amerika» diye bağıran işçiler, bu şiarı, «Amerikan emperyalizmini bütün dünya iş-

(102) Aynı eser, s. 73-74.

(103) Yukarıda aktardığımız kaynaklardan Demir-Döküm, Horoz Çivi, Singer, Erdemir, Yarımca Seramik işçilerinin ve Amerikan işyerlerinde çalışan işçilerin haraketlerine bakınız.

çilerinin düşmanı » olarak gördükleri, dünya halklarının kurtuluşunu emperyalizmin yenilmesinde gördükleri, proleter enternasyonalizmini kavradıkları için değil, genellikle köklü küçük burjuva ön yargılarınca, milli bencilliğin, milli dar görüşlülüğün etkisiyle benimsemektedirler. Böyle olması doğaldır. Çünkü «sömürge halklarının ve zayıf düşmüş ulusların emperyalist devletler tarafından yüzyıllar boyu uğratıldıkları zulüm, ezilen ulusların emekçi yığınlarında, sadece kin değil, aynı zamanda **proletaryaları da dahil** [altını biz çizdik - İ.K.], genel olarak ezen uluslara karşı güvensizliği de doğurmuştur»(104). Fakat, bir proleter devrimcisi için hiçbir zaman doğal olmayan şey, işçi yığınlarındaki güçlü küçük-burjuva önyargılarının, milli bencilliğin, milli dargörüşlülüğün arkasına takılmak, bunu **proleter enternasyonalizminin gereği olan anti- emperyalizm** ile, yurtseverlik ile karıştırmak ve böylece de işçi yığınlarını proleter yurtseverliğine ulaştırma mücadelesini örtbas etmektir. Evet, işçi hareketleri «Amerikan emperyalizmine tavır alışlar»dır ama, ne yazık ki, henüz **bilinçli** proleter devrimcisinin tavır alışları değildir. Her kim bu gerçeği göremiyorsa, görmezlikten geliyorsa, o kimse proletaryayı bilinçlendirme mücadelemizi unutturduğu için, işçi sınıfımızı burjuvazinin ideolojik hakimiyetine teslim ediyor demektir. Unutulmamalıdır ki: «Eğer işçiler... **her türlü** suistimale karşı, keyfi davranışlara, zulmün ve zorbalığın bütün davranışlarına karşı ... başka herhangi bir açıdan değil de, **Sosyal-Demokrat (proleter devrimci) açıdan tepki göstermeye alışık değillerse,** [altını biz çizdik-İ.K.], işçi sınıfının bilinci, gerçek bir siyasi bilinç olamaz.»

Mücadele vermiş işyerlerinde yapılan ve TÜRK SOLU'nun 117. sayısında yayınlanan soruşturmaya, işçi temsilcilerinin verdiği cevaplar işçilerimizin bilinç seviyelerini kavramaya yardım edecek önemli bir belgedir. Orada, işçi sınıfımızın **uyanık kesimlerinin bile,** halen sosyalizmi doğru dürüst bilmediklerini, fakat onu benimsemeye açık ve hazır olduklarını görürsünüz.

---

(104)Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,** Ankara, Sol Yayınları, 1968,s.158

Şüphesiz ki, ne milli demokratik devrim, ne de sosyalist devrim, «meslek dargörüşlülüğü» ne tutulmuş, trade- unioncu önyargılara kapılmış tek bir işçinin kalmadığı güne kalacak değildir. Fakat her iki devrimde de bilimsel sosyalizmin, en azından işçi sınıfının öncü müfrezesine mal olması ve bilimsel sosyalizmin esaslarına göre örgütlü öncü müfrezenin, işçi sınıfının ve müttefik olarak köylülüğün önemli bir kesimine, kumanda etmesi gerekir.

Toparlarsak:

a) İşçi sınıfımızın bugünkü mücadelesi geniş ölçüde iktisadi-demokratik haklar için sendikal mücadeledir. Bu mücadelenin içindeki işçilerimizin geniş kesimleri gerici ideolojilerin baskısı ve hakimiyeti altındadır.

b) İşçilerimizin daha dar bir kesimi iktisadi-demokratik haklar için mücadelede önemli tecrübeler, bilgiler kazanmış, giderek daha tutarlı, daha örgütlü davranmayı öğrenmiş, kollektif davranış ve dayanışma bilincini geliştirmiştir. Bu kesim proleter devrimci düşünceyi, bilinçli siyasi mücadelenin gereğini henüz kavrayamamıştır ama proleter devrimci düşünceyi benimsemeye ve mücadelede kılavuz edinmeye açık ve hazırdır.

c) Sayıları az olmakla birlikte, TİP, DDD ve İPSD saflarında gerçek sınıf bilincine ulaşan işçilerimizi de bir başka kesim olarak anmak gerekir.

EN GERİCİ SENDİKALARDA DAHİ ÇALIŞMALIYIZ

İşçi sınıfımızın sendikalaşma düzeyini ve işçi hareketlerinde sendikaların rolünü ele almadan önce, genel olarak sendikalar ve proleter devrimci hareketin sendikalar karşısında görevleri üzerinde duralım.

Batıda sendikalar, işçilerin kapitalistlere karşı kendiliğinden gelme mücadelesinin belirli bir aşamasında ortaya çıkan mücadele örgütleridir. «İşçilerin dağınıklığını doğurup devam ettiren, aralarındaki kaçınılması imkansız rekabeti ortadan kaldırmak, yahut hiç olmazsa kısmak, kendilerinin hiç olmazsa basit

köleler durumunun üstüne yükseltecek, mukaveleye dayanan iş şartları koparmak için gösterdikleri spontane (kendiliğindengelme) teşebbüslerden doğmuşlardır»(105). Sendika, işçi sınıfının, sırf kendi çabasıyla ulaşabildiği ve an kolayca ulaşılabilir olan örgüt biçimdir ve sendikalar işverenlere ve hükümete karşı mücadele etmenin gereğini anlayan, bilinçlenmenin bu ilkel devresine ulaşmış olan işçiler tarafından sermayenin baskılarına karşı direnme merkezi olarak kurulmuşlardır. Sendikalar, işçi sınıfına kapitalizmin gelişmesinin başlangıcında büyük ilerlemeler sağlamıştır; işçilerin dağınık ve güçsüz durumuna bu örgütler son vermiştir.

Proletaryanın en yüksek örgütlenme biçimi, onun siyasi mücadele aracı olan parti, gelişmeye başladığı zaman, sendikalar, kaçınılmaz olarak meslek dar görüşlülüğü, siyaset dışı kalma eğilimi gibi gerici özellikler göstermeye başlamışlardır. Sendikalar, işçilerin dağınık ve güçsüz durumuna son vermiş olmaları bakımından ilerici, en kolay ulaşılabilir örgüt olmaları nedeniyle, kaçınılmaz olarak işçilerin mücadelesini dar sınırlar içerisine, işçi sınıfının kurtuluşunu imkansız kılan sınırlar içerisine hapsettikleri için de gerici bir nitelik taşırlar. Fakat, sendikaların bu gerici niteliği, proleter devrimcilerinin sendikalarda çalışmasına engel değildir. Sendikalar işçi sınıfının nihai kurtuluşunu hiç bir zaman gerçekleştiremezler, fakat, işçi sınıfının bilinçli, örgütlü gücü olan partiyi işçi kitleleri ile düzeyde birleştirebilirler ve birleştirmelidirler. Sendikalarda teşkilatlanmış güçler, işçi sınıfının nihai kurtuluşu için bir manivela olarak kullanabilirler ve kullanılamalıdırlar. Bu nedenle parti, sendikalar arasındaki sınır çizgisini titizlikle koruyarak, sendikalara kendi anlayışını sokmaya ve onları etkisi, yönetimi ve denetimi altına almaya mutlaka çalışmalıdır.

Karşı-devrimci sendikalarda, uzlaşıcı oportünist sendikalarda, niteliği ne olursa olsun bütün sendikalarda çalışmak ve bunları partinin 'yönetimi ve denetimi' altına almaya, işçi yığınlarını

(105) Karl Marx, Ücret, Fiyat ve Kâr, s.102-103

proleter devrimci hareketin saflarına kazanmaya uğraşmak, proleter devrimcilerin görevidir. «... 'yığınlara' yardımcı olabilmek için onların sevgisini kazanabilmek için davaya katılmalarını ve desteklerini sağlayabilmek için, oportünist ve sosyal-şoven olarak, çoğunlukla —doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak— burjuvaziye ve polisle bağlantıları olan 'şeflerin' önümüze çıkaracakları güçlüklerden, başvuracakları hilelerden, kuracakları tuzaklardan, hakaretlerden, baskılardan yılmamak gerekir ve mutlaka yığınların olduğu yerde çalışmak gerekir. Asıl kurumlarda, derneklerde, örgütlerde, proleter ya da yarı proleter yığmların bulunduğu her yerde (bunlar en gerici eğilimde olsalar bile) metodlu, azimli , inatçı ve sabırlı bir bilinçlendirme çabası ile bütün fedakarlıkları göze almak, en büyük engelleri göğüslemeyi bilmek gerekir»(106). Lenin'in bu sözlerini bugün görüşleri saflarımızda bir hayli taraftar bulan Regis Debray'ın aşağıdaki sözleriyle karşılaştırın: «Fakat kaç siyasal önder sayabiliriz ki gün geçtikçe, dünya sendikacılığı ile ilgilenmek ya da binbir 'uluslararası demokratik örgüt'ten birine girmek gibi kendi çıkarlarına uygun düşen bir iş yerine, kendini halkının savaşma , ilişikin askeri sorunların ciddi ve somut bir incelemesine adamayı tercih etmiş olsun!» (107). Açıktır ki, gerici sendikalarda çalışmayı reddeden bu ve buna benzer «sol» «teori»ler, henüz yeteri kadar bilinçlenememiş işçi yığınlarını «gerici liderlerin, burjuvazi ajanlarının, aristokrat işçilerin ya da 'burjuvalaşmış işçilerin' etkisine terkettiği için objektif olarak burjuvaziye hizmet etmektedir.»

Türkiye'deki sendikalara ve bunların işçi hareketlerindeki rollerine gelince: Bugün ülkemizde işçilerimizin büyük çoğunluğunu içinde toplayan iki büyük konfederasyon vardır: TÜRK-İŞ ve DİSK. TÜRK- İŞ , işçi sınıfının kendiliğinden-gelme mücadelesini emperyalizmin menfaatlerine kanalize etme görevini yerine getiren bir örgüttür. TÜRK-İŞ, emperyalizmin

(106) Lenin, **Marksist Eylemin Çocuk Hastalığı**, İstanbul, Gün Yayınları
(107) Gerilla Savaşı ve Marksizm, Ankara, Ekim Yayınları, 1969,s. 375

beslediği ve işçi saflarına soktuğu «Truva atı» dır. TÜRK-İŞ, sermaye ile emek arasındaki günlük, küçük çapta mücadelelerde bile, sermayenin safındadır. «İşçilerin safındaki dağınıklığı gidermek, rekabeti ortadan kaldırmak yahut kısmak... işçileri hiç olmazsa basit köleler durumunun üstüne yükseltecek mukaveleye dayanan iş şartları koparmak» için değil, tersine, işçilerin dağınıklığını muhafaza etmek, işçiler arasındaki rekabeti devam ettirmek ve işçileri basit köleler durumunda tutmak için yaratılmıştır ve bu nedenlerle Batı'da doğan sendikalardan farklıdır. İşçi sınıfının kendiliğinden ulaştığı sendikacılığı değil, işçi sınıfına finans kapitalin zorla kabul ettirdiği sendikacılığı temsil etmektedir ve işçi sınıfının sırf kendi çabasıyla ulaştığı sendikacılığın ilerici niteliğinden de yoksundur. «Emperyalizm, gelişen ekonomik mücadele bilincini kontrolü altında tutmak için, sahte demokrasicilik gibi, sahte sendikacılığı da ihraç etmiş ve işçi sınıfının ekonomik mücadele örgütlerinin yoz bir biçimle ortaya çıkmasını sağlamıştır»(108).

İşçilerin kendisinden kopma ihtimali belirdiği zaman işçi haklarına, o da işçilerin baskısıyla , kısmen eğilen TÜRK-İŞ'in işçi hareketlerindeki esas fonksiyonu bozgunculuktur; grev kırıcılığı yapmak, işgal ve boykotları engellemek, toplu sözleşme masalarında işçilerin menfaatlerini satmaktır. TÜRK-İŞ, kendiliğinden-gelme işçi hareketlerinde «sınıf mücadelesinin filizlenmesine» dahi karşıdır. «Partiler üstü kalma» sloganı gerçekte, finans-kapital taraftarlarının maskelenmiş adıdır. Besbelli ki, böyle bir örgüt proleter devrimci düşüncenin zerresinin bile işçi saflarına sokulmasına karşı duracaktır ve durmaktadır. Ankara'da yapılan «Büyük İşçi Mitingi»nde İŞÇİ-KÖYLÜ gazetesinin, işçilerine eline geçmemesi için, mitingin kordon altında yürütülmeye çalışılması bunun açık delilidir. Fakat gelişen işçi hareketleri karşısında TÜRK-İŞ gittikce gerilemektedir. Özetlediğimiz işçi mücadelelerinin bir kısmı TÜRK-İŞ'e rağmen, çoğu da TÜRK-İŞ'e karşı verilmiştir. Derby,

(108) Mehmet Altun- Sabetay Varol, «İşçi Sınıfımızın Gelişen Kendiliğinden Hareketine Dikkat Edelim», TÜRK SOLU, sayı 113.

Finfinis Branda Fabrikası, Mağirus, Singer, Demir Döküm, Horoz Çivi, Yarımca Seramik, Kartal Eğe Sanayii ve Gamak'taki işçi hareketleri böyledir.

İşçi sınıfımızın bilinçli mücadeleye, bilinçli yaşantıya doğru kendiliğinden uyanışı Amerikan emperyalizminin ihraç ettiği sendikacılığı yıkmakta ve işçiler ona göre daha ileri olan ve kendiliğinden-gelmeliği temsil eden DİSK'e doğru kaymaktadırlar.

DİSK, işçi sınıfımızın kendiliğinden-gelme örgütlenmesini temsil eder. İşçilerin iş verenlere ve hükümete karşı ekonomik-demokratik mücadelesinin aracıdır; günlük mücadelelerinde genel olarak işçilerin yanındadır. Bu yönüyle TÜRK-İŞ'e göre ilericidir ve ondan ayrılır. Fakat öte yandan DİSK, işçi sınıfımızın mücadelesini, onun nihai kurtuluşunu hiç bir zaman sağlıyamayacak olan, onu ideolojik bakımdan burjuvaziye köle kılacak olan, burjuvazinin de kabul ettiği ve edeceği trade-union mücadelesi sınırları içine, kendiliğinden-gelmeliğin bu dar sınırları içerisine hapseder. İşçilerin, mevcut düzenin sonuçlarına karşı mücadelelerini destekler, fakat düzenin tümüne karşı, sonuçları doğuran sebeplere karşı bilinçli siyasi mücadele vermesi yolunda herhangi bir çaba göstermediği gibi, bu yolda gösterilen çabalara da engel olur. İşçilerin örgütlenmelerini, bilinçlenmelerini ve bilinçli siyasi mücadeleye girmelerini önler. Genel Başkan Kemal Türkler'in DİSK Kurultayındaki konuşması, bu bakımdan önemlidir. Türkler şöyle demiştir:«... bazı demokratik devrimci gençler(!) bana posta koydular. 'Biz senle konuşuyoruz ama asıl temasımız işçilerledir' dediler. Ben onun tedbirini iki senedir aldım. Gene aynı Kurultayda, «Biz proletarya diktatörlüğüne karşıyız arkadaşlar!... Bizim prensibimiz demokrasidir(!)» diyerek, bilimsel sosyalizme olan nefretini de dile getiren Türkler'in «... işçi sınıfına bilinç dışarıdan verilirmiş. Bilinç dışarıdan verilmez, dışardan kendi kendine gelir» (109) demek suretiyle, Amerikan emperyalizminin bile şapkasını göğe

(109) «DİSK'e İşçi Sınıfının Devrimci İdeolojisini Hakim Kılalım», TÜRK SOLU, sayı 118.

fırlatıp ellerini çırparak karşılayacağı trade-unioncu politikanın doruğuna ulaştığını görüyoruz. Ve bütün bunlar o «güzel yüzlü sosyalizm» adına yapılıyor. Evet, tarih, böyle «sosyalizmler»i tanımıştır ve daha da tanıyacaktır. Ama tarih, bilinçli işçilerin Türklervari sosyalistlerin(!) maskesini indirdiğine de çok şahit olmuştur ve yine olacaktır. Ama işçilerimizin o uyanıklığına kavuşması «Türklervari sosyalizm»e karşı amansız ve şiddetli bir ideolojik mücadele yürütmeden mümkün değildir. «Türklervari sosyalizm», işçi sınıfı sosyalizminin düşmanıdır, çünkü açık reformizmdir, kaba oportünizmdir, işçi aristokrasisinin ve sendikacılığı meslek edinmiş işçi bürokrasisinin «sosyalizm»idir.

«Bürokrat, büyük bir güvenle, 'gerçekçi politikadan' yana olduğunu söyler; oportünizme düşmemiş ve işçi hareketinin temel hedeflerinden vazgeçmemiş kimselere, küçümseyerek, 'ütopyacı' ve 'ideolog' muamelesi yapar. **Sosyalist hareketin temel çıkarlarını, gerici avantajlara ve bürokratik düşüncelere feda etmek: İşte oportünizmin özü budur. Teori düşmanlığı da oportünizme bağlıdır. Oportünist açıdan teori, bir engel, sosyalist geçmişin baş belası bir gölgesi, tamamen gereksiz bir şey olarak düşünülür»**(110). Türkler de «bilimsel sendikacılık» («gerçekçi politika»nın bir başka ifadesi) uyguladığını söylemiyor mu? Yukarıya aktardığımız sözleriyle açık açık teori düşmanlığı yapmıyor mu? Yöneticileri ister iyi niyetli, ister ihanet içinde olsun; bugün DİSK, proletarya içinde uzlaşıcı küçük burjuva ideolojisinin bayraktarlığını yapan bir örgüt durumundadır (111).

Proletaryanın, halkımızın milli demokratik devrimine önderliği ve nihai zaferi için bunların ne olduklarını işçi yığınlarına göstermemiz ve işçi yığınlarını kendi tarafımıza çekmek için bunlarla mücadele etmemiz zorunludur. Bunlar, bugün yaptıkları gibi, sendikaların kapısını proleter devrimcilere kapasalar da, polise ihbar etseler de sendikalara girmek, her türlü fe-

(110) G. Söder ve diğerleri, **Sosyal Demokratların Çıkmazları**, Ankara, Sol Yayınları, 1966, s. 19.

(111) Sözümüz DİSK içindeki proleter devrimci unsurlara değil, DİSK'e bugün hakim olan oportünizmin temsilcilerinedir. İleride söyleyeceklerimiz de yine onlaradır.

dakarlığı göze alarak, sabırlı, sebatlı, inatçı bir mücadele yürütmek zorunludur: Ta ki işçi sınıfımızla proleter devrimci düşünce arasına bir duvar çekmiş olan sendika ağalarını yerlerinden kovana kadar! Bizler, emperyalizme ve feodalizme her türlü kalıntılarına karşı milli demokratik devrim mücadelemizde küçük burjuva demokratlarıyla ve milli burjuvaziyle ittifakı hiç bir zaman reddetmeyiz, reddetmedik; tersine, durmadan onları ittifaka zorlarız, zorluyoruz. Fakat bu burjuvazinin ve küçük burjuvazinin proletarya hareketi içinde etkisine karşı en şiddetli ve en amansız bir ideolojik mücadeleyi, proletarya üzerinde burjuva ideolojisinin etkisini güçlendiren (çağımız ve ülkemiz şartlarında bu emperyalizmin güçlenmesi demeketir) oportünizme karşı en şiddetli ve en amansız bir ideolojik ve siyasi mücadeleyi sürdürmemize engel değildir ve engel olmamalıdır. Proleter devrimci milli cephe politikası bunu gerektirir.

Bu nedenle proleter devrimcileri, DİSK'i TÜRK-İŞ'le aynı sepete koymamakla birlikte, DİSK'in oportünist liderlerine karşı bir an bile ideolojik mücaleden geri durmazlar. Ancak, milli cephe politikasını proleter devrimci siyasi mücadeleden vaz geçmek, küçük burjuvaziye teslimiyet şeklinde anlayanlar DİSK'in oportünist şeflerine karşı ideolojik mücadeleyi bir «**provakasyon**» olarak niteleyebilirler.

Milli cephe politikasını, ittifak politikasını teslimiyet olarak anlayan bir dergide yayınlanan, DİSK'le ilgili bir yazıya değinmek istiyoruz. (Bkz: Aydınlık Sosyalist Dergi, sayı : 17 s.339) Yazı baştan sona kadar işçi sınıfımızı sendika mücadelesi içine hapsetmek isteyen DİSK yöneticilerinin 'iyiniyeti'ne okuyucuyu inandırmaya çalışmaktadır. Bunlardan birkaç örnek:« Çoğu gerçekten iyi niyetli olan, Türkiye'nin sorunlarına 'çözüm' arayan sendikacılar...»; «DİSK en iyi niyetle kurulmuştur. Devrimci olma çabasındadır»; «Nihai tahlilde, proleter sosyalistlerle 'iyiniyetli' DİSK yöneticileri arasında -kaçamak deyimler yerine, bilimsel isimleri kullanmak hariç- bu konuda [milli cephe konusunda] bir anlaşmazlık kalmaması gerekir». «Sendikacı dostların bu gün içinde bulundukları durumu ideolojik - stra-

tejik yanılgılar» [altını ben çizdim- İ.K.], «içine kapanık- tecrit edilmiş yönetim anlayışı», «stratejiyi doğru saptayamamak, bilinç eksikliği, Aybar-Aren-Boran kliğinin yönetim anlayışına şartlanmış olmak gibi nedenlerle hatalar içinde bulunmak», « milli güçlerle ittifak konusunda da bir hataya daha düşer görünmek», şeklinde değerlendiren yazar, bu «hata» ve «yanılgı»larında «bazı DİSK yöneticilerinin», «devrimde hegamonyayı kaybetme» ya da sonunda «emperyalizmin geri dönmesi biçiminde özetleyebileceğimiz bilimsel olmayan korku»suna, «içlerindeki 'burjuva kuyrukçuluğu' kuşkuları»na, «emperyalizmin yine buyur edilmesi» ve « milli demokratik devrim aşamasından sonra, sosyalist devrim aşamasının gerçekleşmeyeceği» korkusuna bağlanmaktadır. Aynı yazar peşinden, DİSK yöneticilerini proleter devrimcilerinin kuyrukçu olmadıklarına, «korkularının» ve «kuşku»larının yersiz olduğuna inandırmak için terler dökmekte ve başkalarına da DİSK yönetcilerine «oportünist sendika ağaları» gibisinden saldırılarda bulunmanın «provakasyondan başka hiçbir anlam, hiçbir değer taşımadığı»nı bildirmektedir. Yazar, DİSK yöneticilerinin gerçekte işçi sınıfının önderliğinden korktuklarını ya bilmiyor ya da («devrimde hegemonya», «işçi sınıfının ve yoksul köylülerin öz örgütü» gibi terimleri zevkle kullandığına bakılırsa), bir hayli benimsemiş göründüğü Aydınlık Sosyalist Dergi'nin «oportünizme yaslanma» ve «ilkesiz birlik» politikasının icabını yerine getiriyor. Eğer DİSK yönetcileri «milli cepheyi kabul ediyoruz» derlerse, onların sosyalist oluvereceğini sanıyor. Onlar zaten 'cephe'dan yanadır. Onların 'sosyalizm'i, haliyle 'cephe sosyalizmi'dir: Proletaryayı küçük burjuvaziye tabi kılarak teşkil edilen cephenin sosyalzmi(!), yani küçük burjuva sosyalizmi! Yazarımız bu kadar açık olan gerçeği göremiyor mu ki, Kemal Türkler'in «müttehit cephe» den bahsetmesi üzerine «nihai tahlilde, proleter sosyalistlerle 'iyi niyetli' DİSK yöneticileri arasında - kaçamak deyimler yerine, bilimsel isimler kullanmak hariç- [abç—İ.K.] bu konuda bir anlaşmazlık olmaması gerekir. [abç— İ.K.]» diyebiliyor! Bu yazılar «marksist

eleştiri süzgeci»nden geçti mi, bilmiyoruz. Eğer geçti ise (ki, geçmişe benzer),bugün proleter devrimci hareket karşısında kurulan ilkesiz birlik cephesinin içindeki sağ teslimiyetçi görüşün, oportünist sendika ağalarıyla bir **«anlaşmazlığın kalmadığı»** nı ilan etmesi , ilkesizliğin kişiyi nerelere götüreceğini ortaya koyması bakımından hayli ilgi çekicidir.

Toparlayalım:

Bugün işçi sınıfınmızın çoğunluğu, biri tamamen emperyalizmin beslemesi gangster sendikacıların elinde olan, diğeri de işçi aristokrasisinin ve işçi bürokrasisinin reformist ve kaba oportünist çizgisinin hakim olduğu iki konfederasyon içinde toplanmış bulunuyor. Proleter devrimcilerin « yönetimi ve denetimi»ndeki sendikalar ise, birkaç yeni kuruluştan ibarettir. Açıktır ki, devrimci sendikacılık bugün devrimci hareketimizin en önemli ve acil görevlerinden **biridir.**

Yukarıda yaptığımız gruplamayı sendikalara göre düşünürsek, genel olarak şöyle diyebiliriz:

a) Gerici ideolojilerin hakimiyetinde olan işçiler genellikle TÜRK-İŞ' te toplanan işçilerdir.

b) Ekonomik ve demokratik haklar için mücadelede önemli tecrübeler kazanmış, giderek daha tutarlı, daha örgütlü davranmayı öğrenmiş, kollektif davranma ve dayanışma bilincini pekiştirmiş, proleter devrimci düşünceyi benimsemeye açık ve hazır işçiler ise **genellikle** DİSK çatısı altındadır.

c) Üçüncü grup işçiler, TİP, İPSD, DDD gibi örgütlerde proleter devrimci düşünceyle yüzyüze gelen ve bu düşünceyi belirli ölçülerde kavrayan işçilerdir ve DİSK içinde proleter devrimci unsurları meydana getirirler.

Ülkemizdeki işçi hareketlerinin ve sendikaların genel olarak durumu budur.

Köylü hareketlerine geçelim.

KIRLARDA MÜCADELE VE PROLETER DEVRİMCİ HAREKET

Kırlarda sürdürülen mücadeleyi kavrayabilmek için, önce kırlardaki sınıf yapısını bilmek gerekir. Genel olarak emperyalizme bağımlı ve bağrında çeşitli ölçülerde feodalizm kalıntılarını barındıran ülkelerde ve ülkemizde, kırlardaki sınıf yapısı şöyledir:

1-Tarım proletaryası: Yaşamak için bütünüyle ya da esas olarak, kapitalist tarım işletmelerinde işgüçlerini satarak çalışırlar. Genel olarak ne toprağa ne de tarım araçlarına sahiptirler.

2- Yoksul köylüler: Bunlar yarı-proleter (ya da yarı-köylü) unsurlarla küçük köylülerdir.

Yarı proleterler: Kendilerinin toprakları ya hiç yoktur, ya da çok azdır. Yaşantılarını, kısmen kapitalist işletmelerde ücret karşılığı çalışarak, kısmen de kendine ait küçük toprağını ya da kiraladığı bir toprak parçasını işleyerek sağlarlar. Toprak kirası, borç faizi, ücretli emek biçiminde sömürülürler.

Küçük köylüler: Yetersiz miktarda tarım aracına sahip olup ya kendine ait olan ya da icarla tuttuğu toprakları işleyerek geçimini sağlarlar, ya da kendi toprağı olmakla birlikte yetersiz olduğu için icarla toprak tutar. Kendisi işgücü kiralamaz.

3- Orta köylüler: Bir çoğu çok büyük sayılamayacak toprak parçasına sahiptirler. Bazıları ektikleri toprağın bir kısmına sahiptir, geri kalanın kiralamıştır. Ücretli işgücüne başvururlar, fakat esas itibariyle kendi emeklerine dayanırlar. Bazı bereketli yıllarda, sermaye olmaya elverişli bir kazanç fazlası sağlayabilirler.

Yoksul ve orta köylülere, ikisine birden «köylülük» adı da verlir. Bunlar köy küçük burjuvazisini teşkil ederler.

4-Zengin Köylüler: Köy burjuvazisidir. Tarımın kapitalist müteşebbisleridir. Genellikle toprak sahibidirler. İşledikleri toprağın bir kısmına sahip olup geri kalanını kiralayanlar da vardır, tamamını kiralayanlar da vardır. Genel olarak iyi üretim araçlarına ve sermayeye sahiptirler. İşletmelerinde kendileri de ça-

lışırlar, fakat esas itibariyle ücretli işçileri sömürürler. Önemli miktarda toprağa sahip olup hiç ücretli işçi tutmayanlar da vardır. Bunlar köylüleri toprak kirası, borç faizi ve ücretli emek yolu ile sömürürler. Mao Zedung zengin köylülerin karakter bakımından yarı-feodal olduğunu söylüyor. (**Yeni Demokrasi**, sayfa 95).

5- Büyük toprak sahipleri: Toprağa sahip olup, bedenle çalışmaya asla katılmayan kimselerdir. Esas olarak sömürüye dayanırlar. Kapitalizmin ve feodalizmin unsurlarını çeşitli derecelerde bir arada barındırırlar.

Bunları dışında bazı feodal unsurlar da bulunabilir.

Bu güçlerin milli demokratik devrimde, sosyalist devrimde ve sosyalizmin kuruluşu döneminde yer alışları şöyledir: Milli demokratik devrimde önder güç proletaryadır ve birinci derecede sanayi proletaryasıdır. Temel güç köylülüktür: Yoksul köylüler ve orta köylüler. Zengin köylüler milli burjuvazi gibidir. «Genel olarak, bunlar köylü kitlelerinin anti- emperyalist savaşına bir dereceye kadar yardım edebilirler ve büyük toprak sahiplerine karşı zirai inkılap savaşlarında tarafsız kalabilirler. Binaenaleyh bunları büyük toprak sahipleriyle aynı safta saymamalıyız ve kendilerine karşı bir tasfiye siyasetini zamansız olarak benimsememeliyiz» (112). «Bürokratlara ve büyük toprak sahiplerine karşı mücadele , zengin ve orta köylü dahil bütün köylülerle birlikte yürütelebilir ve yürütülmelidir»(113). Büyük toprak sahipleri ve diğer feodal unsurlar milli demokratik devrimin düşmanları arasındadırlar.

Sosyalist devrimde ise kırdaki güçlerin yer alışı şöyledir:

Kır proletaryası sanayi proletaryasının yanındadır.Yoksul köylüler proletaryanın müttefikidirler. Orta köylü ise ilk başlarda kararsızdır, duraksamalar içindedir. «Devrimci proletarya, hiç olmazsa yakın bir gelecekte ve proletarya diktatoryası döneminin başlangıcında bu sosyal tabakayı kendi tarafına ka-

(112) Mao Zedung, **Yeni Demokrasi**, İstanbul, Sosyal Yayınlar, 1967, s. 95.
(113) Lenin, **Toprak Meseleleri**, Ankara, Sol Yayınları 1969, s.32.

zanmayı bir amaç olarak göremez; ancak onu etkisiz kılmakla yetinmek, yani proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelede bu tabakanın tarafsız kalmasını sağlama almak zorundadır» (114).

Sosyalizmin kuruluşu döneminde proletarya orta köylüleri de saflarına katabilir ve katmalıdır(115).

Yukarıdaki bilgiler ışığında kırlardaki mücadeleyi tahlil ve köylülerin çeşitli tabakalarına karşı izleyeceğimiz politikayı tesbit edelim.

Hem kapitalizmin unsurlarının, hem de feodalizmin kalıntılarının karma halde bulunduğu bir ekonomide, yani henüz demokratik devrimin gündemde bulunduğu bir ülkede kırlarda, başlıca iki mücadele sürdürülür. Birincisi kır proleteri ile kır burjuvazisi arasındaki mücadeledir. İkincisi de tüm köylü kitlesi ile, tüm ağalar (feodalizmin kalıntıları, büyük toprak sahipleri) arasındaki mücadeledir. Bu mücadelenin niteliği demokratiktir. «Bir marksist için köylü hareketi, sosyalist değil demokratik bir harekettir... köylü hareketi, sosyal ve iktisadi muhtevasıyla burjuva olan, demokratik devrimin zorunlu bir parçasıdır. Köylü hareketi, ne burjuva düzenin temelerine karşı, ne meta üretimine karşı, ne de sermayeye karşı yönelmiştir. Aksine, köylük bölgelerdeki eski, feodal, kapitalizm öncesi ilişkilere ve serflik kalıntılarının temel dayanağı olan büyük toprak mülkiyetine karşı yönelmiştir. Dolayısıyle, köylü hareketinin tam bir zafer kazanması, kapitalizmi ortadan kaldırmayacaktır; aksine, kapitalizmin gelişmesi için daha geniş bir alan yaratacak ve katışıksız kapitalist gelişmeyi hızlandıracak ve yoğunlaş-tıracaktır» (116).

Proleter devrimci hareketin köylü hareketleri karşısındaki görevi; bir, bütün köylülerin, büyük toprak sahiplerine, feodalizmin kalıntılarına karşı yürüttüğü 'demokratik' hareketi des-

---

(114) Lenin, **İşçi-Köylü İttifakı**, Ankara, Sol Yayınları, 1970, s. 140.
(115) Bu konular için Stalin'in **Sosyalist Ekonominin Meseleleri**'ne (Ankara, Sol Yayınları, 1968) bakınız.
(116) Lenin, **Toprak Meseleleri**, s. 29.

teklemek , onu ilerletmek; iki, tarım proletaryasını sanayi proletaryası ile bağımsız bir sınıf partisi içinde örgütleyerek, onu sosyalist devrim için mücadeleye hazırlamak; bunun yanı sıra yoksul köylüyü ve mümkün olduğu ölçüde orta köylüyü tarım proletaryasının yanına yani sosyalizme kazanmak için mücadele etmektir. Proleter devrimci hareketin esas görüş açısı proleteryanın nihai menfaatlerdir. Proleter devrimci hareketin köylü hareketi karşısındaki tutumunu tayin eden şey de, genel olarak proletaryanın (bu arada tarım proleterinin) nihai menfaatleridir:«Köylüyü, büyük toprak sahibine karşı mücadelesi, demokrasinin geliştirilmesine ve pekiştirilmesine yardım ettiği zaman desteklemek; büyük toprak sahiplerine karşı mücadelesi, ne proletaryayı ne demokrasiyi ilgilendirmediği , toprak sahipleri sınıfının iki bölümü arasında bir hesaplaşmaya dönüştüğü zaman, köylü karşısında tarafsız bir tutum benimsemek»(117). Proleter devrimci hareketin görevi, bir yandan sosyalist mücadelenin militanlarını köylerde hazırlamak, öte yandan da köylülerin devrimci bir öz taşıyan demokratik özlemlerini var gücüyle desteklemek, bu özlemi uyanık tutmak, köylü hareketini en yüksek bilinç derecesine, «proletaryanının tutarlı, demokratik ruhunun seviyesine»(118) yükseltmek, proleter devrimci hareket ile «devrimci köylü hareketi arasında mümkün olduğu kadar sıkı bağlar kurarak köylü hareketine en devrimci karakterin kazandırılması yolunda çaba göstermek»tir(119), yani proleter devrimci mücadele ile, genel olarak köylü mücadelesini, ikisini birbirine karıştırmadan birleştirmektir; demokratik köylü mücadelesini desteklemek, ama bu mücadele içinde, proleter devrimci mücadeleyi unutmamak. Proleter devrimcileri kırlardaki örgütlemeyi de bu iki mücadeleye göre yürütürler: Köy burjuvazisine karşı tarım proletaryasını bağımsız örgütler, sendikalar vs... içinde toparlamak. Büyük toprak sahiplerine ve elbette bir yönüyle de em-

(117) Lenin, **İşçi-Köylü İttifakı**, s. 11.
(118) Lenin, **İki Taktik**, Ankara, Sol Yayınları, 1967, s. 61.
(119) Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, s. 157.

peryalizme karşı mücadele organları olarak da devrimci köylü komiteleri, köylü birlikleri vs... teşkil etmek.

KÖYLÜ HAREKETLERİ VE KÜÇÜK BURJUVA SOSYALİZMİ

Küçük burjuva sosyalisti, kırlardaki kapitalist gelişmeyi, «feodalizmden, eşitsizlikten ve genel olarak baskıdan, eşitliğe ve özgürlüğe geçiş»(120) olarak görür. Demokratik devrimin amaçlarını ve şartlarını sosyalist devrimle karıştırır. Meta üretimi sistemi toprağın tasarrufunda eşitliğin mümkün olabileceğini sanır.Bu bakımdan küçük burjuva sosyalizmi ütopyadır, hayalcidir. Kırlardaki sınıfları doğru tahlil edemez. Kır küçük burjuvazisi gerçeğine gözlerini kapar ve «emekçiler, sömürülenler, işçi sınıfı, emekçi yığınları, sömürülenler sınıfı, sömürenler sınıfı» gibi kelime ve terimleri aralarında hiç bir ayrım yapmadan, aynı anlamda kullanır. Aren-Aybar oportünizmi ve Türkiye'deki bütün popülist akımların yaptığı gibi küçük-burjuva sosyalisti, burjuva-demokratik toprak reformu programını, feodalizmin tasfiyesini ve kapitalizmin gelişmesini sağlayacak bir programı, sosyalist bir program olarak, «kapitalizmi önleyici» bir program olarak ileri sürer.

Küçük-burjuvazinin yapısı, küçük-burjuva siyasi akımlarında hemen hemen bütün ülkelerde büyük çeşitliliklere yol açmıştır.

Küçük-burjuva sosyalizminin bir çeşidi, ülkemizde henüz siyasi bir akım olarak çıkmamış olan, fakat ilişkilerimiz sırasında yoksul köylüler ve özellikle TİP'i destekleyen köylüler arasında uç vermeye başladığını gördüğümüz Narodnik akımdır. Rusya'da Narodniklerin, daha sonra kısmen sosyalist-devrimcilerin, Çin'de SunYat-Sen'in savunduğu Narodnik ütopya, doktrin açısından gerici, fakat savunduğu program açısından «demokratik devrimin gündemde olduğu ülkeler için» ilericidir, yığınların

(120) Lenin, **Toprak Meseleleri**, s. 40.

demokratik hareketinin bir parçasıdır, fakat bir yandan da onların bilinçlenmesini engeller. Köylü kitlelerinin mücadele isteğinin, sömürücülere son verme arzusunun ifadesi olan bu ütopya, sosyalist devrim aşamasında gerici ve zararlıdır. «Açıktır ki, Marksistler, dikkatle, Narodnik ütopyalar kabuğu içinden köylü yığınlarının samimi, kararlı, militan demokrasisinin sıhhatli ve değerli özünü çıkarmalıdırlar»(121).

Bir diğer küçük burjuva akımı da bugün Aybar'ın temsil ettiği,barış içinde, sonuna kadar yürütülen sınıf mücadelesi olmaksızın, «sosyalist» toplumu gerçekleştirebileceklerini sananların akımıdır. Ecevit çevresi de benzeri fikirleri savunmaktadır. Proleter Devrimci AYDINLIK'ta Ecevitçi Sosyal-Demokrat gençlerin, Akhisar Tütün Mitinginde «'Sendikada birleş' şiarına karşılık 'kooperatifte birleş' şiarını» ortaya attıklarını, sosyal-demokrat gençler adına söz alan konuşmacının«'kapitalist düzene karşı mücadele'den», «'kooperatifleşmenin gereği'nden» söz ettiklerini okuyoruz (122). Bu da bir ütopyadır, bir küçük-burjuva ütopyası. Fakat bu ütopya, sınıf mücadelesinin yerine sınıf barışını koyduğu ve yığınların demokratik bilincini, mücadele azmini körelttiği için, gerici ve zararlıdır. Kendisiyle mücadele edilmesi ve mutlaka etkisiz kılınması gerekir.

TÜRKİYE'DEKİ KÖYLÜ HAREKETLERİ

Türkiye'deki köylü hareketleri, genel olarak büyük toprak sahiplerinin ve tefeci-bezirgân sermayenin baskısına karşı, özellikle yoksul köylülerin bir başkaldırması şeklindedir; feodal unsurlarla kapitalist unsurları çeşitli ölçülerde bir arada bulunduran büyük toprak mülkiyetinin yoğun olduğu Trakya'da, Ege'de Adana ve Antalya çevresinde, Güney Doğu Anadolu'da, Konya ve Polatlı'da büyük toprak sahiplerine karşı tefeci-bezirgân sermayenin yoğun olduğu Ege, Adana civarı ve Ka-

(121) Aynı eser, s. 74.
(122) Proleter Devrimci AYDINLIK , sayı 3-17.

radeniz bölgesinde de tefeciliğe karşı, işgaller, çatışmalar, yürüyüşler ve mitinglerle yürütülen bir mücadeledir. Tekelci sermayenin ve feodal sömürünün ağır baskısı altında gittikçe yoksullaşan ve mülklerini kaybederek proleterleşen köylü yığınları toprak istemektedirler. Tefeci-tüccarlar tarafından sömürülen küçük üreticiler, ürünlerini daha fazla paraya satarak ve banka kredilerinden «adil» pay alarak, bu sömürüden kurtulmak istemektedirler. Köylüler, doktor, ilaç, okul, yol istemektedirler. Malatya'da ve Ege'de yapılan mitingler, Amerika'ya karış yayınlanan bildiriler proleter devrimcilerinin önayak olduğu antiemperyalist ve demokratik hareketlerdir. Ve bunlar köylü hareketleri içinde ileri bir aşamayı temsil ederler. Besbelli ki, köylü hareketleri, kapitalizmi yok etmeyi değil onu güçlendirmeye, gelişmesini hızlandırmaya yönelen burjuva-demokratik nitelikteki hareketlerdir ve artık Aybar oportünizmi ve benzerleri dışında kimse köylü hareketlerinin sosyalizm için olduğunu iddia etmiyor.

Tarım proletaryasına gelince; Türkiye'de tarım proletaryası azdır. Ege ve Trakya'daki kapitalist ilişkilerin hakim olduğu çiftliklerde daha çok çiftlik çevresindeki yoksul köylüler, mevsimlik işçi olarak çalışmaktadır. Çiftliklerde sürekli çalışan az miktarda işçiler ise genellikle modern proleter niteliği taşımaktan uzaktırlar ve **genellikle** bunların ağa ile sıkı bağları vardır. Trakya'da bunlar; çiftlik sahipleri ya da işletmeciler tarafından çevredeki yoksul köylülere karşı fedai olarak kullanılmaktadır. Bu durum, tarım proleterlerinin örgütlendirilmesi ve köylülükle dayanışmaya sokulması işini daha acil ve önemli hale getirmektedir. Köylülerin özellikle yoksul köylülerin Komiteler, birlikler, sendikalar içinde örgütlendirilmeleri de önemli bir görev olarak durmaktadır. Köylülerin örgütlendirilmesi konusunda pratiğimiz geridir, bilgilerimiz çok eksiktir. Bütün dünyada devrimci hareketlerin köylüleri nasıl örgütlendirdiği bizlerce pek bilinmemektedir. Bu tecrübeler Türkiyeli devrimcilere de mal edilmelidir. Ayrıca, gelişen sosyal pratik de yine köylülerin örgütlendirilmesi konsunda yolumuza ışık tu-

tacaktır.

Köylülerimiz, özellikle mücadeleye giren köylülerimiz, hızlı bir uyanış içindedirler. Proleter devrimci akımı tanımışlar, bilmedikleri nice siyasi gerçekleri yurdumuzdaki Amerikan emperyalizmi tahakkümü, onun büyük toprak sahipleri ile, tekelci sermaye çevreleri ile... olan bağlarını kavrama yolunda, kendi durumlarının sistemin bütünüyle olan ilişkisini kavrama yolunda mesafeler almışlardır. Özellikle Söke, Akhisar, Ödemiş çevresindeki köylüler ve Malatyalı köylüler, Çukurova ve Trakya köylüleri büyük bir kıpırdanma içindedirler. Köylülerin yürüyüşleri zorla engellenmekte, köylü harekteleri jandarma ile önlenmeye çalışılmaktadır. Çelişkinin ağır ve keskin olduğu bölgelerde köylülerimiz yeni hareketlere hazırdır. Fakat bu hareketlerin bölük pörçük olması ve köylülükten gelen bazı hastalıkları taşıması mümkündür. Köylü hareketlerini, proleter devrimci hareketin denetiminde, yaygın ve tutarlı hale getirmek, bunları bir bütün içinde birleştirmek, mahalli olarak kalmaktan kurtarmak gerekmektedir. Bunu sağlayacak ilk adım, herhalde darı taneleri gibi dağınık ve örgütsüz olan köylüleri örgütlemektir. Eğer proleter devrimcileri isek, milli demokratik devrimimizin temel gücü olan köylülüğü, «sen sensin, ben de ben» anlayışı içinde küçük burjuva radikalizminin önderliğine terkeden anlayışa karşı mücadele etmemiz gerekir. Hareketimizi bir köylü hareketi olarak görmek de başka bir hatadır. Biz işçi sınıfı devrimcileriyiz. Nihai amacımız, her türlü sömürünün kalkması ve sınıfsız toplumun kuruluşudur. Köylülük, bu uğurda verilen mücadelede işçi sınıfının müttefik olarak kazanacağı bir sosyal güçtür. Proleter devrimci örgütü, «yoksul köylülerin de öncü müfrezesi» göstermek ve yoksul köylülerle işçiler arasında ayrım yapmamak, önder sınıfı müttefikleriyle karıştırmak demek olur. Hele İlkesiz Birlik Cephesi liderinin Yeni Gazete'ye verdiği beyanatta olduğu gibi, «sosyalizm, yoksul köylülerin de ideolojisidir» demek, nasıl izah olunabilir? Bu anlayış bizi, proleter devrimciliğini, küçük burjuva devrimciliği ile bir tutmaya götürür. «Elbette ki , her ikisi de [küçük çiftçiler ve

ücretli işçiler] 'emekçi' sınıflardır; elbette ki, farklı biçimlerde olmasına rağmen sermayenin sömürüsü altındadır. Ama, ancak kaba burjuva demokratları buna dayanarak, bu farklı sınıfları bir araya» koyabilir(123). Proleter devrimcilerine düşen görev, köylülüğü «proletaryanın tutarlı demokratik ruhunun seviyesine yükseltmek», onu uzlaşıcılardan koparark proletaryanın en sağlam müttefiki ve yedek kuvveti haline getirmektir. Görevimiz, köylülüğün gönüllü ve bilinçli olarak proletaryanın ideolojik, politik ve örgütsel önderliğini benimsemesini sağlamaktır. İşte köylülüğe karşı proleter devrimci tutum!

KİTLE HAREKETLERİ VE PROLETER DEVRİMCİ HAREKETİMİZ

İşçi ve köylü hareketlerinin gittikçe yaygınlaştığını belirttik. Kendiliğinden-gelmelik karşısında doğru çizgiyi ve yanlış eğilimleri özet olarak verdik. İşçilerimizin ve köylülerimizin bugün içinde bulundukları bilinç ve örgütlenme seviyesini de genel hatlarıyla ortaya koymuş bulunuyoruz. Şimdi de kısaca proleter devrimci hareketimizin kitlelerle ilişkiler yolundaki çabalarına ve aldığı yola bakalım. Yukarıdaki söylenenlerden de anlaşılacağı gibi, hareketimiz henüz geniş ölçüde bir gençlik ve aydınlar hareketi niteliğindedir, işçi sınıfı temeline dayanmamaktadır. Bilimsel sosyalizmle işçi sınıfının kendinden - gelme hareketi bütünlenememiştir. Ayrıca gençlik ve aydınlar hareketi niteliğinde olan proleter devrimci akım aydınlar ve gençler seviyesinde bile gerçekten örgütlü ve disiplinli olmaktan uzaktır. Amatörlüğün bütün hastalıklarını, enerji israfı, işçi sınıfı hareketlerinin yeterince değerlendirilememesi, mahalli olayların mahalli olarak kalması, hem teorik hem de pratik alanda yetersizlik ve dağınıklıktan kurtulamaması gibi bütün hastalıkları taşımaktadır. Tecrübeli örgütlerimiz, ajitatör ve propagandacılarımız yoktur. Genç militanlar, kitleler içinde çalışma tecrübe-

(123) Lenin, **Toprak Meseleleri**, s. 126

sinden geniş ölçüde yoksundurlar. Bu şartlar altında devrimciler, genellikle kitle hareketlerine tabi olmuşlar; kitle hareketlerini kendilerine tabi kılmak, bu hareketleri genişletmek ve yaygınlaştırmak mümkün olmamıştır. Hareket sırasında işçi-köylü yığınlarıyla kurulan bağlar devamlı olamamış, hareketle birlikte sona ermiştir. Devrimci düşünceye kazanılan unsurlar, bir bütün içinde birleştirilip kaynaştırılamamıştır. Kitle ile ilişkiler sırasında bilinç seviyesinin yetersizliği, tecrübe eksikliği, proleter devrimci çalışma tarzının (124) bilinmemesi ya da bilindiği halde pratiğe canlı bir şekilde uygulanmaması gibi nedenlerle hatalar yapılmıştır. Bu hataları şöyle sıralayabiliriz:

Kendiliğinden-gelme hareket karşısında proleter devrimci görevi bilmemekten ileri gelen yanlışlar. Bu, devrimcileri ekonomizme götürüyordu.

Milli cephe politikasını yanlış anlamaktan ileri gelen yanlışlar. Bu, devrimcileri sosyalizmden söz etmemeye götürüyordu ve sonuç itibarıyla, birinci yanlışla aynı noktaya varıyordu.

Populist eğilimler. Bu, devrimci gençleri kitlenin geri bilinç seviyesine ve şartlanmalarına tabi olmaya götürüyordu; yapmacık bir dil kullanmak, onlar gibi konuşmaya ve davranmaya özenmek gibi.

Kendi isteklerini kitlelerin isteklerinin yerine koyan eğilim. Bu, devrimcilerin ayaklarının yerden kesilmesine sebep oluyordu.

Fayda sağlıyarak adam kazanma eğilimi. Bu, devrimcileri propaganda yapmamaya, bir takım vaadlerde bulunarak bununla yetinmeye götürüyordu.

Bunlardan başka, kitlelere güvenmemek, onların içinde rahatsız olmak, sabırsızlık, acelecilik, kendine güvensizlik, bilgiçlik, kibirlilik, tutarsızlık, sorumsuzluk, disiplinsizlik, el yordamıyla iş görmek ya da önceki örnekleri körü körüne izlemek

---

(124) Proleter devrimci çalışma tarzının üç ana ilkesi vardır. Bu ilkeler şunlardır:«Teori ile pratiği kaynaştırmak, kitlelerle sıkı bağlak kurmak, özeleştiri yapmak.»

gibi hatalar sayılabilir(125).

Bütün bunlar proleter devrimci hareketin zaaflarıdır. Hareketimizin bir de güçlü yanı vardır: Proleter devrimci düşünce hızla yayılmakta ve pratikte çalışan militanların bilinç seviyeleri ve tecrübeleri hızla gelişmektedir. Devrimci teoriyi kavramış öncü kadrolar yetişmektedir. Hareketimizin kendini batağa saplayacak sağ ve «sol» eğilimlerden arınması ve giderek daha sağlam ve daha dinamik bir bünyeye kavuşmakta oluşu da hareketimizin güçlü yanlarını meydana getirmektedir. «Gelecekteki yanlışlardan kaçınmak için, geçmiş yanlışlardan ders alan» hareketimiz bu yolla, zaaflarını «kuvvet» haline dönüştürmektedir. Hareketimizin olumlu yönlerinden biri de İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ gibi bir kitle silahına sahip oluşudur. İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ bugüne kadar kitleleri eğitip örgütlendirme, kitle hareketlerini birbirine bağlayarak bir bütün içinde birleştirme yönünde, «halkın öfke ve kaynaşma damlalarını ve dereciklerini, toplanıp, gürül gürül akan tek bir sel haline getirilmesi gerekli olan derecikleri»(126) birleştirme yönünde atılan en önemli adımdır. Proleter devrimci hareketle kitleler arasında hali hazırda en güçlü bağı teşkil etmektedir. Aynı zamanda halkımızın Amerikan emperyalizmine karşı güçlü bir silahıdır. Bu gerçeği biz, pratik içinde gördük. Değirmenköy'de, Kaşıkçı'da, Demirdöküm'de... gördük. Hergün Türkiye'nin dört bir yanından, işçilerden, köylülerden, öğretmenlerden, hademelerden, öğrencilerden gelen mektuplarda gördük. Fakat, İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ'nin olumlu yanları onun olumsuz yanlarını da görmemize engel olmamalıdır. Yoksa onu daha güçlü, daha canlı, daha etkili hale getiremeyiz. Bu olumsuzluklar şunlardır: İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ proleter devrimci düşünceyi yaymakta ve öğretmekte yetersiz kalmıştır. Siyasi gerçeklerin açıklanmasında, siyasi eğitim ve ajitasyonda yeterince yaratıcı olamamıştır. Birtakım şiarlar haddinden fazla tekrarlanmış, o şi-

(125) Bu konuda bkz: « Kitlelerle İlişkilerimiz İlkelerimiz Nelerdir?», TÜRK SOLU, sayı 120

(126) Lenin, **Ne Yapmalı**, s. 98

arların muhtevası fazla işlenmemiştir. Bunlar da eksiklerimiz ve hatalarımızdır.

GÖREVİMİZ «MÜCADELE KUVVETELERİMİZİN ÖRGÜTLENMESİ, HAZIRLANMASI VE SEFERBER EDİLMESİ»DİR!

Eğer bizler, sözde marksistler değilsek, marksizmi konuşmakla görevlerimizi yerine getirdiğimiz kanısında değilsek, «onu sözde onaylayan, ama pratikte uygulamayan(127) liberaller değilsek, bugünkü görevimizin «mücadele kuvvetlerimizin örgütlenmesi, hazırlanması ve seferber edilmesi» olduğunu görelim ve bu görevimizi yerine getirmek için vargücümüzle mücadele edelim. Eğer, işçi sınıfının «hegemonya»sı kendi kendimizi tatmin konusu değilse, onun «hegemonya»sını gerçekleştirmek için, en temel görevimizi, proleter devrimci mücadele ile işçi sınıfı hareketini bütünleme görevimizi yerine getirelim. Eğer Marksizmin M'sinden haberdarsak, gerçek kahramanın halk kitleleri olduğunu, halk kitlelerini, onların «sınırsız yaratıcı gücünü» seferber etmeden ve bu gücü proleter devrimcilerinin emrine vermeden, işçi sınıfımızın ideolojik, politik ve örgütsel önderliğini gerçekleştirmeden milli demokratik devrimi başaramıyacağımızı bilelim ve bunun gerektirdiği eylemlere yan çizmeyelim! Bu eylemin başlıca muhtevası, bu eylemin temerküz noktası «en kuvvetli patlama döneminde olduğu gibi, en sakin dönemde de mümükün ve mutlaka gerekli çalışma olmalıdır», yani « hayatın bütün yönlerini aydınlatan ve yığınların mümkün olduğu kadar geniş katları arasında yürütülen siyasi ajitasyon çalışması olmalıdır.» Bu eylem için başlıca aracımız, İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ'dir. İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ'ni daha canlı, daha yaratıcı hale getirerek, Türkiye çapında geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası örgütlendirmeliyiz. İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ'ni her an etrafımızda olup biten canlı o-

(128) Mao Zedung, «Liberalizmle Mücadele», AYDINLIK, sayı, 12.

layları sıcağı sıcağına ele alıp açıklayan ve TİP teşkilatları ve onun etrafında merkezileştireceğimiz mahalli örgütler aracılığıyla hakimiyet kuracağımız sendikalar, dernekler, birlikler, her türlü yığın örgütleri aracılığıyla; bütün Türkiye çapında dağıtılan ve düzenli olarak çıkan bir gazete haline, proleter devrimcilerin kitlelere hitap eden, eğitci, örgütleyici bir kürsüsü haline getirmeliyiz. İŞÇİ-KÖYLÜ GAZETESİ hem **bütün sınıflara karşı işçi sınıfının mücadelesini** yürütmelidir, onu proleter devrimci düşünceden en ufak taviz vermeden devrimci bir ruhla eğitmelidir; hem de emperyalizme ve onun uşaklarına karşı bütün halkın mücadelesini yürütmeli ve bu iki mücadeleyi bir bütün içinde birleştirmelidir. Ülke çapında bir siyasi ajitasyonu, bütün çalışmalarımızın temel taşı yapmamız gerekir; bunu mutlaka yapmak zorundayız.

«Bizim, siyasi kimliğimiz başkadır.. Ortanın solundakilerin başka. 'Sen sensin, ben de ben'. Aynı ipte oynamıyoruz ve CHP'nin iyi niyetli sosyalizan oylarına sahip çıkmak meselemiz değildir. Bizim bir siyasi örgütle ilişiğimiz olmadığı için, bu yoldaki bir çabamız elbette ki söz konusu olamaz. **Olsaydı,** proleter devrimcileri olarak **bütün gücümüzü şehir ve köy emekçi yığınlarını bilinçlendirme, en gerici partinin etkisinden kurtarma yolunda harcadık** [abç—İ.K.]»(128) diyerek, «şehir ve köy emekçi yığınlarını bilinçlendirme, en gerici partinin etkisinden kurtarma» mücadelesinden kaçamayız. Hem kendine «proleter devrimci » diyeceksin, hem de bir proleter devrimcinin en temel görevini yapmayıp, **kendiliğinden** gökten düşecek ya da yerden bitecek « bir siyasi örgüt» bekliyeceksin! Bu ne demektir? Bu, küçük burjuvaziye karşı proletaryanın mücadelesini yürütmekten vazgeçmek demektir, proleter devrimci politikadan vazgeçmek demektir. Bu, örgütlenmede düpedüz ilkelliğin, dar kapsamla yetinmenin savunulmasıdır. Bunun Bernsteinci Credo'nun vardığı şu sonuçla farkını gösterebilir misiniz! Credo'nin vardığı sonuç şuydu: «İktisadi eylem, gerçek işçi aksiyonu, her

(128) Başyazı, TÜRK SOLU, sayı 5.

türlü politikayı eleştirme özgürlüğü, sosyal-demokrat (sosyalist) çalışmanın gerçek derinleştirilmesi, biz sosyal demokratlar (sosyalistler) için, siyaset liberaller için; 'Cumhuriyetçi eylemden' Tanrı bizi korusun: böyle bir şey yaparsak, sonra burjuvazi yüz çevirir.» (129). Evet, karşımızda gene aynı mantık! Her türlü politikacılığı eleştirme özgürlüğü 'proleter devrimcileri' için, siyasi mücadele büçük burjuva demokratları için; proleter devrimci politikadan Tanrı «bizi» korusun! Sonra küçük burjuva demokratları yüz çevirir. Sayın yazar, oynadığınız ipe pek güvenmeyin. O ip, ekonomizmin çürük ipidir. **Credo**'cular, **Raboçeye Mysl** ve **Raboçeye Dyelo**'cular ve az çok bütün İkinci Enternasyonal oportünistleri o ipte oynadılar ve burjuvazi saflarına tepetaklak yuvarlanmaktan kurtulamadılar! Proletaryanın «hegemonyası»nın gerçekleşmesini isteyen her proleter devrimci, ülke çapında siyasi gerçeklerin açıklanmasını örgütlendirmek, kitlelerin siyasi eğitimini sağlamak görevini, bu başlıca görevimizi görmemezlikten gelemez. Bu görevi atlayamaz. «Halkın gözünde bir siyasi güç olabilmek için bir artçı teori ve pratiğin üzerine 'öncü' etiketini yapıştırmak yetmez» (130). Eğer «öncü » olmak istiyorsak, halkın siyasi eğitimi görevini üzerimize almalı ve bu görevi bütün enerjimizle, inatla, sabırla, imkanlarımızı son zerresine kadar kullanarak yürütmeliyiz. Eğer «öncü» olmak istiyorsak, bütün muhalefet katlarının eylemine kılavuzluk etmeli ve doğru teorimizle ve doğru pratiğimizle önderliğe layık olduğumuzu onlara ispat etmeliyiz.

Bugün proleter devrimci hareket karşısında bir «İlkesiz Birlik Cephesi» kuran sağ teslimiyetçi çizgi ve «sol» maceracı çizgi, işte bu eylemden bütün yönleriyle kitlelerin siyasi eğitimini ele alma ve yürütme eyleminden kaçıyor ve artçı bir teori ve pratiğin üzerine «öncü» etiketini yapıştırarak gerçekte kendi kendisini avutuyor. Aren-Aybar-Boran oportünist klikleri de aynı şeyi

(129) Lenin, **İki Taktik**, s. 100-101
(130) Lenin, **Ne Yapmalı**, s. 113

yapmıyor muydu? Ve bugün de aynı şeyi yapmakta devam etmiyorlar mı? Ve «İlkesiz Birlik Cephesi»ne sempati duyduklarını heryerde ilan etmiyorlar mı? Ve hatta nice Aren'ci, Aybar'cı «içlerinden kuyrukçuları arındırdıkları için» «İlkesiz Birlik Cephesi» ne dahil olmadı mı?!

Evet, en temel görevimizden sağ teslimiyeci çizgi, «ittifak » adına sosyalist politikadan vazgeçerek kaçıyor; «sol» maceracı çizgi ise aynı şeyi bizi «devrimci eğitim»den, küçük burjuva terörüne çağırarak, «tehlike çanlarını» çalarak yapıyor! Saflarımızdaki «sol» çizginin görüşleri yazılı hale pek gelmemiştir. Ama örgütlenmede kendiliğinden-gelmeliğin ve ilkelliğin örgütlenme ilkelerinin savunulması olan «militan örgütlenme» ve «devrimci terör» gibi görüşleri proleter devrimci hareketle az çok ilgisi olan herkes bilir. Bu en geniş alan üzerinde yürütülecek, siyasi ajitasyonun yerine «heyecanlandırıcı terörizmi» koymak değil de nedir? Bu «devrimci mücadele ile, işçi sınıfı hareketini bir bütün içinde birleştirme yeteneğinden yoksun olan, ya da fırsatını bulamayan aydınların tutkulu öfkesini, kendiliğindengelmelik önünde boyun eğme»yi ifade etmiyorsa, neyi ifade ediyor? Neden bilimsel sosyalist örgütlenme değil de, istikrarlı ve sürekli bir yanı olmayan «militan örgütlenme»? Çünkü, gerçekten bütün alanları kapsayan bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyasını örgütlendirme eylemini başlıca görev olarak kabul etmeyenlere, siyasi mücadeleyi bireysel çıkışlar olarak sınırlandıranlara bilimsel sosyalist bir örgüt değil, «militan örgüt» lazımdır. «Ve böyle bir örgüt ne yazık ki mücadeleye nerede ve nasıl girişeceklerini henüz bizden sormayan ya da seyrek soran yığınlarla birliklerimizin daha sıkı bağlar kurmasını gerçekten önler...»(131).

Yine bu «sol» çizginin bir yanda proleter devrimci hareketi, bütün yönleriyle kitlelerin siyasi eğitimi görevinden «devrimci teröre» çağırırken, bir yandan da siyasi ajitasyonun yerine, ekonomizmin «aşamalı bilinçlendirme teorisi»ni koyması ve kit-

(131) Aynı eser, s. 215

lelerin «polisle çatıştırılarak bilinçlendirileceği» görüşünü, o ünlü oportünist teoriyi benimsemesi, ekonomizmle terörizmin bağlantısını, ortak kökünü ortaya koyması bakımından önemlidir ve Lenin'in «Ekonomistin bitişik kapı komşusu terörist» (132) demekte ne kadar haklı olduğunu göstermektedir.

Proleter devrimci hareketimiz içinde bulunduğu dönemin gerektirdiği görevlerini doğru olarak kavradıkça ve yanlış eğilimlerden arındıkça güçlenecektir ve güçlendikçe de yanlış eğilimleri etkisiz kılacaktır. Bizim yanlış eğilimler karşısındaki ilkemiz, «Gelecekte daha dikkali olmak için, geçmişten ders almak» ve «hatayı önlemek için hastalığı tedavi etmek» ilkesidir. Başka bir deyişle, «birlik-eleştiri-birlik» ilkesidir. Biz doğru ilkeler üzerinde birlik isteriz ve bunun için mücadele ederiz. Çünkü devrimci hareketimiz, ancak doğru ilkelere bağlı kalarak güçlenebilir ve zafere ulaşabilir. İlkesizlikle mücadeleyi savsaklarsak, ilkesiz bir barışı arzularsak liberalizme düşeriz. Liberalizm ise, Mao Zedung'un dediği gibi, «birliği alttan alta kemiren, dayanışmayı dipten çökerten, vurdum duymazlık yaratan ve ayrılık doğuran bir yozlaştırıcıdır.» Onun için, «biz, aktif ideoljik mücadele isteriz. Çünkü bu... kavgamız yararına birlik sağlayan silahtır. Her devrimci bu silahı kullanmalıdır» (133).

---

(132) Aynı eser, s. 215.
(133) Mao Zedung, «Liberalizmli Mücadele».

ÇORUM İLİNDE SINIFLARIN TAHLİLİ

ÇORUM VE İLÇELERİ HAKKINDA GENEL BİRKAÇ SÖZ

Çorum bir tarım bölgesidir. 1967 yılının nüfusun %80'i bucak ve köylerde yaşamaktaydı ve çalışan nüfusun %88'i tarım ve hayvancılıkla meşgul olmaktaydı. Bugün bu durum değişmiş olsa bile yine de tarım ekonomisinin belkemiği olmakta devam etmektedir.

Çorum bölgesinde üzerinde yaşayan nüfusa göre, ekilebilir toprakların alanı dardır. 1967 yılında toprakların dağılımı şöyle idi: %43.6 ekili, dikili yerler; %12 orman;%25 işe yaramayan topraklar; %19.4 çayır ve meralar. Bugün bu oran ekili , dikili topraklar lehine, ormanlar, çayır ve meralar aleyhine değişmiş olsa da, nüfus da arttığı için topraklar yine de dardır; bir kısım köylülerin topraklarını, genişletmeleri ancak diğerlerinin topraklarından atılmaları ile, yani mülksüzleştirilmeleri ile mümkün olmaktadır.

Çorum bölgesinde tahıl tarımı, en başta da buğday tarımı gelir. Ekili, dikili toprakların %90'dan fazlası tahıl üretimine ayrılmıştır. Bunu çok düşük oranlarda endüstri bitkileri, baklagiller, bağ-bahçe ve sebze üretimine ayrılan topraklar izler. Tahıl ekili toprakların %70-80'i buğday ekili alanlar kapatır. İkinci sırayı arpa alır. Bunları mısır,pirinç, çavdar vs... takibeder. Bu yüzden buğday satıp satmadıkları, köylülerin hangi sınıfa girdiklerinin tespit edilmesinde oldukça doğru ve pratik bir ölçüdür. Çorum bölgesinde buğday satan bir köylü genellikle zengin bir köylü, buğday alan bir köylü de genellikle fakir bir köylüdür.

Buğdaygillerin en çok üretildiği bölgeler Merkez ilçe, Alaca, Sungurlu, İskilip'tir. Diğer başlıca ürünlerin yetiştirildiği bölgelerde şöyledir: Pirinç; İskilip, Bayat, Osmancık ve Kargı'da,

Kızılırmak'ın geçtiği yerlerde üretilir. Meyvecilik ve sebzecilik, ırmak ve derelerin sulanabilir yerleri ile vadilerde yapılır.

Hayvancılık dağlık ve yaylalık bölgelerde yapılır. En çok koyun beslenir. Çayır ve meraların gittikçe azalması yüzünden hayvancılık gerilemektedir.

Çorum bölgesinde sanayi geridir. Belli başlı sanayi işletmeleri şunlardır: Çorum çimento fabrikası, un fabrikaları, çeltik fabrikaları, kiremit ve tuğla fabrikaları, küçük çapta onarım yapan atelyeler ve küçük imalat evleri, Alpagut ve Dodurga linyit kömür işletmeleri. Sanayiin geriliği yüzünden, modern sanayi proletaryası gelişmemiştir. Çok sayıda işçinin çalıştığı iki işletme vardır: Çimento fabrikası ve kömür işletmeleri. Toprak sanayiinde (kiremit ve tuğla) toplam olarak çok sayıda işçi çalışıyor, fakat bunlar bir sürü işletme arasında dağılmış durumdadır.

Çorum bölgesinde ticaret DP iktidarı döneminden beri hızla yaygınlaşmaktadır. Kasabalardan sonra kendi halinde yaşayan köylerde ticari hayatın içine itildiler. Köylülerin kendi el zanaatları çöktü ve çökmeye devam ediyor. Köylüler, hergün biraz daha artan ölçüde, ihtiyaçlarını kasaba ve şehir pazarlarından temin etmek zorunda kalıyorlar. Kendi ürünlerini de pazarlara götürüyorlar. Bu yolla bütün varlıkları emperyalizm ve büyük sermaye sahipleri tarafından talan ediliyor. Bu talana vurguncu ve tefeci tüccarlarda ortak oluyor ve hızla palazlanıyorlar. Ticaretin çerçevesi içersine giren toprak da ufak bir azınlığın elinde toplanıyor. Öte yandan şehir ve kasabalarda da el zanaatları ve imalatçılık yıkılıyor, onun yerine emperyalist tekellerin ve büyük sermaye sahiplerinin mamüllerinin satıcılığı (yani ticaret) alıyor. Bu konulara ilerde yeniden döneceğiz.

Çorum bölgesinde büyük toptancı, ithalatçı, ihracatçı pek yoktur. Yaygın olan perakende ticarettir. Toptan ticaret işlemi az mikarda Merkez ilçede vardır, o da merkezi İstanbul, İzmir, Ankara, Samsun olan büyük toptancı ve ithalatçıların birer başbayiliği düzeyindedir.1967'de oto parçası ithal eden bir firma

varmış. Bugün, bu sayıda bir miktar artma olsa bile önemli değildir.

Çorum bölgesinden dışarı satılan maddelerin başında buğday ve un gelmektedir; daha sonra çimento gelir. İlin aldığı maddelerin çoğu Endüstri Maddeleri ile Besin Maddeleri'dir. Başlıca getirildiği iller İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun'dur. İlk turfanda sebze ise Ankara aracılığı ile Çukurova'dan sonrü sırası ile Çarşamba, Amasya illeri ile, Marmara ve Ege Bölgesi'nden gelmektedir. Bunların Çorum bölgesindeki ticaret burjuvazisinin durumunu kavratabilmek için belirtiyoruz.

ALACA VE SUNGURLU BÖLGESİNDE SINIFLAR VE SINIF İLİŞKİLERİ

A- KÖYLERDE SINIFLAR

Sınıfları birbirinden nasıl ayırdetmeli?

Alaca ve Sungurlu'nun köylerinde sınıfları birbirinden ayırdetmek için, köylülerin sahip olduğu toprak büyüklüğü, yalnız başına bu, doğru bir ölçü olabilir mi? Olamaz. Çünkü, ilk önce, zengin köylüler kendi toprakları üzerinde değil, diğer köylülerin topraklarını da işleyerek zenginleşmektedir. İkincisi, tarımda gittikçe artan ölçüde modern ziraat aletlerine, ücretli işgücüne, gübrelemeye, sulamaya vs. başvurarak bir kısım köylüler, küçük bir toprak parçası üzerinde de zenginleşebilmektedirler ve bu yönde hızlı bir gelişme vardır.

Ücretli işgücüne başvurma sınıfları birbirinden ayırdetmek için bir ölçü olabilir mi? Olabilir. Fakat bu ölçü pratik değildir. Çünkü işgücüne düzensiz olarak başvurulmaktadır. Kimin ne kadar işçi çalıştırdığını bilmek zordur.

O halde ölçü ne olmalı? **Ölçü, köylülerin sahip olduğu toprak büyüklüğü ile birlikte sahip olduğu çeki hayvanı (öküz, beygir) sayısı ve traktör, pulluk vs. gibi üretim araçları olmalıdır.** Bu, oldukça doğru ve pratik bir ölçüdür. Mesela 100-150

dönümden fazla toprağı ve bir traktörü olan bir köylü genellikle zengin bir köylüdür. Öte yandan, çeki hayvanı olmayan veya bir çift öküzü olan ve toprağı 50 dönümden az olan bir köylü genellikle fakir bir köylüdür.

Şimdi çalıştığımız Alaca ve Sungurlu köylerinde sınıflar ve sınıf ilişkileri üzerinde duralım.

YOKSUL VE TOPRAKSIZ KÖYLÜLER

Bunlar genellikle ya topraksız ya da çok az toprağa sahiptirler. 75 çiniğe kadar tohum ekilen toprağa sahip olanlar bu gruba girerler.(Bir çinik yarım tenekedir. Bir dönüme ortalama iki çinik tohum ekilir) Kurak ve verimsiz topraklarda bu sınır yüz çiniğe ulaşır. Bir kısmının bir çift öküzü, karasabanı vardır, birkaç koyun, tavuk vs. beslerler. Bu gruba giren köylüler, istinasız bahar ve yaz aylarının büyük çoğunluğunu inşaatlarda işçilik yaparak geçirirler. Bir kısmı, hali vakti yerinde köylüler ise azaplık, tırpancılık, harmancılık, aylıkçılık vs. yapar. Çobanlık yaparlar. Bir çift öküze sahip olanların bir kısmı orta halli köylülerin toprağını da ortağına eker. Bunlar ancak bir çift öküzün işleyebileceği kadar toprağı ortak ekebilirler. Yoksul köylüler arasında ortakçılık yapanların sayısı gittikçe azalmaktadır. Bir kısmı toprağını hali vakti yerinde köylülere ortağa vermektedir. Ortakçılığın bu şekli gittikçe yaygınlaşmaktadır. Dolaştığımız köylerin çoğunda durum böyledir. Yoksul köylülerin bir kısmı da, hali vakti yerinde köylülere (özellikle traktör sahiplerine) toprağını para ile sürdürmektedir. Zamanla bunların çoğu şehre (en çok Ankara'ya) göçmekte ve geride kalan küçücük toprağını da satmaktadır. Son yıllarda toprak satışında bir yükselme olmuştur. Satılan toprakların büyük çoğunluğunu yoksul köylülerin sattığını öğrendik. Yoksul köylüler arasında toprak satın alan yok denecek kadar azdır.

Son yıllarda Tarım Kredi Kooperatifleri köylülere borçla sun'i gübre vermiştir. Gübreyi en az kullananlar ya da hiç kul-

lanmayanlar yoksul köylülerdir.

Köylerden göç edenlerin sayısında son yıllarda artış olmuştur. Göç edenlerin çoğunluğu yine bu gruptandır. Kapıcılık, işçilik, bulaşıkçılık, hademelik gibi işlerde çalışmaktadırlar. Sürekli bir iş bulmak için can atmakta, fakat bulamamaktadırlar. Ankara'nın ve Çorum'un gecekondu bölgelerini bunlar doldurmaktadır.

Hepsi Almanya'ya gitmek istiyor. Birçoğu yazılmış , fakat bir türlü sıraları gelmemiştir. Bu işte de rüşvet döndüğü için, rüşvet verebilecek durumda olanlar bunların sıralarını ellerinden almaktadırlar. İçlerinden bazıları rüşvet yedirebilmek için varını yoğunu tüketmiştir.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin verdiği kredilerden yoksul köylülerin payına düşen para gülünç denilecek kadar azdır(250 lira civarında), Kooperatif, krediyi tarlaya ve mülke göre vermekte ve karşılığında köylülerin tarlalarını ipotek etmektedir. Bu yüzden yoksul ve topraksız köylüler ya hiç kredi alamıyorlar ya da çok az kredi alabiliyorlar.

Bunların hemen hepsi işçilik yaparak kazandıkları para ile yiyecek buğday satın alırlar. Çoluğunun çocuğunun giyeceğini okul eşyasını ve diğer acil ihtiyacını karşılarlar. Karşılayamayanlar, varlıklı köylülere, hısım ve akrabalara, şehirdeki dükkancıya, pırtıcıya (manifaturacı) borçlanırlar. Borç faizleri yüksektir. (aylık %8, yıllık %60-70). Pırtıcılar borca verdiği malın fiyatını birkaç misli arttırır.

Pazarda en az alış veriş yapanlar yoksul köylülerdir. Fakat yine de öldürücü pahalılık bunların hayatını çekilmez hale getirmektedir.

Yoksul köylülerin çocukları aç kalma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Onun için daha küçük yaşlarda çocuklarını azap olarak, çırak olarak, garson vs. olarak çalışmaya göndermektedirler.

Bunlar çocuklarını ya hiç evlendiremezler ya da binbir güçlükle ve yıllarca çalışarak biriktirdikleri parayı elden çıkarak evlendirebilirler. Evlerini yenileyemezler veya binbir güçlükle

borçlanarak yenileyebilirler. Özellikle kavak ve söğüt yetişmeyen ova köylerinde ev yaptırmak çok güçtür.

Devlet dairelerinde işlerini yürütemezler. Devlet dairelerine gitmek bunlar için cehenneme gitmek gibidir. Yoz ve rüşvetçi memurlar ve karakollardaki görevliler en fazla baskıyı ve en kötü muameleyi yoksul köylülere yaparlar.

Yoksul köylüler, varlıklı köylüler tarafından ücretli işgücü ve borç faizi yolu ile, kasaba ve şehirlerdeki tefeci ve vurguncu tüccarlar tarafından, büyük sermaye sahipleri tarafından, ve inşaatlarda ücretli işgücü yolu ile müteahhitler tarafından sömürülürler.

ORTA KÖYLÜLER

Bunlar kendi içlerinde de aşağı, orta ve üst olmak üzere ayrılırlar. **Aşağı orta halli köylüler;** Alaca ve Sungurlu bölgesinde, toprağın verimli olup olmamasına göre genellikle 75-150 çiniklik toprağa ve bir çift öküze sahiptirler. Birçoğu, bir kaç davar ve bir inek besler. Kendi ihtiyaçlarının dışında hayvan beslemezler. Bunlar yakın zamanlara kadar tarlalarını işleyerek geçinirlerdi. Fakat tarımın hızla ticaret alanına girmesiyle birlikte bunların durumu sarsıldı. Gelirleri giderlerini karşılayamaz oldu. Açık vermeye, borçlanmaya başladılar. Açıklarını ve borçlarını kapatabilmek için ek işler yapmak zorunda kaldılar. Bunlar kural olarak ücretli işgücüne başvurmadıkları gibi, kendileri gittikçe artan ölçüde işgüçlerini satarlar ve yoksul köylü haline gelirler. Aşağı-orta halli köylü ailelerinden bir veya birkaç kişi bahardan hasat zamanına kadar inşaatlarda veya benzeri yerlerde işçilik veya ustalık yapar. Traktörlerin yaygınlaşmasından beri bunların bir kısmı tarlalarını para ile traktörlere sürdürüp amelelik yapmayı daha kazançlı bulmaktadırlar. Yoksul köylülerden sonra tarlalarını en çok ortağa verenler ve satanlar bunlardır. Şehirlere göçenler yoksul köylülerden sonra en çok bunların a-

rasından çıkıyor. Ziraat Bankası kredilerinden ve Tarım Kredi Kooperatifleri'nin gübrelerinden yoksul köylülerden sonra en az bunlar yararlanır.

İçlerinde buğday satan hemen hemen yoktur. Hatta bir kısmı buğday satın alır. Bunların pazarlarla ilişkisi yoksul köylülere nispetle daha fazladır. Bu yüzden vurguncu ve tefeci- tüccarlar tarafından daha fazla ve daha geniş ölçüde sömürülürler.

Sulak yerlerde tarlası olanlar patates, soğan , fasulye vs. satarak bir parça açığını kapatabilirse de, bu gruba dahil olan köylüler uzun müddet durumlarını koruyamıyor ve gittikçe açlığa ve sefalete sürükleniyor, yoksul köylü ya da proleter saflarına katılıyorlar.

Orta halliler ve yukarı-orta halliler bir miktar sömürü de bulunsalar bile kendileride vurguncu ve tefeci-tüccarlar tarafından sömürülmektedirler. Orta halli köylülük hızla parçalanmakta, ufak bir kısmı zenginleşirken çoğunluk gittikçe daha kötü geçim şartlarına yuvarlanmaktadır.

Yukarı halli köylüler genellikle bir çift beygire veya iki çift öküze sahiptirler. Bunlar, yiyeceğinden arttırdığı bir miktar buğdayı satabilir. Bunun yanında sebze, meyva, üzüm gibi şeyler satabilirler.

Orta köylülere göre, « Paranın hiç bereketi yok»tur. Bir anda ceplerindeki üç beş kuruşun tükendiğini görüverirler ve hayrete düşerler. «Köylünün ürünü para etmemektedir» ve «ne alsalar ateş pahasına»dır. Banka kredilerinden de şikayetçidirler. «Banka kredileri bir yaraya merhem olmamaktadır.» Çok kazanmak için:«İnsanın ya çok toprağı olmalı ya da büyük sermayesi.»

Yeni bir zam, bir vergi, paranın değerinde bir düşüş veya düğün yapmak, ev yapmak, bilinmeyen bir zarara uğramak, bunların durumunu allak bullak etmektedir.

Nüfus hızla çoğaldığı için bunların çoğunluğunun geleceği karanlıktır. Tarlalar yeni yetişen çocuklar arasında bölüşüldüğünde, her birine ancak bir «soğan tarlası» düşecektir.

Bu yüzden orta köylüler, çocuklarını binbir güçlükle okutmaya veya bir meslek sahibi yapmaya çalışırlar.

İçlerinde koşusu(çift hayvanı) olanların bir kısmı ortakçılık yapar, koşusu olmayanlar toprağını ortağa (ortakçıya) verir. Fakat çoğunluğu kendi işler. Karasaban ve öküz, bundan üç beş yıl önce çok yaygındı. Son yıllarda orta halli köylülerin birçoğu toprağını traktöre para ile sürdürüyor. Artan vaktinde de gidip işçilik yapıyor. Sadece traktörün süremediği bayır yerleri karasabanla sürüyor. Durumu daha iyi olanlar yavaş yavaş saplarını da traktöre çektirip dövdürüyorlar. Durumu kötü olanlar, yine bir ay döven sürmek zorunda kalıyor. Çünkü traktörün üzerinde döneceği sap, çok miktarda olmalıdır. Bu yüzden durumu kötü olan orta ve yoksul köylüler, tarlayı varlıklı köylülere, ortağa vererek ya da satarak bu işkenceden kurtulmaya çalışıyorlar. Bunlarında birçoğu Almanya'ya gitmek için yazılmış, sıra beklemektedir. Bir çoğu gitmek istediği halde sıra gelmeyeceğini düşünerek yazılmamıştır.

Yoksul ve aşağı-orta köylüler buralarda köylülüğün çoğunluğunu meydana getirmektedir.

ZENGİN KÖYLÜLER

Bunlar toprağın verimliliğine göre; 300 çiniklik veya daha fazla toprağa sahiptirler. Fakat toprak büyüklüğü , zengin köylüleri ayırdetmek için iyi bir ölçüt değildir. Bazen daha az toprağa sahip zengin köylüler bulunduğu gibi, mesela 300 çiniklik (yani 300 çinik tohum ekilebilecek büyüklükte) toprağa sahip olan orta köylüler de vardır. Zengin köylüleri orta köylülerden ayıran kıstas, bunların topraklarının yanı sıra, mükemmel ziraat aletlerine de sahip olmalarıdır. Bunlar genellikle bir traktöre, bir biçerdövere, bir patosa, bir çift beygir veya katırla beraber bir çift öküze veya bunlardan birkaçına sahiptirler.

Sungurlu'ya bağlı (K) köyünde 11 traktör sahibi vardır. Bunların toprakları 400 çinik civarında tohum alır; bir kısmının ki

daha büyüktür. Kendi topraklarınkinden başka 2-5 ailenin topraklarını ortak ekerler. Köyde bir patos vardır ve traktör sahiplerinden birine aittir. Son yıllarda satılan toprakların çoğunu zengin köylüler almıştır. Sattıkları toprak çok azdır. Onu da, daha elverişli yerden toprak satın almak veya kasabalarda veya şehirde daha kazançlı başka bir iş tutmak için satarlar.

(M) köyünde, traktör sahibi 4 aile var. İkisinin toprağı geniş; ikisininki daha az. Orada da bir patos sahibi var. Aynı adamın traktörü de var. Bunlar kendi topraklarından başka 3-5 ailenin topraklarını ortak ekiyorlar. En çok toprağı zengin köylülerin üst kesimleri satın almıştır.

Bunlar ortakçılıktan başka para ile yoksul ve orta köylülerin topraklarını işler, saplarını taşır ve döverler.

Traktör sahipleri uzak köylerin topraklarını da ortak ekmektedirler. Meselâ: (K) köyündeki traktör sahipleri (M) köyünün topraklarını; (Ç) , (D),(S), köylerindeki traktör sahipleri (C) köyünün topraklarını ortak ekiyorlar. (E) köyünden bir traktör ve patos sahibi, (F) köyünden 400 tenekelik toprağı ortak ekmiştir.

Zengin köylüler yoksul ve orta köylülerin topraklarını ortak işledikten başka onlarda satın almakta ve gittikçe de topraklarını büyütmektedirler.

Topraklarında azap, tırpancı, harmancı, vs. olarak aylık ve mevsimlik işçi çalıştırmaktadırlar.

Bir kısım zengin köylüler, tarımın yanı sıra ticaret ve nakliyecilikle de meşgul oluyor. Biz en çok saman ve meyva (özellikle elma ve portakal) ticaretine rastladık . Kamyon sahipleri onbeş kuruşa aldıkları samanı Doğu Karadeniz bölgesinde otuz kırk kuruşa satıyorlar. Adana ve Amasya bölgelerinden yükledikleri portakal ve elmaları kilosu yüz ilâ ikiyüz kuruşa satıyorlar ve kamyonlarla bütün kasabaların pazarlarını dolaşıyorlar.

Bazı zengin köylülerin, kasabalarda bir dükkânı veya Ankara, Sungurlu, Çorum'da bir veya birkaç arsası vardır. Zengin

köylülerin bir kısmı zamanla köyü terketmekte, şehire yerleşmektedirler. Şehire yerleşenlerin bazıları toprağını ortağa vermekte, bazıları para ile işlettirmekte, bazıları da satmaktadırlar. Bazı varlıklı köylüler, arsa spekülâsyonu yolu ile iyice zenginleşmişlerdir.

Zengin köylüler, Ziraat Bankası'nın köylülere verdiği kredinin ve gübrenin en çoğunu alırlar. Buna karşılık tarlaları bankaya ipotek edilir.

Bir kısmı, yoksul ve orta köylülere faizli borç verir veya para faizsiz, tarla icarsız olmak üzere yoksul ve orta köylülerin topraklarını işler. (Borç genellikle ürün olarak değil de para olarak geri alınır.)

Alaca ve Sungurlu bölgesinde en çok buğdayı zengin köylüler satar. Ayrıca sulak bölgelerde sebze yetiştirip satanlar da vardır.

Zengin köylüler de kendi aralarında yukarı, orta ve aşağı olmak üzere üç kesime ayrılırlar.

Zengin köylülerin yukarı kesimi, genellikle kasabalarda oturur; ve tarımın yanısıra ticaretle meşul olanlarının çoğu bu gruptandır. Zengin köylüler içinde en çok krediyi bunlar alıyor. İşgücüne en çok bunlar başvurur. Biçerdöver sahipleri, birkaç traktöre birden sahip olanlar, hem traktörü hem patosu olanlar, toprakları 500 dönümden fazla olanlar bu gruba girer.

Sungurlu'nun köylerinde bu gruba girenlerden bazıları şunlardır:

Akçakoyun köyünden Musa ve Arif Yücel: Traktörleri ve patosları vardır. Toprakları 1500 dönüm civarındadır. Sungurlu'da apartmanları vardır.

Evci köyünden Rıfat Sarıyüce ve kardeşleri: Toprakları 1000 dönüm civarındadır. Traktörleri, apartmanları ve dükkanları vardır. Sungurlu'daki fırına ve ekmek fabrikasına ortaktırlar.

Kırankışla köyünden Hacı Nuri: Toprağı 2000 dönüm civarındadır. Traktörü, Türk Petrol benzin satış istasyonu, apartmanı vardır. AP ilçe başkanıdır.

Yorga köyünden Memiş Tatlısu: 1000 dönüm civarında toprağı, traktörü, Ankara'da bir apartmanda hissesi vardır. Hissesinin tutarı 2.000.000 lira civarındadır.

Tuğcu köyünden Şükrü Bulur:1500 dönüm civarında toprağa, bir traktöre ve bir kamyona sahiptir.

Tuğcu köyünden Ali Ocaklı: Toprağı 1000 dönüm civarındadır. Bir traktörü, Sungurlu'da apartmanı ve manifatura mağazası vardır.

Alaca'nın Büyükcamili köyünden biri, bir motor değirmenine sahiptir. Kendisi Ankara'da oturuyor ve müteahhitlik yapıyor. 1970 yılında köyden 100.000 liralık toprak satın almıştır. Bu şahsın motor değirmenini bir traktöre ve bir patosa sahip olan bir başka aile kira ile işletmektedir.

Bunların hepsi de, topraklarını ortağa vermeden kendileri işletmektedir.Toprakları parça parçadır. Yani büyük çiftlikler halinde değil, ayrı tarlalar halindedir. Çünkü hepsi de topraklarını sonradan satın alarak genişletmişlerdir.

Zengin köylülerin daha aşağı kesimleri, Almanya'ya gitmek için yazılmışlardır. İçlerinde gidip gelenler vardır.

Zengin köylülerin özellikle aşağı ve orta kesimleri bir yandan ücretli işgücü ve borç faizi yolu ile yoksul ve orta halli köylüleri sömürürken, öte yandan kendileri de emperyalist tekellerin, büyük sermaye sahiplerinin ve daha zengin köylülerin baskısı ve sömürüsü altındadırlar. Bankalara faiz öderler. Yedek parça, benzin ve mazot fiyatlarının ve diğer tüketim mallarının pahalılığından şikayetçidirler.

Zengin köylülerin yukarı kesimleri ise, genellikle büyük şirketlerin bayiliğini, mümessilliğini yapmaktadırlar.

BÜYÜK ÇİFTLİK SAHİPLERİ

İncelediğimiz bölgede eski büyük mülkler, nüfusun artması ve alım-satım yüzünden sürekli olarak parçalanmış ve kü-

çülmüştür. Bugün bazı yerlerde tarlarlar o hale gelmiştir ki artık daha fazla bölünmesi imkansızdır. Sahiplerini doyuramaz hale gelen bu küçük toprak parçaları, bir süredir yeniden zengin köylülerin elinde birikmektedir.

Büyük Çiftliklere gelince, bunların çok azı ayakta kalabilmiştir. Biz iki tanesini biliyoruz: Haydar Bey'e ait Teberik Çiftliği ile Alaca'da oturan Şahin Kafkas'a ait Hüseyin Gazi Çiftliği.

Haydar Bey, eski DP milletvekillerinden ve Yassıada mahkumlarından Doktor Hacı Ali Dede Kargınoğlu'nun babasıdır. Bunların iki çiftliği varmış; Geven çiftliği çok önceleri Geven köylülerine satılmış. Fakat yıllarca sonra köylülerin işlediği toprakalara yeniden sahip çıktılar. Hacı Ali Beyi'in kardeşi avukat Selim Bey köylüleri mahkemeye verdi. Çiftliğin kendilerine ait olduğunu mahkemede «ispat» (!) etti ve davayı kazandı. Peşinden köylülerin o güne kadar işlediklerinin bedelini tazmin için dava açtı ve onu da kazanmak üzereydi ki fena halde kaybetti. Geven köylülerinin intikamı kurşun olup Alaca meydanında Selim Bey'i delik deşik etti. Böylece davayı Geven köylüleri kazandı. Bir daha da kimse cesaret edip toprakları köylülerin elinden almaya kalkışamadı.

Külah, Gicili, Çelebibey, Ekmekçi, Tahirabad köyleri ile sınır olan Teberik Çiftliği ise hâlâ Haydar beyin elinde köylüleri ortakçı ve ücretli işçi olarak insafsızca soymanın ve köleleştirmenin aracıdır.

Hüseyin Gazi Çiftliği, şimdiki sahibi tarafından bir başkasından satın alınmıştır. Teberik Çiftliğinden daha küçüktür. Çiftliği, biçerdöveri ve traktörü ile sahibi işletiyor. Geniş ölçüde ücretli işgücüne başvuruyor. Ayrıca bol miktarda kavak fidanı yetiştirip satıyor.

Çiftlik sahiplerinin yanında zengin köylülerin yukarı kesimi de bugün karşı-devrim safındadırlar. Zengin köylülerin yukarı kesimleri; yoksul ve orta köylüleri borçlandırarak yüksek faizler sızdırıyorlar. Aynı zamanda içlerinden ticaretle meşgul olanlar,

emperyalist tekellerin ve büyük sermaye sahiplerinin bayiliğini, temsilciliğini alarak onların bir parçası haline geliyorlar.

Bunların devlet dairelerinde, bankalarda, gerici partiler üzerinde geniş etkileri ve itibarları var. Köylülerin devlet dairelerine önemli bir işleri düştüğünde önce bunlara başvuruyorlar. Zengin köylülerin yukarı kesimi bir yandan bulundukları yerlerde emperyalizmin dayanağı oluyor; öte yandan, işgücünü insafsızca sömürdükleri, yüksek faizlerle yoksul ve orta köylüleri borçlandırdıkları için yarı-feodal bir karakter taşıyorlar.

ALMANYA'YA İŞÇİ OLARAK GİDİP GELENLERİN DURUMU

Bunların, Almanya'da dişlerinden tırnaklarından artırdıkları paralar Türkiye'ye gelir gelmez değer kazanıyor; gidip dönenlere, yoksul ve orta köylü kitlesine nispetle bir ferahlık sağlıyor. Bunlar, paraları ile ya şehir ve kasabalarda arsa, ev, dükkan satın alıyorlar, ya birkaç ortak birleşip bir kamyon veya traktör satın alıyorlar, ya da başka bir ticari işe atılıyorlar. Bu nisbi ve geçici ferahlık, hemen bütün köylü kitlesinde Almanya'ya gitmek isteğini kamçılıyor. Köylüler Almanya'ya karılarını ve kızlarını da gönderiyorlar. İçlerinden bir kısmı arsa spekülasyonu, faizcilik, ticaret vs. yoluyla zenginleşse bile(bu da elbette geniş köylü kitlelerinin daha çok yoksullaşması pahasına olabilir), gerçekte bunların çoğunluğu için hayat seviyesindeki nispi yükseklik geçicidir. Çünkü paranın değerindeki sürekli düşüşler, fiyatlardaki sürekli yükselişler ve emperyalist tekellerin ve büyük sermayenin ezici rekabeti, onların küçük sermayelerini kısa zamanda eritecektir.

KÖY ÖĞRETMENLERİNİN DURUMU

Son dört beş yıl içinde Alaca ve Sungurlu çevresinde arsa

satın alma furyası başladı. Birçok varlıklı köylü gibi öğretmenler de bu akımın dışında kalamadılar. Pek çok öğretmen, maaşından arttırıp biriktirdiği parayı arsaya yatırdı. Hatta bazıları aralarında birleşip kooperatifler kurdular. Kooperatif aracalığıyla aldıkları arsaları aralarında paylaştılar. Bu yolla sermayesini birkaçyüz bin liraya ulaştıranlar oldu. Bazıları birkaç katlı apartman diktirdi. Bazıları öğretmenliği bırakıp ticarete atıldı (nakliyecilik, kırtasiyecilik gibi). Hatta beş on öğretmen birleşip bir tuğla fabrikası bile kurdular.

Fakat kitlesi itibarıyle köy öğretmenlerinin durumu yukarı orta halli köylülerden daha iyi değildir. Köylüler eskiden öğretmenleri kendilerinin üstünde imtiyazlı bir tabaka olarak görürlerdi; öğretmen olmak önemli bir mevki işgal etmek sayılırdı. Şimdi durum değişmiştir. Zengin köylülerin gözünde öğretmenlik eski itibarını yitirmiştir. Bunların bazıları çocuklarını öğretmen yapmaya bile razı olmuyor. Yoksul ve aşağı orta köylüler için öğretmenlik hâlâ itibarlı ve rahat bir meslektir. Hemen hepsi çocuklarını Hasanoğlan İlköğretmen Okulu giriş imtihanlarına sokuyorlar.

Köy öğretmenlerinin menfaati bugün devrimden yanadır. Zaten mahalli gericilerin en çok saldırısına uğrayanlardan biri de bunlardır.

1- SANAYİ PROLETARYASI

Alaca ve Sungurlu'da gelişmiş bir sanayi olmadığı için, sanayi proletaryası da yok gibidir. Çorum'daki işçilerin durumundan daha önce söz etik. Sungurlu'da toplu halde en çok işçi çalışan yer 20 işçinin çalıştığı ekmek fabrikasıdır.

2- ZANAAT ve İMALÂT İŞÇİLERİ

Zanaatkâr çırakları, tamirhane ve imalâthane çırakları bu gruba girerler. Tezgâhtarlar, şöfor muavinleri, kapıcılar, otel kâtipleri, temizlik işçileri, hammallar, lokanta va çayevi garsonları, ayakkabı boyacıları da bu gruba dahil edilebilir. Bunların çoğu çevredeki yoksul köylülerin ve şehir yoksullarının çocuklarıdır. Çırakların, garsonların ve şoför muavinlerinin yaş

ortalamaları yirminin altındadır. Bunlar yorucu işleride hemen hemen karın tokluğuna çalışırlar. Başka bir iş bulamadıkları ya da tutamadıkları için bugünkü yarı aç ve perişan hayata katlanmaktadırlar.

Bunlar kısmen yanlarında çalıştıkları ustalar ve küçük patronlar tarafından, büyük ölçüde ise ustaları ve küçük patronları da sömüren emperyalist tekeller, büyük sermaye sahipleri ve vurguncu ve tefeci-tüccarlar tarafından sömürülmektedirler.

Dağınık ve örgütsüzdürler. Her geçen gün sayıları artmaktadır. İçlerinden bir kısmı ustasından öğrendiği mesleğe atılmakta, bir kısmı iş bulma umuduyla büyük şehirlerin yolunu tutmakta, bir kısımı da işsiz kalıp ayaktakımı (lumpen proletarya) saflarına katılmaktadırlar.

Hepsinin menfaati devrimden yanadır.

3- ŞEHİR YOKSULLARI (YARI PROLETERLER)

Bunlar genelikle küçük miktarda sermayeye, toprağa veya başka bir mülkiyete sahip olmakla birlikte, bu mülkiyet üzerinde karınlarını doyuramayan ve ek olarak çalışmak zorunda kalan kimselerdir. Bunlar kasabaların çevresindeki bağ, bahçe ve tarlalarda, inşaatlarda işçilik yaparlar. Çocuklarını hizmetci , çırak olarak çalıştırırlar.Yoksul köylülere benzerler. Sungurlu'da oldukça kalabalık bir grup teşkil eden çalgıcıları ve Çorum'da bir mahalle teşkil eden çingeneleri de bu gruba dahil etmek gerekir. Şehir yoksullarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Hepsinin menfaatleri de devrimden yanadır.

4-
AYAK TAKIMI (LUMPEN PROLETARYA)

Bunlar işsiz güçsüz takımıdır. Bir gün çalışıp beş gün boş dolaşırlar. Hırsızlık, yankesicilik, fahişelik, fedailik vs. yaparlar. Kaynakları şehir ve köy yoksulları ile el zanaatları işçileridir. Eğitilebilirlerse devrim saflarına katılırlar. Kolayca karşı-devrimin aleti de olabilirler. Alaca ve Sungurlu'da yeni kurulmakta olan Ülkü Ocakları'nın paralı askerliğini yapmaktadırlar.

5- ŞEHİR KÜÇÜK BURJUVAZİSİ

Bunlar zanaatkârlar ve küçük tacirlerdir. Aydınların bir kısmı, öğrenciler ve serbest meslek sahipleri de bunlara dahil edilmelidir.

a) **ZANAATKÂRLAR:** Bunlar kendi küçük ve basit üretim araçları üzerinde kendileri de çalışarak üretim yapan kimselerdir. Hemen hepsinin yanında bir veya iki tane çırak çalışır. Fakat esas olarak kendi emekleri ile geçinirler. Durumları orta köylülere benzer. Demirciler, bakırcılar, kalaycılar, nalbantlar, doğramacı, inşaat ustaları, zanaatkâr terziler, dokumacılar, dikici ve kunduracılar, çilingirler, sobacılar, tenekeciler, zanaatkâr berberler, elektrikçiler, motor ve oto tamircileri... bu gruba girerler. Başlıcalarının durumunu kısaca gözden geçirelim.

Demirciler: Kaynak işleri çıktıktan ve bunların imal ettiği mallar, hırdavatcılar tarafından büyük şehirlerden getirilmeye başladıktan sonra durumları bozulmuştur. Bazılarının kaynak makinası vardır ve bunların durumu daha iyidir. Demirciler hırdavatcılardan ham demir ve sac alırlar. Köten demiri, saban burnu, kazma, kürek, tırpan tamir ederler. Traktör romörklerine parça, nal, mıh, vs. yaparlar. Daha önce demircilerin yaptığı çivi,tırpan, cıvata, menteşe, inşaat aletleri ve tarım aletleri... şimdi hırdavatçılar tarafından İstanbul'daki toptancılardan getiriliyor. Sungurlu'daki demircilerin bir kısmı işini bırakarak Almanya'ya gitmiştir. Sayılara azalmaktadır.

Bakırcılar: Sungurlu'da zanaatâr bakırcı yani döğme bakır yapan hemen hemen kalmamıştır. Bunların yerini hazır bakır satıcıları almıştır. Satıcılar İstanbul'daki toptancılardan bakırla birlikte alimünyum ve çinko kap da getiriyorlar. Çorum'da zanatkâr bakırcı hala yaygındır. Çünkü bakırcılık Çorum'da gelişmiş ve yerleşmiş bir zannaat dalıdır.

Kalaycılar: Alimünyum kaplar çıktıktan sonra durumları sarsılmıştır. Çoklarının dükkanı kışın açılmaz. Yazları köyde çalışırlar. Kalay çok pahalıdır. Kilosu peşin 90 ilâ 110 lira, veresiye 140 liradır. Sungurlu'da kalayı hırdavatçılardan satın alır-

lar. Bakır tacirleri hesabına çalışanlar da vardır. Bunlar kalayı bakır tacirlerinden alır, onun sattığı kapları, kalaylar ve kazancının yarısını da ona verir. Sungurlu'da 40-50 kalaycı vardır. Sayıları gittikçe azalmaktadır.

Nalbantlar: Öküzlerin ve beygirlerin yerini giderek traktörlerin alması bunların müşterilerini ve dolayısıyla sayılarını azaltmaktadır. Sungurlu'da bir tek nalbant kalmıştır. Hanların önlerinde çalışırlar. Ayrıca demircilerden aldıkları nalı ve mıhı satarlar.

Doğramacılar: Motor ve hızara sahip olan biçki ve keresetecileri bunlara dahil etmiyoruz. Çünkü bunlar esas olarak kendi çalışmaları ile değil, yanlarında çalıştırdıkları ücretli usta ve işçilerin işgücünü sömürerek geçinirler. Doğramacılar, keresteyi hızar sahiplerinden alıyorlar. En çok ihtiyaç sahiplerine, az miktarda da mobilyacılara mal imal ediyorlar. Sungurlu'da bunların sayısı 8-10 'dur. Sayıları azalmaktadır. Çünkü mobilya tacirlerinin toptancılardan getirdiği hazır mal bunların imalatının yerini alıyor. Ayrıca betonarme binalar yaygınlaştığı için işleri de azalıyor.

İnşaat ustaları: Bunların durumları da iyi değil. Çoğu müteahhitlerin yanında çalışır ve insafsızca sömürülürler. Büyük yapılarda taş duvar azaldığı için bazıları kalıpçı, kaplamacı vs. olarak çalışırlar. Bir kısmı köylerde ve şehirlerde gecekondu yapımında çalışırlar. Ufak bir kısmı da inşaat müteahhitlerini yanında kalfa, taşeron olarak çalışır.

Zanaatkâr terziler: Müşterilerinin çoğunluğu köylülerdir. Bütün sermayeleri bir iki dikiş makinası ve iplikten ibarettir. İpliği tuhafiyecilerden ve manifaturacılardan alırlar, makinayı Singer acentalarından alırlar. Paçalar İstanbul'dan getirilir, çok pahalıdır. Sayıları azalmaktadır. Bunların yerini hazır elbiseciler almaktadır. Çünkü köylülerin çoğunluğu hazır elbise almaktadırlar.

Bir zanaatkâr terzi (aç yatıp güç kalkarız) dedi. İçlerinde durumu iyi olan çok azdır. Manifaturacılığa geçebilenlerin durumu

iyileşmektedir.

Dokumacılar (mutaflar): Hemen hemen kalmamıştır. Çorum'da tek tük kilim dokuyucuları vardır. Bunların yerini mobilya tacirleri almaktadır.

Dikici ve kunduracılar: Sungurlu ve Alaca'da kundura imal eden yoktur. Çorum'da varsa bile azalmış olması ihtimali kuvvetlidir . Küçük kulübelerde çalışan tamirciler vardır. Bir kısmı çok ilkel aletlerle çalışır. Bir kısmının dikiş makineleri vardır. Bunların yerini İstanbul, Bursa, İzmir, Samsun ve İskilip'te toptancılardan alıp getiren hazır ayakkabı tüccarları almıştır.

Çilingir: Sungurlu ve Alaca'da hemen hemen kalmamıştır. Fabrika imali hazır mal onların yerini almıştır. Hazır malın ticaretini Sungurlu'da hırdavatçılar yapıyor. Çorum'da henüz çilingir çoktur. Anahtar, fırınlı soba vs. yaparlar. Onların da sayısı azalmaktadır.

Zanaatkâr sobacılar: Sungurlu ve Alaca'da çok azdır. Sacı hırdavatçıdan alırlar ve sacdan imal ederler. Teneke soba satın alan azaldığı için bunlara tamir işi gelmemektedir. Yerlerini hazır soba satıcıları almıştır. Sungurlu'da bır kısım manifaturacılar ipragaz ve soba da satıyorlar. Buzdolabı, ipragaz, elektrik süpürgesi, çelik masa, çamaşır makinası, bütan gaz fırınları satıcıları soba da satıyor. Bunlardan ilerde bahsedeceğiz.

Tenekeciler: Hemen hemen kalmamıştır. İş bulamamaktadırlar. Sungurlu'da sadece iki tane kalmıştır. Hacılara ibrik satarlar ve lehim işleri yaparlar. Durumları çok kötüdür, karınlarını zor doyururlar.

Zanaatkâr berberler: Gelirleriyle giderleri aşağı yukarı denktir.Sungurlu'da 15-20 berber vardır. Hepsi çalışır. İhtiyaçları olan sabun, bıçak, kolonya vs. yi Sungurlu'daki dükkancılardan alırlar. Sayılarında artış olan az sayıda zanaatkârdan biri de berberdir. Çünkü bunları yaptıkları işin hazır olarak alınıp satılmasına imkân yoktur. Sungurlu'da berberlerden bir tanesi faizcilik de yapmaktadır. Fakat bu istisnai bir durumdur.

Çorum'da kadın berberi ve kuaförlerin durumları bunlardan çok iyidir.

Elektrikçi: Sungurlu'da sayıları çok azdır. Durumları normaldir. Çorum'da Elektrik Santralinde ve çimento fabrikasının santralinde olan elektrikçi ihtiyacından dolayı sayıları daha fazladır. Ayrıca yeni yapılan inşaat ve evler arttığı için elektrikçi sayısı artabilir. Sanat enstitüsü mezunlarının bir çoğu bu mesleğe yönelmektedir.

Motor ve oto tamircileri: Durumları şimdilik normaldir. Sungurlu'da sayıları 5-6 tanedir. Parçayı Sungurlu'daki acentalardan alırlar. Parçaların pahalılığından şikayetçidirler. Çorum'da römork, kamyon karoseri ve torna işleri yaptıklarından durumları daha iyidir. Yanlarında işçi çalıştırmalarına rağmen oto tamirciliği belirli bir tecrübe ve ustalık gerektirdiğinden kendileride çalışır. Büyük parçaları Ankara ve İstanbul'dan getirirler.

Bir bütün olarak bakıldığında zanaatkârlar, çoğunluğu itibariyle yoksullaşmakta ve bir kesimi de yok olmaktadır. (Yok olmaları büyük sermaye sahiplerin, emperyalist tekellerin ve büyük tüccarların vurgunculara dayanamamaları yüzündendir.) Ancak çok küçük bir kesimin durumu normaldir ya da normalin üzerindedir. Bunlar banka kredilerinden yararlanamazlar. Bugün hepsinin menfati devrimden yanadır.

b) KÜÇÜK TACİRLER (Küçük esnaf): Bunlar kendi küçük dükkanlarını işleten, pek az sayıda yardımcıları olan veya hiç yardımcıları olmayan kimselerdir. Küçük çapta ticaret yapan bakkallar, küçük çapta sebze satıcıları, kahveciler, kasaplar, küçük çapta nakliyecilik yapanlar, koşulu faytoncular, koşulu arabacılar, hazır elbisecilerin alt kesimleri, fırıncılar, seyyar satıcılar (pazarcılar), fotoğrafçılar, küçük çapta deri ve kösele ticareti yapanlar (tabaklar), ıtriyatçılar bu gruba girerler. Bunlar Alaca, Sungurlu ve Çorum'da genellikle 2. ve 3. elden satış yapan veya satın aldığı malları daha büyük tacir ve toptancılara vs. devreden küçük sermaye sahipleridir. Bunlar, yani durumları zengin köy-

lülerden daha aşağı olan küçük tacirler, Sungurlu ve Alaca'da çok kalabalık değildirler. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Birincisi tacirler genellikle üst-orta halli köylüler, zengin köylüler ve durumu daha iyi olan zanaatkârlar arasından çıkmaktadır. İkincisi de ticarete atılanlar, ticarete atıldıktan sonra ABD emperyalizminin ve büyük sermaye sahiplerinin mamüllerini büyük şehirlerden kasabalara taşıyarak vurguncu ticaret kârları sağlayarak kısmen tefeciliğe ve kısmen de yüzde yüz gibi büyük kârlarla veresiyeciliğe el atarak büyük köylü kitlesinin ve zanaatkârların sefalete sürüklenmesi pahasına hızla zenginleşmektedirler. Ticarete atılanların sayılarının son yıllarda artması da bu yüzdendir. Şimdi küçük tacirlerin durumunu kısaca ele alalım.

Küçük Çapta Ticaret Yapan Bakkallar: Makarna, pirinç, şeker, peynir, zeytin, zeytinyağı, sana, tama, vita, tuz, biber, baharat, üzüm, boyalı şeker, fındık, fındık içi, ceviz, ceviz içi, lokum, fasulye, mercimek, bulgur, şehriye, nohut, çay, sigara, kibrit, sabun, soda, liliturasil, kına, boya, çakmak, bıçak, çakmaktaşı, saat kordonu, süpürge, pil, kilit, tarak vs. satarlar. Sungurlu'da kırtasiyeci olmadığı için kırtasiye mallarını da bunlar satarlar. Bunlar malları Ankara, Samsun, İstanbul gibi büyük şehirlerdeki toptancılardan ya da şehirdeki toptancıdan alır, perakende satarlar. Sungurlu'da en az yüz bakkal vardır. Çoğunun durumu normaldir, normal bir orta köylü gibidir, ya da daha iyidir. Normal olarak % 20 kâr ederler. Veresiye verdiklerinde kâr oranı %50-60 'a kadar çıkar. Bunlar arasında veresiye pek yaygın değildir. İçlerinde dal budak sarıp zenginleşenler vardır. Sayıları artmaktadır. Çorum'da hemşehrilerine harman ve pancar zamanına veresiye verenler vardır.

Manav ve Sebzeciler: Yerli sebze çıkıncaya kadar epey para kazanırlar. Sungurlu'da turfanda sebzeyi Ankara halinden komisyoncudan alırlar ve kısmen haldeki komisyoncu kabzımal tarafından sömürülürler. Çorum'da manavların hepsi komisyoncudan alırlar. Komisyoncular turfanda sebze çıktığında kamyonları ile kendileri getirdiğinden daha büyük kârlar elde

ederler. Ayrıca yerli sebze çıktığında bütün köylülerin sebzeleri komisyoncunun elinden geçerek manavlara dağılır. Bu yolla da epeyce kâr ederler. Komisyoncular, manavlara aracı olarak ve üreticileri sömürerek keselerini doldururlar. Manavlar da tüketicilerin sırtından kazanç sağlar. Sungurlu'da manav ve sebzeci 50 civarındadır. Durumları normal bir orta köylüden daha iyicedir. Bazıları kamyon sahibi olduğu için diğer şehirlerin pazarlarını da dolaşırlar. Bunların durumu gittikçe iyileşiyor.

Kahveciler: Sungurlu'da bunların sayısı otuz civarındadır. 3-5 arasında işçi çalıştırırlar. İcar öderler. Malzemeyi bakkallardan şekeri kasabanın tek toptancı şekercisinden alırlar. Kahveyi işletenlerin durumu normal bir orta köylü gibidir.

Kasaplar: Bunların küçük bir kısmının durumu zengin köylüden daha iyidir. Çoğunluğun durumu ise yukarı orta halli köylü ve zengin köylü gibidir. İçlerinde kiracı olan da, mal sahibi olan da vardır. Malı pazardan, genellikle köylülerden alırlar. Bunlar köylüleri kısmen sömürürler. Tüccardan çok nadir olarak mal alırlar. Etten başka pastırma, sucuk yaparlar, çemen satarlar. Bir iki işçi çalıştırırlar, kendileri de çalışırlar. Sungurlu'da on kasap vardır. İçlerinden bir tanesi diğerlerinden sekiz tanesine bedeldir. Zengin olan aynı zamanda besicilik de yapmaktadır. Fazla kârla veresiye verirler. Bazen çalınmış veya kaçak hayvan keserler. Durumu kötüleşen pek yok, sayıları artıyor.

Küçük Çapta Nakliyecilik Yapanlar: Kamyonu olup da birkaç ortak olanların durumları pek iyi değildir. Bunların arasında sermayesi en büyük olan genellikle arabaya tek başına sahip olur. Fakat yedek parça, benzin, mazot vs. parası yetiştirmek için iyice sıkıntılara katlanırlar. Arabaya bir başına sahip olanlar da eğer ayrıca tarımla veya ticaretle uğraşmıyorlarsa, geçimlerini ancak temin ederler. Şoför çalıştırırlar. Ehliyet almak isteyen kamyon sahipleri en az üçbinbeşyüz lira rüşvet ödemek zorunda kalmaktadırlar. Bunlar çeşitli ambarlardan mal alıp taşırlar. Bunların arasında ticaretle uğraşanların durumu daha iyidir. Amasya'dan, Adana'dan portakal , elma getirip pazar pazar do-

laşırlar. Bir kısmı köylülerden buğday alıp un ve makarna fabrikalarına satarlar. Nakliyecilerin çoğu üst orta halli ve zenğin köylülerin arasından çıkarlar. Sayıları artmaktadır.

Koşulu Faytoncular ve Koşulu Arabacılar: Atlarının yem ihtiyacını ve kendi ihtiyaçlarını ancak karşılarlar. Sungurlu'da koşulu arabacıların sayısı oldukça çoktur. Hammalların yerini bunlar almıştır. Çorum'da tripörtörler (üç tekerlekli motorlu taşıyıcı) faytonların ve eşek arabalarının yerini almaktadır.

Fırıncılar: Alaca ve Sungurlu'da sayıları azdır. Çalıştırdıkları işçi sayısı beşi geçmez. Kendileri de çalışırlar. Unu un fabrikalarından alırlar. Sungurlu'da ekmek fabrikası kurulduktan sonra fırıncı azalmıştır.

Seyyar Satıcılar (Pazarcılar): Sattıkları malları toptancılardan ve üreticilerden alırlar. Bazıları sadece bulundukları kasabada pazar günlerinde satış yaparlar. Bazıları diğer şehir ve kasabaları da dolaşır. Bazı bakkallar pazarcılık da yapmaktadır. Bu durum Çorum'da yaygındır. Pazar yerlerinde tezgah sahipleri köylülerin malını tartar ve bundan belirli bir yüzde alırlar.

Fotoğrafçılar: Eski su fotoğrafçıları silinmek üzeredir. Şimdi eski makinelerin yerini yenileri aldı. Çorum'da fotoğraf makinası ticareti de yaparlar. Okullar açıldığında ve düğünlerde kazançları artar. Bunların durumu genel olarak orta köylülere benzer.

Ayakkabı satıcıları: Ayakkabı satıcılarının bazılarının durumu gayet iyidir. Lüks ayakkabı satarlar. Eski ayakkabı yapıcılığından gelip de şimdi ayakabı satanların durumu daha kötüdür. Soğukkuyu lastik vb. ayakkabı satarlar.

Küçük tacirlere bir bütün olarak bakıldığında bunlarında durumlarının esas itibariyle zanaatkârlardan farklı olmadığı görülür. Fark şuradadır ki, bunların içerisinde gelişip serpilenler zanaatkârlara nispetle daha fazla, silinip yok olanlar daha azdır. Fakat bunların da fazla bölünmesi, bir kesimin zenginleşirken diğer kesiminin yoksullaşması kaçınılmazdır.

Küçük tacirler, kısmen daha büyük ticaret sermayesinin,

büyük ölçüde ise emperyalist tekeller ve büyük sermaye sahiplerinin baskısı altındadır. Öte yandan kendileride yanlarında çalıştırdıkları yardımcılarını (ücretli işgücü yoluyla), durumu daha kötü olan diğer ticaret ve zanaat erbabını ve köylüleri (Ticaret kârı ve bir miktar tefeci faizi sağlayarak) sömürürler. Çok az kredi alabilirler. Hepsinin menfaati devrimden yanadır.

6- ORTA BURJUVAZİ

Bunların durumu zengin köylülere benzer. Esas itibariyle geçimlerini ücretli işgücü yoluyla temin ederlerse de kendileri de çalışırlar. Emperyalist tekeller ve büyük burjuvazinin baskısı altındadırlar . Orta burjuvazi de kendi içinde aşağı orta ve yukarı kesim olmak üzere üçe ayrılır..

Orta burjuvazi, imalâtçılardan tefeci olmayan fabrika sahiplerinden ve şirket ortaklarından ve orta-ticaret burjuvazisinden meydana gelirler. Bunların durumunu kısaca ele alalım.

A) İMALÂTÇILAR: Pik dökümcüleri, mozayik, büz, biriket imalatçıları, ziraat aletleri, oto ve traktör karöseri imalatçıları, oto lastik kaynakçıları, levha bakır ve bakır kap imalatçıları, karyola, somya, halı, şeker, gazoz, soda, lastik imalatçıları, biçki ve keresteciler bu gruba girerler.

Bunların bir kısmı emperyalist tekellerin ve büyük sermayenin tehdidi altında silinmiştir, bir kısmı silinme tehlikesi ile karşı karşıyadır, pek azı bir parça gelişebilmektedir. Mesela mozayik, büz, biriket imalatçılarının yerine bunları Ankara ve İstanbul'daki toptancılardan getiren fayans vs. tacirleri alıyor. Ziraat aletleri imali hemen hemen silinmiş ve onun yerini hırdavatçılar ve temsilcilikler (acentalar) almış durumda. Sungurlu'da oto karoseri imal eden yok; römork yapan bir kişi var. O da demiri hırdavataçıdan, tekeri acentadan, keresteyi hı-

zarcıdan alıyor. Çorum'da römork imalatı biraz daha gelişmiş ve yaygındır. Amerikan kolaları heryeri istila edeli beri gazoz ve soda imalatçılarının durumu sarsıldı.

Levha bakır ve bakır kap imalatı kazalarda gerilemiştir, bunların yerini yapılmış bakır kap ticareti almaktadır. Fakat Çorum'da bakırcılık öteden beri yerleşmiş ve gelişmiş bir meslek olduğundan, orada eski itibarını koruyabilmektedir. Çorum'da, döğme bakır, torna ile bakır kap yapılır, eski bakırlar toplanıp levha bakır haline getirilir. 15-20 işçinin çalıştığı 8-10 bakır fabrikası var. Sahipleri İstanbul'a, Yozgat'a, Tokat'a... toptan bakır satarlar. Bunların perakende satış mağazaları da vardır. En çok 5-6 işçi çalıştıran diğer imalatçılara göre bunların durumu daha iyidir.

Lastik ayakkabı, karyola, somya, halı... imalatı gerilemiştir, yerini ticaret almıştır ve almaktadır.

Sungurlu'da durumu henüz iyi olan üç pastırma imalatçısı var. Bunlar aynı zamanda kasap. Hayvanı genellikle köylülerden alırlar. Kadın işçi çalıştırırlar ve karşılığında çok kere «kemik » verirler.

Şeker imalatçılarının durumu da nispeten iyidir. Sungurlu'da bir, Çorum'da birkaç tane var. Bunlar, helva, lokum ve reçel de yapar satarlar. Köy bakkallarına kısmen de şehirdeki küçük bakkallara satarlar.

Biçki ve kerestecilerle değirmen sahipleri de imalatçılara dahil edilebilir. Biçki ve keresteciler yanlarında ücretli işçi ve usta çalıştırırlar. Keresteyi doğrudan doğruya orman işletmelerinden, metreküpü 300 liraya alıp 700 ilâ 1000 liraya satarlar. Sungurlu'da 6 biçkici ve keresteci vardır, bazıları apartman ve han sahibidir.

Değirmen sahiplerine gelince, bunların içinde durumu hem oldukça iyi olanlar vardır(bunlar motor değirmeni sahibidir), hem de gittikçe kötüleşen vardır (bunlar su değirmeni sahibidir). Motor sahipleri mazot ve parça pahalılığından yakınırlar. Ayrıca her ikisi de un fabrikalarının tehdidi altındadırlar.

Genel olarak imalatçılar orta burjuvazinin aşağı kesimini meydana getirirler. Bunların pek azının durumu iyidir. Az miktarda kredi alabilirler. Çoğunluğunun menfaati bugün devrimden yanadır. Aynı zamanda devrimden korkarlar.

B) TEKELCİ OLMAYAN FABRİKA SAHİPLERİ VE DİĞER KÜÇÜK PATRONLAR: Un ve ekmek fabrikası sahipleri, tuğla ve kiremit fabrikaları sahipleri, küçük inşaat müteahhitleri bu gruba girerler. Bunlar imalatçılara kıyasla daha varlıklılardır. Orta burjuvazinin orta ve üst kesmine dahildirler. Buralarda çalışan işçiler dağınık ve az olduğu için insafsızca sömürülürler fakat bu küçük fabrika sahipleri ve müteahhitleri kendileri de belli ölçüde emperyalist tekellerin ve büyük sermayenin tehdidi altındadır.

C) ORTA TİCARET BURJUVAZİSİ: Bunlar genellikle Ankara, İstanbul, İzmir, Samsun... gibi büyük şehirlerdeki toptancılardan mal alır, çok kere perakende bazan da toptan satış yapan tacirlerdir. Bunlar daha önce de belirttiğimiz gibi genellikle yukarı-orta ve zengin köylüler arasından zanaatkârların üst kesimi arasından çıkmışlardır. Bir kısmı da öteden beri ticaretle meşgul olanlardır. Bir çoğu kısa zamanda ticari vurgunculuk, yüksek kârlarla veresiyecilik ve faizcilik sayesinde zenginleşmişlerdir. Bunların daha ufak bir kesimi emperyalist tekellerin ve büyük tekelci işletmelerin bayiliğini, temsilciliğini alarak onların bir parçası bir uzantısı haline gelmişlerdir. Orta ticaret burjuvazisi, çoğunluğu itibariyle orta burjuvazinin yukarı kesimine dahildir. Ancak küçük bir azınlığı bunun dışındadır. Bunların durumu zengin köylülerin yukarı kesiminin durumuna benzemektedir. Cüzdanlarının kabarması geniş köylü kitlelerinin sefaleti ve zanaatkâr imalatçıların silinmesi pahasına olmaktadır. İratçılar genellikle bunların arasından çıkmaktadır. Hanı, hamamı, oteli, apartmanı vs. olanlar genellikle bunlardır. Demir tacirleri, elektrik malzemesi tacirleri, inşaat malzemesi ve tarım aletleri tacirleri, çimento, bakır, mutfak eşyası tacirleri; manifaturacılar; cam, dikiş makinası, karyola, somya, halı, mobilya tacirleri; buzdolabı, ipragaz, elektrik süpürgesi, çelik masa,

çamaşır makinası, demir soba tacirleri; tiftik ve yün tacirleri, hazır ayakkabı satıcılarının bir kısmı, toptancı bakkallar, tuhafiyeciler, yumurta tacirlerinin bir kısmı, toptan şeker tacirleri, zahireciler, tüccar terzilerin bir kısmı, müteahhitlerin ve celeplerin bir kısmı bazı lokanta sahipleri, otobüs sahipleri, sarraflar, eczahane sahipleri, sinema, han, hamam işletenlerin bir kısmı, bazı kırtasi-yeciler, av tüfekleri satıcıları, nakliye şirketleri, kömür tacirleri... orta ticaret burjuvasine dahildirler.

Demir Tacirleri (Hırdavatçılar): 1967 yılında Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 40 civarındadır... Sungurlu'da 4 tanedirler. Bunlar demir ve saçtan başka tarım aletleri, elektrik malzemeleri, inşaat malzemeleri de satarlar. Bunlar, demircileri, tenekecileri, çilingirleri, tarım aletleri ve inşaat malzemesi imalatçılarını perişan ettiler.Durumları zengin köylülerin yukarı kesimleri gibidir. İstanbul'dan toptancılardan alıp perakende satarlar. Yüzbin liradan az sermayesi olan hemen hemen yoktur. Kısmen veresiye verirler.

Bakır Tacirleri: Hazır bakırla birlikte alüminyüm kap ve mutfak eşyaları da satarlar. Sungurlu'da dört kişidir. Kendilerinin kalaycılarıda vardır. Bazıları bakır kapların kalın yerlerine demir sokarak ağırlaştırır. Bunlar Sungurlu'da dövme bakır yapan zanaatçıları iflasa sürüklemişlerdir.(Çorum'da dövme bakır imalatının yaygın olduğunu daha önce belirttik.) Giderek sayıları artabilir. Çorum'dan ve başka yerlerden toptan alıp perakende satarlar.

Manifaturacılar: 1967 yılında Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 162'dir. Sungurlu'da ticaretle uğraşanlar içinde durumu en iyi olanlardır. İstanbul'dan büyük toptancılardan alıp köylülere , terzilere ve diğer esnafa satarlar. En küçüğü yüzbin lira ile işe başlar. Sungurlu'da sayıları otuz kırk kadardır. İçlerinde beş altı tanesi milyonerdir. Köylülere en çok bunlar veresiye verirler!(Harman sonu veresiyesi). Yüzde yüze yakın kâr elde ederler. İhtiyacı olanlara, motor, katır alan köylülere %5-10 faizle borç verirler. Büyük çoğunluğu zenginleşmektedir. İçlerinde hamam, apartman sahibi olanlar, Ankara ve İs-

tanbull'da evleri ve daireleri olanlar kasabada toprağı olanlar oldukça fazladır. Bir kısmının özel arabası vardır. Çoğu hacı, hocadır. Birbirlerine imza vererek istedikleri kadar kredi alabilirler. Buna ticari kredi denir ve karşılığında malları ipotek edilmez. Çoğunluğu itibariyle orta burjuvazinin yukarı kesimine girerler. Sungurlu'da cam ve dikiş makinası ticaretini de bunlar yapar. İçlerinde demir soba ve ipragaz satanlar da vardır . Çorum'da sırf cam satan cam tacirleri de vardır.

Karyola, Somya, Halı ve Mobilya Tacirleri: 1967 yılında Çorum ticaret odasında sekiz halı taciri, iki mobilya taciri kayıtlıdır. Bugün Sungurlu'da bütün bunların ticaretini aynı kişiler yapıyor. Sayıları beş altı civarındadır. İmalatçıları silip süpürmüşler, doğramacıların durumunu sarsmışlardır. İstanbul'dan, Kayseri'den, Niğde'den, İskilip'ten... toptancılardan ve kısmen de üretcilerden alıp doğrudan köylülere, memurlara, esnafa satıyorlar. Ayrıca koltuk, sandık, konsul, gardrop, yastık, kilim, sandalya vb. de satıyorlar. Bunlar özellikle düğün yapanlara harman sonuna veresiye verirler. Veresiye için normal kârdan hariç en az %20 kâr koyarlar. Çok kredi alıyorlar.

Buzdolabı, elektrik süpürgesi, ipragaz, çelik masa, çamaşır makinası, bütangaz fırınları satıcıları: Bunlar Çorum'un en zenginleri arasındadır. Çorum'da elektrik malzemesi, motosiklet, bisiklet, triportör (üç tekerlekli motorlu vasıta) satarlar ve milangaz, ipragaz bayilikleri de yaparlar. Sayıları 10 civarındadır. Sungurlu'da buzdolabı satan 3 kişi diğerlerini satan 6-7 kişi vardır. Bazıları ayda 1000 lira verip hesap defteri tuttururlar. Malı İstanbul'dan temsilciliklerden alırlar. Çoğunlukla taksitle satarlar ve büyük kârlar ederler.

Toptancı bakkallar: Bunlar köy bakkallarına ve kısmen de şehir ve kasabalardaki daha küçük şehir bakkallarına toptan satış ve ayrıca perakende satış yaparlar. Sungurlu'da toptancı bakkal iki tanedir. Çorum'da toptancı bakkal daha fazladır. Sermayeleri yarım milyon ile bir milyon arasındadır. Bunlar haşhaş ve mermi kaçakçılığı da yaparlar. Veresiyecilik pek yaygın değildir. Daha küçük bakkalların içinde, hamamı ve 7-8 kamyonu olanlar var-

dır.

Hazır ayakkabı satıcıları: Sungurlu'da 7 tanedir. Dikici ve kunduracıları ve lastik ayakkabı imalatçılarını zor duruma düşürmüşlerdir. Samsun'dan, İskilip'ten, İstanbul'dan toptancılardan alır, perakende satarlar.

Tuhafiyeciler: Üç beş yıl içinde ortaya çıktılar. Sayıları artmaktadır. Bazıları manifatura ve birlikte yürüyor. Genellikle iyi kredi alırlar. Veresiye pek yaygın değildir.

Toptan Şeker Tacirleri: 1967'de Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 8'dir. Sungurlu'da 1 tanedir. Onun durumu üzerinde ileride duracağız. Çorum'da toptan şeker ticaretini toptancı bakkallar yürütür.

Tüccar terziler: Bunların durumu tüccar hazır elbisecilerden daha iyidir. İstanbul'dan kumaş ve malzeme getirirler. Elbise diktikten başka kumaş ve malzeme de satarlar. Bunlardan Sungurlu ve Alaca'da yoktur. Çorum'da vardır.

Zahireciler: 1967'de Çorum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 126'sı özel 2'si tüzel olmak üzere 128'dir. Bugün Sungurlu'da zahirecilerin sayısı 25-30 civarındadır. Zahireciler genellikle zengin köylüler arasından çıkar. Ençok buğday daha sonra arpa, nohut, mercimek alır satarlar. Köylülerden topladıkları zahireyi Yayla ve Nuh makarna fabrikalarına ve un fabrikalarına verirler. Bazı zahirecilerin pazardan zahire toplayan adamları vardır. Bunlar önce telefonla makarna ve un fabrikalarıyla anlaşırlar, ne kadar buğdaya ihtiyaçları olduğunu ve kaç liradan alacaklarını öğrenirler; sonra kendi aralarında köylülerin pazara getirdiği buğdaya en çok kaç lira ödeyeceklerini kararlaştırırlar. Geç vakitlere kadar bekleyen köylü çaresiz kalıp bunların istediği fiatı kabul eder. Zaten daha fazla beklese fazladan kazanacağı parayı belediyeye yer ücreti olarak ödemek zorunda kalacaktır. Toprak Mahsulleri Ofisi genellikle tüccarlardan daha ucuza satın aldığı için zahiresini pazara getiren köylü, tüccara satmak zorundadır. Yoksul ve aşağı orta halli köylülerin satın aldığı zahire, tüccarların satın aldığı zahireye nis-

betle azdır.

Eskiden köylüler zahirelerini teneke veya çinik hesabıyla satarlardı. 5-6 yıldır onun yerini kantar hesabı aldı. Köylüler kantar hesabına uzun zaman alışamadılar, bir çok kere vurguncu tüccarlar tarafından aldatıldılar. Hâlâ da aldatılıyorlar, çünkü tüccar satın aldığı zahireyi kendi kantarcısına tarttırıyor, kantarlar ise mutlaka hileli oluyor ve tüccar her kantarda 20-30 kilo çalıyor.

Sungurlu'da zahirecinin en küçüğünün 50 bin lira sermayesi var. İçlerinde yarım milyon lira sermayesi olanlar da var. Çorum'da bazıları un fabrikasına ve birkaç kamyona sahip.

Zahireciler büyük krediler alırlar. İçlerinde çiftçilik edenler de vardır. Bazılarının köylerinde toprağı vardır. Sayıları artmaktadır.

İnşaat Müteahhitlerinin Bazıları: Bunlar ikinci, üçüncü dereceden müteahhitlerdir. Büyük müteahhitlerin işlerinin bir parçasını, devlet işlerini ve küçük inşaat işlerini alırlar. Özellikle devlet işlerinde palazlanırlar. Müteahhitlerin sermayeleri büyüdükçe vurgunları da büyür. İnşaat işçilerini insafsızca sömürürler ve bu soygundan bir çok müteahhit, sermayelerinin büyüklüğüne göre pay alır. Aynı zamanda bu kârları paylaşma konusunda büyük müteaahitlerle küçükler arasında çelişme vardır ve daima küçükler büyüklerin tehdidi altındadır.

Müteahhitler, genellikle mühendislerden ve fen memurlarından olurlar. Sungurlu'da palazlanmış iki üç müteahhit vardır. Bunlardan biri Sungurlu özel idare binasının ihalesini 650.000 liraya alıp 90 günde 500.000 liraya mal etmiştir. Müteahhitler çimentoyu Çorum'daki fabrikadan, demiri Karabük'ten alırlar. Esas itibariyle inşaat işçiliği yapan yoksul köylüleri sömürürler.

Çeleplerin Bazıları: Sungurlu'da çelep sayısı 20-25 tanedir. Köylerden hayvan toplayıp getirenlere çelikçi denir. Köyler pazara açılmaya başladığındanberi bunların sayısı azalmıştır. Çelepler hayvanı köylülerden, çelikçilerden ve besicilerden alırlar. En çok Et-Balık Kurumuna sonra kasaplara satarlar. Bir kısmı besi de yapar. Besi için gereken yemi yem tacirlerinden, Tarım

Kredi Kooperatiflerinden alırlar, fabrikalardan küspe getirirler. Çeleplerin bir kısmı orta burjuvazinin aşağı kesimine, hatta küçük burjuvaziye dahildir. Bir kısmı ise orta burjuvazinin üst kesimine girer. Mesela Sungurlu'da çeleplerin içinde 100-200 hayvan satın alan vardır. Bazılarının çobanları ve bakımcıları vardır. Banka kredisini çok alırlar (en az alan 5.000 lira, normal alan 15.000 lira). Kısmen veresiyecilik yaparlar, sayıları çoğalmaktadır.

Çimento Tacirleri: 1967'de Çorum Ticaret Odası'na kayıtlı olanların sayısı 35'dir. Şimdi çoğalmıştır. Bunların hemen hepsi zengindir. Fabrikadan 730 kuruşa alıp açıktan karaborsa yapar ve 12.5 liraya satarlar. İnşaat sahiplerine ve diğer ihtiyaç sahiplerine bazen çimento fabrikasının kapısında devrederler. İstifçilik yaparlar. Sungurlu'da çimendo satışını ticaret odası, belediye, ve çimento fabrikası hissedarı olan bir kişi yapıyor. Kömür tacirleri de bunlara benzer. (Kömürün tonunu 80-90 liraya alıp, 200-220 liraya satarlar.)

Otobüs Sahipleri: Genellikle zengin köylüler arasından palazalananlar otobüs sahibi olmuşlardır. Otobüslerden çoğu birkaç kişinin ortak malıdır. Bunlar Çorum, Alaca ve Sungurlu'da iki üç yazıhanede toplanmışlardır. Birbirleriyle sıkı rekabet halindedirler. Her yazıhanenin silahlı fedaileri vardır . Aralarında ölüme kadar varan çatışmalar olmuştur. Alaca'da Cem yazıhanesine bağlı otobüsler alevilere, Hattuşaş yazıhanesine bağlı otobüsler sünnilere aittir. Hatuşaş sahipleri, Alaca'nın en zenginleri olup, çoğu hacı hocadır ve gericiliğin başını çekmektedirler. Cem yazıhanesi hem alevilerin karargahı, hem de TİP ilçe teşkilatı durumundadır. Yazıhaneler bir iki kişinindir. Bunlar otobüs sahiplerinden yüzde on alırlar. Ayrıca simsar çalıştırırlar.

Sarraflar: 1967'de Çorum Ticaret Odasına kayıtlı olanların sayısı yedidir. Bugün sadece Sungurlu'dakilerin sayısı sekizdir. Yüzük, tepelik imal ederler, saat satarlar. Malı İstanbul'dan büyük sarraflardan getirirler. Sungurlu'da birinin sermayesi milyonu aşkındır, diğerlerinin sermayesi yüzbin ila beşyüzbin arasındadır.Yanlarında 25-30 lira haftalıkla kalfa çalıştıranlar vardır.

Bazıları toprak ve apartman sahibidir.

Eczahane Sahipleri: 1967'de Çorum Ticaret Odası'na kayıtlı olanların sayısı 5'dir. Şimdi artmıştır. Sungurlu'da 3 tanedir. Hepsinin durumu da iyidir. Özel arabaları vardır. Yanlarında ikişer kalfa ve çırak çalıştırırlar. İlaçları ecza depolarından alır, parasını sattıktan sonra öderler. İçlerinde ecza deposu sahibi yoktur.

Lokanta Sahipleri: 1967 yılında Çorum Esnaf Dernekleri Birliğine bağlı olanların sayısı 89'dur. Bugün daha fazladır. Sungurlu'da on civarındadır. Yanlarında 4-5 tane usta işçi ve garson çalıştırırlar. Çoğu icarcıdır. İki tanesi besi yapıyor. Lokantacıların durumları zengin köylüler gibi veya daha iyidir. Kendileri de çalışır. Çorum'da büyük lokantalarda, lokanta sahipleri çalışmaz. Sayıları çoğalıyor.

Çiftçiler: Şehir ve kasabalardaki çiftçiler de köylerdeki gibi yoksul, orta ve zengin olmak üzere ayrılırlar. Yoksullar daha azdır. Kasabalarda çiftçilik yapanların mülkleri genellikle geniştir. Mesela Sungurlu'da 200 dönümden fazla toprağı olan birçok çiftçi vardır. Bunlardan sekiz tanesinin toprağı 500 ilâ 1000 dönüm arasındadır. Çorum'da çiftçilerden biri milyonerdir.. (Çöp Üsük'ün Hasan)

Sinema, Otel, Han, Hamam İşletenler: Bunların hemen hepsi de zengindir. Çorum'da iki sinemaya sahip olan birisi milyonerdir ve gericilerin başını çekmektedir. Bunlar genellikle başka işlerin yanısıra bu işle de meşgul olurlar.

7-BÜYÜK BURJUVAZİ

Çorum, Alaca , Sungurlu gibi küçük şehir ve kasabalarda genellikle büyük burjuvazinin kendisi değil, dalları ve kolları bulunur: Banka ve sigorta şubeleri, bayilikler , temsilcilikler, bölgenin özelliğine göre değişen çeşitli işletmeler, devlete ait işletmeler, satış mağazaları, vs...

Türkiye'de büyük sermaye tekelleşmiştir ve «devlet cihazı tekellerin tabiiyetine girmiştir.» Öte yandan Türkiye'de büyük burjuvazi işbirlikçi karakter taşır, çünkü emparyalist tekellerin, yani emperyalist ülkelerin kapitalistlerine hizmet eden ve bunlar tarafından desteklenen bir sınıftır.

Çorum, Alaca ve Sungurlu'da emperyalist tekellerin ve büyük burjuvaziye ait işletmelerin dalları ve kolları şunlardır: Oto, kamyon ve traktör temsilcilikleri, akaryakıt(mazot, benzin, gaz) bayilikleri, çeşitli bağlı işletmeler, kooperatifler, sigorta şirketleri, çimento fabrikası, linyit işletmeleri vs.

Emperyalist tekellerin ve büyük burjuvaziye ait işletmelerin dalları ve kolları çoğu kere orta burjuvazinin üst kesimleri ile (özellikle ticaret burjuvazisiyle) birleşmiş durumdadır. Temsilcilikler, bayilikler onlara verilmiştir. Sungurlu'daki durumu gözden geçirelim:

Fiat traktörü Sungurlu Temsilciliğini Tarım Kredi Koopeartifi ve **Şeref Köylü** isimli biri yapmaktadır. Şeref Köylü zengin biridir. Traktörü İstanbul temsilciliğinden alıyor ve her traktörden en az beş bin lira kazanıyor. TKK traktörü Ziraî Donatım'dan alıyor. Ayrıca traktör lastiği, gübre, tohum, yem ve tarım aletleri satıyor.

MAN, BMC, Dodge, Ford... oto kamyon temsilciğini Sugurlu'nun milyonerlerinden biri olan **Evliya** yapmaktadır. Bu adam 88.000 lira vergi veriyor. Eskiden beri tüccar. CHP döneminde gazyağı bayii imiş. Ayrıca lokantası var ve İstanbul'a toptancılara ve ihracatçılara kamyon dolusu tilki, tavşan, kurt derileri, tiftik, yapağı, çekirdek alıp gönderir. Tarım aletleri ve oto lastiği satar. (Zaten TKK, Şeref Köylü ve Evliya'lardan başka oto lastiği satan yoktur.) Kesme şeker bayiidir. Bütün bakkalara, şekercilere, kahvecilere şekeri o satar. Petrol Ofisi mazot ve gaz bayiidir. Traktör, kamyonet, otobüs ve değirmen sahiplerine mazot ve gazı o satar. Petrol Ofisi benzin satış istasyonu vardır.

Shell mazot bayii Sungurlu'nun diğer bir milyoneri olan **Uzarlar**'dır. Bunlar ayrıca, oto parçası, buzdolabı, çamaşır ma-

kinası, ipragaz vs.. satarlar. Uzarlar'ın Shell benzin satış istasyonu vardır. Lokanta ve bakkaliyeleri vardı, bakkaliyeyi dağıttılar.

Daha önce sözünü ettiğimiz ikibin dönüm toprak sahibi ve AP ilçe başkanı **Hacı Nuri**, şimdi bir de TP benzin satış istasyonu kurmuştur.

Sungurlu'nun milyonerlerinden olan manifaturacı **Ulusallar**'ın şimdi bir de BP benzin satış istasyonları vardır.

Sungurlu-Çorum yolu üzerindeki Mobil Benzinliği Ulusoy firmasına, Shell benzinliği zengin bir köylüye aittir.

Öte yandan, banka kredilerinin büyük çoğunluğunu zengin köylülerin ve şehir orta burjuvazisinin üst kesimleri, özellikle tacirler (manifaturacılar, zahireciler, hırdavatçılar, tuhafiyeciler, halıcı ve mobilyacılar, çimento ve kömür tacirleri, sebze komisyoncuları, yedek parça, buzdolabı, çamaşır makinası, vs. satıcıları) alırlar. Bunların önemli bir kısmı daha önce de belirttiğimiz gibi veresiyecilik, faizcilik, tefecilik de yaparlar.

Devlet dairelerinde en itibarlı ve nüfuzlu kişiler bunlardır. Bunlar arasından adamını bulamayan köylülerin işleri imkanı yok yürümez. Gerici partilerin önemli mevkileri, belediye reislikleri vs. bunlara aittir. Milletvekili adayları ya bunlardır, ya bunların tasvip ettiği kişilerdir. Bunlar, emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin taşradaki dayanaklardır.

8-TEFECİLER, FAİZCİLER, VERESİYECİLER, İSTİFÇİ KARABORSACILAR, KOMİSYONCULAR

Bunlar asalak takımıdır.

A)TEFECİLER: Tefeciler deyince, genellikle sıkıntıya düşen üreticilere borç para varip, karşılığında üreticilerin ürününe yok pahasına el koyan ticaret erbabı anlaşılır. Alaca ve Sungurlu

bölgesinde üzerinde tefecilik yapılacak ürün pek olmadığı için (fındık, süt, tütün, ayçiçeği vs. gibi) tefeciliğin bu şekli pek görülmez. En çok yetişen ürün buğdaydır. Buğday üzerinde, böyle bir şey olup olmadığını araştırdık, olmadığını söylediler. Daha sonra en çok satılan ürünler üzüm, pancar tohumu ve sulak yerlerde yetişen patates, soğan, fasulye vs. dir. Bunları (pancar tohumu hariç) pazarda tüccar veya tüketici alır. Yani borca karşılık elkoyma olayı yoktur, varsa bile önemsizdir.

B) FAİZCİLER: Faizciler ihtiyacı olan kişilere yüksek faizlerle borç verirler. Aylık %5-6 bazen %10. Borç senedine, alman para değil, ödenme süresinin sonunda faiziyle birlikteki tutarı yazılır. Karşılığında, borçlunun, tarlası veya başka bir mülkü ipotek edilir. Alaca ve Sungurlu çevresinde yaygın olan budur. Bu da bir nevi tefeciliktir.

Kimler faizcilik yapar? Birincisi, bu işi meslek edinmiş olan kimseler yapar. Bunlar çeşitli şekillerde biriktirdikleri paralarını faize vererek havadan binlerce lira sağlarlar. Bunların içinde üçbeşbin lirası olanlar bulunduğu gibi, bir kaç yüzbin lirası olanlar da vardır. Bunlar hem köylerde, hem de şehir ve kasabalarda bulunur. Mesela Sungurlu'da bir arzuhalci bir işsiz ve toprak sahibi açıktan açığa faizcilik yapmaktadır. Borcunu ödeyemiyen borçlu, ipotek ettirdiği evini, toprağını kaybetmektedir.

İkincisi, faizciliği başka mesleğin yanısıra yapanlar vardır. Bunlar, köylerde çoğunlukla yukarı orta halli köylüler ve zengin köylülerdir. (Özellikle zengin köylülerin üst kesimleri) Şehir ve kasabalarda, küçük ve orta tacirler çeşitli ölçülerde faizciliğe bulaşmışlardır. Faizcilerin içinde, dediğimiz gibi az parası olanlar da vardır. Bunlar faize çok para veremezler ve faizle geçimlerini ancak temin edebilirler. Bunlar evlerini kiraya verir gibi, paralarını faize verirler. Halkı asıl soyanlar büyük faizcilerdir. Bunlar bir kişiye 10.000, 20.000 lira gibi büyük miktarda para verir ve çok yüksek faiz alırlar.

Faizciliğin başka şekilleri de vardır. Biri, « **para faizsiz, tarla icarsız**» diye bilinen şekli. Borç veren faiz almaz, buna karşılık

borçlunun toprağını işler ve ürününü kaldırır. Ta ki borç ödeninceye kadar.

Bir başkası «para faizsiz, ev icarsız» diye bilinen şekil. Ev sahibi, kiracıdan belli bir miktar para alır, bu parayı işletir. Kiracı çıktıktan sonra parasını geri verir.

C) **VERESİYECİLER:** Veresiyeciler, sattıkları malın parasını sonradan alırlar, fakat malın fiatını peşin fiatına nispetle büyük ölçüde arttırırlar. Bazen 2-3 misli arttığı olur. En çok veresiyecilik yapanlar manifaturacılar, halı, mobilya, karyola, kilim tacirleri, tuhafiyeciler, buzdolabı, çamaşır makinası, elektrik süpürgesi, ipragaz, mobil gaz, radyo, pikap vs. satıcılarıdır. Küçük bakkallar, kasaplar vs. arasında da veresiyecilik vardır, fakat bunların ki diğerlerinin yanında önem taşımaz. En çok veresiye ve taksitle alanlar ise köylülerdir. (Harman veresiyesi, pancar veresiyesi).

D)**İSTİFÇİ VE KARABORSACILAR:** Çimento, demir, bazı yiyecek maddeleri... tacirleri, sattıkları malın fiyatının artacağını tahmin ettikleri zaman, malın satışın durdurur ve istif ederler. Malın fiyatı arttığı zaman piyasaya sürerler ve büyük vurgun vururlar. Bunun yükünü de en çok şehir ve köy yoksulları, orta köylüler ve şehir küçük burjuvazisi çeker. Sigara gibi ufak şeyler satan küçük karaborsacılar da vardır. Diğerlerinin yanında bunlarınki pek önem taşımaz.

E) **KOMİSYONCULAR:** Nakliyecilikte, emlak ve hayvan alım satımında, sebze ve meyva alım satımında, yaygındır. Bunların içinde en çok vurgun vuranlar Çorum Hali'ndeki sebze komisyoncularıdır.

ÖZETLEYELİM

1-1950'lerden itibaren önce şehir ve kasabalar, sonra da köyler hızla ticaretin içine girdiler. Emperyalist tekellerin ve büyük sermaye sahiplerinin mamülleri şehir ve kasabaların pazarlarını istila etti. Tarımın, ticaret alanına girmesi ile, köylülerin, zengin ve yoksul köylüler olarak bölünmeleri hızlandı, ve bu bölünme hâlâ devam ediyor. Zengin köylülerin özellikle üst kesimleri, ticarete, arsa spekülasyonuna, tefeciliğe de el atarak sermayelerini arttırmaya başladılar. Bunlar emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin köylük alanlardaki dayanağı oldu.

2-Şehir ve kasabalarda el zanaatları ve imalatçılık can çekişirken, emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin mamullerine dayanan ticaret alabiliğine yayıldı ve gelişti. Ticarete atılan zengin köylüler ve zanaatkârların üst kesimleri ile eski ticaret erbabının bir kısmı vurguncu ticaret kârları ile, %100 kârlar sağlayan veresiyecilikle, faizcilikle, istifçilikle, bankaların kredi vs. desteği ile zenginleştiler. Orta burjuvazinin üst kesimini meydana getiren tacirler, emperyalist tekellerle ve büyük sermaye sahipleriyle bayilikler ve temsilcilikler vasıtasıyla sarmaş dolaş oldular ve bu süreç hâlâ devam ediyor. Bunlar da emperyalizmin ve büyük sermaye sahiplerinin şehir ve kasabalardaki dayanağı oldular.

3-Bütün bunlar küçük üretici kitlelerin, köylülerin ve şehir küçük burjuvazisinin geniş kesimlerinin iflasa , sefalete, açlığa, sürüklenmeleri ve mülklerinden edilmeleri pahasına olmuştur ve olmaktadır. Hatta orta burjuvazinin bir kesimi de (özellikle imalatçılar) gittikçe yoksullaşmaktadır. Bütün bu sınıflar ve zümreler ise başını işçi sınıfının çektiği demokratik halk devriminin şehir, kasaba ve köylerdeki dayanağıdır.

İBRAHİM KAYPAKKAYA'NIN TÜRK SOLU'NDA ÇIKAN YAZILARI

★ **Ölçü Seçimler Değil Güçlenen Milli Demokratik Mücadelemizdir**
28 Ekim 1969 Türk Solu s.102

★ **Işçi-Köylü Ittifakını Sağlam Bağlarla Kuralım Ve Türkiye Çapında Yaygınlaştıralım**
25 Kasım 1969 Türk Solu s. 106

★ **«Bağımsızlık Savaşından Dönülmez»**

★ **Işçi-Köylü Hareketleri Milli Demokratik Mücadelemizin Ekseni Olmak Yolundadır**
2 Aralık 1969 Türk Solu s. 107

ÖLÇÜ SEÇİMLER DEĞİL GÜÇLENEN MİLLİ DEMOKRATİK MÜCADELEDİR

I

Seçim sonuçları, sağcı basında «Zafer» diye kutlanırken, bazı sosyalizan dergilerde de, «hezimet», «büyük bir yenilgi» olarak değerlendirilmiştir. Ve sağcı basın ile sosyalizan dergilerimiz belki de farkında olmadan, aynı ölçüyü kullanmışlardır değerlendirmede: Oylardaki ve milletvekili sayısındaki azalma ya da çoğalma. Bu nokta üzerinde durulmalıdır. Ayrıca «yenilgi», «hezimet» çığlıklarının arkasında yatan politik hesaplar üzerinde de durulmalıdır. Çünkü bu sosyalizan dergiler, belli bir ölçüde de olsa, henÜz yeterli ideolojik olgunluğa erişememiş fakat samimi insanlar üzerinde hâlâ etki sahibidirler ve onların kafasında yanlış bir bilincin iyice yerleşmesine, kök salmasına sebep olmaktadırlar.

II

Bu dergilerden birinin seçim sonrası sayısının kapağında şöyle yazılıdır: «TİP'in oylarında % 37 DÜŞÜŞ/ HEZİMET SOLUN DEĞİL SOLDAN SAPANLARINDIR» Yine aynı sayının başyazısında, «Asıl üzerinde durulması gereken nokta, TİP'in 12 Ekim seçimlerinde uğradığı hezimettir.» denilmektedir. Önce buradaki «hezimet» anlayışı üzerinde duralım. TİP, «12 Ekim seçimlerinde» «hezimete uğramıştır» Neden? Çünkü "oylarında %37 düşüş» olmuştur. Yani «hezimetten» anlaşılan "oylardaki düşüş»tür. Sahte Aren muhalefetinin sözcülüğünü yapan bir dergide de «büyük bir yenilgi», «beklenmeyen, tarihin akışına

ters düşen bir olay» olarak değerlendirilmiştir oy kaybı. Bu değerlendirmelerle, gerici parlamentarizme tapan oportünizm, kendini teşhir etmiştir. Çünkü gerçek devrimci, burjuva anlamda bile demokrasinin bulunmadığı bir ülkede, sadece oylardaki düşüşe bakarak «ahkâm» çıkartmaz; gerçek devrimci, devrimci mücadelenin bütün cephelerine bakar; toplumun içinde bulunduğu aşamayı ve bu aşamadaki ilerici güçlerle, gerici ve tutucu güçleri doğru olarak değerlendirir ve bu güçler arasındaki kuvvet ilişkisine bakar; seçimlerin gerçek kuvvet ilişkisini yansıtıp yansıtmadığına bakar; halkın aktif mücadelesinin bilinçlenmede ve örgütlenmede ulaştığı boyutlara bakar.

Genel oy nedir? Sosyalistler için neyi ifade eder? Lenin bir kitabında Engels'ten aktarma yaparak der ki: «Genel oy,«işçi sınıfının olgunluğunun ölçütüdür. Bu günün devletinde başka bir şey olamaz ve olmayacaktır.» Kautsky, bu önerinin burjuvazi tarafından kabul edilebilecek ilk kısmındaki nokta üzerinde geviş getiriyor. Ama dönek Kautsky, altı çizili ve burjuvazinin kabul edemiyeceği ikinci kısmı sessizce geçiştiriveriyor.»

Engels'in sözü, burjuva demokrasisinin var olduğu ülkeler için söylenmiştir. Yani genel oy, en azından burjuva demokrasilerinde «işçi sınıfının olgunluğunun ölçütü olabilir». Böyle olduğu halde, Lenin, «burjuvazi tarafından kabul edilebilecek» bu söz üzerinde «geviş getirdiği» ve «altı çizili ve burjuvazinin kabul edemiyeceği ikinci kısmı sessizce geçiştirdiği» için Kautsky'yi suçlamaktadır. Türkiye gibi burjuva anlamda bile demokrasinin bulunmadığı, emperyalizmin kabul ettirdiği «Filipin tipi Demokrasi»nin yürürlükte olduğu bir ülkede; genel oy, sadece ve sadece işbirlikçileri ve feodal artıkları sandıktan çıkarmaya yararken, «işçi sınıfının» ve diğer millî sınıfların «olgunluğunun ölçütü » bile olamazken, durum bu iken, genel oyu tek ölçü kabul edenlere, Lenin ne derdi bilemiyoruz ama, biz, «gerici parlamentarizme tapan küçük burjuva dar kafalılar» diyeceğiz. Oy sayısındaki gerilemeyi devrimci mücadele için «hezimet», «yenilgi» saymak, buna karşılık, Türkiye'nin öl-

çüsünde gelişen ve güçlenen gerçek devrimci mücadeleyi, Türkiye'nin son bir yılına damgasını basan ve emperyalizmi ve uşaklarını yer yer gerileten mücadeleyi, demokratik köylü hareketlerini, iktisadi ve demokratik haklar için işçilerin verdikleri döğüşü, devrimci gençlik hareketlerini, işçi köylü ve gençliğin, devrimci mücadelede kazandığı tecrübeleri hiç görmemek, hiç dikkate almamak! «Küçük burjuva darkafalılığı» değilse nedir bu?

III

Burada bizim üzerinde durduğumuz nokta, «başarıyı» ve «hezimeti», «oy»ların «yükseliş» ve «düşüş»ünde gören anlayıştır. Aybar ekibi «sol»dan daha çok «saparak» ağalara daha çok yaslanarak «oy»larında bir yükselme sağlıyabilseydi-ki mümkündür- sözünü ettiğimiz sosyalizan dergiler bunu «başarı» sayacaklardı. Nitekim Aybar aynı çizgi üzerinde iken ve henüz devrimci işçi, köyü, gençlik hareketleri bugünkü seviyesinin çok daha gerilerinde iken, TİP'in 1968 seçimlerinde aldığı oylara bakılarak «seçimin kesin sonucu: Türkiye Sol'a kayıyor» diye başlıklar atılmıştır ve TİP'in oylarındaki bir miktar artış «sol»un başarısı sayılmıştır.(unun tersi de olmaktadır. Türkiye'nin şartlarını bilimsel sosyalizmin ışığı altında tahlil ederek, bu şartlara uygun düşen doğru mücadeleyi yürüten proleter devrimcilerinin bağımsız adaylarının aldıkları «oy»lara bakılarak, sonuç «fiyasko» olarak damgalanmıştır. Sözü geçen dergi, bu konuda şöyle yazmaktadır: «Seçim sonuçlarının ortaya koyduğu bir gerçek de, MDD tezi etrafında birleşenlerin TİP adayları karşısında bazı şehirlerde büyük iddialarla ortaya çıkardıkları «Bağımsız sosyalist» adaylarıyla **hiç bir varlık gösterememeleri** ve sadece **bölücü** olmalarıdır. Malatya'da aday gösterip sonradan geri almanın **sosyalist oyları düşürmekten** ve **bölmekten** başka hiç bir yararlı yanı olmamıştır. Aydın'da ise Hüseyin Kaya'nın diğer bağımsızlarla birlikte aldığı oy toplamı 1010'dan öte geçememiştir. En büyük **zarar** ise Kars'ta gö-

rülmüştür. Son anda MDD cilere transfer eden «Bağımsız sosyalist» aday Adil Kurtel büyük iddialarına rağmen 2678 oy alabilmiştir. Üstelik, bu adaylık 13.003 oy alan Naci Kutlay'm binden az bir oy farkıyla milletvekili olmasını engellemekten başka bir işe yaramamıştır.»

Oportünizme göre, «bağımsız sosyalist» adaylar «hiç bir varlık gösterememişlerdir.» Neden? Çünkü «Hüseyin Kaya'nın diğer bağımsızlarla birlikte aldığı oy toplamı 1010'dan öteye geçememiştir.» Çünkü Adil Kurtel büyük iddialarına rağmen 2678 oy alabilmişir.» «Varlık gösterme»nin ölçüsü de, görüldüğü gibi,yine aynı. Alınan «oy » sayısı. Sözü geçen derginin alay ederek andığı bağımsız sosyalist adayların kitlelerle kurdukları bağlar; doğru devrimci şiarların işçi ve köylülere ulaştırılması; onlarda devrimci bilincin yaratılması; kitle mücadelelerini doğru siyasi hedeflere yönelterek siyasi bilinç düzeyinin yükseltilmesi; millîci güçlerin aktif mücadeleye hazırlanmaları... bu küçük burjuva darkafalılarına göre hiç de « varlık göstermek» değildir. «Varlık göstermek» fazla «oy» devşirmektir. O «varlık göstermeyen» Hüseyin Kaya ki -Aybar oportünizminin bütün baltalama çabalarına rağmen ve sözü geçen dergi henüz Aybar'ın kuyruğundayken- binlerce köylüyle Söke'de Bağımsızlık ve Toprak Mitingleri düzenlemiştir. O «varlık gösteremeyen» Hüseyin Kaya ki, AP toplantısını köylüler ve devrimci gençlerle birlikte, **Toprak ve Bağımsızlık Mitingi** haline getirmiştir... O «sosyalist oyları düşüren ve bölen» Malatya adayı ki, diğer devrimci köylü arkadaşlarıyla birlikte, kırk köyün yüzlerce halkını ayağa kaldırmıştır. O Adil Kurtel ki bugün sosyalizmin emrettiği, doğru devrimci mücadele yolunu benimsediği ve oportünizmin karşısına dikildiği için «MDD cilere transfer» diye hor görülmeye çalışılmaktadır. Eğer Kurtel, oportünizmin kuyruğuna takılsaydı, o zaman «bir işe yarayacaktı».

Proleter devrimcileri değerlendirmelerini «oy» hesapları üzerine bina etmedikleri için, sonucu, «fiyasko» olarak görmemektedirler. Onlar, sosyalizme varmak için zorunlu olan Millî Demokratik Devrimimizin başarısı yolunda, seçimlerin kendilerine verdiği imkanları -yeterince olmasa bile- kullanarak,

«dostun da düşmanın da hesaba katması gereken bir güç » olduklarını ispat etmişlerdir.

IV

Bu telaş nedendir? Oportünizmin bu «panik » havası, «büyük yenilgi», «hezimet» bağırışları nedendir? Devrimci saflarda çözülme, militanların morali üzerinde çöküntü yaratacağı endişesine kapılmadan koyverilen bu yaygaraların, bu küçük burjuva bozgunculuğunun ve yılgınlığının temelinde **gerici parlamentarizme kölelik** anlayışı yattığı gibi; TİP de, artık iyice çökertilen Aybar oportünizmi yerine -özünde onunla aynı olan- kendi küçük burjuva ideolojilerini, hâkim kılma hesabı da yatmaktadır. TİP'in «hezimet»ine, «büyük yenilgi»sine sebep olarak, düne kadar beraber oldukları Aybar'ın «sol»dan, «sosyalizm»den «devrimcilik»ten ve «partinin kuruluş amaçları»ndan «sapma»sının gösterilmesi çabası da bundandır. Nitekim gazetelerde çıkan bir haber bu sözümüzü belgelemiştir.

V

Gelelim «HEZİMET SOLUN DEĞİL SOLDAN SAPANLARINDIR» ifadesinin bir başka yanına: Önce, «sol» burada hangi anlamda kullanılmıştır, bunu eşeleyelim. Sözü geçen dergideki aynı başlıklı yazıyı gözden geçirince şu cümleleri görüyoruz. «TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Partinin asıl dayanağı olan **sanayi işçilerini, diğer devrimci güçleri bir yana bırakmış, sol çizgiden** adamakıllı **saparak** üst yapı kurumlarını esas alan bir populizm içerisinde bütün başarı ve zafer şansını köylerden alacağı blok oylara bağlamıştı». «Bugün sadece Aren değil, Aybar kliğinin özellikle büyük kongreler döneminden beri **sosyalizmden nasıl uzaklaştıklarını, Partiyi kuruluş amaçlarından ve devrimci mücadele çizgisinden nasıl saptırdıklarını** bilen herkes aynı görüştedir.» Zira daha önce TİP'e oy vermek bilincine ulaşmış köylüler, yöneticilerin, dev-

rimcilikten uzaklaşması ve toprak ağalarına yaslanması karşısında bu defa oy kullanmamışlardır.» Burada aynı anlamda kullanılan kavramları sıralayalım: «Sanayi işçilerini, diğer devrimci güçleri bir yana bırakmak», «devrimci mücadele çizgisinden sapmak», «Partiyi kuruluş amaçlarından saptırmak» «devrimcilikten uzaklaşmak». Biraz dikkat edilirse «devrimcilik», «sol» ve «sosyalizm» terimlerinin aynı anlamda kullanıldıkları derhal görülebilir.

Bu nedendir? Sosyalist literatürde farklı anlamları olan «sol», «sosyalizm» ve «devrimcilik» terimleri neden aynı anlamda kullanılmaktadır? Bunun nedeni, «sosyalistlerin» dışındakileri «solcu» ve «devrimci» kabul etmeyen, Türkiye'nin şartlarının yanlış tahlilinden dolayı, sosyalistlerin müttefiki olan diğer devrimci ve solcu güçleri göremeyen oportünizmin, «kapalı kapıcılık» anlayışıdır. Bu noktada bütün oportünist klikler hemfikirdirler. Ne bugün Aybar'a veryansın eden derginin, ne de Aren ve Aybar kliklerinin bu noktada bir anlaşmazlıkları yoktur. Onlar emperyalizme ve uşaklarına karşı bütün millîci güçlerin devrimci birliğinin kurulmasını baltalamakta, bu birliği parçalamakta hemfikirdirler. Onlar, kendilerinden çok daha **devrimci ve solcu** olan Millî Demokratik Mücadeledeki müttefiklerimizi görmemekte, yok saymakta hemfikirdirler.

VI

Biraz da bunların «sosyalizm» anlayışı üzerinde duralım: Bunlara göre «sosyalizmden sapmak» «Partiyi kuruluş amaçlarından saptırmak»tır. O halde «sosyalizm» «Partinin kuruluş amacı»dır. Yine bunlara göre Aybar «büyük kongreler döneminden» önce; «partiyi kurtuluş amaçlarından ve devrimci mücadele çizgisinden saptırmadan» önce, «sosyalist» ve «devrimci»dir. Aren muhalefeti(!) de yanı görüştedir: «Partinin sosyalist niteliğini yitirmesi, bilindiği gibi, evvela başta Aybar olmak üzere bugünkü yönetici kadronun bilimsel sosyalizm teorsîni reddetmeleriyle başlamış»tır. Oysa, herkes bilir ki

«partinin kuruluş amacı»nın bilimsel sosyalizmle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Partiyi kuran 12 sendikacıdan biri polis çıkmış, öbürleri de bilimsel sosyalizmi o günlerde bilmediklerini samimi olarak itiraf etmişlerdir. Aybar'ın daha önceden «sosyalist» ve «devrimci» olduğu, sonradan ve «özellikle büyük kongereler döneminden beri» «sosyalizmden» ve «devrimcilikten » uzaklaştığı iddiasına gelince, bunun en güzel tekzibi Aybar'ın 1946'dan beri yazdık-larını ve söylediklerini derleyen «Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm» kitabıdır. Gerçek, TİP'in başından beri içinde sosyalistleri de barındıran küçük burjuva dönüşümcüsü bir örgüt olarak kaldığıdır. Aybar'ın şahsında temsil edilen küçük burjuva oportünizminin iyice mahkum edilmesinden, «hezimet»e uğra

İŞÇİ-KÖYLÜ İTTİFAKINI SAĞLAM BAĞLARLA KURALIM VE TÜRKİYE ÇAPINDA YAYGINLAŞTIRALIM

Değirmenköy'lülerin toprak mücadelesi yeni bir safhaya giriyor

Saruhan'a bağlı Yeşilköy'lülerin toprakları, tefecilere olan borçlarına karşılık haczedilirken, İzmir'in Bozyaka sırtlarında 600 dönümlük bir toprak parçası daha işgal edilirken, Değirmenköy'lülerin mücadelesi de yeni bir safhaya girmiş bulunuyordu: Çözülme ve gerileme. Hergün en azından bir kere köye giden ve önde gelenleri tutuklayıp götüren jandarmanın baskısı, kaymakamın zorlamaları, köylüler arasındaki kendiliğinden kurulmuş olan duygusal birliği belli bir ölçüde çözmüş, köylüleri geriletmişti. Bunun en önemli nedeni şudur: « Hareketin, **kesin siyasi davalardan yoksun, yani siyasi rejim değiştirmek davası gütmeyen cahil, bilinçsiz bir kitle tarafından** » başlatılmış olması ve hazırlıksız olması.(1)

Köylülere destek olmak üzere giden gençler, ilkin coşkunlukla karşılanmıştı. Karşı güçlerin, harekete geçerek gençlerle ilişki kuran, konuşan köylüleri tehdit etmesi, hattâ bunların tutuklanmaları; Kaymakam, jandarma komutanı ve Müftü'nün gençler aleyhine «komünisttir», «Anarşisttir» yollu propagandalar yapmaları köylü-gençlik ittifakını bir ölçüde sekteye uğrattı. Köylülerin büyük çoğunluğu, gençlerin kendilerinden yana olduğuna inanmakla birlikte, onlarla bağ kurmaktan ka-

(1)Lenin, Köylü Meseleleri ve Sosyalizm, Pavel Yayınevi s. 122

çınmaktadır. Köylü liderlerinden Ali Aslantürk, Ahmet Çevik, Yılmaz Öztürk, Ahmet Çiçek, Mümin Ulukan. Hafi Albayrak, Mustafa Yaman, Sıtkı Varlı, Hasan Türker, Kadri Bektaş, Bayram Kaplan. Kemal Bozkurt, Kâmil Yaşar, bu yazı kaleme alındığı sırada Çorlu cezaevindeydi ve beş altı kişi daha tutuklama kararıyla aranmaktaydı.

Fakat, köylüler mücadeleden vazgeçmiş değillerdir; hattâ, bu geçici çözülme ve gerileme, daha bilinçli ve daha sağlam bir birlik ve ilerlemenin çekirdeğini de içinde taşımaktadır. «**En ciddi en güvenilir ve sağlam, en anlayışlı, adalete susadıkları için, karşısına çıkacak ilk polisten ürküp çekilmeyecek köylüler**» (2) gençlerle bağlarını sağlamlaştırmaya devam etmektedirler. Geri kalan köylüler de, elbette, uzun sürede, bilinçsizliklerinden ve korkaklıklarından arınmış olarak, millî-demokratik safladaki yerlerini alacaklardır.

Köylülerin cuma günü yapmayı kararlaştırdıkları yürüyüş, Kaymakam'ın baskısıyla ileri bir tarihe ertelenmiştir. Yürüyüş gerçekleşemese bile, yürüyüş hakkının varlığından haberdar olmaları köylüler için bir **ilerleme** sayılmalıdır.

Özetlersek, Değirmenköy toprak mücadelesinin, bu günkü çözülme ve gerileme safhasında, gelecekte ki başarıyı tayin edecek bir takım gelişmeler de kendini göstermektedir:

1-Köylüler, mücadelenin siyasî yönünü de kavrama yolundadırlar.

2-Bilinçsiz duygusal birliğin yerini, bilinçli, inançlı birlik almaktadır. Bu alandaki gelişmeyi şöyle sıralayabiliriz.

Kendi menfaatlerini temsil etmeyen partiler arasında bölünme sırf toprağa sahip olmak amacıyla duygusal bir birlik — Baskılar karşısında çözülme— Sınıf bilinci temeli üzerinde yeni bir birlik.

3-Köylülerle, diğer köylüler ve sanayi işçileri arasında belli ölçülerde dolaylı ve dolaysız bağlar kurulmuştur ve kurulmaktadır.

---

(2) Lenin age. s. 124

İşçilerin demokratik mücadeleleri yaygınlaşıyor

Geride bıraktığımız hafta, köylülerin toprak mücadelesinden başka, önemli işçi mücadelelerine de sahne oldu. Kartal'da, Eğe Sanayiinde çalışan 152 işçi ve Köseköy'de, Çelik-Halat ve Tel Sanayiinde çalışan 185 işçi iş bıraktılar. Her iki mücadele de, bu yazı kaleme alındığı sırada, devrimci gençlerle dayanışma içinde devam etmekteydi. 14 Kasım'da direnişe geçen Eğe Sanayii İşçileri, direnişlerinin üçüncü gününde, bir kaç işçi hariç, geri kalan bütün işçilerin birliğini sağladılar ve fabrikaya, kısım şefleri, muhasebede çalışanlar ve müdürden başka hiç kimse girmedi. Beşinci gün, işçi temsilcileri Hüsnü Demirel, Emin Kaymaz, Ömer Öztürk, Hüseyin Apaydın, Hasan Sancaklı, savcı tarafından sorguya çekiliyordu. Altıncı gün müdürü de fabrikaya sokulmadı. İşçiler, fabrikanın karşısındaki alanda, gecenin soğuğun da bile yılmadan nöbet tuttular. Yedinci gün işveren, fabrika müdürü Kubilay Akpınar'm işine son vermeye, işten atılan Pakize Kılıç'ı geri almaya söz verdiği halde, işçiler anlaşmaya yanaşmadılar; bütün isteklerinin bir protokol imzalanarak kabulünü, ancak bu yapıldıktan sonra çalışmaya başlayabilecek-, lerini söylediler.

İşverenin ve fabrika müdürünün, işçi evlerini tek tek dolaşarak işçileri satınalma ve korkutma çabaları sökmemişti. Sekizinci gün işçilerin karşısına iki araba toplum polisi çıkardılar. Yine de işçiler, kadın erkek sonuna kadar mücadeleye kararlı idiler.

Mücadelenin niteliği

İşçilerin talepleri, daha önceki mücadelelerde de olduğu gibi, iktisadî ve demokratik taleplerdir ve bu nedenle de, mücadeleleri, «Tam Bağımsız Gerçekten Demokratik Türkiye»yi gerçekleştirmeyi hedef alan millî-demokratik mücadeleye sü-

rükleyen sebep, yasalara ve anayasaya girmiş demokratik haklarının çiğnenmiş olması, bu yasalara aykırı olarak arkadaşlarının işten atılması, iş güvenliklerinin sağlanmaması, toplu sözleşmenin bazı hükümlerinin uygulanmaması, işçilere kötü muamele yapılması, istedikleri sendikaya girmelerinin engellenmesi v.b...dir.**«Böyle bir mücadele ister işbirlikçi sermayeye, ister millî sermayeye karşı yapılsın, demokratik mücadeledir.»**(3) İşçilerin, demokratik mücadelelerinin hedeflerini ve dayanaklarını doğru tespit eden pankartlardan bazıları şöyledir: «ANAYASA MADDE 48/ HERKES/ SOSYAL GÜVENLİK HAKKINA/ SAHİPTİR.» «ANAYASA MADDE 46 / İŞÇİLER SENDİKALARA/ SERBEST ÜYE OLMAK HAKKINA SAHİPTİR.» «ANAYASA MADDE 42 / DEVLET İŞSİZLİĞİ ÖNLEYİCİ/ TEDBİRLER ALIR.» Gene bir başka pankartta: «İŞ GARANTİSİ / GENEL GREV HAKKIMIZI/ SÖKE SÖKE ALACAĞIZ» denilmektedir.

Kartal Eğe Sanayii İşçilerinin istekleri, kanunsuz olarak işten atılan arkadaşlarının geri alınması, işçiler üzerindeki maddî ve manevî baskıya son verilmesi, bir hırsızmış gibi üstlerinin aranmaması, prim sisteminin kısım şeflerinin insiyatifinden çıkarılması, sendika tüzüğünde öngörülen Lokal müessesesinin tanınması ve bunun gibi isteklerdir.

Çelik-Halat işçilerinin mücadelesi de yine , mevcut yasalara aykırı olarak iki işçinin işten atılması, zamların verimli çalışanlara değilde işverinin istediklerine yapılması, işçilerin yevmiyelerinin kesilmesi ve bayramlarda ve diğer tatil günlerinde angarya olarak çalıştırılmaları gibi nedenlerle başlamış ve bu uygulamalara son vermeyi hedef almıştır. Yayınladıkları bildiride bu **kanunsuzluklar** sayılıp döküldükten sonra, «işverenin bu faşist baskılarına evet demiyeceğiz, İşverenler Anayasayı tanımadan, orman Kanunu tatbik etmektedirler. Patronlara Orman Kanunu tatbik ettirmeyeceğiz» denilmektedir.

Görüldüğü gibi her iki fabrikadaki mücadelenin de hedefi,

(3) Doğu Perinçek, Bütün Silahlarımızla Emperyalizmin En Zayıf Noktasına Yüklenelim, Türk Solu, Sayı 91

yasaların ve Anayasa'nın sağladığı demokratik hakları uygulatmak ve hakları genişletmektir.

Yine, Eğe Sanayii İşçilerinin istekleri arasında «10 Kasımda saat 9.05 de Atatürk'e saygı duruşuna geçmek isteyen işçilere engel olan Mustafa Kemal düşmanı fabrika müdürünün işten atılması şartı vardır. Çelik Halat işçilerinin bildirileri «KAHROLSUN İŞÇİ DÜŞMANI İŞBİRLİKÇİ PATRONLAR/ YAŞASIN İŞÇİ SINIFININ DEVRİMCİ KAVGASI/YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE!... » diye son bulmaktadır. Demokratik hakları için mücadelesinin bağımsızlık mücadelesiyle kopmaz bağlarını göstermesi bakımından, son derece anlamlıdır. Yine Eğe Sanayii İşçileri arasında, ABD emperyalizminin bekçisi 6. filoya karşı düzenlenen Kanlı Pazar Yürüyüşüne katılanlar vardır. «Bağımsızlık davası işçilerin davası değildir,işçi sadece sosyalizm için mücadele eder» diyen keskin sosyalistler (!) Eğe Sanayii ve Çelik-Halat işçilerinin mücadele içinde gelişen bu devrimci uyanıklığından ders almalıdırlar.

İşçilerin mücadelesi devrimci siyasi boyutlar kazanma yolundadır

İşçilerin iktisadî ve demokratik taleplerle kendiliğinden başlayan mücadelesi, proleter devrimcilerin çabaları ve mücadelenin verdiği deneylerle gittikçe gelişip olgunlaşmakta, millî burjuvaziye karşı demokratik ve iktisadi hakları korumaya ve geliştirmeye millî-demokratik mücadelemizin düşmanları olan işbirlikçi burjuvazi ve Amerikan emperyalizmini tasfiyeye yönelen devrimci mücadeleleri, demokratik köylü hareketleriyle de bağ kurmaya yönelmekte, millî-demokratik güçbirliğinin temelini teşkil eden işçi-köylü ittifakı yönünde başlangıç sayılabilecek adımlar atılmaktadır.

Eğe sanayii işçilerinin mücadelesi bütün işçilerin birliğini sağlama yolunda önemli

bir adımdır

Eğe sanayii işçilerinin iktisadî ve demokratik mücadelesi, uzak yakın on-onbeş fabrika işçilerinin birliğini fiilen gerçekleştirmiştir, SİNGER, MUTLU AKÜ, MAZURA, AEG, ETİ, BOHLER, AKSAN, SİMKO, DUMEKS, SİLVAN, ARÇELİK, HİSAR ÇELİK, TÜRK DEMİR DÖKÜM, ve SABAK fabrikalarından, gerektiğinde döğüşmek üzere dolmuşlar dolusu işçiler ve destekleme bildirileri, pankartlar gelmiştir.

Yine Eğe Sanayi İşçileri fabrikayı korumak üzere gönderilen jandarmaları haklılıklarına inandırarak, bugün için mümkün olan tek şeyi, onları tarafsızlaştırmayı başarmışlardır.

Eğe sanayii işçilerinin mücadelesi, İşçi-Köylü temel ittifakını sağlama yolunda başlangıç sayılabilecek bir adım atmıştır.

Eğe Sanayii işçilerinin mücadelesine destek olmaya giden gençler, onlara Değirmenköy'deki ve Türkiye'nin diğer yerlerindeki demokratik köylü hareketlerini anlattılar. İşçiler, hemen, Değirmenköy'de dağıtılmak üzere bir bildiri kaleme alarak, arkadaşlarından imza toplamaya başladılar. Çevredeki diğer fabrika işçilerinin de imzaladığı bildiride «toprak ağalarının» köylünün toprağını yağmalamasını kolaylaştırmak, «işçinin haklı direneşini kırmak için» «mehmetçiğin vasıta yapılması»na şiddetle çatıldıktan sonra, Eğe Sanayii işçilerinin, Değirmenköylülerinin yanında olduğu ifade edilmekte, «bir avuç toprak ağasının, üç-beş vurguncu Amerikan işbirlikçisi kapitalistin bizleri topraklarımızdan edip haklarımızın üstüne oturmasına dur diyelim» denilmektedir.

Bildiri şöyle bitmektedir:

«Amerikan emperyalizmi, toprak ağaları, işbirlikçi kapitalistler durdukça, bizim birlikte mücadelemiz devam edecektir. Çünkü bunlar işçinin ve köylünün ortak düşmanıdırlar.

YAŞASIN İŞÇİLERİN ve KÖYLÜLERİN DEVRİMCİ BİRLİĞİ

YAŞASIN BAĞIMSIZLIK ve DEMOKRASİ İÇİN SAVAŞANLAR!..»

Ayrıca, Değirmenköy'lülerin düzenlemeyi düşündükleri yürüyüşe de Eğe Sanayii İşçileri, hep birlikte katılma kararındadırlar.

İşçi-Köylü temel ittifakının kurulması yolundaki ilk çabanın işçilerden gelmiş olması ve yine işçilerin zorluklar karşısında kolayca çözülüp gerilememeleri de anlamlıdır ve işçi sınıfının en devrimci ve millî-demokratik mücadelemize öncülük etmeye en yetenekli sınıf olduğunun işaretleridir.

İşçi-Köylü mücadeleleri proleter devrimcilerin bilgilerini derinleştiriyor ve zenginleştiriyor

Eğe Sanayii İşçilerinin mücadelesinde de, işçilerle bağ kuran devrimci öğrenciler arasında bazı yanlış eğilimlere şahit olduk. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1-Devrimci öğrencileri işçilerden tecrit etmek: Bu eğilim, direnme biçimi kararlaştırılırken, işçilerle öğrencilerin ayrı ayrı toplanmalarını isteme şeklinde kendini gösterdi. İşçilerin alacağı kararı, öğrencilerin, devrimci teorik bilgilerinin ışığında, anında ve yerinde yapacağı müdahalelerle olumlu yönde etkilemelerini önleyen; İşçilerle öğrenciler arasına sınır çeken; işçileri kendilerinin dışında ayrı bir topluluk olarak düşünmeye ve görmeye iteleyen bu davranış yanlıştı ve hemen eleştirilerek düzeltilmesi yoluna gidildi.

2-Uzun süreli görevlerle kısa süreli görevleri birbirine karıştırmak: Bu yanlış tutumda somut bir durum tartışılırken, teorik lâflar etmek ve işçilere, o günkü ideolojik ve örgütsel düzeylerini çok aşan hedefler göstermek, sözgelimi, daha örgütlenmenin ne olduğunu yeni yeni kavrayan işçilerden Maden-İş'in düzeltilmesini istemek şeklinde kendini gösterdi.

3-Millî Cephe şiarını anlayamamak ya da yanlış anlamak: İşçi mücadeleleriyle bağ kuran devrimci gençler arasında görülen bu eğilim şu şekilde ifade edilebilir:« Mademki bugün, önümüzdeki hedef bağımsızlık ve demokrasidir, öyleyse bu dönemde sosyalizm konuşulmamalı, öğretilmemeli, propagandası yapılmamalıdır. Aksi halde millî cephe bozulur.» Bu yanlış eğilim, bir çizgi halini aldığında, sistemleştiğinde, sahiplerini Trade-Union'culuğa, hatta oportünizmin batağına kadar götürebilecek çok saçma, çok sakat bir eğilimdir. Cephe, her şeyden önce, belli hedefler etrafında, birbirinin aynı olmayan güçlerin, birliğini ifade eder ve ancak böyle olursa cephe olur. Öyleyse, Millî Cephenin en solunu teşkil edecek proletarya da bağımsızlık ve demokrasi kavgasına öbür millî sınıflarla özdeşleşerek değil, kendi bağımsızlığını koruyarak, kendi sınıf ideolojisi ve örgütüyle katılacaktır. Sosyalizmi konuşmazsak, öğretmezsek, propagandasını yazmazsak bunu nasıl sağlayacağız? **«Protelaryanın devrimci hareketi, bütün sınıflara karşı proletaryanın mücadelesini yürüttüğü gibi, emperyalizme karşı millî sınıfların ittifakını sağlamakla da görevlidir. Bu iki görev birbiriyle çelişmelidir. Ancak bu çelişme bir birliği de ifade eder. Çelişme halinde olan iki şey, başka bir şey karşısında bir birlik oluşturabilir. Diyalektik materyalizm bize bunu öğretiyor. Millî Cephenin ifade ettiği birlikte içinde çelişmeler taşıyan böyle bir birliktir.» (4)**

Proleter devrimciler neyin eksikliğini duyuyor?

Proleter devrimciler bugün, hızla gelişen işçi, köylü hareketlerine yetişip yön vermekte, aralarında bağlar kurmakta, onları geliştirip olgunlaştırarak daha ileri boyutlara ulaştırmakta güçlük çekmektedirler. Bu gerçek neyi gösterir?

Bu gerçek, gerekli proleter devrimci kadrolarının henüz yetişememiş olduğunu gösterir. Gerekli militanların yetişmesi en

(4) Doğu Perinçek, aynı yazı

başta proleter devrimci ideolojinin geniş ölçüde yaygınlaşıp öğrenilmesine bağlıdır. Öyleyse ideolojik mücadeleye hız verelim.

Bu gerçek, henüz, mevcut proleter devrimci kadroları, en verimli şekilde mücadeleye sokamadığımızı gösterir. Bu eksiğimizi örgütlendiğmiz ölçüde gidereceğiz. Öyleyse, örgütlen-meye hız verelim.

Bu gerçek, devrimci mücadelenin henüz başlarında olduğumuzu gösterir. Yürüyen mücadelemiz belli bir ölçüde, gerekli militanların yetişmesini ve örgütlenme düzeyinin gelişmesini de etkileyecektir. Örgütlenme ve bilinçlenme düzeyindeki her ilerleme de, yine mücadeleyi olumlu yönde geliştirecektir. Öyleyse, uzun sürecek bir mücadelenin henüz başlarında olduğumuzu bilelim, ona göre hazırlanalım, yarı yolda kalma-yalım, aceleciliğe düşmeyelim.

Sonuç

Son İşçi-Köylü hareketleri, bütün işçilerin birliği, bütün köylülerin birliği, ve işçi-köylü ittifakı yönünde küçümsenemeyecek adımlar atmıştır. Değirmenköy'lülerin, çevre köylere dağıtılan bildirilerinde, bütün köylüleri, ağaların karşısında birleşip kuvvet olmaya çağırması, Eğe Sanayii İşçilerinin on-onbeş fabrika işçileri arasında birliği fiilen gerçekleştirdikten başka, millî-demokratik hedefler etrafında Değirmenköy'lülerle birliğe yönelmesi önemli adımlardır. Büyük devrimleri gerçekleştiren, devrimci birliklerin, hepsi, aşağı yukarı, bugün bizim içinde bulunduğumuz durumlardan geçmiştir.

«Büyük ve kesin mücadele» ye «yavaş yavaş» ilerleyen işçi ve köylü mücadelelerine vargücüyle destek olmak, bu mücadeleleri geliştirip olgunlaştırmak, yurt düzeyine yaymak, millî-demokratik cephenin temelini teşkil edecek işçi-köylü ittifakını gerçekleştirip güçlendirmek en başta proleter devrimcileri olmak üzere, bütün Kemalistlerin, bütün yurtsever aydınların kaçınılmaz görevidir.

Yaşasın işçilerin ve köylülerin devrimci dayanışması!
Yaşasın millî -demokratik cephe!

İŞÇİ-KÖYLÜ HAREKETLERİ MİLLİ DEMOKRATİK MÜCADELEMİZİN EKSENİ OLMAK YOLUNDADIR

İşçi-köylü hareketleri, harekete atılan kitlelerin bilinç ve örgütlenme düzeyi bakımından henüz Türkiye'deki millî-demokratik mücadelenin ekseni haline gelememiştir; fakat millî-demokratik mücadelemizin ilerdeki başarısını tayin edecek en önemli parçasıdır ve eksen haline gelme yolunda hızla ilerlemektedir.

Değirmenköylüler'in mücadelesi devam ediyor

22 Kasım, Cumartesi günü TÖS İstanbul Şubesinin Değirmenköy'de düzenlediği «toprak reformu» konulu açık oturum köylülerin yakın ilgisi ve coşkunluğuyla karşılandı, çözülen ve gerileyen köylüleri bir ölçüde yeniden biraraya getirdi.

Açıkoturum, toprak mücadelesine hukuki bir açıklık getirmekten başka, proleter devrimcilerle Kemalistlerin küçük ölçüde bir ittifakı olması bakımından da önem taşıyordu.

Olumlu bir girişim olan açık oturum, bolca fukaralık edebiyatı yapılması gibi, TÖS'lü öğretmenlere kolluk dağıtılarak öğretmenlerin köylülerden tecrit edilmesi gibi, «siz her şeysiniz, biz hiçbir şeyiz» cümlesinde ifadesini bulan halka yaranma kaygısına düşülmesi gibi, emperyalizmden hiç söz edilmemesi gibi, yanlış ve eksik tarafları da vardı. Bunları da burada belirtmeyi devrimci bir görev sayıyoruz.

Köylüler açık oturumdan sonra,yürüyüş ve miting için yeniden karar aldılar. Fakat bu karar da, CHP'li Ferit Gündoğan'ın

köylülere «**şimdilik susun, mahkemeyi bekleyin**» şeklindeki telkinleri ve Çorlu Kaymakamı'nın yürüyüş bildirimini imzalayanlara, «**siz ne için imza attığını biliyor musunuz? Köylüler Çorlu'da isyan çıkaracaklar.Bunun sorumluluğunu taşıyabilir misiniz?**» şeklindeki tehditleri yüzünden yine geriye ertelendi.

Böylece, işbirlikçi iktidar ve onunla uzlaşan Ferit Gündoğan gibi sözümona ilericiler, Değirmenköy'lülerin yürüyüş ve mitingini bir kere daha engellediler.

Yeni bir toprak işgali: Varışlı Köyü

Değirmenköy'lülerin mücadesinin bir benzeri de Hatay, Reyhanlı ilçesi, Varışlı köyünde sürdürülmektedir.Olay özetle şöyledir: Rufai Hindi adlı bir Suriye'linin Varışlı-Yenimahalle, Varışlı-Atşana köyleri arasında ikibin dörtyüz dönümlük bir toprağı vardır. Suriye hükümeti, Suriye'deki Türklere ait topraklara el koyunca, bizim hükümet de Türkiye'deki Suriye'lilere ait topraklara el koyar. Bu arada birçokları gibi, Rufai Hindi'nin toprağı da hazine malı olur. Bir süre sonra da Mehmet Eker ve Halil Eker adlı ağalar, kitabına uydurarak topraklara konarlar. Topraksız Varışlı köylüleri, toprakları işgal edip ekmeye başlayınca, karşılarına jandarmalar çıkarılır ve topraklar köylülerden «kurtarılır». İş mahkemeye intikal etmiştir ve Varışlı köylüleri mahkeme sonucunu beklemektedirler, aynen Değirmenköy'lüler gibi...

Eğe sanayii direnişi, işçilerin mücadele tecrübelerini arttırdı

Eğe Sanayii İşçilerinin direnişi, 12. gününde 26 Kasım Çarşamba günü kırıldı. İşçilerin çoğunluğu o gün işbaşı yaptılar. Geri kalan kırk kadar işçi de ertesi gün direnişi bırakmak zorunda kaldılar. Hüsnü Demirel, karısı ve baldızından sonra, yi-

ğit işçi lideri Hüseyin Apaydın'da işten çıkarıldı. İstekler yerine getirilmedi. Sadece Hüsnü Demirel'in ailesine dört aylık ikramiye ödendi. Ayrıca Hüseyin Apaydın, sol yumruğu havaya kalkmış fotoğrafı yüzünden mahkemeye verildi.

Eğe direnişinin neden böyle sonuçlandığı üzerinde durulmalı ve bu direnişten gerekli dersler çıkartılmalıdır. Eğe sanayii işçileri,

1-İlk defa direniyorlardı, yani **tecrübesizdiler.**

2-Kesin siyasi hedefleri yoktu, yani geniş ölçüde **bilinçsizdiler.** Azçok bilinçli olan işçiler sonuna kadar direndiler.Ve direniş iyice kırıldıktan sonra işbaşı yaptılar.

3-Devrimci bir örgütten yoksundular yani geniş ölçüde **örgütsüzdüler.** Maden-İş sendikası, işçilere birer parça ekmek, zeytin, peynir sağlamakla yetiniyor, işverenlerin ve onun arkasındaki işbirlikçi iktidarın polisinin karşısında, mücadeleye **«kanunsuzdur»** damgasını vurarak adliyenin karşısında, işçileri desteksiz ve yalnız bırakıyordu. Devrimci öğrencilerin desteği sürekli olamadı. İstanbul Bölgesi İşçilerin Birliği'nin diğer fabrika işçilerinin desteğini sağlama yolundaki çabaları da yarım kadı. İlk günlerdeki dayanışma sonuna kadar sürdürülemedi.

Buna karşılık işçilerin zayıf olduğu nokatalar, karşı-güçlerin kuvvetli noktalarını teşkil ediyordu. Karşı güçler:

1-İşçi direnişlerini kırmakta **tecrübeliydiler.** İşçilerin söylediğine göre, fabrika müdürü Kubilay Akpınar, Kozlu Kömür Ocakları'nda Mehmet Çavdar kurşunlanırken, işyeri müdürüydü.

2-**Bilinçliydiler.** Onlar biliyorlardı ki Eğe Sanayii işçileri bu mücadeleyi başarırlarsa, çevredeki bütün fabrikalara örnek olacaklardı. İşçileri keyiflerince işten atmak, Anayasa'ya girmiş demokratik hakların üstüne yatmak kolay olmayacaktı.

3-**Örgütlüydüler:** Arkalarında işbirlikçi siyasi iktidarın örgütlü gücü toplum polisi, irtica örgütleri, hepsinin gerisinde de ABD emperyalizmi vardı. Yani karşı güçler sapına kadar örgütlüydüler. Bu yüzdendir ki örgütsuz işçileri tek tek yakalayıp tehdit ettiler. Para teklif ettiler. Bazılarını satın aldılar ve sı-

raladığımız üç sebepten dolayı direnişi kırmayı başardılar.

Bütün bunlara rağmen, 12 gün dayanabilmiş olmaları, bütün işçilerin birliğini ve işçi-köylü ittifakını gerçekleştirme yolunda küçümsenemeyecek adımlar atmış olamaları da işçilerin başarısı sayılmalıdır.

Bu mücadelede işverenin kazancı, işçilerin demokratik haklarının üzerine bir süre daha yatabilmek işçilerin kaybı ise, demokratik haklarını bir süre daha uygulama alanına aktaramamaktadır. Fakat işçilerin kazancı çok daha önemlidir.

1-İşçiler haklarının mücadeleyle alınacağını öğrenmişler ve mücadelede önemli **tecrübeler** kazanmışlardır.

2-Mücadele işçilerin, siyasi bilinçlerini geliştirmiştir. Bu gelişimde proleter devrimcilerin de payı vardır.

3-İşçiler, Maden-İş'in iktisadi ve demokratik mücadelelerini gerçekten temsil eden daha tutarlı bir örgüt haline gelmesi gerektiğini hissettiler.

İşte bunlar, işçilerin kazançları dolayısıyla karşı güçlerin kayıplarıdır.

Çelik-Halat işçileri direnmeye kararlı

12 Kasım'da Çelik Halat'ta 185 işçinin başlattığı direniş , bu yazı kaleme alındığı sırada devam etmekteydi. 27 Kasım'da, fabrikaya jandarma çağrılması üzerine direnişi fabrika dışında sürdüren işçiler, tam bir dayanışma ve birlik içindedir.

Çelik-Halat işçilerinin istekleri, hatırlanacağı gibi iş garantisi ve işten atılan İbrahim Aydın'ın geri işe alınması idi. İşveren, işe girmekten vazgeçmesi şartıyla, İbrahim Aydın'a üç yıllık maaş ve ayrıca beşbin lira vermeye razı olduğu halde, işçiler devrimci bir uyanıklık göstererek, bu adî pazarlığa yanaşmamaktadırlar.

Yine işçiler, fabrikaya gelen AP milletvekili Cevat Ademoğlu'nu tepkiyle karşılamışlar ve konuşamadan ayrılmak zorunda bırakmışlardır.

Öte yandan, kanuna uygunluğu, AP milletvekili gibi, gerici

parlamentarizmin icazeti şeklinde anlıyan oportünistler, özellikle Aren oportünizminin İzmit temsilcisi Şinasi Yeldan, işçilerin Anayasa'ya girmiş haklarını çiğnetmemek için giriştikleri direnişe «kanunsuzdur» damgasını vurarak bozgunculuk yapmaya, işçi saflarında yılgınlık yaratmaya çalışmışlardır. Bütün bunlara rağmen işçiler, direnmeye kararlı görünmektedirler.

Hisar Çelik işçilerinin mücadelesi başarıyla sonuçlandı

Çayırova'daki Hisar Çelik İşçilerinin direnişi, dört günlük bir işgalden sonra başarıyla sonuçlanmış ve işçiler bütün isteklerini işverene kabul ettirmişlerdir. Proleter devrimciler, Hisar Çelik İşçileriyle bağ kurmuşlar, millî-demokratik mücadelemizin silahları olan İŞÇİ-KÖYLÜ ve TÜRK SOLU gazetelerini onlara da ulaştırmışlardır.

Sarı Petrol-İş sendikası, EAS işçilerinin mücadelesini hedeflerinden saptırmak istiyor

Kartal EAS'da, 21 Kasım Cuma günü, işçilerin zorlamasıyla başlayan grev, bu yazı kaleme alındığı sırada, sarı Petrol-İş sendikasının denetiminde devam etmekteydi. İşçilerin toplu halde bulunmasından korkan sendika yetkilileri, fabrikada birkaç grev gözcüsü bırakarak, geri kalan işçileri evlerine göndermişlerdir. İşçilerle dayanışma kurmak, onlara mücadele silahları olan İŞÇİ-KÖYLÜ gazetesi ulaştırmak üzere giden devrimci gençler, grev gözcüleriyle görüştürülmemiş, **«bizim işçilerimiz sendika dergisinden başkasını okumaz»** denilerek, İŞÇİ-KÖYLÜ gazetisi dağıttırılmamıştır. Grev gözcüleriyle görüşmeyi engellemek üzere, daha sonra fabrikaya toplum polisleri çağırılmıştır. İşyeri temsilcisi, işçilerin isteklerini açıklamaktan bile kaçınmıştır.

Petrol-İş, EAS işçilerinin mücadelesinin siyasi boyutlar ka-

zanmasına engel olmak ,onu, devrimci hedeflerinden saptırmak amacındadır. Proleter devrimcileri, EAS işçileriyle sıkı bağlar kurmalı ve sarı Petrol-İş'in, işçi düşmanı yüzünü açığa çıkarmalıdırlar.

İşçi-köylü hareketleri, millî demokratik mücadelemizin ekseni olma yolundadır

İşçi köylü hareketleri, harekete atılan kitlelerin bilinç ve örgütlenme düzeyleri bakımından henüz Türkiye'deki millî-demokratik mücadele haline gelmemiştir; fakat milli-demokratik mücadelenin ekseni haline gelmemiştir; fakat milli-demokratik mücadelemizin ilerdeki başarısını tayin edecek en önemli parçasıdır ve eksen haline gelme yolunda hızla ilerlemektedir. İşçilerin bilinç ve örgütlenme düzeylerine bakarak, bu güne kadar, bağımsızlık ve demokrasi bayrağını en önde götüren devrimci gençlik ve aydınların (en başta işçi sınıfı ideolojisini benimseyen ve ona yakınlık duyanların) bir süre daha, mücadelemizin en ön safında yer alacaklarını, devrimci hareketlerin eksenini teşkil edeceklerini söyliyebiliriz. Fakat hızla gelişen ve **genellikle** kendiliğinden gelen işçi-köylü hareketleri, kitleleri eğitmekte ve onlarda doğru bir siyasi bilincin gelişmesine yardım etmektedir. Sosyal Mücadele, kitleler için en iyi okuldur ve kitleler hergün biraz daha artan sayıda, bu okulda sınamalardan geçmektedirler.

Yukarıdan beri özetlediğimiz olaylardan da anlaşılacağı üzere, işçi köylü hareketleri henüz devrimci örgütlerinden yoksundur. Köylü hareketleri tam anlamıyla örgütsüzdür. İşçi hareketeleri ise ya sarı sendikaların denetimindedir, ki bunlar işçi hareketlerine ayakbağı olmaktadırlar; ya da devrimci ideolojiyi eylem kılavuzu edinemedikleri için, mücadeleyi sonuna kadar götür-mekten kaçınan sendikaların elindedir. Mücadele içinde bilinçlenen işçiler, iki tip sendikayı da ileriye doğru, ekonomik ve demokratik mücadelelerini gerçekten temsil eden örgütler olmaya doğru zorlamaktadırlar.

Bugüne kadarki mücadeleler Akhisardaki Tütün Üreticileri Sendikası hariç, henüz bir örgüt doğurmamıştır. Kitlelerle proleter devrimcileri arasında, mücadele içinde kurulan bağlar, mücadele bittikten sonra aynı sağlamlığı sürdürememektedir. Bu sonuç, proleter devrimcilerinin henüz merkezi ve disiplinli bir örgütten yoksun ve kitleleri örgütleme konusundaki bilgi ve deneylerinin sınırlı oluşundan ileri gelmektedir. Sendikalarda ve benzeri örgütlerde çalışlmalara ağırlık vermek, işçi, işçi-köylü mücadele örgütlerinin doğmasına yardımcı olmak, proleter devrimcilerinin acil görevleri arasındadır. Yine devrimini başarmış ülkelerin işçi-köylü örgütlenmesi konusundaki bilgi ve deneyleri dilimize kazandırılamalı, kendi deneylerimiz yazılıp tartışılarak bütün proleter devrimcilerin ortak malı haline getirilmelidir. Bunu başardığımız ölçüde işçi, köylü hareketleri, millî-demokratik mücadelemizin ekseni haline gelecek, bunu başardığımız ölçüde emperyalizm ve oportünizme ağır darbeler indirmek mümkün olacaktır.

Yürütülen şiddetli ideolojik mücadeleyle ve sosyal pratiğin ağır şamarlarını yiyerek, şimdilik proleter sosyalist düşüncenin en çok hakim olduğu Devrimci Gençlik Federasyonundan tasfiye edilen oportünizm, bu seferde, sosyalist düşüncenin yeni yeni ulaşmaya başladığı, işçi örgütlerinde direnmekte; işçi sınıfımızın görüş açısını daraltmaya bilincini köreltmeye ve eylemsizlik ağlarını işçi sınıfı hareketi üzerine sermeye çalışmaktadır. Bunun en somut örneğini Kartal'daki **İstanbul Bölgesi İşçiler Birliği**'nde görmekteyiz. O bölgedeki yiğit ve dinamik işçileri içinde toplayan ve işçi hareketlerinde önemli bir payı olan bu örgüt, sosyalizmin bilimini reddeden kısır faydacılık savunucularının, popülistlerin, işçi dalkavuklarının etkinlik alanı haline gelmiştir. Proleter devrimcileri işçilere küçük burjuva görüşlerin aşılanmasına meydan vermemelidirler. Gençlik saflarında geniş ölçüde tasfiye edilen oportünizmi işçilerin saflarından da söküp atalım. İşçi sınıfı örgütlerini, proleter devrimci düşüncenin güneşiyle aydınlatalım.

«BAĞIMSIZLIK SAVAŞINDAN DÖNÜLMEZ»

Amerikan emperyalizmi ve uşakları, milli kurtuluşçulara karşı saldırganlıklarını arttırıyorlar

Millî Kurtuluş Mücadelemiz yeni şehitler veriyor.

Şehitlerimizin kanı, millî kurtuluşçuların mücadele azmini ve bilincini keskinleştirip çelikleştirirken, emperyalizimin ve diğer millî kurtuluş düşmanlarının sonunu hazırlıyor.

Millî Kurtuluş Mücadelemiz, şehitlerimizin gencecik, tertemiz ve soylu kanlarıyla sulanıp güçleniyor.

Nedim Özpulat, Turan Emeksiz, Ali İhsan Kalmaz katarına bir buçuk yıldır yeni savaşçılar eklendi. Bir buçuk yıl içinde adını bilebildiğimiz dokuz şehit daha verdik. Yani iki ayda bir şehit. Son on ayda yedi şehit verdik. Yani, birbuçuk ayda, bir şehit. Son iki ayda beş şehit verdik.Yani 12 günde bir şehit.

Bu demektir ki millî kurtuluş, kârlarını gittikçe tehlikede gören Amerikan emperyalizmi ve uşaklarının saldırganlıklarını arttırıyor.

Bu demektir ki millî kurtuluş mücadelemiz gelişip güçlenerek emperyalizmin yüreğine korku salıyor.

***

Yıl 1968. Aylardan Temmuz. Amerikan emperyalizminin Akdeniz'deki bekçisi altıncı filo, İstanbul Boğazı'na kara bir leke gibi oturmuş. Amerikalı denizciler, İstanbul otellerinde, kendi deyimleriyle ,«moral takviyesi » yapıyorlar. Mustafa Kemal'in gençliği, «esir yaşamaktansa ölmek evlâdır » deyip ayağa kalkmış. Yürüyüşler, mitingler, bildiriler birbirini kovalıyor. Al-

tıncı filodan gönderilen yemeklerle tıkanıp ve Amerikan denizcilerinin otel bekçiliğini yapan toplum polisi, bir sabah uykunun en tatlı yerinde, devrimci gençlerin yuvası Gümüşsuyu Öğrenci Yurdu'na baskın yaparak yüzlerce genci copluyor ve VEDAT DEMİRCİOĞLU'nu ikinci kattan atarak bir millî kurtuluşçunun kanını akıtıyor toprağa.

Aynı günlerde Ankara gençliği de ayakta. Altıncı filoya karşı gösteri yapan gençlere yine toplum polisi saldırtılıyor. Coplardan kendini kurtarmaya çalışan ATALAY SAVAŞ, bir arabanın altında kalarak can veriyor.

Yıl 1969. Şubatın onaltısı. Günlerden pazar: Kanlı Pazar. Yine 6. filo Boğaz'a demir atmış, Türkiye halkına meydan okuyor. Yine İstanbul sokaklarında, «moral takviyesi »ne çıkmış Amerikan askerleri. Mustafa Kemal'in gençleri durur mu? Mustafa Kemal durur muydu? Durmazdı. Gençler de durmuyorlar.Halkımızın en devrimci gücü işçilerle elele verip **«Emperyalizme Karşı Bağımsızlık Yürüyüşü »** düzenliyorlar. Hürriyet Alanı'ndan Taksim'e 30 bin yutsever yürüyor. Öte yandan, Mustafa Kemal'e ölüm fermanı çıkaran Vahdettin çömezleri, Altıncı Filoya karşı namaz kılıp islamlığı ayaklar altına aldıktan sonra, Amerikan emperyalizmine karşı «kutsal» hizmetlerini yerine getirmek üzere Taksim'de toplanıyorlar. Yurtseverler alana girer girmez, toplum polisinin de desteğini alan Vahdettin çömezleri, tabanca, bıçak, muşta, taş, sopa, balta... ile saldırıya geçiyorlar. Sonuç, yüzlerce yaralı ve iki ölü... ALİ TURGUT AYTAÇ ve DURAN ERDOĞAN millî kurtuluş şehitlerimizin saflarına katılıyorlar.

Yıl 1969. Eylül. Halk Oyuncuları Tunceli'de, halk ozanı Pir Sultan Abdal'ın hayatını canlandırıyor. Halk, oyunu görmek, için, oluk oluk akın ediyor. İşbirlikçi iktidarı bir telaş sarıyor ki görmeyin, aynen Hızır Paşa'nın telaşı gibi. Ve hemen bir ferman çıkartıyor: Pir Sultan Abdal yasaktır. Biletlerini önceden almış olan kalabalık tiyatronun kapısında kalakalıyor. Ve bir haber duyuluyor: Halkın ileri gelenlerinden bazıları tutuklanmış. Kalabalık kendiliğinden karakola yürüyor. Ve iktidarın emriyle, silahlar halka döndürülüyor. «**Ateş etmeyin durun** » diye öne fır-

layan yiğit MEHMET KILAN göğsünden vurularak yere düşüyor.

Yıl 1969. Eylül'ün onsekizi. Özel okullarda ve bu arada İstanbul Işık Mimarlık ve Mühendislik Özel Yüksek Okulu'nda, eğitim ve öğretimi bir ticaret metaı haline getiren, parayla diploma dağıtan özel okul patronlarına karşı bir direniş sürdürülmekte. İrticaın güçleri, her zaman ve her yerde olduğu gibi bu direnişi de kırmak istiyorlar. Özel Işık 'taki arkadaşlarına destek olmaya giden devrimci gençler, kiralık katiller tarafından ateş yağmuruna tutuluyor iki genç yaralamyor ve MEHMET CANTEKİN devrim şehitlerimizin saflarına katılıyor.

23 Eylül, Cantekin'in ölümü üzerinden beş gün geçmiş, Hürriyet alanında, güpegündüz, herkesin gözü önünde, bir yiğit kurtuluş savaşçısı daha, polis eliyle alçakça, kalleşçe arkadan kurşulanıyor. Vietnam halkına ettiği zulümlerden dolayı «Kasap » adıyla anılan Amerikan elçisi Kommer'in arabasını yakarak, İkinci Kurtuluş Savaşımızın ilk meşalesini tutuşturanlardan biri olan TAYLAN ÖZGÜR'den, böylece yurtsever baba Hasan Özgür'in deyimiyle «Kommer'in acısı çıkartılıyor »!.

Halkımızın mücadelesi geliştikçe, sömürü ve tahakkümün tehlikeye düştüğünü gören Amerikan emperyalizmi ve uşakları, saldırganlıklarında daha da ileri gidiyorlar. Millî Kurtuluşçu akıma karşı irticaı silahlandırmakta daha da ileri gidiyorlar. Öyle ki, MEHMET SEVİNÇBÜYÜK kardeş, pusu kurularak, durakta otobüs beklerken kurşunlanıyor. Öyle ki, aradan daha altı gün geçmişken, irtica polislerin gözleri önünde, okulunun kapısında nöbet tutan bir militanımızı, BATTAL MEHETOĞLU kardeşimizi de öldürüyor. Battal'ın son sözü «BAĞIMSIZLIK SAVAŞINDAN DÖNÜLMEZ » oluyor. Ve irticaın, emperyalizm ve işbirlikçileri tarafından beslendiği bir kere daha ortaya çıkıyor. Akademi çevresinde yakalanan birkaç yobazın üzerinden büyük miktarda paralar ve Mıgırdıç Selefyan gibi milyarderlerden alınan yardımlara ait belgeler bulunuyor.

Devrimci gençlik, gerici saldırganlığa karşı yiğitçe direniyor

15 Aralık Pazartesi. Yurtsever gençlik kaynıyor. İstanbul Teknik Üniversitesi öğrencileri, sabahın erken saatlerinde, Maçka'da toplanarak Amerikan emperyalizmini, işbirlikçi iktidarı ve onların silahlandırdığı irticai şiddetle lânetliyor ve oybirliği ile süresiz boykot kararı alıyor. Söz alan öğrenciler, «**Zorbalık, baskı ve terörle asla yıldırılamayacaklarını, kurtuluş savaşı yolundan döndürülemiyeceklerini** » belirtiyorlar.

Aynı saatlerde, İstanbul Üniversitesi de olağanüstü günlerinden birini yaşıyordu. Devrimci öğrenciler, saat 8.00 den itibaren Üniversite bahçesinde toplanmaya başlamışlardı. Gençler, saat 10.00 sıralarında binlerce oldular. Düzenledikleri toplantıda dendi ki:«**Battal'ı öldürenler, işçilerin, köylülerin düşmanıdırlar; çünkü Battal işçiden, köylüden yanaydı. Battal'ı öldürenler, Türkiye halkının bağımsızlık mücadelesinin düşmanı, Amerikan emperyalizminin uşağıdırlar; çünkü Battal, yiğit bir bağımsızlık savaşçısıydı.** » Dendi ki: «**Mustafa Kemal'e layık olmak istiyorsak, halkımızın bağımsızlığını ve özgürlüğünü istiyorsak, bir yumruk gibi beraber olalım.** » Binlerce öğrenci, sıkılı yumrukları havada, Ata'nın Bursa Nutku'nu ve bağımsızlık andını tekrarladılar.

Toplantıdan sonra Adliye'ye gelen devrimci öğrenciler, Türk Yargıcına olan olan güvenlerini belirttiler ve Savcıyla görüşmek istediler. İşbirlikçi iktidarın sözcülüğünü meslek edinmiş Savcı Nedim Demirel, gençlerin görüşme isteğini kabul etmedi. Gençler, Üniversiteye dönerken, Hürriyet Alanı'nda, toplum polisinin saldırısına uğradılar; fakat, metanetle karşı koydular ve Eczacılık Fakültesinin içine kadar giren polisi, geri püskürttüler. Daha sonra Üniversite bahçesinde toplanan gençler, Ata'nın anıtı önünde saygı duruşunda bulundular ve o gece sabaha kadar, Üniversitede, meşalenin ışığında, Battal'ın cenazesi başında nöbet tuttular. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Arslan da saygıya lâyık bir davranış göstererek, nöbete katıldı ve Aybar'ın suçlamaya bile yeltendiği gençlerin safında yer aldı.

Bütün yurtseverler; işçiler, köylüler, öğrenciler, öğretmenler ve subaylar, emperyalizme ve onun silahlandırdığı irticaa karşı, Millî Kurtuluşun Cephesinde saf tutuyorlar.

Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu İstanbul Bölge Yürütme Kurulu, İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri Öğrenci Birliği, İTÜ Teknik Okul Öğrenci Birliği, Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu İstanbul Sekreterliği, Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı, Türk Edebiyatçılar Birliği, Türkiye Kadınlar Birliği, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi ve daha birçok yurtsever kuruluş, bildiriler yayınlayarak emperyalizmi ve irticaı şiddetle lânetlediler. Yine yurtsever subaylarımız Mustafa Kemal'e yaraşan bir davranışla, mert ve erkek seslerini dile getiren bildirileriyle Millî Kurtuluş cephesinde saf tuttular.

16 Aralık Salı günü, İstanbul Üniveritesinde düzenlenen toplantıya binlerce yüksek okul öğrencisi, liseli, askeri öğrenci, öğretmen, işçi ve subay katıldı. Devrimçi Gençlik Federasyonu İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı Cihan Alptekin, **«Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçilerinin düzenlediği bütün tertiplere rağmen, ne pahasına olursa olsun, İkinci Kurtuluş Savaşımız başarıya ulaşacaktır.»** dedi. Çılgınca alkışlar ve sevgi gösterileri arasında konuşmaya başlayan emekli binbaşı Hasan Özgür, gençlere **«Hepiniz birer Atatürk'sünüz, Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyetini ve istiklâlini sizlere emanet etmekle haklı olduğunu defalarca isbat ettiniz. Hepinizi sevgiyle kucaklarım, yavrularım.»** diyordu. Battal'ın anası kısa ve özlü bir tel göndermişti gençliğe: **«Battal öldü, zafer sizindir evlâtlarım.»** Bir öğretmenin konuşması **«Bağımsızlık mücadelemizde öğretmenler kendilerine düşeni yapacaktır.»** diye devam ediyor; bir işçinin konuşması **«İşçiler sizlerle beraberdir. Yaşasın bağımsız Türkiye»** diye bitiyordu.

Daha sonra gençler , devrimci mücadeleyi yılmadan yürüteceklerine dair hep bir ağızdan andiçtiler. Ve İstanbul'un bütün Üniversite ve Yüksek Okullarında süresiz boykota karar verdiler. Aynı saatlerde Ankara Üniversitelerinin öğrencileri de süresiz boykot kararı alıyorlardı.

İstanbul Üniversitesindeki toplantıdan sonra, şehit Battal'ın tabutu, kavga arkadaşlarının elleri üzerinde Sirkeci araba vapuruna kadar götürüldü. Binlerce öğrenci, öğretmen, işçi ve subay düzgün sıralar halinde Hürriyet Alanı'ndan Sirkeci'ye doğru sessiz bir sel gibi aktı. Halkın büyük heyecan ve saygı ile izlediği yürüyüş ilerledikçe kalabalıklaşıyordu. Battal, çiçekler arasındaki yerine konduğu zaman, Sirkeci meydanında binlerce insan ve vasıtadan çıt çıkmıyordu. Araba vapurunun uzun ve acı sireni, millî heyecanı ve kabaran devrimci öfkeyi, başları önlerinde ve yumrukları havada binlerce yurtseverin yüreğine bir kere daha perçinliyordu. İstanbul, bir ulusun bağımsızlık yolundaki sarsılmaz azminin açığa çıktığı, birinci kurtuluş mücadelesi günlerine benzeyen bir günü daha yaşıyordu. Binlerce yurtsever teker teker şehit Battal'ın önünden geçtiler ve Taksim yönünde yürüyüşe devam ettiler.

Yol boyunca **«Kahrolsun Amerika »**, **«Bağımsız Türkiye »**, **«Devrimciler elele, Millî Cephede »** sesleriyle ilerleyen topluluk halk tarafından coşkunlukla alkışlanıyordu. Daha birkaç gün önce, Amerika uçaklarının saldırısı karşısında yalnız sanılan bu gençliği bütün halkla beraber çelik bir yumruk gibi birleştiren bu kuvvet neydi? Bu kuvvet, işçisi, köylüsü, aydınıyla dünyada ilk defa kurtuluş savaşını başarmış bir ulusun bağımsızlık azmiydi. Bu kuvvet, kanla sulanmış bir millî kurtuluşçuluğun, Mustafa Kemalciliğin yok edilemek istenmesine karşı Türkiye halkının haklı tepkisiydi.

Yağmur altında Taksim'e kadar yürüyen 25 bin yurtsever orada, Atanın anıtı önünde, **«bağımsızlık savaşından dönmeyeceklerine »** dair tek bir yürek gibi yeniden andiçiyordu.

İstanbul'dan eller üzerinde uğurlanan Battal'ın cenazesi Ankara'ya sokulmadı. İşbirlikçi iktidar, gençliğin Ankara'da dü-

zenliyeceği yeni bir törenden korkuyordu. Battal , 17 Aralık akşamı, memleketi Malatya'ya iletildi. Önce evine sonra da Türkiye Öğretmenler Sendikası'na götürüldü. O gece sabaha kadar başında nöbet tutuldu. Sabahleyin Ata'nın anıtı önünde köylüsü ve kentlisiyle binlerce Malatya'lının katıldığı bir törenden sonra, Malatya'nın Turan Emeksiz'den sonra ikinci şehidi olan Battal, omuzlar üzerinde yumruklar sıkılı olduğu halde şehitliğe taşındı.

Böylece devrimci saflardan bir yiğit asker daha eksildi.

Battal, ölmeden önce «BAĞIMSIZLIK SAVAŞINDAN DÖNÜLMEZ » dedi.

«BAĞIMSIZLIK SAVAŞINDAN DÖNÜLMEYECEĞİNİ» bizlere, hayatını vererek öğretti Battal.

Millî Kurtuluş şehitlerimizin anısına lâyık olacağız

Millî Kurtuluş Şehitlerimizin anısına lâyık olmak için, bağımsızlık ve demokrasi yolundaki mücadelemizden bir an bile geri durmayalım, yılgınlığa düşmeyelim, gerektiğinde Battal gibi yiğitçe ölmekte en ufak bir tereddüt göstermeyelim.

Millî Kurtuluş şehitlerimizin anısına lâyık olmak için, mücadelemizi, en doğru yollardan, devrimci mücadeleler tarihinin bize öğrettiği yollardan yürütelim. Bizleri kitlelerden tecrit ederek kavgamızı sekteye uğratacak bireyci çıkışlara ve küçükburjuva kahramanlıklarına kapılmayalım.

Millî Kurtuluş Şehitlerimizin anısına lâyık olmak için, bütün iğrençliklerini, pisliklerini gittikçe ortaya dökmeye başlayan emperyalizme ve uşaklarına karşı, geniş kitleleri harekete geçirelim. Saflarımızı genişletip çelikleştirelim, Millî Kurtuluş Mücadelemizi bütün Türkiye halkına mal edelim.

İlkemiz Halk Savaşı olsun.
Yaşasın Millî Kurtuluş Şehitlerimizin devrimci anıları!
Yaşasın Millî Kurtuluş Cephemiz.
Kahrolsun emperyalizm ve irtica.
Yaşasın emperyalizme karşı savaşan bütün dünya halkları!

PASİFİZM VE ŞİDDET

Burjuva inançlarında her zaman için saklı olan pasifizm, artık Protestanlık ya da onun benzeri burjuva «idealizmi»nden arda kalan hemen hemen tek duygu yüklü inanç olarak iyice belirmiştir.

Buna bile bile burjuva öğretisi (doktrin) diyorum. Çünkü ben pasifizm denildiğinde, barış sevgisini belirli bir eylem biçimiyle korunacak bir iyi olarak düşünmeyi değil, herhangi bir toplumsal baskının ya da herhangi bir şiddet eyleminin zaten yanlış olduğunu ve şiddeti sona erdirmek için şiddet kullanmak mantıkça bir çelişki olduğundan, sözgelimi savaş gibi bir şiddet hareketine **pasif bir şekilde** direnilmesini savunan inancı anlıyorum. Barışı korumanın tek yolunun toplumun düzeninde devrimci bir değişiklik yapmak olduğunu, oysa yönetici sınıfların devrimlere şiddet kullanarak direndiklerini ve bu yüzden de zorla altedilmeleri gerektiğini söyleyen sosyalist inançtan yola çıkarak, bu anlamda pasifizme karşı çıkıyorum.

Burjuva pasifizmi oldukça belirgin bir şeydir ve örneğin, doğu pasifizmi ile karşılaştırılmamalıdır; bunlar birbirinden modern Avrupa'daki savaşlarla feodal savaşlar kadar farklıdırlar. Burjuva pasifizmi ile doğu pasifizminin yalnızca toplumdaki belirtileri değil- böyle bir farklılık, iki uygarlığın değişik toplum yapılarından ister istemez ortaya çıkar- aynı zamanda özleri de farklıdır. Burjuva pasifizminin tarihi örneği Gandhi değil Fox'dur. The Society Of Friends (Arkadaşlar Derneği) burjuva pasifizminin özünü dile getirir, bireysel bir direniştir çünkü.

Burjuva pasifizminin nasıl ortaya çıktığını anlamamız için, burjuva şiddetinin nasıl ortaya çıktığını anlamamız gerekir. Burjuva şiddeti de tıpkı feodal ve despotik şiddet gibi, düzenin kendine özgü ekonomisinden doğar. İlk kez Marx'ın anlattığı gibi, feodal düzenin kösteklediği burjuva ekonomisinin özelliklerine göre, burjuvalar özgürlüğün ve üretimde artışın ancak toplumsal örgütlerin yokluğunda, herkesin kendi sorununu kendi yetenek ve tutkuları ölçüsünde ve kendi çıkarı doğ-

rultusunda çekip çevirmesiyle gerçekleşeceğine inanırlar; burjuva mülkiyetinin mutlak ve kolayca yabancılaşabilir oluşu bunu gösterir. Onun bu hakkı elde etmek uğrunda yaptığı mücadele, feodal düzendeki durumuyla karşılaştırılacak olursa, ona daha fazla özgürlük ve üretim gücü sağlamıştır. Mücadelenin ve sonucu burjuva hayalinin, yani toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması anlamında özgürlüğün gerçekleşmesine yol açmıştır.

Fakat böyle bir programın gerçekleştirilmesi, toplumun sonu ve ekonomik üretimin çöküşü demekti. Herkes kendisi için mücadele edecek, istediği bir şeyi başkasında görünce çekip alacaktı; çünkü işbirliği diye bir toplumsal ilişki olmayacaktı. Ekonomik üretimi olanaklı kılan tasarruf ve ileri görüşlülük gittikçe kaybolacak, insan hayvanlaşacaktı.

Ama gerçekte, burjuvanın böyle bir dünyayı istediği yoktu. Ticaret ve bankacılık ile, feodal sömürünün temeli olan toprağa karşı sermaye ile geçiniyordu. Bu yüzden, «toplumsal baskının olmaması» derken, kendi mülkiyetinin, yabancılaşmasının ve sermayesi sayesinde edindiği malların üstünde herhangi bir baskının olmamasını kastediyordu. Özel mülkiyet toplumsal bir baskıdır, çünkü özel mülkiyet sahip olmayanlar, «doğal durumda» sahip olabilecekleri halde, kuvvet ya da kurnazlıkla bundan« menedilmişlerdir.» Ama burjuvalar sermaye mülkiyetini hiç bir zaman toplumsal baskılardan biri olarak ortadan kaldırmayı düşünmediler, sermaye mülkiyeti onlar için hiç de toplumsal bir baskı değildi çünkü onu toplumsal bir baskı olarak görmek akıllarına bile gelmedi; sermayelerine sıkı sıkı sarılırken, ayrıcalığın ve tekelin kaldırılmasını istemekte bir sakınca görmediler.

Bundan başka, burjuvaların daha bencilleştikleri zaman kullanabilecekleri inandırıcı bir kanıtları da vardı. Toplumsal bir baskı toplumsal bir ilişkidir, yani insanlar arasında bir ilişkidir. Efendi ile köle arasındaki ilişki toplumsal bir ilişkidir ve bu yüzden de bir insanın başka bir insanın özgürlüğüne yaptığı bir baskıdır. Aynı şekilde, toprak ağası ile toprak kölesi arasındaki ilişki de insanlar ile insan özgürlüğü üstündeki baskı arasında

bir ilişkidir, dolayısıyla öteki insanların özgürülüğü üstünde bir baskı değildir.

Şüphesiz, bu iddia boş ve temelsizdir çünkü toplumun yapısında bu tür evrensel ilişikiler olmaz; ilişkiler şey'ler arasındaymış gibi gözükseler bile ancak insanlar arasında olabilirler. Burjuvaların özel mülkiyet savunusu yalnızca ormanda yürümek için bir dal kopardığım zaman geçerlidir; yalnızca toplumca önemsiz ve dolaysız tüketilen şeylere uygulanabilir. Burjuva mülkiyeti, ileride mal üretmek üzere bir yanda duran topluluğun ürünlerinden meydana gelen sermayeye el atar atmaz (ilk burjuva uygarlığında yarının emekçilerine tahıl, giyecek, tohum ve hammadde sağlamak ve buna ek olarak, bugün aynı amaçla makine ve öteki gereçleri sağlamak için) şey'le olan bu ilişki insanlar arasında bir ilişki haline gelir, çünkü artık burjuvanın denetimi olan, toplumsal ilişki ancak burjuvanın sermayeye sahip olmasıyla gerçekleşebilir-sermayeye bağlıdır-. Böylece, tıpkı köleci ve yarı-köleci uygarlıklarda olduğu gibi, burjuva uygarlığında da insanlar arasındaki ilişkiler egemen ve ezilen sınıflar ya da sömüren ve sömürülenler arasındaki ilişkilerdir; şu farkla ki, daha önceki uygarlıklarda bu ilişki bilinçli ve açık ve seçik olduğu halde , burjuva uygarlığında zorlayıcı, buyurgan ilişkilerden uzak, yalnızca insanlarla «şey» arasında masum ilişkilerden ibaret bir düzen kılığına bürünmüştür.

Bu yüzden burjuva, bütün toplumsal baskıları üstünden atarken, yalnızca bu özel mülkiyet baskısını alıkoymakta kendisini haklı buluyordu; çünkü aslında bu onun için bir baskı değil, insanlardan koparılmaz bir temel doğal hak idi. Ne yazık ki, bu kuramda ileri sürüldüğü üzere doğal haklar yoktur, ancak doğada bulunan durumlar vardır ve bir insan için başka insanların koruduğu özel mülkiyet bu durumlardan biri değildir. Burjuva özel mülkiyeti ancak zorbaca korunabilirdi, yani feodal toplumda olduğu gibi varlıklılar yoksullara zorbalık etmek zorundaydı. Giderek, kanunlar, polis, ordu ve burjuva devletinin adli mekanizması şeklinde yansıyarak köleci toplumdaki kadar zorba bir hâkim ilişki doğdu. Bütün burjuva devleti, özel mül-

kiyetin kâr elde etmek için zor ile korunmasına dayanır. Bütün burjuva devleti, kâr amacıyla yapılan değişimlerde elden çıkarılabilen ve elde edilebilen özel mülkiyetin korunmasına dayanır ve bu doğal bir hak olarak kabul edilir. Ama ne tuhaftır ki, bu hak ancak zorbalıkla korunabilir, çünkü özünde başkalarının işgücünden yararlanmak, kâr elde etmek ve böylelikle başkalarının yaşayışını denetlemek vardır.

Böylece, burjuvanın özgürlük hayali bir türlü gerçekleştirilemez. Onu burjuva yapan tek şeyin korunması için toplumsal baskılar meydana gelmelidir. Bu özel mülkiyet «özgürlüğü» burjuvayı gittikçe daha fazla toplumsal baskılar, kanunlar, gümrük vergileri ve fabrika yönetmelikleri ile yüzyüze bırakır; içersinde yalnızca şey'le olan ilişkilerin serbest olduğu bu «toplum», insanlar arasındaki ilişkilerin gittikçe daha fazla karmaşık ve acımasız olduğu bir toplum haline gelir. İnsan burjuva özgürlüğünü amaçladıkça burjuva baskısıyla karşılaşır, çünkü burjuva özgürlüğü bir yanılsamadır (illüsion).

Bütün burjuva ekonomisi kamu sermayesi üstündeki özel mülkiyet sayesinde insanların insanlar üstündeki korkunç egemenliği üzerine kurulmuştur. Burjuva ekonomisi olumlu ve yapıcı bir güç olarak kaldığı sürece bu şiddet gizli kalır. Üretici güçler üretim ilişkileri düzenini aşıncaya kadar toplumda güçlü bir iç baskı görülmez.

Ama burjuva ekonomisi kendi çelişkileri ile bölündüğü zaman, kârın halkın zararına işlediği farkedildiği zaman, olanca bolluk imkanlarına rağmen yoksulluk ve işsizlik büyüdüğü zaman burjuva şiddeti iyiden iyiye kendini gösterir. Bu çelişkiler burjuva devletlerini şiddetin haksızca egemen olduğu emperyalist savaşlara sürükler. Devletin içinde, «akıl» yerine salt şiddet burjuva düzenini korumaya yeterlidir. Kapitalist düzen kendi yetersizliğini açıkça ortaya koymaya başladığı zaman halk ekonomik üretimin burjuva sınıfı tarafından yürütüldüğü bir hükümet biçiminden, yani parlamenter demokrasiden hoşnut değildir artık. Halka yalnızca, bütçede parlemento yoluyla ve sınırlı bir şekilde pay sahibi olma yetkisi bırakılmıştır. Bu, halkın

aşağılanması demektir ve halkın bunu hoşgörmesi için bir sebep yoktur. Sosyalist düzene olan istek durmadan çoğalmaktadır ve bu isteğin gittikçe kaygılandırdığı kapitalist sınıf açıktan açığa şiddete başvurur. Etkisini kaybeden demokrasiye karşı yapılan başkaldırı bir diktatorya kurmak için kullanılır. «Kahrolsun kapitalizm» çığlıkları arasında kuvveti ele geçiren bu diktatorya, faşist İtalya va Almanya'da olduğu gibi, aslında kapitalizmi daha da şiddetli bir yoldan gerçekleştirir. Faşizmin hunharca baskısı ve alay edercesine kullandığı burjuva çöküşünün son aşamasıdır. Dikkatle bakılırsa, burjuva yanılsamasındaki şiddetin devletin içinde olduğu kadar dışında da belirdiği görülür.

Burjuva şiddetinin haklı gösterilişi burjuva aktöresinin (ethics) önemli bir bölümünü meydana getirir. Azınlıkta olan bir sınıf tarafından toplumun emeğinin zorla denetlenmesi, şey'le olan bir ilişki şeklinde haklı gösterilir.

Bu haklı gösterme, Hegel'in çağında bile, oldukça zayıf ve basit bir biçimde sunulur. Ben nasıl bir ormana gider de koparduğum bir dalı kendi amacıma uygun olarak kullanırsam, burjuvanın da şey'i, yani sermayeyi kendi yararına kullanması olağandır. İnsanlara hükmetmek kötüdür; şey'lere hükmetmek ise meşrudur.

Burjuva aktöresi, burjuva savaşındaki şiddeti haklı göstermek gibi daha zor bir uğraşı da içerir. Hıristiyan-burjuva aktöresi bunun bile üstesinden gelmeyi başarmıştır. Burjuva yanılsamasına uygun olarak, başkasının özgürlüğüne yapılan her müdahale kötü ve ahlâk dışıdır.

Bir kimsenin özgürülüğüne saldırılırsa, o kimse aşağılanan ahlâkı savunmak ve karşılığında saldırmak zorunda kalır. Dolayısıyla, bütün burjuva savaşları her iki tarafça savunma savaşları olarak haklı gösterilir. Burjuva özgürlüğünde her türlü burjuva işini denemek hakkı da vardır-kâr için tek başına çalışmak, ticaret yapmak, mal edinmek- ve bunlar başkaları üstünde hükmedici ilişkiler kurduğuna göre, burjuvaların özgürlüğüne saldırılması sık sık saldırılması hiç de şaşırtıcı bir şey değildir. Burjuvaların başkalarının özgürlüğüne saldırmadan

kendi özgürlüklerine sahip çıkmaları olanaksızdır. Bu yüzden, katıksız bir burjuva olup da arada sırada «haklı» savaşlara yer vermemek mümkün değildir.

Bu arada, burjuvayı tedirgin eden şeyler burjuva şiddetine karşı bir cephe yaratırlar. Burjuva gelişmesinin her döneminde, insanın ancak toplumsal baskılardan uzak olduğu zaman özgür ve mutlu olabileceği burjuva yanılsamasıyla yetiştirilmiş olmalarına rağmen burjuva ekonomisinde, birlikte artan zorbalık ve baskıların farkına varan kimselerde bulunabilir. Bunların niçin varolduklarını gördük; burjuva ekonomisi varlığını sürdürebilmek için her şeyden önce zor kullanmayı ve baskıyı gerektirir. Büyük burjuva **küçük burjuvaya** hükmeder, tıpkı her ikisinin de proletaryaya hükmettikleri gibi. Ama bu ilk başkaldıran burjuvalar bunun farkına varamamışlardır. Onlar kesinlikle burjuva hayaline -«herkese eşit hak, bütün toplumsal baskılardan kurtulmak», insanların «doğal hakları»- dönmeyi istemişlerdi. Böylelikle, büyük burjuvaziden kurtulabileceklerini sanmışlardı.

Böylece tutucu ile liberal arasında, yani varlıklı büyük burjuva ile varlıklı olmanın özlemini çeken küçük burjuva arasındaki uyuşmazlık doğmuş oldu. Biri, kendi durumunun herşeyi olduğu gibi korumaya bağlı olduğunu görüyordu; ötekisiyse durumunun daha fazla burjuva özgürlüğüne, daha geniş oy hakkına, özel mülkiyeti yabancılaştırarak ona sahibolmak için daha fazla özgürlüğe, daha fazla serbest rekabete ve daha az ayrıcalığa dayandığını görüyordu.

Etkin (aktif) olan güç liberaldir. Ama liberal kendisinin sandığı gibi devrimci değil, evrimcidir. Burjuva özgürlüğüne ve eşit rekabete erişmeye çalışırken bu eylemiyle kendisinin de nefret ettiği toplumsal baskıları arttırmış olur. Küçük burjuvaziyi desteklerken büyük burjuvaziyi güçlendirir, hatta o bu süreç içinde kendisi de bir büyük burjuva olabilir. Eşitliği sağlamaya çalışırken eşitsizliği arttırır. Serbest ticaret vergileri emperyalizm ve tekeli doğurur. Çünkü özgürlüğün toplumsal planlamanın yoksunluğundan oluştuğunu savunan burjuva yanılsamasının

pençesinde olduğu sürece, toplumsal bağlarını gevşeterek kendini ister istemez zorlayıcı toplumsal güçlerin pençesine bırakmış olur.

Bu «devrimci» liberal, bu zorbalık ve şiddet düşmanı, bu serbest rekabet aşığı, bu özgürlük ve insan hakları dostu aslında yalnız bunları durduramayacak yetenekte bir insan olmakla kalmaz; kendi çabaları sonunda zorbalık, şiddet, eşit olmayan rekabet ve köleliği ortaya çıkarmak zorunda kalan, tarihin lanetlediği bir kimse olur çıkar. Burjuva şiddetine karşı çıkmaktan çekindiği gibi, burjuva ekonomisinin gelişmesine yardım ederek onu yaşatır da.

Bu kimse, devrim ve işbirliği yapmamak arasında tereddüt eden, kafası tamamıyla bulanmış bir adam değil de gerçek bir pasifist olduğu sürece tezi şu olacaktır: «Şiddetten, savaştan ve toplumsal baskıdan nefret ediyorum; toplumsal ilişkiler olmasaydı bütün bunlar olmazdı. İşte bu yüzden toplumsal ilişkilerden elimi eteğimi çekmeliyim. Savaşçıdan da, devrimciden de aynı derecede nefret ediyorum.»

Oysa toplumsal ilişkilerden elini eteğini çekmek, hayattan elini eteğini çekmektir. Pasifist, bir gelir sağladığı ya da kazandığı sürece burjuva ekonomisine katkıda bulunur ve bu ekonomiyi ayakta tutan şiddetten yanadır. Farkında olmadan büyük burjuvazinin ortağıdır, ki bu durum da zaten burjuva ekonomisinin özüdür. İki yabancı ülke savaşmaktaysa, pasifist araya girerek onlara engel olma gücünden yoksundur. Çünkü toplumsal işbirliği demek olur ve bu böyle bir davranış onun kendi tanımına göre kendisine yasaktır. Eğer kendi ülkesinin büyük burjuvazisi savaşa girmeye, devletin maddi manevi bütün güçlerini seferber etmeye karar verirse liberalin yapacağı somut bir şey yoktur, çünkü yapılacak tek somut şey büyük burjuvazinin zorbaca davranışına karşı proletaryayla işbirliği yaparak direnmek ve iktidarı büyük burjuvazinin elinden almaktır. Faşizm gelirse, liberal onu daha proletaryayı yıldırtacağı orduyu kuracak duruma gelemeden bastıramaz, çünkü «söz özgürlüğü»ne inanır.

Liberalin durumu tamamen burjuva aldatısına dayanır. İn-

sanın bir birey olarak güç sahibi olduğunu sanır liberal. Hatta herkes kendi düşüncesini açıklayıp, «Ben pasif bir şekilde direneceğim» dediği zaman bile amacının gerçekleşmeyeceğini görmez. Çünkü gerçekte, insanlar işbirliğinden kaçınamazlar, toplumun çalışması süredurmak zorundadır; ekinler biçilmeli, urbalar dikilmeli, elektrik üretilmelidir, yoksa insan soyu yeryüzünden silinir gider. Ancak asalak bir sınıftan gelmiş olması liberali böyle bir yanılsamaya düşürmüş olabilir. Bir işçi, bütün yaşayışının ekonomik işbirliğine dayandığını ve bu işbirliğinin de burjuva ekonomisi için de burjuvaca toplumsal ilişkilere insanı zorunlu kıldığını, yani bu toplumsal ilişkilerin hayat ve ölüm sorunlarını şu ya da bu ölçüde büyük burjuvazinin ellerine teslim ettiğini görür. Pasif direniş gerçek bir program değildir, sadece eski programı destekleyebilmek için bir özürdür. Bir insan ya burjuva ekonomisinde yerini alır, ya da ona karşı başkaldırır ve başka bir ekonomiyi kurmaya çalışır. Çözüm yolu olarak **anarşiyi** seçmek, yani toplumu yıkıp orman hayatına dönmek de bir başka yoldur. Oysa anarşi hiç bir şekilde çözüm yolu olamaz. Burjuva ekonomisinin tek gerçek karşıtı proleter ekonomisi, yani sosyalizmdir. Dolayısıyla, bir kimse ya burjuva ekonomisinde yerini alır, ya da proleter devrimcisi olur. Burjuva ekonomisinde pasif bir şekilde yer aldığını, sopayı kendisinin vurmadığını, topu kendisinin ateşlemediğini söyleyerek yapılan savunu bir savunu olmaktan uzaktır ve bir elebaşı çetesindeki bir hırsızdan, bir pezevenk bir orospudan nasıl daha iğrençse böyle bir savunuyu yapan kimse de öyle iğrençtir. Kirli işleri başkalarına yaptırmakta, sadece çıkarlara ortak olmaktadır. Burjuva pasifisti, gelmiş geçmiş bütün uygarlıklarda insanlığın en soysuz yerini işgal etmektedir belki de. O, aktöresinin evrimini sağlayan uygarlığın gelişmesiyle gülünç duruma düşen Protestan'dır; ama bu gülünçlük edindiği rahatlığı engellemez. Büyük burjuva işçiyi tekmelerken, o da işçinin başına çöker ve sesini çıkarmamasını salık verir.

Pasifizm, görünüşteki bütün ahlâkî yanına rağmen, tıpkı Protestanlık gibi, aşırı bireyciliğin ve bencilliğin inancıdır. Bu

bencillik burjuva pasifistinin inancını savunuşlarında görülür.

İlk savunmaya göre şiddet yanlıştır. Öldürmek ya da şiddete başvurmak «günah»tır. Şiddete başvuran pasifist ruhunu iğrenç bir suça bulaştırmış olur. Bu anlayışta, hiç bir pasifistin kendi ruhu kadar önemli değildir. İyi bir burjuva hanımının çok önemli bir toplumsal değer olan onuru için kaygı duyduğu gibi, pasifist de bu pek değerli ruhu için kaygılanır durur. Eğer ruhu eldeğmemiş ise toplum onu azıcık olsun ırgalamaz. Burjuva günah kavramlarıyla öyle doludur ki, bir insanın salt kendi ruhuyla ve kendi kurtuluşuyla ilgilenmesinin bencillik olduğu aklına bile gelmez. Bir kimse herşeyden önce kendi canını kurtarmakta, bir pasifist herşeyden değerli ruhunun şiddetin ahlâkî günahıyla lekelenmesini önlemekte haklı olabilir. Ama bu, pek iyi bildiğimiz burjuvazinin **laissez-faire** kuralını ve burjuvalığı ruhsal terimlerle ifade etmek değildir de nedir? Şeytan görsün yoksulların yüzünü demek değildir de nedir? Manevi bir laissez- faire'dir bu inanç eğer bir eylem bir insanın ruhunu tehlikeye sokuyorsa, başkalarının yararına bile olsa o eylemde bulun-makla toplumun çıkarlarına yani Tanrı'nın amacına -hizmet edildiği inancındadır. Bu, «İnsan iyilik için kötülük yapmalıdır,» kuralında billûrlaştırılmıştır.

Bu arada, bazı pasifistler başka bir savunuya başvururlar. Kendi ruhlarıyla ilgilenmezler de, başkalarının ruhlarını düşünürler. Pasifizm, şiddet ve baskıyı durduracak tek yoldur. Şiddetten şiddet doğar, baskıdan ise baskı. Bu görünüş ne dereceye kadar doğrudur? Burjuva yanılsamasının sadece bir rasyonalizasyonu değil midir?

Bugüne kadar hiç bir pasifist, direnmeden başeğişin şiddetle sonuçlandığı nedensel bağı açıklamamıştır. Bu belirgin yol gerçekten böyle sonuçlanır, yani zorbaca buyruklara karşı konulmuyorsa, şiddet kullanmanın zaten gereği yoktur. Aynı şekilde, eğer A, B'nin istediği herşeyi yerine getiriyorsa, B'nin istediği her şeyi yerine getiriyorsa, B'nin şiddet kullanması gereksizdir.. Ama açıkça, gözükmese bile, böyle bir hükmedici ilişkinin özünde şiddet vardır. Her ne kadar kurbanın güç-

süzlüğü ve üstün olanın korkunçluğu zor kullanılmamasına yol açsa da, başeğme başeğmedir, zorbalık da zorbalık. Bir avın tırnaklarının olması onu nasıl etoburların elinden kurtaramazsa, direnmemek de bu boyun eğişi önleyemez. Tek çare etoburları yoketmek, yani başkalarının sırtından geçinen sınıfları ortadan kaldırmaktır.

Pasifistin iddiasında ancak şu gerçek verdir: Burjuva toplumsal ilişkileri içinde olan bir ülke bir göçebe aşireti gibi davranamaz. Burjuvalar, Timurlenk sömürüsünün burjuva sömürüsü kadar elverişli olmadığını farketmişlerdir. Bir ülkeye girip bütün şarapları, güzel kadınları, altınları yağmalayıp götürmek bir burjuvanın hiç işine gelmez, Güzel kadınlar yaşlanıp çirkinleşir, şarap içilir ve biter, altın süsten başka işe yaramaz. Böyle davranmak, bitip tükenmez bir kâr ve sürekli egemenlikle beslenen burjuva uygarlığı için Ölü Deniz'de yetişmiş bir meyva yemek olurdu.

Burjuva uygarlığı burjuva şiddetinin elverişli olduğunu farketmiştir. Burjuva şiddeti Timurlenk şiddetinden çok daha kurnaz ve daha az belirgindir. Yurda sadece güzel kadın ve altın değil, köle de getiren ve onları evlerde, çiftliklerde ve madenlerde çalıştıran Roma şiddeti bu ikisinin yanında yer alır. burjuva uygarlığı yağmacılığa ve köleciliğe dayanan toplumsal ilişkilerden değil, bunları yasaklayan toplumsal ilişkilerin burjuvalar için zor daha kârlı olduğunu anlamıştır. Bu yüzden burjuvalar Avustralya, Amerika, Afrika ya da Hindistan gibi henüz burjuvalaşmamış yerleri fethettiklerinde burjuva toplumsal ilişkilerini öne sürmüşlerdir. Özgürlük, insanını kendi kaderini saptaması ve demokrasi adına, bazan da bu adları hiç kullanmaksızın, burjuva özünü, özel mülkiyeti, kâr için üretim araçlarına sahib olmayı ve onun gerekli önkoşulunu, yani pazarda bir ücret elde etmek için emeğini kullanmak zorunda olan emekçiyi zorla ortaya atarlar. Bu bedava burjuva buluşu Timurlenk ve Krezüs'ün düşlerinin de ötesinde bir maddî zenginlik yaratmıştır.

Diyeceğim, pasifistlerin hayali gerçekleşseydi bile, burjuva

şiddeti süreduracaktı. Ama aslında gerçekleşmeyecekti zaten. Bir burjuva baskı devleti kendi kâr kaynaklarının bir başka burjuva devleti tarafından zorbalıkla ele geçirilmesine, sahipolduğu bütün şiddet kaynaklarını kullanmaksızın nasıl başeğerdi. Kanlı bir şekilde yıkıma sürüklenen Faşizm ve Nazizm bunun kanıtlarıdır. Plânlı olmadığı için burjuva ekonomisi, reform yapmaktan çok kendi gırtlağını kesecektir. Pasifizm, burjuva uygarlığının temelini teşkil eden toplumsal ilişkileri sona erdirecek olan bu umutsuz dayanağın dile getirilişidir.

Görüşlerimizi zorla gerçekleştirecek yürekliliğe sahip miyiz? Görüşlerimizin doğruları hakkında bir güvencemiz (garanti) var mı? Tek gerçek güvence **eylemdir**. İnsanların yaşayışını tehlikeye atmasına rağmen, toplumun maddî dayanağını evler, yollar, köprüler ve gemiler üstüne kurmak için inançlarımızı madde üzerine zorlayacak yürekliliğe sahibiz. Çünkü eylem ile oluşan kuramlarımız (teori) eylem içinde sınanmıştır. Yıkılsın köprüler, batsın gemiler, çöksün evler eğer yanılmıyorsak. Doğa'da nedenselliğini (illiyet soruşturduk; eğer yanılıyorsak üstümüzde ispatlansın bu yanılgımız.

Aynı şey toplumsal ilişikiler için de geçerlidir. Bundan önce de köprüler yıkıldı, kültürler çürüyüp gitti, uygarlıklar çöktü; ama hiç bir zaman boş yere olmadı bütün bunlar. Her yanılgıdan bir şeyler öğrendik; Timurlenk toplumu da, köleci toplum da, feodal toplum da eylem içinde sınavı kaybettiler. Ama bu gene de kısmi bir başarısızlıktı, çünkü en yeni köprü yapılırken en eskisinin çöküşünden nasıl ders alınırsa, öyle bir şeyler öğrendik her birinden. Ders hep aynı oldu; köprüdeki zayıflık efendi ile köle, toprak ağası ile toprak kölesi, burjuva ile proleter arasındaki hükmedici ilişki ve şiddetten geliyordu.

Ama pasifist, bütün burjuva kuramcıları gibi, mutlak'a karşı uyuşuk bir isteğin sapması içindedir. Bana, diye bağırır hepsi, «mutlak gerçeği, mutlak adaleti, gerçekliğin özelliklerini eylemle iç dışlı olmaksızın, kolayca bulabileceğim pratik ölçütü verin. Her şeyi kuram (teori) içinde deneyip, bu doğrudur diyebileceğim bir mantıkî tılsım, bir bilgelik taşı verin bana, şiddet

yanlıştır, diye öyle bir ilke verin ki, bütün zorbaca eylemlerden kaçayım, ama haklı olduğumu da bileyim.» Oysa bulabildikleri tek mutlak, burjuva ekonomisinin ölçütüdür. Toplumsal eylemden uzak dur. Ölçütler yaratılır, bulunmaz.

İnsan eylemsiz yaşayamaz. Yere bıraktığım bir taşın bir toprak kaymasını başlatabileceği gibi, eylemde bulunmaktan kaçınmak da işleri oluruna bırakmak da bir eylemde bulunmaktadır. İnsan daima eylemde bulunduğuna göre, daima bir güç harcıyor, daima şey'lerin durumunu ya değiştiriyor ya da koruyor demektir; yani daima ya devrimcidir, ya da tutucu. Varoluş, fiziki çevrenin ya da öteki insanların üstünde bir güç uygulamasıdır. Oy kullansak da kullanmasak da, polise yardım etsek de etmesek de iki kavgacının arasına girmesek de onları zorla ayırmaya çalışsak da birinden yana çıksak da, bir insanı açlıktan ölmeye de terketsek ona el uzatsak da, insanları tek bir evren içinde bağlayan fiziki ve toplumsal ilişkiler dokusu yaptığımız her şeyin başkalarını etkilemesini sağlar. İnsan hiç bir zaman mutlak'a dayanamaz; bütün edimler (fiil) sonuçlarıyla bağıntılıdır, insanın ödevi bu bağıntıları bulmak ve ona göre davranmaktır. İnsan eylem ile eylemsizlik arasında bir seçim yapamaz, ancak hayat ile ölüm arasında bir seçim yapabilir. «Niyetim kötü değildi.», «İyiliği için yaptım», «Hiç bir emre karşı gelmedim.» gibi bayatlamış özürlerle kendini bağışlayamaz. Vahşilerin bile daha sağlıklı bir anlayışı vardır; bir köprü nasıl sağlamlığına göre değerlendirilirse, onlar da olayları sonuçlarına göre değerlendirirler. Bu yüzden, insanın ödevi edimlerin (fiil) sonuçlarını bulup çıkarmaktır; yani toplumsal ilişkilerin yasalarını, tarihin itkilerini (sevki tabii), nedenlerini ve etkilerini ortaya çıkarmaktır.

Burada pasifiste Yunanistam Perslerden mi, yoksa kızkardeşini bir sözde saldırgandan mı kurtarmaya kalkışırdın diye sorabiliriz. Modern toplum ferdi daha somut bir sorun ortaya atar. Pasifist, hangi şiddet bayrağı altında kendini kabul ettirecektir? Burjuva ilişkilerinin şiddeti mi, yoksa sadece bu ilişkilere karşı direnmek için değil, aynı zaman da onlara son ver-

mek için başvurulan şiddet mi? Burjuva toplumsal ilişkileri dayandıkları sömürü ve yoksun bırakma şiddetini hergün daha fazla ortaya koymaktadırlar, insanları gittiçe daha fazla vahşet ve baskıyla kemirmektedirler. Pasifist eylemden kaçınmakla bayrağın altına sığınmış olur; her şeyi olduğu gibi kabul etme bayrağının altında, varlıklıların yoksullar üstünde gitgide arttırdığı şiddet ve zorbalık bayrağının. Böylece pasifist, giderek, yoksulluğu, mahrumiyeti, yapay fiyat düşmelerini, sanatsal ve bilimsel çürümeyi, faşizmi ve savaşın şiddetini yaratmış olur.

Ya da şey'leri ilerde olacakları gibi kabul eden devrimci orduya yazılabilir. Böyle yaparken de bir doğruluğu bir kurumu ya da bir toplumsal ilişkiler düzenini ortadan kaldıran bir kimsenin, yerine daha iyisini getirmek zorunda olduğunu; bir köprüyü yıkan kimsenin yetersiz de olsa yerine daha iyisini yapmak zorunda olduğunu kabul etmiş olur. Burjuva toplumsal ilişkileri köleci toplumdakinden daha iyiydi belki de; devrimci onlardan daha iyi ne bulacaktır? Bulduktan sonra onları nasıl ortaya koyacaktır? Çünkü insan köprünün sadece planını yapmakla kalmamalı; şiddet ve zor kullanarak, kayayı havaya uçurarak ve onu meydana getiren taşlar üstünde mekik dokuyarak köprüyü kurmasını da bilmelidir.

Bu yazı, Coudwellin «Studies In A Dying Culture» adlı eserinden alınmıştır.

CHRISTOPHER CAUDWELL (Christopher St. John Sprigg) 12 Şubat 1937'de, yirmi dokuz yaşındayken İspanyol cumhuriyetçileri için Jarama Irmağı üstündeki bir tepeyi tutarken vuruldu.

Caudwell, «Demokratik özgürlüğün önemine ilişkin hissettiklerinin», eylem ile birlikte yürümesi gerektiğini düşündüğü için İspanya'da savaşmıştı. Kısa hayatında aynı itkiyle kazandığı yaratıcı gücü sayesinde bir roman, havacılık üstüne beş kitap, yedi polisiye hikâye, birçok hikâye, şiir ve üç başeserini yazdı:«Illusion and Reality: A Study of the Sources of Poetry», «The Crisis In Physics», « Studies In A Dying Culture». Ölümünden sonra, dağınık yazılarından bir takım derlemeler yayımlandı; bunların arasında « Further Studies In A Dying Culture» da vardı.

« Studies In A Dying Culture», görünüşte birbirinden farklı konuları ele alan bir denemeler kitabıdır: George Bernard Shaw, T.E. Lawrence, D.H. Lawrance, H.G. Wells, Pasifizm ve Şiddet, Aşk, Freud, Özgürlük. Oysa bütün bu farklı başlıklar, Caudwell'in burjuva uygarlığı ve ideolojisini insan özgürlüğü ve Marx'cılık açısmdan eleştirmesinin çevresinde birleşirler. Caudwell'in formüllemeleri, çağızımızda birçok nazik kimsenin kulağına kaba ve dogmatik gelebilir. Ne var ki, Caudwell'in Anglo-sakson açıksözlülüğü, şimdilerde birçok «Yeni Sol Kuramcısının» saygı duyduğu Marcuse, Lukacs ve Adorno'nun bulanık Orta Avrupa Hegel'ciliklerine yararlı bir açıklık getirebilir.

Ölümünden bu yana, Marx'cı çevrelerde Caudwell'in adına çekici ve gizemsel bir anlam yüklenmiştir. «Caudwell» adı geçince, anti-faşist savaş alanlarını incelemelerine yeğ tutmaması gereken bir insan akla gelmektedir. Oysa onun böyle bir yolu seçmesi ve bu seçiminin sonucu, tamamladığı eserlerine yeni bir güç katmıştır.

Caudwell'in bu denemede eleştirdiği pasifizm, bugün Amerika'daki Yeni Sol pasifizminin çeşitli biçimleriyle bir değildir. Gene de, eleştirisinin ana hatlarının şimdilerde bir geçiş dönemi yaşayan pasifist kuram ve uygulamanın (teori ve pratiğin) niteliğiyle özel bir ilgisi vardır.

KÜRECİK BÖLGE RAPORU

EKİM 1971

Bugüne kadar faaliyet gösterdiğimiz alan K nahiyesidir. Nahiye, 21 köyü içine almaktadır. Bağlı olduğu ile uzaklığı 70, ilçeye uzaklığı 25 km.'dir. Doğu Anadolu'nun merkezini Orta ve Batı Anadolu'ya bağlayan karayolu bu nahiyeden geçmektedir. Toroslar'ın doğu kolları, Nurhak dağları üzerinden bu nahiyenin topraklarına kadar, yüksek tepeler ve dağlar halinde sokulmaktadır. Nahiye genellikle dağlık ve tepeliktir; dağlar ve tepeler çıplaktır. Düz alanı çok azdır. Dağlık yapıya uygun olarak, köyler dağınık olarak kurulmuştur. Aynı köyün bir ucundan diğer ucuna, bazı yerlerde yürüyerek bir saatte ancak varılabilir. Genellikle evler, tarlaların yanına konmuştur ve aynı soydan olanların evleri birbirine yaklaşık olup bir mahalle oluşturmaktadır. Davarı olanların, evden ayrı olarak yaylalarda ağılları vardır. Ağıl sahipleri yaz günleri buralara çıkarlar. Faaliyet gösterdiğimiz bölgenin coğrafi yapısı ve yerleşme durumu böyledir.

1. BÖLÜM
EKONOMİK, TOPLUMSAL VE SİYASİ DURUM

A) Sınıfları Birbirinden Nasıl Ayırdedebiliriz:

Bölgede sınıfları birbirinden ayırdetmeye yarayacak ölçü nedir? Sahip olunan toprak büyüklüğü mü, hayvan sayısı mı, yoksa örneğin armut ağacı sayısı mı, yoksa başka birşey mi?

Önce şunu belirtelim: Bu bölgede sınıflar henüz kesin çizgilerle birbirinden ayrılmış değildir. Ege'de ve Trakya'da gördüğümüz gibi köylüleri ücretli işgücü yoluyla sömüren zengin köylülere (köy burjuvazisine) pek rastlanmaz.

Genel bir yoksulluk köylülerin büyük bir çoğunluğunu (tahminen % 90'dan fazlasını) kasıp kavurmaktadır. Bunların içinde durumları çok kötü olanlar, görece biraz daha iyi olanlar vb. elbette bulunmaktadır.

İkinci olarak şunu belirtelim: Bu bölgede, Urfa, Mardin ve Diyarbakır ovasında görüldüğü gibi, köylüleri yarıcılık, ortakçılık, angarya ve benzeri yollarla sömüren toprak ağalığı bulunmamaktadır. Köylüler genel olarak "özgür" küçük

üreticilerdir.

Üçüncü olarak şunu belirtelim: Toplumsal üretimin hiçbir yüzü, henüz ciddi bir gelişme göstererek esas haline gelmemiştir. Yani ne tarla tarımı, ne hayvancılık ve hayvan ürünleri tarımı, ne meyvecilik, esas üretimi oluşturmamaktadır. Bunların hepsi birarada ve aşağı yukarı aynı ölçüde yürütülmekte ve aynı öneme sahip görünmektedir. Bunların içinde, görece tarla tarımı ve koyun, keçi üzerine yapılan hayvancılık ön plandadır, fakat bu alanlarda (ne birinde, ne ötekinde) ciddi bir gelişme henüz yoktur. Bu yüzden de sınıfları biribirinden ayırdetmek için ne toprak büyüklüğü, ne de hayvan sayısı tek başlarına doğru bir ölçü oluşturmamaktadır.

Arazinin dağlık olması yüzünden, topraklar verimsiz, kıraç ve bayırdır; traktör ve biçer-döver gibi modern araçları kullanma hemen hemen olanaksızdır, ensantif tarım yoktur. tarla tarımının gelişip toplumsal üretimin esas yönü haline gelmemesi arazinin bu elverişsiz durumundan ileri gelmektedir. En verimli topraklarda bile verim bire beşi seyrek olarak geçmektedir. Bu yüzden, çoğu kere 100 dönümden fazla toprağı olan aileler bile geçimini sağlayamamakta, işgücü satmaya zorunlu kalmaktadır. Öyle aileler vardır ki, toprağı 200 dönüme ulaştığı halde, geçimini güç bela sağlayabilmektedir. Hatta, çalıştığı topraktan verdiği emeğin karşılığını alamadığı için, bu toprakların bir kısmını kendi isteğiyle terketmekte, ekip biçmemektedir.

Arazinin tarıma elverişsizliği, verimsizliği yüzünden, birinci olarak toprağa fazla değer verilmemekte, varlıklı köylülerin elinde toprak toplanmasına doğru bir gelişme pek olmamaktadır (oluyorsa bile son derece yavaş olmaktadır); toprak alım-satımı, kiracılık, ortakçılık yaygın, ciddi (en önemli) bir sorunu oluşturmamaktadır. Yoksul ve orta köylülerin borca karşılık tarlasını vermesi, göç, evlenme vb. nedenlerle tarla satışı olmaktadır; fakat bu, belirttiğimiz gibi, hiç değilse bugün, zenginlerin elinde esaslı bir toprak toplanmasına yolaçmamıştır. Göç eden yoksul ailelerin bir kısmı toprağını satmadığı gibi, ortağa vb. de vermeyip bomboş bırakmaktadır.

Arazinin elverişsizliği, ikinci olarak, traktör, biçerdöver, patos gibi teknik araçların ve ilaç, gübre gibi tarım girdilerinin tarımda geniş ölçüde kullanılmasına, bu yolda esaslı bir gelişmeye engel oluyor. K nahiyesine bağlı köylerden, bildiğimiz kadarıyla sadece birinde bir patosla bir traktör vardır. Az miktardaki elverişli arazilerde başka yerlerden getirilmek yoluyla, traktör ve patos kullanıldığı olmaktadır; fakat bu hiçbir zaman büyük ölçülere ulaşmamaktadır. (Traktörün dönüm ücreti 10 lira, patosun saat ücreti 50 lira).

İlaçlardan sadece kör hastalığına karşı tohum ilaçları kullanılıyor (kilosu 10 lira) ve az miktarda da gübreleme yapılmaktadır (kilosu 110 kuruş).

Tarla tarımı, esas olarak tahıl (buğday) tarımıdır. Buna rağmen, buğday satan aile hemen hemen yoktur; satın alan aile ise, köylülerin anlatımına göre % 99'a yakındır.

Tarla tarımının yanında önem taşıyan diğer bir ziraat dalı hayvancılıktır. En çok beslenen hayvan koyundur, ikinci olarak keçi gelir. Fakat, hayvancılık da, tarla tarımı gibi, ticaret amacıyla yapılan, gelişmiş, egemen bir üretim dalı haline gelemediği için, köylülerin sahip olduğu hayvan sayısı da, yalnız başına sınıfları birbirinden ayırdeden bir ölçüt olmamaktadır. Bir yanda büyük sürü sahipleri, diğer yanda bu sürülerin bakımında vs. şu veya bu şekilde çalışan yarıproleterler ve proleterler şeklinde belirgin ve kesin bir ayırım henüz oluşmamıştır. Gerçi, varlıklı olanların bir kısmı, daha çok koyun ve keçiye sahiptirler ve yoksulların genel olarak koyun ve keçileri ya çok azdır, ya da hiç yoktur; fakat, koyun ve keçileri kabarık olanlar arasında da yoksul olanlar, işgücünü satanlar çoktur ve yine hiç koyunu , keçisi olmayan veya çok az olan aileler içinde de varlıklı olanlar vardır. Ayrıca, köylü ailelerinin birçoğu şu veya bu ölçüde koyun ve keçiye sahiptirler. Bu nedenlerle, sınıfları birbirinden ayırdederken, sahip olunan koyun ve keçi sayısına bakmak gereklidir ama yeterli değildir.

K nahiyesinde önem taşıyan bir diğer gelir kaynağı, armut ağaçlarıdır. Tarlalarda ve bayırlarda bol miktarda armut bakımıyla, onun yetiştirilmesi, iyileştirilmesi, verimi-

nin artırılmasıyla vs. uğraşan hemen hemen yok gibidir. Armut ağaçları iki yılda bir meyve vermekte ve köylüler ne bulurlarsa onu toplamaktadırlar. Hatta armut ağacı vardır ve köylüler bunların meyvelerini toplayıp satmaktadırlar. Fakat özel olarak bu işle uğraşan, armut ağaçlarının bir kısmı kesilip yakacak olarak kullanılmaktadır. Bu nedenlerle, sahip olunan armut ağacı sayısı da sınıfları birbirinden ayırdetmekte tek başına bir ölçüt olmamaktadır.

O halde, sınıfları birbirinden ayırmakta kullanacağımız ölçüt nedir? Sahip olunan ekilip-biçilir toprak miktarı, sahip olunan hayvan sayısı ve sahip olunan armut ağacı sayısı, bunların üçü birden sınıfları birbirinden ayırdetmekte doğru bir ölçü olabilir. Fakat, bu pratik ve kullanışlı bir ölçüt değildir. Bu yüzden biz, bunun yerine başka bir ölçüt kullanmayı daha doğru bulduk. Bir köylü ailesinin yıllık geliri, o ailenin hangi sınıfa dahil olduğu hakkında oldukça doğru bir düşünce vermektedir ve bunu hesaplamak, yukardakileri (toprak miktarını, hayvan sayısını, armut ağacı sayısını) hesaplamaktan çok daha kolaydır.

Dördüncü olarak şunu belirtelim: Ticaret, köylülerin yaşamına hergün biraz daha fazla girmektedir. Köylülerin en temel gereksinim maddeleri, hergün artan ölçülerde pazardan karşılanmaktadır. İdarenin yerini lamba, ocağın yerini soba, elle dokunan çul, çuval, yastık ve kilimin yerini pazardan alınanlar almıştır ve almaktadır. Radyo, teyp, pikap, saat birçok eve girmiştir. Çay, bir süredir normal tüketim maddeleri arasında yer almaktadır. Sebze gereksinimi, geniş ölçüde pazardan karşılanmaktadır. Eksik kalan yiyeceklik buğday pazardan alınıyor vs. vs. El zanaatları gerilemekte ve çökmektedir. Öte yandan, köylülerin ürettiği ürünlerin bir kısmı da, yine her gün artan ölçülerde pazara taşınmaktadır. Köylülerin pazarda en çok sattıkları şeyler, hayvan (koyun, keçi) ve armuttur. Bunların yanısıra, bazı hayvan ürünleri de (yünden yapılan keçe, yağ, peynir gibi) az miktarda satılmaktadır. Bu ne anlama gelir? Bu, köylülerin, hergün artan ölçülerde, ticaret sermayesi tarafından sömürüldükleri, iflasa ve sefalete sürüklendikleri anlamına gelir. Köylüler, bir yandan pazardan gereksinimlerini sağ-

larken, araya giren tacirler tarafından, diğer yandan da, kendi ellerindeki malları satarken hayvan ve armut tacirleri tarafından sömürülmektedirler. Köylülerin arasında az çok varlıklı olanlar, ellerinde gereksinim fazlası parası olanlar genellikle ticarete atılmaktadırlar. Emperyalist tekellerin ve işbirlikçi sermayedarların malları, yüksek ticaret kârlarıyla köylülerin eline geçmektedir. Öte yandan, örneğin armudun kilosu köylülerin elinden 60-75 kuruşa alınmakta, pazarda 200-350 kuruşa kadar satılmaktadır. Bu olay geniş yoksul köylülerin daha çok iflasa sürüklenmesine, yoksullaşmasına ve iş-gücünü daha çok satmasına, proleterleşmelerine yolaçmaktadır.

Beşinci olarak şunu belirtelim: Gelirleri gereksinimlerini karşılamaya yetmeyen köylüler, yine gittikçe artan ölçülerde borçlanmaktadırlar. Bankalar, pek küçük bir azınlığı oluşturan varlıklı köylülerin dışındakilerine çok az kredi veriyor veya hiç vermiyor. Bunlar, elinde parası olan bir kısım varlıklı köylülere borçlanmak zorunda kalıyorlar. Borç faizi ayda ortalama % 5'dir. Yılda % 60 eder. İkinci yıl, borç ödenmediği takdirde faizin de faizi işliyor. Bu yüksek faiz karşılığı, bir avuç faizciyi hızla yükseltirken, faizli borç alan, almak zorunda olan köylü kitlelerini de gitttikçe batırıyor, bir daha hiçbir zaman altından kalkamayacağı ağır bir yükün altına sokuyor; bunların ocaklarını söndürüyor, ellerindeki her şeylerini (topraklarını, hayvanlarını, evlerini vb.) kaybetmelerine yolaçıyor.

Altıncı olarak şunu belirtelim: Yüksek ticaret kârları ve borç faizleriyle sömürülen, iflasa ve sefalete sürüklenen köylü kitlesi; bunların çoğunluğu, "gurbetçi" olmaktadır. Köylülerin çoğu, Antep'te, Adana'da, İstanbul'da ve Antakya'da inşaat işçiliği, hamallık, dilencilik ve en çok da seyyar satıcılık (işportacılık) yapmaktadırlar. (Gidenlerin yaklaşık % 80'i işportacıdır) Sözü geçen yerlerde (özellikle Antep ve İstanbul'da) K nahiyesine bağlı köylülerden yüzlerce işportacı vardır. Yine eli iş tutan bir yığın köylü Almanya'ya gitmiştir; birçoğu gitmek için sıra beklemektedir. Örneğin 60 hanelik bir köyden 120 kişi Almanya'dadır. 200 hanelik bir köyden 200 kişi Almanya'dadır. Ortalama her aileden bir

kişi Almanya'dadır.

Yine, köylülerin birçoğu, özellikle yoksullar, Antep, Adana, İstanbul Malatya'ya göç ediyorlar. Göçenlerin sayısı oldukça artma göstermiştir.

B) Sınıflar ve Bunların Devrime Karşı Tutumları:

Şimdi çeşitli sınıfları tek tek ele alalım:

Tarım proletaryası: Tarım proletaryası, yukarıda açıkladığımız nedenlerle oluşmamıştır. Köyde geçimini sağlayacak hiçbir mülkiyeti olmayanlar, genellikle göçmektedir (Antep'e veİstanbul'a) Göçmeyen çok az sayıdaki aileler ise, 5-10 evin sürüsünü otlatmakta, yani çobanlık yapmaktadır. Bunları, tarım proleterleri sayabiliriz (kendi koyunlarını otlatan bir kısım orta köylüler dışında) Bölgenin en yoksulları başkalarının sürüsünü otlatan çobanlardır. Bunların yıllık gelirleri 4-5 bin lira dolayındadır. Buna ek olarak, sadece çobanın yiyecek ekmeğini vb. de çobanlık ettiği aileler sırayla sağlamaktadır.

Bölgemizdeki çobanlar, genellikle en devrimci unsurlardır. Bunlar, silahlı mücadelenin en ateşli savunucularıdır. Sİnan Cemgil ve arkadaşlarını beslemekten, çoğu, komandoların baskı ve zulmüne uğramış, karakollarda dayağa çekilmiştir. Fakat, çobanlar sağlam bir şeklide dayanmışlar, eğilip bükülmemişlerdir. Ayrıca, Sinan'ların yerini söylemeleri halinde kendilerine yüksek paralar söz verilmiştir, yiyecek ekmeğini zor bulan, cebi beş kuruş para görmeyen bu insanlar, para karşılığı alçalmayı da duraksamasız reddetmişlerdir. Bunlar, araziyi çok iyi tanımaktadırlar. Askeri haritaların almadığı birçok mağarayı, gizlenme yerini vs. bunlar biliyor. Çobanların köylü silahlı mücadelesine çok büyük katkısı olacaktır.

Yoksul Köylüler: Yıllık gelirleri 5-15 bin lira arasında değişen aileler genellikle bu sınıfa girerler. (Ailedeki birey köylü nüfusunun çoğunluğunu bunlar oluştururlar. Yoksul köylülerin arazileri genellikle bayır ve taşlık yerlerdir. Düz ve verimli yerlerde arazisi olanlar, faizcilerden aldıkları borca karşı rehin ettikleri bu verimli toprakları, borçlarını

ödeyemediklerinden faizcilere terketmişlerdir. Suni gübreden yararlanamadıkları için verim yıldan yıla azalmaktadır. (Hayvan gübresini odun yerine tezek olarak yakmaktadırlar)

Yoksul köylülerin hepsi mevsimlik gurbetçidir. Antep, İstanbul, Adana gibi şehirlerdeki işportacılık, inşaat işçiliği, hamallık, dilencilik yapan K...'lilerin çoğunluğunu bu sınıftan olanlar oluşturuyor.

Yoksul köylülerin bir kısmı daha varlıklı ailelerin toprağında ortakçılık yapar. Toprak sahibi, tarla ve tohumluk (bider) verir. Ortakçı ise, tarlayı eker, biçer, ürünü kaldırır. Hasat sonu buğday ve saman yarı yarıya bölüşülür.

Bir kısım yoksul köylüler de ekin biçme zamanı başkalarının (yukarı orta köylülerin ve varlıklı köylülerin) tarlalarını biçerler. Karşılık olarak tarlaya ekilen tohum kadar (bider kadar) buğday alırlar.

Şehirlere göçenlerin çoğunluğunu bunlar oluşturuyor. Bunlar özellikle Antep'te, hamallık, odun kırıcılığı, un fabrikalarında işçilik vs. yapmaktadırlar. Almanya'ya gidenlerin de çoğunluğu yoksullardır. Köylüler, "eğer Almanya olmasaydı, çoğu acından ölürdü" demektedirler.

Yoksul köylüler, Ziraat Bankası'ndan ve Tarım Kredi Kooperatifleri'nden yararlanamıyorlar. 200 lira kredi alabilmeleri için epey ter döküp bir sürü kapı aşındırmaları gerekir. Çoğu hiç kredi alamaz. Gün geçtikçe yaşama koşulları zorlaştığından, bu borçların ödemeleri ayrı bir dert oluyor. Üçbeş yerel faizciye, bakkallara vs. borçlu olmayan yoksul köylülere faizciler de borç vermiyor.

Bu tabaka, devrime ve silahlı mücadeleye güçlü bir istek duymaktadır; her türlü reformist ve burjuva görüşlere dudak bükmektedir. Köylük bölgelerde dayanacağımız esas güç bunlardır. Bunların yazgısı ve kurtuluşu, proletaryanın yazgısı ve kurtuluşuyla kesin olarak ve kopmaz bir şekilde birleşmiştir.

Orta Köylüler: Yıllık gelirleri 15 bin lirayı geçen aileler, genellikle bu gruba girerler. Bunlar, ya görece iyi topraklara sahiptirler, ya 50-60 davara sahiptirler ya da hem bir parça iyi toprağa, hem de bir miktar koyuna sahiptirler. Bir kısmı-

nın iki öküzü, bir veya birkaç ineği, bir eşeği veya katırı vardır. Bir kısmının ise toprağı ve davarı az olduğu halde (veya hiç olmadığı halde), elinde bir miktar parası vardır. Özellikle Almanya'ya gidip dönenlerin, dolmuşçuların, nahiyede bakkallık yapanların ve benzerlerinin durumu böyledir. Bunlar da orta köylü sayılırlar. Bunların bir bölümü faizle para verir, bir bölümü şehirde arsa vs. satın alır, bir bölümü ticarete atılır. Orta köylü aileleri çokluk bakımından yoksul köylülerden sonra gelirler. Fakat bunların sayısı yoksulların yanında pek az kalır. Almanya'ya gidip dönenlerin aileleri, önceden yoksul köylü iken, orta köylü saflarına geçmişlerdir ve bu durum orta köylülerin sayısında bir yükselme yaratmıştır.

Orta köylüler, genellikle tarlalarında kendileri çalışırlar. Yoksulları çalıştıranlar da vardır, ama bu hiçbir zaman büyük ölçülere ulaşmaz. Davar sahiplerinden birkaç aile birleşerek bir çoban tutarlar, az bir kısmı da davarını kendisi otlatır. Yine toprağı az olan bazı orta köylüler kendilerinden daha varlıklı olan orta ve zengin köylülerin toprağında ortakçılık yapar.

Orta köylüler, Ziraat Bankası'ndan ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden yeterince yararlanamıyorlar. Sahip oldukları toprak oranında 500-1000 lira arasında kredi alabiliyorlar. Gübreden yeterince yararlanamıyorlar, kendilerine çok pahalıya maloluyor. Bu yüzden birçoğu yerel faizcilere borçludur. Durumları görece iyi olanlar, faizli borçları az olanlarla hiç olmayanlardır. Bunlar, her yıl bir miktar gereksinim fazlasını bir kenara koyabiliyorlar. Bir kısım orta köylülerin yıllık gelirleri daha fazla olduğu halde, faizli borçları da o ölçüde fazla olduğu için bunların durumu, geliri daha az fakat borçsuz orta köylülerden daha kötüdür. Örneğin bir köylü başka bir yerdeki toprağından 35 bin lira yıllık gelir sağlamıştır. Fakat bu aile 70 bin lira faizli borç altındadır. bu yüzden durumları, yıllık geliri 15-20 bin lira arasında olan borçsuz bir aileden daha kötüdür.

Orta köylülerin de çoğu kış aylarında Antep, Adana ve İstanbul'da işportacılık yapmaktadır. Orta köylüler arasında, hamallık, odun kırıcılık, inşaat işçiliği, dilencilik yapan

yoktur. Bu işler yoksul köylülere düşmektedir.

Artan hayat pahalılığı ve yaşam koşullarının zorlaşmasından ötürü, orta köylülerin çoğunluğunu oluşturan alt kesimi gittikçe yoksullaşmaktadır; azınlık olan üst kesimi ise zengin köylülere yamanmaya çalışmaktadır.

Yoksul köylülerle, orta köylülerin alt kesimi, bölgede, köylü nüfusunun ezici çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Orta köylülerin alt kesimi devrime isteklidir. Kendi kurtuluşunun silahlı mücadele ile olacağı gerçeğini gün geçtikçe daha derinden hissediyor ve kavrıyorlar. Reformcu görüşlere kuşkuyla bakıyorlar.

Orta köylülerin üst kesimi de devrime sempati duyuyor. Yalnız bu kesim, işçi ve köylülerin, silahlı mücadele ile başarıya ulaşabileceğine pek olasılık vermiyor. Bunlar, çoğu kere burjuva reformculuğuna kapılıyorlar. Ordudaki subaylardan bizim tarafımızı tutanların bulunup bulunmadığını çok merak ediyorlar ve onlara bel bağlıyorlar. Egemen sınıfları, olduğundan güçlü, halkı da olduğundan zayıf görüyorlar. Bu tür görüşler, özellikle zengin köylü saflarına katılma şansı yüksek olanlar arasında yaygındır. İlerde, devrim dalgası büyüyüp kabarınca, orta köylülerin bu kesimi de kararsızlıktan arınmış olarak devrim saflarına katılacaklardır.

Zengin Köylüler: Bunların yıllık gelirleri, genellikle 40-50 bin liranın üstündedir. Bir kısmının yıllık geliri 100 bin lira dolayındadır. Zengin köylülerin sayısı çok azdır. Bütün köylü ailelerine oranı % 1'i geçmez.

Genellikle oturdukları köylerin en verimli toprakları bunların elindedir. Sebzeliğe ve bostanlığa elverişli sulu yerlerin çoğu da bunlara aittir. Çoğunun 50'den fazla, bir kısmının ise 100'ün üstünde davarı vardır. Yine hepsinin elinde en az 20-30 bin liradan başlamak üzere para-sermaye mevcuttur. Bazılarının toprağı ve hayvanı az olmakla birlikte, para sermayesi fazladır; bazılarının ise para sermayesi azdır, fakat toprağı ve hayvanı fazladır.

Arazisi düz olanlar, topraklarını traktör ve pullukla kendileri adına işletirler. Bir kısmı, toprağını yoksul ve orta köylülere ortağa ektirirler.

Zengin köylülerin bir kısmı ticarete atılmıştır: Şehirler-

de arsa, dükkan vs. sahibidir; yün, tereyağı, peynir, çökelek vs. satar; kaçakçılık yapar. Bölgenin en büyük afyon kaçakçısı, para sermayesi en fazla olan bir zengin köylüdür.

Zengin köylüler gübreden, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifi kredilerinden geniş ölçüde yararlanabiliyorlar.

Yerel faizciler, zengin köylüler arasından çıkmaktadır. Zengin köylülerin bir kısmı, elindeki para sermayeyi yoksul ve orta köylülere (hatta zengin köylülerin aşağı kesimine) yüksek faiz oranlarıyla vererek, sermayelerini kabartmaya çalışıyorlar. Bölgenin yoksul ve aşağı-orta durumdaki köylülerini iliğine kadar sömürenler, bunların ocaklarını söndürenler, faizcilik yapan zegin köylülerdir. Bunların bir kısmının % 3-4 oranıyla devlet bankalarından para çekip, köylülere % 60 faiz oranıyla vererek palazlandığını bizzat köylüler anlatmaktadır. Yine de bunlar, Ege ve Trakya bölgesindeki tefecilerle karşılaştırıldığında zayıf kalırlar. En güçlülerinin sermayesi ancak 250 bin lira dolayındadır. bunların Batıdaki tefecilerden bir farkı daha vardır. Bir farkı daha vardır: Batıdakiler, borca ve faize karşılık, tütün, pamuk, ay çiçeği, süt ve benzeri ürünlere el koydukları halde; bunlar borcu ve faizini para olarak geri alırlar. Ancak para olarak ödeyemeyenlerin toprağını ve davarını gaspetmektedirler. Çünkü bölgede, pazarda değer taşıyan ve bol miktarda alıcı bulan belli bir ürünün üretimi gelişmiş değildir.

Devrimci düşünceler bölgeye hergün artan bir hızla yayıldığından, ilerdeki silahlı mücadelenin kan kokusunu hisseden zengin köylülerin bir kısmı, geleceklerini garantiye almak için, ayrıca devrimci mücadeleyi hararetle destekleyen yoksul ve orta köylülerin bugünkü baskısından kurtulmak için, devrime sempati duyduklarını, kurşunlanan devrimcilere gözyaşı döktüklerini uygun bir dille belirtme gereksinimini duyuyorlar.

İçlerinden devrime karşı olanlar açıkça tavır takınmıyorlar. Dolaylı yollardan karşı çıkıyorlar: "Hükümete karşı çıkılır mı? Çıkarsan işte böyle olur" diyorlar. Bunlar, köylülerin baskısından korktukları için bölgede faaliyet gösteren devrimcileri ihbar edemiyorlar.

Ortadakiler ise, "Bu işin olacağını hiç aklım kesmiyor. Fakat şu ölen, işkence gören gençlere yazık oldu. Çocukları kandırıp ateşe sürdüler", diyorlar. Bunların çoğunun düşüncelerine göre, gençleri kandırıp ateşe süren de İsmet Paşa'dır.

Devrimci mücadelemizin ileri aşamasında, bunlardan bir kısmı (zengin köylülerin alt kesimi), emekliye emekliye devrim katarının peşinden sürüklenecek; bir kısmı tarafsız pozlarla durumu idare etmeye çalışacak, çok az bir kısmı ise (özellikle büyük faizciler) açıkça devrimin karşısında yer almak zorunda kalacaktır.

Toprak ağaları; Bölgede bugünkü durumda toprak ağalığı yoktur. Köylülerin anlattığına göre, eskiden "ağa" adı verilebilecek bazı kimseler varmış. Fakat, bunların köylüler üzerindeki baskı ve sömürüsü, büyük toprak mülkiyetinden daha çok, bunların ekonomi dışı zorundan, zorbalığından, dini otoritesinden, aşiret ileri geleni olmalarından (bunun yanısıra ekonomik güçlerinden) ileri gelmektedir. Bunlar, bulundukları köyde bir çeşit yerel despottur; köylülerin elindeki ürününü, beğendiği bir eşyasını, hatta karısını zorla elinden alırlar, onları kendi özel işlerinde karşılıksız olarak veya karın tokluğuna diledikleri gibi çalıştırırlar, istediklerini askere göndermezler, istemediklerini gönderirler. Şimdi bile, çevredeki köyler bunların ismi ile anılmaktadır: ...uşağı gibi. Bu "ağa"lar ve onlardan ağalığı devralan çocukları, köylülerin mücadelesi ile ve kendi aralarındaki rekabet ve aşiret kavgalarıyla birer birer ortadan kalkmıştır. En son ağa kalıntısı da, 1956 yılında yine rekabet yüzünden, başka bir "ağa" tarafından öldürülmüştür. Böylece bu bölgede ağalık tarihe karışmıştır. Şimdi, bu "ağa"ların çocukları, yakınları vardır, ama köylüler üzerinde hiçbir otoriteleri kalmamıştır; ayrıca ekonomik bakımdan da diğer köylülerden farkları yoktur. Buna rağmen hâlâ kendi kendilerine "ağalık" taslamaktadırlar, böbürlenmekte, köylülere ve devrimci mücadeleye küçümseyerek bakmaktadırlar. Fakat, kimsenin onları taktığı yoktur.

C) Bölgedeki Sınıf Mücadelesi ve Köylü Kitlesinin Siyasi Bilinç Düzeyi:

Şimdi sözkonusu bölgede köylülerin yürüttüğü sınıf mücadelesini ve bilinç düzeylerinin ne durumda olduğunu gözden geçirelim.

Faaliyet gösterdiğimiz alanın devrimci geçmişi, Osmanlılara kadar uzanıyor. Yaşlı köylülerden edindiğimiz bilgilere göre, Osmanlı düzeninin son yıllarında köy ağalarının ve Osmanlı devletinin zorbalığına karşı isyan eden kırk kadar köylü, dağlara çıkarak çeteler oluşturmuşlardır. Çetecilerin hepsi de ağalar tarafından ezilen, yoksul köylülerdir. Kendi kapısında hizmet ettikleri sürece, ağa bunları askere aldırmamıştır; ne zaman ki bunlar ağalara boyun eğmeyi reddetmişler, o zaman, ağalar bunları, "asker kaçağıdır" diye devlet güçlerine ihbar etmişlerdir. Çeteler zaman zaman ağaların evlerine baskınlar yapmışlar, kendilerine yapılan zorbalığın hesabını sormuşlardır, bir yandan da devlet güçlerine karşı direnmişlerdir.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra "ağa"ların halkın üzerindeki baskısı devam ediyor. Özellikle yoksul köylüler, ağaların kırbacı altında babalarından miras aldıkları kölelik mesleğini devam ettiriyorlar. Ağalar ve devlet, yoksul halkı ezmede birbirleriyle yarış ediyorlar. Bu zulüm yoksul köylülerin sabır taşını çatlatıyor. Köylüler zorbalık eden aşiret ileri gelenleri, köylülerin devlet baskısından duyduğu öfkeyi ve hoşnutsuzluğu zaman zaman kendi amaçları için kaldıraç olarak kullanıyorlar. Örneğin, Cumhuriyet'in ilanından sonra bölgede bir isyan oluyor. İsyanın başını Kasımuşağı köyünün sahibi ve aşiret ileri gelenlerinden olan Kasımoğlu Mehmet Ali diye biri çekiyor. Kasımoğlu 4-5 köyün halkını peşine takarak bağımsızlığını ilan ediyor. Devlet güçleri bölgeyi sarınca, ancak iki saat dayanabiliyor. Kasımoğlu'yla üç arkadaşı Elazığ'da idam ediliyor, geri kalan halka da işkenceler yapılıyor.

Cumhuriyet döneminde, daha önce de belirttiğimiz gibi, köylülerin mücadelesiyle ve aşiretler arasındaki çatışmalar nedeniyle "ağa"lar birer birer ortadan kalkıyor. 1950'lerde

"ağa"ların kökü tamamen kazınıyor.

Özellikle, 1967'den beri kırlık bölgelere yayılan devrimci kıvılcımın tutuşturduğu noktalardan biri de, faaliyet gösterdiğimiz alandır. Bölge köylüleri, demokratik hakları uğruna birçok miting ve yürüyüş düzenlemiş, haykırdığı devrimci sloganlarla egemen sınıfların yüreğine korku salmıştır. Hatta bu eylemlerden dolayı bir kısım köylü önderleri hapisleri boylamıştır.

Yurtsever gençliğin verdiği şehitlerden ikisi buralıdır. Bu iki yurtsever gencin ölümü, halkın sınıf kinini iyice körüklemiştir. Ayrıca Sinan ve arkadaşlarının egemen sınıfların zorba güçleri tarafından hunharca kurşunlanması da halkı derinden etkilemiştir.

Bölgede devrimci düşünceler, devrim ve silahlı mücadele arzusu, siyasi bilinç, umulmadık ölçüde yayılmış ve gelişmiştir.

Bölgedeki 21 köyden 5-6 tanesi Sünni, geri kalanları ise Alevidir. Alevi köylülerin hemen hepsinde dinci baskıların etkisi sıfıra indirilmiştir. Daha 20 yıl önce, halkın sürünerek ayağını öptüğü dedelerin hali şimdi yürekler acısıdır. "Devrimci değilim" diyen dedeyi bulmak olanaksızdır. Bunların çevrenin baskısıyla devrimci geçindiğini halk bildiğinden, onları sahtekarlar olarak görüyor ve sözlerine pek saygı göstermiyorlar.

Sünni köylerde, dinin etkisi hâlâ kuvvetle devam ediyor, hacıların, hocaların, gerici din adamlarının, köylüler üzerindeki gerici etkileri hâlâ ayakta duruyor. Bölgede, Sünniler genellikle tutucu ve gerici, Aleviler ise ilerici ve devrimci bir rol oynuyorlar. Bunun nedenleri üzerinde burada durmayacağız. Yalnız şunu belirtelim ki, yerel gericiler ve devlet güçleri, köylülerin sınıf mücadelesini Alevi-Sünni çatışmasına dökerek soysuzlaştırmak için ellerinden geleni yapıyorlar; Aleviler aleyhine Sünnileri kışkırtmaya ve böylece ezilen ve sömürülen köylüleri birbirine düşürmeye çalışıyorlar; özellikle gerici din adamları, "devrimciliği", "kızılbaşlık" olarak damgalıyorlar, "baksana hep kızılbaşlar bu düşünceleri taşıyor, bu iş kızılbaşlığın ta kendisidir" diye köylüleri sahteraca aldatmaya çalışıyorlar ve ne yazık ki hâlâ emekçi

Sünnilerin çoğunluğu da buna alet ediliyor. Fakat Alevi halk genellikle bundan etkilenmiyor. Bunlar, "Sünnilik, Alevilik, Kürtlük, Türklük diye ayırım yapmak yanlıştır, bu kavga yoksul-zengin kavgasıdır, kimden olursa olsun bütün yoksulların birleşmesi şarttır" diyorlar.

Faaliyet gösterdiğimiz 21 köyden, 20 tanesi Kürt'tür, Alevi köylerin hepsi de Kürt'tür. Fakat bölgede Kürt milliyetciliğinin en küçük bir belirtisine bile rastlamak olanaksızdır. Tersine, egemen sınıfların zorla "Türk'leştirme" politikası epey başarı kazanmış ve Kürtler arasında bile "Türk milliyetçiliği"nin başgöstermesine yolaçmıştır. Halkın çoğunluğu, yoksul Kürt ve Alevi olduğu için yüzyıllardan beri üçlü bir baskının (ekonomik, ulusal ve dini baskıların) boyunduruğuna koşulmuşlardır. Baskıların baş uygulayıcısı olan egemen sınıfların zorba devlet gücü, halkta korku yaratmayı da bir ölçüde başarmıştır. Bu korku özellikle yaşlılarda kendini gösteriyor ve bunlar, silahlı mücadele sözkonusu olunca aşırı çekinceli davranıyorlar. Kasımoğlu ve Dersim ayaklanmalarının bastırılmasının ve bundan sonra ezilen halka vahşice işkence edilmesinin de bu aşırı ihtiyatlılıkta payı vardır.

Burada olumsuz bir nokta olarak şunu da eilirtmeliyiz: Bir kısım köylülerin Almanya'ya gitmiş olması, diğer bir kısmının da gitme umudu, bölge halkının devrimci öfkesini az da olsa yatıştırmıştır. Öte yandan yoksul köylülerin ve özellikle yoksul köylü gençlerinin hemen hemen hepsi silahlı mücadele düşüncesinde birleşiyorlar. Bunlar arasında, herşeylerini feda edip silahlı mücadeleye hemen katılmaya hazır olanlar da var.

İlkokul öğrencileri ve az çok konuşmayı beceren 4-5 yaşındaki çocuklar bile kendilerini devrimci görüyorlar, bozuk Türkçeleriyle "devrimciyim" , sosyalistim" diyerek sol yumruklarını havaya kaldırıyorlar.

Genç kadınların, gelin ve kızların çoğu devrimci mücadeleye güçlü bir sempati duyuyorlar. Silahlı mücadelenin özlemini çekiyorlar. Ölen devrimci gençler için ağıtlar söyleyip, gözyaşları döküyorlar. Bölgede faaliyet gösteren arkadaşları sevgi ve saygıyla bağırlarına basıyorlar. Hatta bir

kısım genç kızlar, ilerde katılmayı düşündüğü silahlı mücadeleye engel oluşturmaması için, evlenmeyi bile dü;şünmüyorlar.

Bölgede devrimci hareketimizin henüz yeni etkinliğe başladığı bu dönemde bile, devrimci düşüncelerin yoksul halk arasında nasıl kök salıp yeşerdiğinin yüzlerce somut örneğini görmek olasıdır.

D) 1. Bölümün Özeti ve Sonuçları:

Faaliyet gösterdiğimiz bölgenin bellibaşlı ekonomik, toplumsal ve siyasi özellikleri şunlardır:

1) Bölgede ticari kapitalizm, özellikle son yıllarda hızla bir gelişme göstermiş, emperyalist tekellerin ve işbirlikçi büyük sermaye darların malları köylere kadar sokulduğu gibi, köylülerin malları da hergün artan ölçülerde pazara taşınır olmuştur. Bu gelişme, köylülerin, emperyalist tekeller, işbirlikçi burjuvalar ve bir yığın aracı tüccarlar tarafından insafsızca sömürülmesine, iflasa ve sefalete sürüklenmelerine yol açmıştır.

2) Öte yandan, üretimde toplumsal işbölümü henüz gerçekleşememiştir; yani bir yanda işgücü satın alan toprak veya sürü sahiplerinin diğer yanda işgücünü satarak geçinen işçilerin ve yarı-işçilerin bulunduğu sistem gerçekleşememiştir. Özellikle pazar için üretim yapılan bir üretim dalı henüz yoktur. Kapitalizm, çok geri ve ilkel bir düzeydedir. Zengin köylüler yeni oluşmaktadır ve bunlar da, köylü kitlesini ücretli işgücü yoluyla değil, faizli borç yoluyla sömürmekte ve bu yoldan palazlanmaktadır.

3) Bölgenin yoksul ve orta halli köylüleri, ekonomik baskının yanında, ayrıca ulusal ve dini bakımlardan da baskı altındadır. Köylüler yıllardır, her üç alandaki baskıya karşı, yiğitçe karşı koymuş ve önemli mücadelelerden geçmiştir.

4) Yüksek ticaret kârları ve borç faizleri ile iliğine kadar soyulup sömürülen geniş köylü kitlesi (yoksul ve orta halli köylüler, hatta zengin köylülerin aşağı kesimi) Demokratik Halk Devrimi'nin güçlerini oluşturmakta ve hızla devrimci mücadelenin saflarında yerlerini almaktadırlar. Faizciler, bir

kısım zengin köylüler, vurguncu tacirler, gerici din adamları, yoz, rüşvetçi ve zorba memurlar, daha dolaylı olarak işbirlikçi büyük sermayedarlar ve ABD emperyalizmi, köylülerin düşmanlarıdırlar ve karşı-devrim saflarını oluşturmaktadırlar.

5) Etkinlik gösterdiğimiz bölgede, yerel otorite hemen hemen yok gibidir. Urfa, Mardin, Diyarbakır'ın ovalık bölgesinde olduğu gibi, yerel gericilerin, köylüler üzerinde baskı uygulayacak özel güçlerine ve fedailerine rastlanmaz. Gericiler, köylüler üzerindeki egemenliklerini, doğrudan doğruya devlet otoritesine (jandarma, komando ve polis örgütüne, askeriyeye) dayanarak devam ettiriyorlar. Bu yüzden, iktidarın ele geçirilmesi için "sınıf düşmanlarının imhası" politikası, bu bölgede esas politika olamaz. İktidar mücadelesi, doğrudan doğruya devlet güçlerine karşı (yani merkezi otoriteye karşı) yürütülmek zorundadır.

2. BÖLÜM
BÖLGEDEKİ DEVRİMCİ FAALİYET

A) Burjuva ve Küçük Burjuva İlerici Grupların Bölgedeki Faaliyetleri ve Etkileri

Bu gruplardan hiçbiri bölge köylüleri arasında, ciddi, kalıcı ve esaslı bir devrimci faaliyet yürütmemiştir.

Türkiye İşçi Partisi'nin seçim söylevleri dışında, herhangi bir faaliyet olmamıştır ve zaten sadece burada değil, başka yerlerde de durum aynıdır. Eskiden TİP'e önemli ölçülerde oy çıktığı halde, şimdi köylüler arasında TİP'in etkisi hemen hemen sıfırdır.

TİP'in etkisinin yıkılmasıyla birlikte, gençler aracılığıyla köylüler arasında Mihri Belli görüşleri yayılmaya başlamıştır. Mihri Belli grubunun da, bölgede ciddi ve kalıcı bir faaliyeti olmamıştır. Ne propaganda, ne ajitasyon, ne de örgütlenme alanında... M.B.'nin kendisi, bölgeye birkaç kere gelip gitmiş, birkaç köylüyle temas etmiş, fakat onlara devrimci subayların pek yakında darbe yapacağını müjdelemekten(!) başka birşey yapmamıştır. Bir seferinde köylüle-

re, "askeri bir darbenin an meselesi olduğunu" söylemiş ve "gece radyolarının başından ayrılmamalarını" önermiştir.

Mihri Belli grubuna bağlı diğer gençlerin bölgedeki faaliyeti de, arasıra mitinge çağırmaktan ve gelip geçici ve reformcu propaganda faaliyetlerinden oluşmaktadır. Köylüleri silahlı mücadele için örgütlendirme akıllarından bile geçmemiştir. Bu bakımdan M. Belli grubunun bir hareket olarak pek bir etkileri olmamakla birlikte, düşüncelerinin etkisi hâlâ belli çevrelerde belli ölçülerde vardır, fakat bu etki kolayca silinip yok edilebilecek cinstendir.

Kıvılcımlı grubunun hiçbir faaliyeti ve etkisi yoktur.

Bölgede, halkın en yakından tanıdığı ve etkilendiği hareket THKO'dur, özellikle de Sinan Cemgil grubudur. 1971 ilkbaharında bölgenin dağlarına gelip, kendi deyimleriyle "kır gerillası"nı başlatmaları, dağlarda aç kalmaları, soğukta yatmaları, hatta bu yolda üç ölü vermeleri, silahlı mücadeleye büyük bir özlem duyan halkı derinden etkilemiştir ve kedere boğmuştur. Köylüler Cemgil ve arkadaşlarının hareketini silahlı mücadeleye duydukları özlemin somut bir ifadesi olarak görmüştür. Halkın çoğunluğu Cemgil ve arkadaşlarının kendileri için öldüğünü düşünmektedir. Bu yaz, bir ihtiyarın ölümü üzerine toplanan köy kadınları, ölüyü fırsat bilerek, akşama kadar Sinan, Niyazi, Battal ve Cevahir üzerine ağıt yakıp gözyaşı döktüler. Şimdiye kadar çocukların birçoğuna Sinan ismi konmuştur. Bununla beraber THKO'nun da halk üzerindeki etkisi uzak bir sempatiden oluşmaktadır ve bu sempati örgütlü ve kalıcı bir hale getirilmiş değildir. THKO'nun örgütlenmesi zaten belirli ve disiplinli bir örgütlenme değil, anarşist bir örgütlenmedir. Ne tüzüğü, ne programı vardır, ne de saflarına katılanlardan ideolojik bir birlik istemektedirler. Gruplarına katılan herkesi kendilerinden ve örgüt üyesi saymaktadırlar. Böyle bir örgütlenme, böyle bir birlik elbette kalıcı olmaz ve olamamıştır. Halkın çoğunluğunun Deniz-Sinan grubuna duyduğu sempati, bunların örgütüne ve siyasi çizgisine duyulan bir sempati değil, genel olarak devrime ve silahlı mücadeleye duyulan sempatidir. Onların örgütüne ve siyasi çizgisine bağlılık gösterenler, üç-beş köylüyü geçmez. Ayrıca THKO

hareketinin kesin yenilgisi birçok köylünün kafasına, bunların tutuğu yolun yanlış olduğu bilincini yerleştirmiştir. Gençlik içindeki taraftarlarının çoğu kararsızlığa düşmüş ve başka saflara geçmiştir.

Bölgenin ileri durumdaki köylü devrimcileri, Sinan'ların halkın düşüncesini almadan işe giriştiğini, halktan gizlendiğini, böyle davranmakla hata ettiklerini söylüyor. Halkın çoğunluğu şu düşüncede birleşiyor: Dağda mağaralarda değil, köylerde kalacaklardı. Köylere yerleşip, gizlice çalışarak halka fikir vereceklerdi. Halk da silahlı mücadeleye hazır duruma geldikten sonra başlanacaktı.

Köylülerin bazıları, "yardım edelim, gerekirse biz de katılalım" düşüncesiyle kendilerini günlerce aramış, bulamamışlar, bulanlara ise Sinan ve arkadaşları "bizimle görüşmeyin, daha iyi olur" diye uyarıda (!) bulunmuşlar. Köylüler, onların bu tutumlarını da doğru bulmamaktadırlar.

Köylülerin eleştirileri tamamen doğrudur. Sinan ve arkadaşları, gerçekten de halktan kaçmışlardır. Kitleler içinde en ufak bir faaliyetleri, onları mücadeleye katmak için en ufak çabaları olmamıştır. Sadece birkaç eve ekmek sağlamak ve yatmak için uğramışlardır. Köylülerden sağlanan yardım, tamamen köylülerin kendi çabalarıyla gerçekleşmiştir. Bunun nedeni nedir? Bunun nedeni Sinan ve arkadaşlarının ideolojik ve siyasi çizgilerindeki sakatlıktır; onların burjuva subaylarının darbesine ve burjuva reformculuğuna bel bağlamalarıdır. Bunlar, köylülerin ve işçilerin silahlı mücadelesiyle değil, subayların darbesiyle devrimin (!) başarıya ulaşacağını düşünüyorlardı. Kendileri de sadece böyle bir darbeye ortam hazırlayacaklardı. Bu yüzden de köylüleri örgütlemeye ne gerek görüyorlardı, ne de gereksinim duyuyorlardı. Yine bunların örgütsel bakımdan bağlılıkları olmasa bile, ideolojik bakımdan en çok beğendikleri ve benimsedikleri çizgi M. Belli'nin revizyonist, reformcu çizgisiydi. Birçok olay, bunların pratik faaliyetlerden tutun da 12 Mart Muhtırası üzerine silah bırakma tartışmalarına ve mahkemelerdeki ifadelerine kadar herşey bu söylediklerimizi doğrulamaktadır.

Şu noktayı kavramakta da yarar vardır: Bu derece kitle-

lerden kopuk bir hareket bile, egemen sınıfların zorba güçlerine karşı silaha sarılmış olduğu için, halkı etkileyebiliyor, onun sevgisini kazanabiliyor.

THKP-THKC'nin sözkonusu bölgede belli bir faaliyeti ve etkisi yoktur. Şehirde bir çalışmaları olup olmadığını bilmiyoruz. Fakat özellikle gençlik içinde faaliyet göstermeleri olasılığı güçlüdür. Çünkü şehirdeki liseli gençler ve bir kısım aydınlar arasında görece etkili oldukları görülmektedir.

B) Komünist Hareketimizin Bölgedeki Faaliyet ve Etkisi

Bölgeye, ilk arkadaş ... ayında gönderildi. Daha önce de, bölgede birkaç propaganda gezisi yapılmıştı. Ayrıca birkaç kişiyle mektuplaşılıyor, bazı köylülere İ-K gazetesi gönderiliyordu. Köylülerin büyük çoğunluğu, en ileri unsurların bir kısmı da dahil, çeşitli akımları, komünist hareketle burjuva ve küçük burjuva kliklerini birbirinden henüz ayıramıyor, hepsine aynı gözle bakıyordu. Daha önceki miting ve gösterilere katılmış, adı sık sık duyulan ve çeşitli akımların ayrılıklarından haberdar bir kısım köylüler ise, genellikle bizim hareketimizin karşısında yer almışlardı. Şehir içinde, gençlik arasında, hemen hemen tamamen tecrit edilmiştir. Bunda bizim hatalarımızın payı olduğu gibi, bize karşı çıkanların sınıf karakterlerinin de payı vardır.

Bölgeye, kalıcı bir faaliyet yürütmek üzere gönderilen ilk arkadaş, daha önce de sözkonusu bölgede kalmıştı: Fakat ne ilk sefer, ne de sonradan gönderildiğinde ciddi bir faaliyet yürütebilirdi. Bunda, hem arkadaşın kişisel eksikliklerinin, deneyimsiz ve insiyatifsiz oluşunun, hem de hareketimizin köylük bölgelerdeki faaliyetin yürütülmesinde belli bir eylem programına ve perspektife sahip olmamasının, ayrıca o günlerde verilen görevleri kontrol olanağından büyük ölçüde yoksun olmasının payı vardır.

Bölgeye ikinci arkadaş, Temmuz başında gönderildi. Hemen peşinden, yeni gönderilen arkadaşla, bir genç köylü arkadaş örgütlendi. İlk arkadaş zaten örgütlüydü. Böylece

üç kişilik bir komite oluşturuldu ve bölgedeki faaliyetin tamamından bu komite sorumlu kılındı. İlk arkadaş sekreter olarak atandı ve kendisine neler yapacağı genel hatlarıyla birkaç kez ayrıntılı olarak anlatıldı. Fakat verilen görevler yine zamanında kontrol edilemedi. Bunun nedeni, görevleri kontrol etmesi gereken arkadaşın, kadro yetersizliği yüzünden bir yığın işi üstlenmek zorunda kalmasıdır. Bölgede Ağustos'a kadar belli bir faaliyet yürütülemediği sonradan anlaşıldı. Nedenleri şunlardır: 1) Her üç arkadaşın da köylüler arasında gizli çalışmada deneyimsiz ve insiyatifsiz oluşu. Gizliliği, kendini kitleden saklamak şeklinde anlamaları. 2) Sıkıyönetimin ilkbaharda bölgeye yaptığı baskının köylüler ve arkadaşlar üzerinde yarattığı olumsuz etki. 3) Hareketimizin verilen görevleri denetlemeyişi, arkadaşlara zamanında talimat verme ve bunları denetleme olanaklarının sınırlılığı.

Bölgede bu üç arkadaşla ciddi bir faaliyet yürütülemediği belirlenince daha deneyimli bir arkadaşın bölgeye gönderilmesine karar verildi. Ağustos başında ilk arkadaş, bölgeden alınıp başka bir yere gönderildi. İkinci arkadaş bir süre yalnız kaldı. Bu arkadaşın da bölgeden alınması düşünülüyordu. Fakat, sonradan vazgeçildi. Çünkü tek başına kalan arkadaş, kendi insiyatifi ve çabasıyla hatalarını altetmiş, bölgede bir sürü ileri köylüyle bağ kurmuştu. Arkadaşın bu faaliyeti, hem kendisini geliştirmiş, hem de çevresini genişleterek bölgede barınma ve yerleşme olanaklarını arttırmıştı.

Arkadaş, bölgeye gönderilen devrimci yayınları, Şafak gazetesini, köylüler arasında geniş ölçüde dağıtmış. (Daha önce, gizlilik gereği olarak(!) en ileri köylülerden yayınları sakladıklarını da sonradan öğrendik.) Bir yığın, sağlam, kararlı kavrayışlı ve yetenekli yoksul köylüyle ilişki kurmuş, bunların sevgi ve sempatisini kazanmıştı.

Çalışmanın bu ilk adımından sonra, daha deneyimli bir arkadaş bölgeye gönderildi. Bundan sonra, çalışmalar yeniden gözden geçirildi ve hatalar belirlendi. En önemli hata şuydu: Arkadaşlar, Türkiye'de gerçek komünist hareketi temsil ettiğimizi, burjuva ve küçük burjuva klikleriyle ara-

mızdaki ayrılıkları kitlenin anlayacağı bir dille anlatmayı büyük ölçüde ihmal etmişlerdi.Gerçi propaganda faaliyetinin her anında, hareketimizin genel politikasını, genel olarak ortaya koymuşlardı. Fakat, diğer revizyonist ve maceracı klikleri, bunların canalıcı hatalarını, açık, kesin ve kararlı bir dille, kliklerin isimlerini de anarak eleştirmemişlerdi. "Şimdilik, ayrılıkları kavramaya kitlelerin politik bilinci yetmez" diye düşünüyorlardı ve böyle düşünmekle gerçekte kitlelerin gerisinde kalıyorlardı. Çünkü, bizim eleştirdiğimiz birçok noktayı, köylüler, hataların derin teorik temellerini kavrayamamakla birlikte, pratik sonuçlarına bakarak kavramışlar ve bunları her fırsatta ortaya koyuyorlardı. Bu hata yüzünden sağlam unsurlar, hareketimize kesin olarak kazanılamamış ve örgütlenememişti. Bu hata düzeltildi. Şimdi, köylüler ve aydınlar arasında hareketimizin politikasını kavrayan ve kesinlikle benimseyen taraftarlarımız var ve bunların sayısı gittikçe artıyor. Bunlardan bir arkadaş yakında örgütlendi, birkaç tanesi de örgütlenmeye hazır durumdadır. Yine birçok köylü, çeşitli şekillerde hareketimizin hizmetine sokulmuştur. Örneğin buluşma ve yazışmalarda adreslerinden yararlanıyoruz; çeşitli yayınları ve gizlenmesi gereken şeyleri evlerinde saklıyoruz; çeşitli yayınları onlar aracılığıyla başkalarına ulaştırıyoruz; bir bölümüne bir grup örgütlemeleri, gizli yayınları birlikte okumaları görevini veriyoruz; kendimiz genişölçüde köylülerin yardımıyla barınıyoruz vs. vs.

Bugüne kadarki faaliyetimizle bölgedeki en ileri köylüleri aşağı yukarı belirlemiş durumdayız; iyiyi kötüden, cesuru korkaktan, fedakarı bencilden, ağzı sıkı olanı gevezeden, inançlıyı inançsızdan, çalışkanı tembelden, alçakgönüllüyü övüngeçten, yetenekliyi yeteneksizden vs. belli ölçülerde ayırmış durumdayız; kimlerden nasıl yararlanabileceğimizi, kimlere ne ölçüde güvenebileceğimizi, yine belli ölçülerde biliyoruz. Önümüzdeki günlerde şunları yapacağız: 1) İleri ve güvenilir unsurları özel olarak eğitip, bunları, yeteneklerine ve hareketin gereksinimlerine uygun düşen görevler etrafında örgütleyeceğiz. 2) Henüz hakkında yeterli kanıya varamadığımız kişileri, çeşitli görevler vererek deneye-

ceğiz. 3) Henüz tanıma olanağı bulamadığımız ileri, güvenilir ve köylüler arasında "saygınlık" sahibi köylüleri (özellikle yoksul köylüleri) tanıyıp, hareketimizin bir parçası haline getirmeye çalışacağız. 4) Hareketimiz sözkonusu bölgede belli bir gelişme düzeyine ulaştığında, faaliyet sahamızı, yeni bir alana doğru genişleteceğiz.

Şehir merkezinde, bugüne kadar belli bir faaliyetimiz olmamış, olamamıştır. Orada gençliği örgütlemek üzere gelmesini istediğimiz arkadaşın durumu hakkında hâlâ bir haber alamadık. Daha önce şehir içinde görevlendirmeyi düşündüğümüz kişi, herşeyi yüzüstü bırakıp kaçtı. Şehir içinde örgütlü durumda bir arkadaş var. Bu arkadaş, daha önce kendisine önerilen bir görev karşısında gevşeklik ve kararsızlık gösterdi. Daha sonra kendisiyle kararlaştırılan bir görüşmeye gelmedi. Daha sonra ise hem görevlerin çokluğu yüzünden, hem de arkadaşın polisce çok tanınmış birisi olmasının yarattığı sakınca yüzünden kendisiyle görüşme olanağı bulunamamıştır. İlk fırsatta bu arkadaşın durmu da kesin bir çözüme bağlanacaktır. Ya kendisine bir görev verilecek, ya da gevşeklik ve kararsızlık göstermeye devam etmesi halinde örgütle ilişiği kesilecektir.

Şunu da ekleyelim: Köylük bölgede yürüttüğümüz faaliyet şehir merkezini de etkilemiştir. Bölgemizdeki köylerden, liseye giden yüze yakın öğrenci, hareketimizden etkilenmiş ve bizim çizgimize yakınlık ve sempati göstermeye başlamıştır. Ayrıca, köyde tanıdıklarımız aracılığıyla, şehirde geniş olanaklar yaratma fırsatı doğmuştur. Gençlik arasındaki tecrit zinciri kırılmıştır. Şimdi, şehir içinde bizim saflarımıza kayan potansiyeli örgütleyecek ve hareketimizin diğer kesimleriyle iletişimimizi sağlayacak deneyimli bir arkadaşa acil olarak gereksinimimiz vardır.

C) İkinci Bölümün Özeti ve Sonuç

Genel olarak dünyada, özel olarak da ülkemizde devrimci mücadele hızla gelişmektedir. Ülkemizde, büyüyen ve derinleşen ekonomik ve siyasi bunalım, silahlı mücadelenin objektif koşullarını yaratmış ve olgunlaştırmış durum-

dadır. Bölgemizde silahlı mücadele için koşullar daha da elverişlidir. Sinan ve arkadaşlarının yenilgisi, sıkıyönetimin baskı ve zorbalığı halkı biraz sindirmekle birlikte, en doğru devrimci düşüncelerin filizlenmesi koşullarını da yaratmıştır. Şimdi, halk şu gerçeği hergün daha iyi kavrıyor: "Burjuva subaylarıyla veya halktan kopuk küçük bir aydın grubuyla devrim yapılamaz. Sömürülen ve ezilen halkın bizzat silaha sarılması gerekir. Devrim, çok iyi hazırlanmayı gerektiren, büyük özveriler isteyen ağır ve ciddi bir iştir"

Eğer bir komünist hareketin taşıması gereken niteliklere sahip olur ve bunları sürekli olarak korursak, hareketimizin hızla büyüyüp gelişeceğine, halk kitleleri arasında dal budak salıp kökleşeceğine derinden inanıyoruz. Çünkü halk tava gelmiş toprak gibidir, bizler de sağlam ve yeşermeye hazır tohumlar olmalıyız.

Genel olarak dünyada, özel olarak da ülkemizde devrimci mücadele hızla gelişmektedir. Ülkemizde, büyüyen ve derinleşen ekonomik ve siyasi bunalım, silahlı mücadelenin objektif koşullarını yaratmış ve olgunlaştırmış durumdadır. Bölgemizde silahlı mücadele için koşullar daha da elverişlidir. Şimdi, halk şu gerçeği hergün daha iyi kavrıyor: "Burjuva subaylarıyla veya halktan kopuk küçük bir aydın grubuyla devrim yapılamaz. Sömürülen ve ezilen halkın bizzat silaha sarılması gerekir. Devrim, çok iyi hazırlanmayı gerektiren, büyük özveriler isteyen ağır ve ciddi bir iştir."
Eğer bir komünist hareketin taşıması gereken niteliklere sahip olur ve bunları sürekli olarak korursak, hareketimizin hızla büyüyüp gelişeceğine, halk kitleleri arasında dal budak salıp kökleşeceğine derinden inanıyoruz. Çünkü halk tava gelmiş toprak gibidir, bizler de sağlam ve yeşermeye hazır tohumlar olmalıyız.

İbrahim KAYPAKKAYA